

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

**ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 16 ΤΩΝ ΠΕΡΙ
ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ
ΝΟΜΩΝ ΤΟΥ 2003 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2015 (ΑΡΘΡΑ 6.3 ΚΑΙ 6.4 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ
92/43/ΕΟΚ)**

**ΦΑΣΗ Α΄ ΤΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ
ΑΚΑΜΑ**

**ΕΙΔΙΚΗ ΖΩΝΗ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ (ΕΖΔ) “ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΑΚΑΜΑ”–
“CY4000010”
ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΖΕΠ) “ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΑΚΑΜΑ” - “CY4000023”**

**Αρ. Φακέλου
02.15.003.001
02.15.004.031.001
02.15.004.031.007**

Μάρτιος, 2024

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή.....	3
2	Περιγραφή Φάσης Α του Οδικού Δικτύου.....	3
3	Διαδικασία Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.....	3
4	Συμπέρασμα.....	5
5	Παραρτήματα.....	8

1 Εισαγωγή

Η παρούσα έκθεση αποτελεί συμπληρωματική έκθεση της Έκθεσης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης Ιουνίου 2021 (Παράρτημα 1), για την αξιολόγηση των κατασκευαστικών εργασιών της Φάσης Α του οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα και την εφαρμογή όρων για μείωση δυνητικών επιπτώσεων.

Μετά από σχετική αξιολόγηση των έργων τα οποία βρίσκονται σε εξέλιξη, και σύμφωνα με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου με ημερ. 20.12.2023 έγινε αξιολόγηση για μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των έργων και συγκεκριμένα των επιπτώσεων στα είδη και οικοτόπους της περιοχής.

2 Περιγραφή Φάσης Α του Οδικού Δικτύου

Τα έργα τα οποία περιλαμβάνονται στην φάση Α του οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα σύμφωνα με την αρχική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης του Σχεδίου και το έντυπο πληροφοριών του έργου είναι:

ΔΡΟΜΟΣ	ΜΗΚΟΣ (km)	ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΠΛΑΤΟΣ (m)	ΤΕΛΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΟΣ	ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΚΤΑΣΗΣ (στρέμματα)
Δρόμος 1Α: Άσπρος – Λάρα (1Α)	6,15	5,0 – 9,0	(α) 540 m = 5,5 m (β) 1.590 m = 5,5 m + 2,0 m ποδηλατόδρομος + 0,2 m διαχωριστικό = 7,7 m (γ) 4.230 m = 5,5 m (ο ποδηλατόδρομος σε παράλληλο χωματόδρομο)	1,0
Δρόμος 2: Κυκλικός Λάρας	3,3	3,5 – 5,0	3,5 m στο μεγαλύτερο τμήμα και 4,0 m σε μικρό τμήμα (2 λωρίδες)	2,0
Δρόμος 4B: Τοξεύτρα – Άβακας – Λίπατη	4,2	3,5 – 5,0	4,8 m (+ αυλάκι όπου απαιτείται)	4,5

3 Διαδικασία Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης

Για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, υποβλήθηκε Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στο Τμήμα Περιβάλλοντος τον Ιανουάριο 2021 μαζί με συμπληρωματικά σχόλια από το Τμήμα Δασών. Η Ad-Hoc επιτροπή εξέτασε το θέμα σε συνεδρία της στις 04 Μαρτίου 2021 όπου και αποφασίστηκε η εκπόνηση συμπληρωματικής μελέτης για να καλυφθούν οι ερωτήσεις και τα σχόλια της Επιτροπής. Η συμπληρωματική μελέτη κατατέθηκε στις 07 Απριλίου 2021 και εξετάστηκε στις 22 Απριλίου 2021. Στην συνέχεια η Επιτροπή είχε την ευκαιρία να αποστείλει οποιεσδήποτε εκκρεμούσες ερωτήσεις είχαν οι οποίες απαντήθηκαν από το Τμήμα Δασών με έγγραφο τους στις 29 Απριλίου 2021. Μετά από το έγγραφο του Τμήματος Δασών κατατέθηκαν οι τελικές απόψεις της Επιτροπής.

Η Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο δημοσιεύθηκε τον Ιούνιο 2021 και επισυνάπτεται. Η παρούσα έκθεση αποτελεί συμπληρωματική έκθεση του πιο πάνω για την αξιολόγηση των κατασκευαστικών εργασιών της Φάσης Α του οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα και την εφαρμογή όρων για

μείωση δυνητικών επιπτώσεων, σε συνέχεια της αιτιολογημένης διαπίστωσης της Περιβαλλοντικής Αρχής τον Δεκέμβριο 2021 και μετά τροποποίησης τον Μάρτιο 2022.

Η Ad-hoc Επιτροπή συνεδρίασε για να συζητήσει και να αξιολογήσει τα μέτρα για μείωση των επιπτώσεων προς τα είδη και τους οικοτόπους της περιοχής στις 31 Ιανουαρίου 2024 και στις 23 Φεβρουαρίου 2024 και αποφάσισε για τα διορθωτικά μέτρα και τους όρους που θα τεθούν.

Η Επιτροπή απαρτιζόταν από εκπρόσωπους του Τμήματος Περιβάλλοντος, Τμήματος Δασών, του Τμήματος Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών, της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας, της Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ), του Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου, του Κυπριακού Ιδρύματος Προστασίας του Περιβάλλοντος (Terra Cyprica) και της Οικολογικής Παρέμβασης Φίλοι του Ακάμα. Παρευρισκόμενοι επίσης ήταν εκπρόσωποι της Προεδρίας της Κυπριακής Δημοκρατίας, της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων και της Επιτροπής Περιβάλλοντος.

Τα μέλη της ad hoc Επιτροπής είχαν στην διάθεση τους και χρησιμοποίησαν τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στις αρχικές μελέτες, τις εισηγήσεις εμπειρογνομόνων σε θέματα οδοποιίας, και σε συνδυασμό με τις δικές τους εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρίες εξέτασαν το έργο.

Για την διαμόρφωση των συμπερασμάτων, έχουν ληφθεί υπόψη τα ακόλουθα:

- Η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο, Ιανουαρίου 2021
- Η Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο, Απριλίου 2021
- Η Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο, Ιουνίου 2021
- Η Έκθεση Πληροφοριών για το έργο, Οκτωβρίου 2021
- Η Περιβαλλοντική Έγκριση Δεκεμβρίου 2021
- Τα λεπτομερή σχέδια των δρόμων
- Οι εξειδικευμένες γνώσεις και οι απόψεις των μελών της Επιτροπής.
- Οι εξειδικευμένες γνώσεις των εμπειρογνομόνων που καλέστηκαν.
- Το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα
- Η μελέτη επισκεψιμότητας στο Εθνικό Δασικό Πάρκο
- Το Διαχειριστικό Σχέδιο του Τόπου Κοινοτικής Σημασίας “Χερσόνησος Ακάμα” και της Ζώνη Ειδικής Προστασίας “Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα”,
- Τα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων του Τόπου Κοινοτικής Σημασίας “Χερσόνησος Ακάμα” και της Ζώνη Ειδικής Προστασίας “Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα”

4 Συμπέρασμα

Λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των μελών της Ad-hoc Επιτροπής (Πράρτημα 2) και των εξειδικευμένων εμπειρογνομόνων για θέματα οδοποιίας παρατίθενται οι πιο κάτω όροι οι οποίοι συμπληρώνουν/αντικαθιστούν τους αντίστοιχους όρους της ΕΕΟΑ (2021) όπως φαίνεται πιο κάτω.

Όσον αφορά τον όρο **6.13.1.1 Άσπρος Ποταμός -Τοξεύτρα- Λάρα** τον όρο **6.13.1.4 Κυκλικός Λάρας** και τον όρο **6.13.1.6 Τοξεύτρα-Άβακας-Λίπατη** και της Έκθεσης Ειδικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα που εκδόθηκε τον Ιούνιο 2021, (ΕΕΟΑ 2021) προστίθενται οι ακόλουθοι όροι:

1. Να επιλυθεί άμεσα το θέμα εισροής όμβριων υδάτων που προέρχονται από τις οικιστικές αναπτύξεις του Δήμου Πέγειας και την δημιουργία του δρόμου που οδηγεί στην είσοδο του ΕΔΠ στον Άσπρο Ποταμό.
2. Σε συνέχεια του όρου 1 να επιδιορθωθούν οι ζημιές και διαβρώσεις που δημιουργήθηκαν στην αρχή του έργου λόγω της εισροής όμβριων υδάτων. Ο Μηχανικός σε συνεργασία με το Μελετητή και τον Εργολάβο του Έργου να υποβάλει προς κρίση από τον Εργοδότη τουλάχιστον δύο εναλλακτικές προτάσεις.
3. Κατάργηση όλων των Τοίχων Αντιστήριξης και υποβάθμιση/βελτίωση της μηκοτομής του δρόμου μέχρι τον Άσπρο Ποταμό. Ο Μελετητής του Έργου να μελετήσει και να υποβάλει στο Εργοδότη προς εξέταση ασφαλείς εναλλακτικές λύσεις σταθεροποίησης των πρανών και ασφαλούς διακίνησης πεζών και οχημάτων. Σε περίπτωση διαφωνίας κατάργησης οποιοδήποτε τοίχων να τεκμηριώσει επαρκώς τους λόγους της διαφωνίας του. Το θέμα θα επανέλθει για ενημέρωση και συζήτηση στην Ad-hoc Επιτροπή.
4. Όλοι οι τοίχοι στην περιοχή των ψαμμικών σχηματισμών στην Τοξεύτρα να κατεδαφιστούν. Ο Μελετητής να υποβάλει στο Εργοδότη νέα μελέτη για την τοποθέτηση κατάλληλου και περιβαλλοντικά αποδεκτού παραπετάσματος για τη παρεμπόδιση της στάθμευσης οχημάτων και διακίνησης πεζών πλησίον και μέσα στους σπηλαιοειδείς ψαμμικούς σχηματισμούς της περιοχής καθώς και για την προστασία των επισκεπτών από τυχόν πτώσεις βραχομαζών
5. Να μην κατασκευαστούν νέα τοιχεία στο υπόλοιπο των οδεύσεων εκτός από περιπτώσεις όπου κατόπιν της ενδεδειγμένης τεκμηρίωσης από τον Μελετητή κριθεί από τον Εργοδότη ότι είναι απαραίτητοι για λόγους προστασίας των διακινούμενων οχημάτων και επισκεπτών.

6. Όλες οι υπερεκσκαφές για την αντιμετώπιση χαμηλού CBR να καταργηθούν και ο Μελετητής να υποβάλει στον Εργοδότη προδιαγραφές για εξυγίανση/σταθεροποίηση του υπεδάφους με ασβέστη ή άλλο κατάλληλο πρόσμικτο.
7. Όλες οι εκσκαφές σε βραχώδες υπέδαφος για τη τοποθέτηση του οδοστρώματος να μη ξεπερνούν το βάθος των 25cm και ο Μελετητής του Έργου να εξετάσει την πιθανότητα βελτίωσης της μηκοτομής του δρόμου με στόχο την μείωση του βάθους της αναγκαίας εκσκαφής στο ελάχιστο. Να τεκμηριωθεί επαρκώς το αποτέλεσμα της εξέτασης αυτής σε περίπτωση διαφωνίας.
8. Ο Μελετητής του Έργου να μελετήσει και υποβάλει προς τον Εργοδότη για έγκριση νέα διατομή με μειωμένες διαστάσεις όπου το ύψος του ρείθρου να μη ξεπερνά τα 20cm.
9. Στα σημεία που παραμένουν τοιχία μετά την εφαρμογή των όρων 3 και 4 να κατασκευαστούν ανοίγματα για δημιουργία περασμάτων της πανίδας της περιοχής με υποδείξεις της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας.
10. Ολόκληρο το μήκος του λάστιχου υδροδότησης και καλωδίου να αφαιρεθούν με περιβαλλοντικά αποδεκτό τρόπο και να μεταφερθούν εκτός του ΕΔΠ Ακάμα. Στη συνέχεια να αποκατασταθεί οποιαδήποτε δυνητική επίπτωση στο περιβάλλον. Να εξευρεθούν εναλλακτικές λύσεις υδροδότησης για τις ανάγκες πυρόσβεσης.
11. Να γίνει αποκατάσταση οποιοδήποτε οικοτόπων από το Τμήμα Δασών που έχουν επηρεαστεί όταν θα ολοκληρωθούν οι κατασκευαστικές εργασίες. Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στους οικοτόπους, ανάλογα με την περιοχή, οι οποίοι συμπεριλαμβάνονται στους οικοτόπους χαρακτηρισμού της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ «Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000010):
  - 5210 - Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus* spp., με χαρακτηριστικό είδος το *Juniperus phoenicea*.
  - 5330–Θερμο-Μεσογειακοί και προ-στεπικοί θαμνώνες με χαρακτηριστικό είδος το *Pistacia Lentiscus*.
  - 5420-Φρύγανα της Ανατολικής Μεσογείου (*Cisto-Micromerietea*) με χαρακτηριστικό το *Sarcopoterium Spinosum* και το *Thymus Capitatus*
  - 9320-Δάση ελιάς και χαρουπιάς, με χαρακτηριστικά είδη το *Olea europaea* και το *Ceratonia siliqua*.
12. Θα εξεταστεί η κατάργηση όλων των Τοίχων Αντιστήριξης στο τμήμα του δρόμου Τοξεύτρας – Άβακα. Σε περίπτωση διαφωνίας κατάργησης οποιωνδήποτε τοίχων και ο Μελετητής του έργου να τεκμηριώσει

επαρκώς τους λόγους της διαφωνίας του. Το θέμα θα επανέλθει για ενημέρωση και συζήτηση στην Ad-hoc Επιτροπή.

13. Να εφαρμοστεί η σχετική απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου όπου το μεγαλύτερο μέρος του δρόμου της Λίπατης αφαιρείται από το τρέχον κατασκευαστικό Συμβόλαιο για επανεξέταση της προτεινόμενης λύσης και αντιμετώπιση των σοβαρών γεωτεχνικών προβλημάτων που έχουν προκύψει.
14. Τα υδραυλικά έργα με ιδιαίτερη έμφαση αυτά στην περιοχή του Άβακα να εξεταστούν από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων (ΤΑΥ) για αλλαγές σχετικά με τη λειτουργικότητά τους σε σχέση με τη διακίνηση των χελιών. Να προταθούν τα απαραίτητα μέτρα στο διάστημα 15 ημερών από την έκδοση της παρούσας Έκθεσης και να επανέλθουν για ενημέρωση και συζήτηση στην Ad-hoc Επιτροπή.
15. Τα τροποποιημένα τελικά Σχέδια να υποβληθούν στην Περιβαλλοντική Αρχή.
16. Να υποβληθεί το χρονοδιάγραμμα των έργων μετά την ολοκλήρωση των τροποποιήσεων των Σχεδίων στην Περιβαλλοντική Αρχή.

Ο όρος 6.2 της ΕΕΟΑ 2021 να συμπληρωθεί ως εξής:

Να επισπευθεί το κλείσιμο των δρόμων και των αυθαίρετων προσβάσεων που δεν εμπίπτουν στους δρόμους που θα χρησιμοποιούνται με βάση το Σχέδιο ΕΔΠ Ακάμα.

Ο όρος 6.9 της ΕΕΟΑ 2021 αντικαθίσταται ως εξής:

Ολοκλήρωση της διαδικασίας έκδοσης των Διαταγμάτων Προστασίας και διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 για την ΕΖΔ “Χερσόνησος Ακάμα” και ΖΕΠ “Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα” μέχρι τον Οκτώβριο 2024.

Ο όρος 6.6 συμπληρώνεται ως εξής:

Να επισπευθεί η διαδικασία έκδοσης νομοθετικού πλαισίου και κανόνων λειτουργίας του ΕΔΠ Ακάμα.

Οι όροι της ΕΕΟΑ (2021) 6.13.1.2, 6.13.1.3, 6.13.1.5, 6.13.1.7, 6.13.1.8, 6.13.1.9, 6.13.1.10 και ο όρος 6.14 της ΕΕΟΑ 2021 θα επαναξιολογηθούν και τροποποιηθούν ανάλογα.

Ο όρος 6.8 της ΕΕΟΑ (2021) θα επαναξιολογηθεί εκτός από τους δρόμους της Φάσης Α.

Τμήμα Περιβάλλοντος

Μάρτιος 2024

5 Παραρτήματα

5.1 Παράρτημα 1 – Έκθεση Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Ιουνίου 2021

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 16 ΤΩΝ ΠΕΡΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΙΑΣ ΖΩΗΣ ΝΟΜΩΝ ΤΟΥ 2003 ΜΕΧΡΙ ΤΟ 2015 (ΑΡΘΡΑ 6.3 ΚΑΙ 6.4 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 92/43/ΕΟΚ)

ΣΧΕΔΙΟ ΑΕΙΦΟΡΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ ΑΚΑΜΑ

**ΤΟΠΟΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΣΗΜΑΣΙΑΣ (ΤΚΣ) “ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ ΑΚΑΜΑ” – “CY4000010”
ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ (ΖΕΠ) “ΖΩΝΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ
ΑΚΑΜΑ” - “CY4000023”**

**Αρ. Φακέλου
02.15.003.001
02.15.004.031.001
02.15.004.031.007**

Ιούνιος, 2021

Περιεχόμενα

1	Εισαγωγή.....	3
2	Περιγραφή Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Ακάμα	3
	2.1 Στρατηγικοί Στόχοι	4
	2.2 Διαχειριστικά Μέτρα και Έργα.....	4
3	Διαδικασία Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.....	8
4	Οικότοποι και είδη χαρακτηρισμού των περιοχών του Δικτύου Natura 2000.....	9
5	Επιπτώσεις στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000	17
	5.1 Στάδιο Κατασκευής Κόμβων και Δρόμων.....	17
	5.2 Στάδιο Λειτουργίας Κόμβων και Δρόμων	19
	5.3 Σωρευτικές/Αθροιστικές επιπτώσεις	21
6	Συμπέρασμα.....	23
7	Παραρτήματα.....	38

1 Εισαγωγή

Το Τμήμα Δασών του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος εκπόνησε το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα, όπου στα πλαίσια της εξέτασης και αξιολόγησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων του σχεδίου, κατατέθηκε Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, αφού η προτεινόμενη περιοχή του σχεδίου εμπίπτει στις περιοχές (ΤΚΣ) «Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000010) και (ΖΕΠ) «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000023) από τις πρόνοιες του έργου.

Η περιοχή κηρύχθηκε σε Εθνικό Δασικό Πάρκο με την απόφαση 80.041 του Υπουργικού Συμβουλίου στις 11 Ιανουαρίου 2016. Για την διαχείριση του Πάρκου εκπονήθηκε Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου, από την κοινοπραξία I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd & Frederick University μέσα από διαγωνισμό για παροχή υπηρεσιών και δημοσιεύθηκε τον Φεβρουάριο 2018.

Το Σχέδιο έτυχε εκτενούς διαβουλεύσης με διάφορους εμπλεκόμενους φορείς τόσο πριν όσο και μετά την δημοσίευση του και υποβλήθηκε στο Υπουργικό Συμβούλιο μαζί με όσες προτάσεις συζητήθηκαν ξανά και αναθεωρήθηκαν μετά την δημοσίευση του. Το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε τους στόχους του Σχεδίου με την απόφαση Αρ. 86.130 με ημερομηνία 01 Νοεμβρίου 2018 και ζήτησε την παρουσίαση του αναθεωρημένου Σχεδίου μέχρι το τέλος του 2019.

Για τον σκοπό αυτό δημιουργήθηκε η Ομάδα Υλοποίησης η οποία είναι υπεύθυνη για την παρακολούθηση και τον συντονισμό των προπαρασκευαστικών δράσεων του Σχεδίου, την εισήγηση των θεμάτων για συζήτηση, εξέταση αιτημάτων και διενέργεια διαβουλεύσεων και συναντήσεων με αρμόδιους φορείς και εμπλεκόμενους αλλά και άλλες δράσεις με σκοπό την έγκαιρη εφαρμογή του Σχεδίου.

Επίσης δημιουργήθηκε Συμβουλευτική Επιτροπή Διαχείρισης με όλα τα εμπλεκόμενα Τμήματα αλλά και Διευρυμένη Συμβουλευτική Επιτροπή Διαχείρισης με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς περιλαμβανομένων τοπικών κοινοτήτων και δήμων, μη-κυβερνητικές οργανώσεις και τοπικούς αλλά και Παγκύπριους συλλόγους και οργανισμούς που επηρεάζονται.

Για τους σκοπούς υλοποίησης του σχεδίου έχουν εκπονηθεί:

- Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός για τις υποδομές των κόμβων
- Μελέτη για το Οδικό Δίκτυο
- Μελέτη Υφιστάμενης Επισκεψιμότητας

Τα πιο πάνω έχουν χρησιμοποιηθεί για την επικαιροποίηση του Σχεδίου και την εκπόνηση της Μελέτης Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον και της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

2 Περιγραφή Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Ακάμα

Το σχέδιο για την Αειφόρο Ανάπτυξη του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα εκπονήθηκε από την κοινοπραξία I.A.CO Environmental and Water Consultants Ltd & Frederick University μετά από διαδικασία υποβολής προσφορών και δημοσιεύθηκε τον Φεβρουάριο 2018.

Ο κύριος σκοπός του έργου είναι η προστασία της βιοποικιλότητας και του περιβάλλοντος μέσω της διαχείρισης και της ρύθμισης της επισκεψιμότητας του Πάρκου, αλλά και της εφαρμογής άλλων μέτρων όπως η εποπτεία του, οι κανόνες λειτουργίας, η υλοποίηση και παρακολούθηση μέτρων διατήρησης, η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού..

2.1 Στρατηγικοί Στόχοι

1. Συμβολή στην επίτευξη των στόχων των Σχεδίων Διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 (ΖΕΠ και ΤΚΣ) παρέχοντας τα μέσα για τη μείωση των πιέσεων στις φυσικές αξίες του ΕΔΠ και τα μέσα για την επίτευξη της ευνοϊκής κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων.
2. Διατήρηση και ενίσχυση των φυσικών αξιών του τοπίου.
3. Βελτίωση της εμπειρίας των επισκεπτών και προώθηση της περιβαλλοντικής ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.
4. Δημιουργία άμεσων και έμμεσων απτών οικονομικών οφελών για τις τοπικές κοινότητες.

2.2 Διαχειριστικά Μέτρα και Έργα

Το Σχέδιο προτείνει αρκετά διαχειριστικά μέτρα, δράσεις και έργα για τη διαχείριση του Πάρκου, μεταξύ των οποίων είναι τα ακόλουθα:

- Καθορισμός συγκεκριμένου οδικού δικτύου όπου θα γίνεται η διακίνηση των επισκεπτών. Αποκλείεται η πρόσβαση για ιδιωτικά οχήματα σε οποιουσδήποτε άλλους δρόμους, εκτός του καθορισμένου δικτύου και παράλληλα γίνεται βελτίωση του καθορισμένου οδικού δικτύου για σκοπούς ασφάλειας ή/και μείωσης των επιπτώσεων στους οικότοπους από τη διασπορά σκόνης και θορύβου.
- Δημιουργία βασικών υποδομών συγκεντρωμένων σε κόμβους για να προωθείται κατάλληλα ο έλεγχος, η ενημέρωση και η εξυπηρέτηση των επισκεπτών και συγχρόνως να γίνεται διαχείριση και έλεγχος των ροών των επισκεπτών
- Δημιουργία και προώθηση ποδηλατοδρόμων και μονοπατιών για πεζούς, ώστε να ακολουθούν υφιστάμενες οδεύσεις και να μην υπάρχει άτακτη πρόσβαση του κόσμου στο Πάρκο
- Ευκαιρία χρήσης οχήματος Πάρκου (shuttle vehicle) για τη διακίνηση του κόσμου σε κάποιες περιοχές του Πάρκου, με στόχο τη μείωση και διαχείριση της πίεσης της επισκεψιμότητας
- Εφαρμογή τέλους διατήρησης, το οποίο θα χρησιμοποιείται για τις ανάγκες διατήρησης, συντήρησης και λειτουργίας του Πάρκου
- Εφαρμογή κανόνων λειτουργίας για σωστή διαχείριση, εποπτεία και έλεγχο
- Απαγόρευση διακίνησης κόσμου σε περιοχές υψηλής οικολογικής αξίας
- Πρόγραμμα παρακολούθησης για τα είδη και τους οικότοπους, καθώς και παρακολούθηση διαχειριστικών και κοινωνικοοικονομικών παραμέτρων.

2.2.1 Οδικό Δίκτυο

Το οδικό δίκτυο του Πάρκου όπου θα διακινούνται οι επισκέπτες καθορίστηκε, κλείνοντας ή ελέγχοντας την πρόσβαση σε οποιουσδήποτε άλλους δρόμους εκτός του καθορισμένου δικτύου με στόχο τον έλεγχο και τη διαχείριση της διακίνησης των επισκεπτών εντός του Πάρκου και τη μείωση των επιπτώσεων σε είδη και οικοτόπους. Παράλληλα, το καθορισμένο οδικό δίκτυο διακίνησης των επισκεπτών, θα βελτιωθεί ώστε να μπορούν να διακινούνται οι επισκέπτες με ασφάλεια αλλά και για να ρυθμιστεί η πίεση που ασκείται στους οικοτόπους.

Όσον αφορά στην βελτίωση του οδικού δικτύου, περιλαμβάνονται τα πιο κάτω:

Δημιουργία Εισόδων: Θα καθοριστούν επίσημοι εισόδοι στο Πάρκο από τις Κοινότητες όπου θα υπάρχουν κόμβοι με υποδομές ενημέρωσης και εξυπηρέτησης για τους επισκέπτες περιλαμβανομένου και μηχανών έκδοσης εισιτηρίων στο Πάρκο (Παράρτημα 1).

Διαπλάτυνση: Ελάχιστη δυνατή διαπλάτυνση με διπλής λωρίδας δρόμους να έχουν πλάτος οδοστρώματος 4.8 μ. Εξαιρέση αποτελούν οι δρόμοι Λουτρά Αφροδίτης - Φοντάνα Αμορόζα και Κυκλικός Λάρας με πλάτος οδοστρώματος 3.5 μ και Άσπρος Ποταμός – Λάρα – Τζιόνι με πλάτος οδοστρώματος 5.5 μ. Σε δρόμους όπου το υφιστάμενο πλάτος οδοστρώματος είναι μεγαλύτερο θα περιοριστεί στα 4.8 μ (Πίνακας 1).

Πίνακας 1:Υφιστάμενη κατάσταση και προτεινόμενες διαπλατύνσεις δρόμων

A/A	ΔΡΟΜΟΣ	ΜΗΚΟΣ (km)	ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΟ ΠΛΑΤΟΣ (m)	ΤΕΛΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ ΟΔΟΣΤΡΩΜΑΤΟΣ	ΑΠΩΛΕΙΑ ΕΚΤΑΣΗΣ (στρέμματα)
1	Άσπρος – Λάρα (1Α)	6,15	5,0 – 9,0	(α) 540 m= 5,5 m (β) 1.590 m = 5,5 m + 2,0 m ποδηλατόδρομος + 0,2 m διαχωριστικό =7,7 m (γ) 4.230 m = 5,5 m (ο ποδηλατόδρομος σε παράλληλο χωματόδρομο)	1,0
2	Λάρα - Τζιόνι	12,3	6,0 – 10,0	5,5 m (+ αυλάκι όπου απαιτείται)	0
2α	Παράδρομος Γερώνησου	1,1	3,5 -4,0	4,8 m	2,0
3	Κυκλικός Λάρας	3,3	3,5 – 5,0	3,5 m στο μεγαλύτερο τμήμα και 4,0 m σε μικρό τμήμα (2 λωρίδες)	2,0
4	Άσπρος - Μούντικο	3,95	4,0 – 5,5	4,8 m (+ αυλάκι όπου απαιτείται)	3,0
5	Τοξεύτρα – Άβακας - Λίπατη	4,2	3,5 – 5,0	4,8 m (+ αυλάκι όπου απαιτείται)	4,5
6	Σμιγιές - Τζιφί	4,55	3,5 – 7,0	4,8 m (+ αυλάκι όπου απαιτείται)	3,0
7	Άγιος Μηνάς - Σμιγιές	1,1	4,0 – 5,0	4,8 m (+ αυλάκι όπου απαιτείται)	1,0
8	Κουδουνάς – Κουτσαγκάς - Σμιγιές	5,7	4,0 – 8,0	4,8 m (+ αυλάκι όπου απαιτείται)	5,0
9	Τζιόνι – Ποσιέπασμα - Σμιγιές	10,75	4,0 – 10,0	4,8 m (+ αυλάκι όπου απαιτείται)	5,0
10	Λουτρά – Φοντάνα	6,7	3,0 - 6,0	3,5 m (όπου είναι στενός) 4,0 m (όπου είναι πλατύς) (+ αυλάκι όπου απαιτείται)	3,0
ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΑΣΗΣ ΠΟΥ ΘΑ ΑΠΟΨΙΛΩΘΕΙ					29,5

Επίστρωση οδοστρώματος: Τα υλικά οδοστρώσεως θα είναι θραυστά σκύρα με συγκεκριμένες προσμίξεις ώστε να περιορίζουν την παραγωγή σκόνης. Σε

περιπτώσεις μεγάλης κλίσης όπου δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν θραυστά σκύρα θα χρησιμοποιείται μπετόν. Αν το μήκος του μπετόν είναι περισσότερο από 50 μ θα διακόπτεται από πλακόστρωτο.

Υδραυλικά έργα: Θα γίνουν υδραυλικά έργα σε 35 σημεία τα οποία αποτελούνται από ανακατασκευή 2 γεφυριών με τα υπόλοιπα έργα να είναι οχετοί και διαβάσεις ιρλανδικού τύπου.

Δημιουργία πλευρικών ρείθρων (αυλάκια): Τα αυλάκια θα είναι από μπετόν με μικρή κλίση τα οποία θα μπορούν να χρησιμοποιούνται ως έρεισμα από τα αυτοκίνητα εάν χρειαστεί.

Τοποθέτηση στηθαίου ασφαλείας: Θα εγκατασταθούν στηθαία ασφαλείας όπου χρειάζεται κατασκευασμένα από μέταλλο και με ξύλινη εξωτερική επένδυση. Σε μερικές περιπτώσεις θα εγκατασταθούν χαμηλοί πετρόκτιστοι τοίχοι.

Κατασκευή τοίχων αντιστήριξης: Κατασκευή πέτρινων τοίχων σε σημεία που παρατηρούνται γεωλισθήσεις.

Διαμόρφωση πρανών: Μεγαλύτερο μέρος των δρόμων δεν θα χρειαστεί διαμόρφωση των πρανών. Μόνο μερικά σημεία θα χρειαστούν βελτίωση σε μικρό βαθμό.

Αποκοπή υφιστάμενων αυθαίρετων και άγραφων δρόμων: Με την αποκοπή των δρόμων αυτών θα σταματήσει η καταστροφή της χλωρίδας και των οικοτόπων της περιοχής ώστε να μπορέσει να επανέλθει στο φυσικό.

Έλεγχος ταχύτητας: Θα υπάρχει όριο ταχύτητας για την μείωση της σκόνης και του θορύβου αλλά και για την προστασία των επισκεπτών και των ειδών πανίδας.

Χρήση Οχήματος Πάρκου (Shuttle vehicle): Θα υπάρχουν προκαθορισμένες διαδρομές για όχημα Πάρκου το οποίο θα κάνει στάσεις σε διάφορα σημεία του Πάρκου, ώστε να μπορούν οι επισκέπτες να επισκέπτονται κάποιες περιοχές του Πάρκου χωρίς να διακινούνται με ιδιωτικά οχήματα.

Ενοικίαση ποδηλάτων: Το Πάρκο θα ενθαρρύνει την χρήση ποδηλάτων τα οποία θα μπορούν να ενοικιάσουν οι επισκέπτες. Για τους ποδηλάτες θα υπάρχει χαμηλότερο τέλος διατήρησης και ποδηλατικές διαδρομές.

Μονοπάτια της φύσης: Υφιστάμενα μονοπάτια της φύσης θα αναβαθμιστούν και θα προωθηθούν στους επισκέπτες του Πάρκου.

Η βελτίωση του οδικού δικτύου θα γίνεται σταδιακά βάσει χρονοδιαγράμματος ώστε να περιοριστούν τυχόν επιπτώσεις στα είδη και τους οικοτόπους της περιοχής.

2.2.2 Κόμβοι

Κάθε κόμβος περιλαμβάνει βασικές υποδομές και υπηρεσίες ανάλογα με την αναμενόμενη χρήση του κόμβου, αλλά και την αναμενόμενη επισκεψιμότητα (Παράρτημα 1).

Οι υποδομές σχεδιάζονται με την χρήση υλικών φιλικά προς το περιβάλλον αλλά και που έχουν αντοχή στις καιρικές συνθήκες.

- Μεταλλικές επιφάνειες σε φυσικά χρώματα όπως οξειδωμένος χαλκός και γαλβανιζέ μέταλλα, μαζί με ξύλο το οποίο χρησιμοποιείται για δοκούς, σκαλοπάτια, μονοπάτια, στηθαία κλπ.
- Οι επιφάνειες στάθμευσης θα αποτελούνται από ειδικό πλέγμα που θα γεμίζεται με αδρανή υλικά από την περιοχή και θα είναι πλήρως υδατοπερατά
- Η θεμελίωση θα είναι από σπλισμένο σκυρόδεμα μικρής διατομής (υπερυψωμένες κατασκευές) ώστε να περιορίζεται η σφράγιση του εδάφους και οι υποδομές θα είναι ελαφρώς υπερυψωμένες για τον ίδιο λόγο.

Στους 2 κόμβους (Άσπρος Ποταμός και Λουτρά) όπου θα υπάρχει ηλεκτροδότηση από δίκτυο ΑΗΚ, θα υπάρχει και αυτόνομο σύστημα πυρανίχνευσης και θα υπάρχουν πρόνοιες για αυτόματα συστήματα ασφαλείας.

Στους υπόλοιπους κόμβους, οι οποίοι δεν θα είναι ενωμένοι στο δίκτυο παροχής ηλεκτρισμού θα υπάρχει αυτόνομο σύστημα για σκοπούς κάλυψης ενεργειακών αναγκών (γεννήτριες ή ανανεώσιμες πηγές ενέργειας) φωτοβολταϊκά.

Δεν θα υπάρχει εξωτερικός φωτισμός σε κανένα από τους κόμβους εξαιρουμένου του κόμβου στα Λουτρά Αφροδίτης όπου ο εξωτερικός φωτισμός ήδη υπάρχει.

Στους κόμβους όπου χρειάζεται η υδροδότηση θα γίνεται από τα δίκτυα των Δήμων Πέγειας και Νέου Χωριού ή από υφιστάμενες πηγές.

Στους κόμβους όπου χρειάζεται θα κατασκευαστούν στεγανές δεξαμενές για αποθήκευση των ακάθαρτων υδάτων.

Συνολικά οι υποδομές θα καταλαμβάνουν 12654 μ² (περιλαμβανομένων των χώρων στάθμευσης) μέσα σε οικόπεδα σύνολο 56695 μ². Η χωροθέτηση των υποδομών μέσα στα οικόπεδα γίνεται με τρόπο ώστε να μην επηρεαστεί μεγάλο κομμάτι της βλάστησης.

Στον Πίνακα 2 φαίνονται τα βασικά στοιχεία των κόμβων του Σχεδίου.

Πίνακας 2: Αναλυτικά οι υποδομές που σχεδιάζονται σε κάθε κόμβο

A/A	ΚΟΜΒΟΣ	ΕΜΒΑΔΟ ΤΕΜΑΧΙΟΥ Μ ²	ΠΙΝΑΚΙΔΑ	ΧΩΡΟΙ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΚΑΝΟΝΙΚΑ ΟΧΗΜΑΤΑ	ΧΩΡΟΙ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ ΑΜΕΑ	ΠΟΔΗΛΑΤΟΣΤΑΣΙΟ ΚΑΛΥΜΜΕΝΟ	ΠΟΔΗΛΑΤΟΣΤΑΣΙΟ ΑΚΑΛΥΠΤΟ	ΚΕΝΤΡΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Μ ²	ΚΙΟΣΚΙ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ Μ ²	ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ Μ ²	ΑΠΟΘΗΚΗ Μ ²	ΕΚΔΟΣΗ ΕΙΣΠΗΡΙΩΝ	ΑΝΑ ΨΥΚΤΗΡΙΟ Μ ²	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ Μ ²	ΥΠΛΙΘΡΙΟΣ ΚΑΛΥΜΜΕΝΟΣ	ΧΩΡΟΙ ΥΓΙΕΙΝΗΣ	WC ΑΝΔΡΩΝ	ΟΥΡΗΤΗΡΙΑ	WC ΓΥΝΑΙΚΩΝ	WC ΑΜΕΑ	ΟΛΙΚΟ ΕΜΒΑΔΟΝ Μ ²
1	ΑΣΠΡΟΣ ΠΟΤΑΜΟΣ	10 155	1	70	4	20	30	42		10	2	5	35	15	40	35	3	3	3	1	1 865

2A	ΚΑΘΗΚΑΣ Α	486.7	1	10	1		15	15												306	
2B	ΚΑΘΗΚΑΣ Β	164.9		2			15													66	
3A	Π. ΑΡΟΔΕΣ Α	1 317.2	1	10	1		15	15												306	
3B	Π. ΑΡΟΔΕΣ Β	451		5			15													141	
4	ΑΒΑΚΑΣ	3 012.4		47	3		20	15			30		20	30	2	2	2	1		1 447	
5	ΣΚΑΛΙ ΤΟΞΕΥΤΡΑΣ	3 661.5		18	2		20	15												535	
6	ΛΑΡΑ	7 484.3	1	100	5	20	30	20		10	2	5	35	15	40	35	3	3	3	1	2 114
7	Ν. ΚΟΛΠΟΣ ΛΑΡΑΣ	1 036.6					30						35		200	35	3	3	3	1	320
8	Β. ΚΟΛΠΟΣ ΛΑΡΑΣ	1 196.7					30								30	2	2	2	1	90	
9	ΓΕΡΟΝΗΣΟΣ	1 232.7		15	1		15	15												405	
10	ΓΖΙΟΝΙ	10 632.4		30	2		30	15				30		40	30	2	2	2	1	980	
11	ΓΖΙΦΙ	3 120.3	1	10	1		20	15												209	
12	ΣΜΙΓΓΙΕΣ	1 998.7	1	50			30	15				30	30							1 433	
13	ΛΟΥΤΡΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗΣ	12 988.6	1	70	4		30	20		10	2	5		45		30	2	2	2	1	2 177
15	ΦΟΝΤΑΝΑ ΑΜΟΡΟΖΑ	756					30	15					30		40	35	3	3	3	1	170
ΣΥΝΟΛΟ		59 695		357	30	40	379	90	124	34	7	15	231.5	73.6	399	260					12 564

3 Διαδικασία Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης

Η μελέτη ειδικής οικολογικής αξιολόγησης απαιτείται με βάση το Άρθρο 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ για διατήρηση των φυσικών οικοτόπων, και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, καθώς και το Άρθρο 16 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 μέχρι 2015, για προτεινόμενα έργα τα οποία δύναται να επηρεάσουν περιοχή του Δικτύου Natura 2000 και δεν είναι άμεσα συνδεδεμένα με τους στόχους διατήρησης και διαχείρισης της περιοχής.

Η μελέτη ειδικής οικολογικής αξιολόγησης κατατέθηκε στις 22 Ιανουαρίου 2021 μαζί με συμπληρωματικά σχόλια από το Τμήμα Δασών. Η Ad-Hoc επιτροπή εξέτασε το θέμα σε συνεδρία της στις 04 Μαρτίου 2021 όπου και αποφασίστηκε η εκπόνηση συμπληρωματικής μελέτης για να καλυφθούν οι ερωτήσεις και τα σχόλια της Επιτροπής. Η συμπληρωματική μελέτη κατατέθηκε στις 07 Απριλίου 2021 και εξετάστηκε στις 22 Απριλίου 2021. Στην συνέχεια η Επιτροπή είχε την ευκαιρία να αποστείλει οποιοσδήποτε εκκρεμούσες ερωτήσεις είχαν οι οποίες απαντήθηκαν από το Τμήμα Δασών με έγγραφο τους στις 29 Απριλίου 2021. Μετά από το έγγραφο του Τμήματος Δασών κατατέθηκαν οι τελικές απόψεις της Επιτροπής.

Η Επιτροπή απαρτιζόταν από εκπρόσωπους του Τμήματος Περιβάλλοντος, Τμήματος Δασών, του Τμήματος Αλιείας και Θαλασσίων Ερευνών, της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας, της Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ), του Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου, του Κυπριακού Ιδρύματος Προστασίας του Περιβάλλοντος (Terra Cyprica) και της Οικολογικής Παρέμβασης Φίλοι του Ακάμα.

Τα μέλη της ad hoc Επιτροπής είχαν στην διάθεση τους και χρησιμοποίησαν τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στις μελέτες και σε συνδυασμό με τις δικές τους εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρίες εξέτασαν το έργο όσον αφορά τις επιπτώσεις του στην εν λόγω περιοχή του Δικτύου Natura 2000.

Για την διαμόρφωση των συμπερασμάτων, έχουν ληφθεί υπόψη τα ακόλουθα:

- Τα στοιχεία της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης που αφορούν τα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα Ι και ΙΙ των Οδηγιών 92/43/ΕΟΚ και 147/2009/ΕΚ καθώς και σε άλλα είδη χλωρίδας και πανίδας της περιοχής
- Οι εξειδικευμένες γνώσεις και οι απόψεις των μελών της Επιτροπής
- Οι άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις του σχεδίου στην περιοχή, τόσο κατά την κατασκευή όσο και κατά τη λειτουργία του
- Οι αθροιστικές και συσσωρευτικές επιπτώσεις από το σχέδιο αλλά και με άλλα έργα στην περιοχή
- Το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα
- Το Αρχιτεκτονικά Σχέδια των κόμβων
- Τα ρυθμιστικά σχέδια του οδικού δικτύου
- Την μελέτη επισκεψιμότητας στο Εθνικό Δασικό Πάρκο
- Το Διαχειριστικό Σχέδιο του Τόπου Κοινοτικής Σημασίας “Χερσόνησος Ακάμα” και της Ζώνη Ειδικής Προστασίας “Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα”,
- Τα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων του Τόπου Κοινοτικής Σημασίας “Χερσόνησος Ακάμα” και της Ζώνη Ειδικής Προστασίας “Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα”

4 Οικότοποι και είδη χαρακτηρισμού των περιοχών του Δικτύου Natura 2000

Το Πάρκο εμπίπτει στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (ΤΚΣ) «Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000010) και (ΖΕΠ) «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000023). Για τις δύο περιοχές έχουν εκπονηθεί διαχειριστικά σχέδια τα οποία καθορίζουν στόχους διατήρησης για την κάθε περιοχή ανάλογα με τους οικοτόπους και τα είδη καθορισμού.

Σύμφωνα με τα Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων (Standard Data Forms) τα είδη και οικοτόποι χαρακτηρισμού των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 (ΤΚΣ) «Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000010) και (ΖΕΠ) «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000023) είναι τα ακόλουθα (Πίνακας 3, Πίνακας 4 και Πίνακας 5).

Πίνακας 3: Τύποι οικοτόπων που ανήκουν στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ των περιοχών CY4000010 (ΤΚΣ) και CY4000023 (ΖΕΠ)

A/A	Κωδικός	Περιγραφή
1.	1110	Αμμοσύρσεις που καλύπτονται συνεχώς από θαλάσσιο νερό μικρού βάθους
2.	1120*	Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με Ποσειδωνία (<i>Posidonia oceanica</i>)
3.	1170	Ύφαλοι
4.	1210	Μονοετής βλάστηση της παλιρροιακής ζώνης
5.	1240	Απόκρημνες βραχώδεις ακτές με βλάστηση Αγγειοσπέρμων
6.	2110	Πρωτογενείς κινούμενες θίνες

7.	2190	Υγρές κοιλότητες μεταξύ των θινών
8.	2230	Μονοετείς κοινότητες των θινών με <i>Malcolmietalia</i>
9.	2240	Μονοετείς κοινότητες των θινών με <i>Brachypodietalia</i>
10.	2250*	Λόχμες με αοράτους (<i>Juniperus</i>) σε αμμοθίνες
11.	2260	Θίνες με βλάστηση σκληρόφυλλων θάμνων (<i>Pistacio-Rhamnetalia, Cisto-Micromerietea</i>)
12.	3140	Σκληρά ολιγο-μεσοτροφικά ύδατα με βενθικήβλάστηση χαροειδών σχηματισμών με <i>Chara spp</i>
13.	3170*	Μεσογειακά εποχιακά λιμνία
14.	5210	Δενδρώδεις θαμνώνες με <i>Juniperus spp.</i>
15.	5330	Θερμο-Μεσογειακοί και προ-στεππικοί θαμνώνες με
16.	5420	Φρύγανα της Ανατολικής Μεσογείου (<i>Cisto- Micromerietea</i>)
17.	6220*	Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή (<i>Thero-Brachypodietea</i>)
18.	62B0*	Σερπεντινόφιλα λιβάδια της Κύπρου
19.	8210	Χασμοφυτική βλάστηση ασβεστολιθικών βράχων
20.	8220	Χασμοφυτική βλάστηση πυριγενών βράχων
21.	8310	Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση
22.	8330	Θαλάσσια σπήλαια εξ'ολοκλήρου ή κατά το ήμισυ κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας
23.	9290	Δάση κυπαρίσσου
24.	92C0	Παρόχθια δάση ανατολικής πλατάνου (<i>Platanion orientalis</i>)
25.	92D0	Παραποτάμιοι θαμνώνες (<i>Nerio-Tamaricetea</i>)
26.	9320	Δάση με <i>Olea</i> και <i>Ceratonia</i>
27.	93A0	Δασικές συστάδες της <i>Quercus infectoria</i>
28.	9540	Δάση τραχείας πεύκης (<i>Pinus brutia</i>)
29.	9560*	Δάση <i>Juniperus phoenicea</i>

Πίνακας 4: Είδη χλωρίδας που ανήκουν στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ των περιοχών CY4000010 (ΤΚΣ) και CY4000023 (ΖΕΠ)

A/A	Κωδικός	Περιγραφή
1.	2250	<i>Centaurea akamantis</i>
2.	4082	<i>Crepis pusilla</i>
3.	2329	<i>Ophrys kotschy</i>
4.	2210	<i>Phlomis cypria ssp. occidentalis</i>
5.	2298	<i>Tulipa cypria</i>

Πίνακας 5: Είδη πανίδας που ανήκουν στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ ή στο Παράρτημα I της Οδηγίας 147/2009/ΕΚ των περιοχών CY4000010 (ΤΚΣ) και CY4000023 (ΖΕΠ)

A/A	Κωδικός	Περιγραφή
Θηλαστικά		
1.	1303	<i>Rhinolophus hipposideros</i>
2.	1304	<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>
3.	1305	<i>Rhinolophus euryale</i>
4.	1306	<i>Rhinolophus blasii</i>
5.	1307	<i>Myotis blythii</i>
6.	1310	<i>Miniopterus schreibersii</i>
7.	4002	<i>Rousettus aegyptiacus</i>
8.	1349	<i>Tursiops truncatus</i>
9.	1366	<i>Monachus monachus</i>
Ερπετά		
1.	1224	<i>Chelonia mydas</i>
2.	1227	<i>Caretta caretta</i>
Ασπόνδυλα		
1.	1078	<i>Callimorpha quadripunctaria</i>
2.	4023	<i>Propomacrus cypriacus</i>
Πτηνά		
1.	A093	<i>Aquila fasciatus</i>
2.	A024	<i>Ardeola ralloides</i>
3.	A231	<i>Coracias garrulus</i>
4.	A026	<i>Egretta garzetta</i>
5.	A103	<i>Falco peregrinus</i>
6.	A514	<i>Grus virgo</i>
7.	A230	<i>Merops apiaster</i>
8.	A467	<i>Oenanthe cypriaca</i>
9.	A032	<i>Plegadis falcinellus</i>
10.	A468	<i>Sylvia melanothorax</i>
11.		Μεταναστευτικά Αρπακτικά - Migratory raptors

Οι οικότοποι και τα είδη δέχονται αρκετή πίεση από διάφορες ανθρώπινες δραστηριότητες. Λόγω της ανεξέλεγκτης πρόσβασης επισκεπτών στους οικότοπους, έχουν ποδοπατηθεί και έχουν ξεριζωθεί είδη χλωρίδας. Αυτό φαίνεται ιδιαίτερα σε οικότοπους όπου έχουν πρόσβαση ακόμη και αυτοκίνητα όπως 1210, 2230 και ο οικότοπος προτεραιότητας 2250.

Άλλες ανθρωπογενείς δραστηριότητες όπως κυνήγι και βόσκηση ασκούν πίεση στην πανίδα και στην χλωρίδα αντίστοιχα. Στην περίπτωση της βόσκησης έχουν μειωθεί εκτάσεις οικοτόπων όπως τον 5420, 9320 και τον οικότοπο προτεραιότητας 6220.

Τα είδη χλωρίδας που ανήκουν στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ έχουν μικρούς αριθμούς ατόμων και απειλούνται από υπερβόσκηση, ποδοπάτηση από ανθρώπους, και άλλες ανθρώπινες δραστηριότητες. Ήδη χάθηκαν αρκετά άτομα των ειδών από τις ανθρώπινες δραστηριότητες σε διάφορα σημεία της Χερσονήσου Ακάμα.

Σχετικά με τα είδη πανίδας η μεγαλύτερη πίεση προέρχεται από τυχαία ή ηθελημένη θανάτωση από ανθρώπους αλλά και από την μείωση των οικοτόπων που χρησιμοποιούνται από αυτά. Μερικά είδη όπως η Μεσογειακή φώκια, ο Νυχτοπάππαρος και τα δύο είδη χελώνας έχουν υποστεί απώλειες ατόμων λόγω των ανθρώπινων δραστηριοτήτων μέσα από τα χρόνια και το Σχέδιο δύναται να συμβάλει στην απάμβλυνση των επιπτώσεων αυτών.

Πιο κάτω φαίνεται η υφιστάμενη παρουσία των οικοτόπων και των ειδών και το καθεστώς διατήρησης σύμφωνα με το Διαχειριστικά Σχέδιο της περιοχής CY400010 (ΤΚΣ).

Πίνακας 6: Αξιολόγηση των τύπων οικοτόπων της περιοχής του Δικτύου NATURA 2000 βάσει των εργασιών πεδίου του Διαχειριστικού Σχεδίου

Κωδικός	Ενδεικτική έκταση οικοτόπου	% εντός της περιοχής SCI CY400010	Έκταση οικοτόπου σε εθνικό επίπεδο εντός των περιοχών Δικτύου Natura 2000	% του οικοτόπου σε σχέση με την έκταση σε εθνικό επίπεδο	Σχετική κάλυψη	Αντιπροσωπευτικότητα	Καθεστώς διατήρησης	Συνολική εκτίμηση
Θαλάσσιοι τύποι φυσικών οικοτόπων που ανήκουν στο παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2006/105/ΕΚ								
1120*	4.440,24	24.7861%	5369,24	82.7%	A (B)	A	B	A
1170	314,94	1.7580%	674,57	46.7%	A	A	A	A
Χερσαίοι τύποι φυσικών οικοτόπων που ανήκουν στο παράρτημα Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ όπως αυτή τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2006/105/ΕΚ								
1210	2,06	0.0115%	20,30	10.1%	B (C)	A	B	A
1240	146,32	0.8168%	171,08	85.5%	A (C)	A	A	A
2110	5,13	0.0286%	37,35	13.7%	B	A	B	A
2190	0,02	0.0001%	0,02	100% στην περιοχή του Ακάμα	A (νέος οικοτόπος για την περιοχή)	A (νέος οικοτόπος για την περιοχή)	B (νέος οικοτόπος για την περιοχή)	A (νέος οικοτόπος για την περιοχή)
2230	8,26	0.0461%	8,26	100% στην περιοχή του Ακάμα	A (C)	A	B	A
2240	2,49	0.0139%	2,49	100% στην περιοχή του Ακάμα	A	A	B	A
2250*	15,61	0.0871%	15,61	100% στην περιοχή του Ακάμα	A	A	B	A
2260	3,04	0.0170%	3,04	100% στην περιοχή του Ακάμα	A	A	A	A
3170*	4,73	0.0264%	4,7355	99.9%	A	A	B	A
5212	4470,30	24.9538%	5057,186	88.4%	A	B (A)	B	A
5330	914,80	5.1065%	1522,00	60.1%	A (C)	B (A)	B	A
5420	1545,36	8.6264%	6185,75	25.0%	A (B)	B (A)	B	A
6220*	173,69	0.9696%	1595,74	10.9%	B	B (A)	B	A
62B0*	7,90	0.0441%	11,13	71.0%	A (B)	A	A	A
8210	3,37	0.0188%	38,80	8.7%	B (C)	A	A	A

8220	9,30	0.0519%	16,47	56.5%	A (C)	B	A	A(B)
8310	0,16	0.0009%	0,28	57.1%	A (B)	A	A	A
8330	0,87	0.0049%	1,62	53.7%	A	A	A	A
9290	78,26	0.4369%	237,94	32.9%	A (B)	A	A	A
92C0	17,75	0.0991%	1541,71	1.2%	C	B	B	A
92D0	10,77	0.0601%	530,40	2.0%	C	B(A)	B	A
9320	306,60	1.7115%	5621,13	5.5%	B	B(A)	B	A
93A0	2,32	0.0130%	209,67	1.1%	C (νέος οικότοπος για την περιοχή)	A (νέος οικότοπος για την περιοχή)	A (νέος οικότοπος για την περιοχή)	A (νέος οικότοπος για την περιοχή)
Σύνολο	13882.17	77.49%						
ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΕΚΤΑΣΗ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΔΙΚΤΥΟΥ NATURA 2000								17.914,27

Αντιπροσωπευτικότητα: Βαθμός παρουσίας του φυσικού τύπου οικοτόπου στην περιοχή (A: εξαιρετική, B: καλή, C: σημαντική, D: μη σημαντική)

Σχετική κάλυψη: Επιφάνεια του τόπου που καλύπτεται από τον τύπο φυσικού ενδιαίτηματος(οικοτόπου) σε σχέση με την ολική επιφάνεια που καλύπτεται από τον εν λόγω τύπο φυσικού ενδιαίτηματος στην εθνική επικράτεια (A: 100 >=p>15%, B: 15>=p>2%, C: 2>=p>0%)

Καθεστώς διατήρησης: Βαθμός διατήρησης της δομής και των λειτουργιών του συγκεκριμένου τύπου φυσικών ενδιαίτημάτων και δυνατότητες αποκατάστασης (A: εξαιρετική, B: καλή, C: σημαντική, D: μη σημαντική) / Συνολική εκτίμηση: Συνολική εκτίμηση/ αξιολόγηση της αξίας του τόπου για τη διατήρηση του συγκεκριμένου τύπου οικοτόπου (A: εξαιρετική αξία, B: καλή αξία, C: επαρκής αξία)

Πίνακας 7: Αξιολόγηση ειδών πανίδας του παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ

Επιστημονική ονομασία	Κοινή ονομασία	Πληθυσμιακά δεδομένα	Εκτίμηση τόπου			
			Πληθυσμός	Διατήρηση	Απομόνωση	Συνολική διατήρηση
Χειρόπτερα						
<i>Miniopterus schreibersii</i>	Πτερυγονυχτερίδα	P (Μόνιμη παρουσία)	B	A	B	A
<i>Rhinolophus blasii</i>	Ρινολόφος του Blasius	P (Μόνιμη παρουσία)	B	A	B	A
<i>Rhinolophus ferrumequinum</i>	Τρανορινολόφος	P (Μόνιμη παρουσία)	C	A	C	A
<i>Rhinolophus hipposideros</i>	Μικρορινολόφος	P (Μόνιμη παρουσία)	C	A	C	A
<i>Rousettus aegyptiacus</i>	Νυχτοπάπαρος	P (Μόνιμη παρουσία)	C	A	C	A
Κητώδη						
<i>Tursiops truncatus</i>	Ρινοδέλφιο	P (Σταθμός)	B	A	C	A
Λεπιδόπτερα (Πεταλούδες)						
<i>*Callimorpha quadripunctaria</i>		P	C	A	B	A

Πίνακας 8: Αριθμός καταγεγραμμένων φωλιών χελωνών στην Κυπριακή Δημοκρατία το έτος 2020

West Coast		2020	2020	2020
Beach	Beach code	Green	Loggerhead	Total
Airport (Air)	Air	3	1	4
Mandria	Man		3	3
Helios*	Helios	3	3	6
Potima	Pot			
Coral Bay beaches*	CB/Corallia	0	1	1
Toxeftra	T	28	22	50
Ayii Phanentes	AP	3	4	7
Lara 2	L2W	62	29	91
Lara	W	153	136	289
Hatchery (see source beaches*)	H			
Lara 1	L1W	59	73	132
Karavopetres	K	4	14	18
Islands	Isl		6	6
Jioni	J	0	2	2
Arnauti West**	ArnW	2	2	4
Total West Coast		317	296	613
Chrysochou Bay				
Chrysochou Bay		2020	2020	2020
Beach	Beach code	Green	Loggerhead	Total
Pachyammos	PA	5	32	37
Pomos	Pom	0	2	2
Nea Dimmata**	ND (AMNN)	0	3	3
Ayia Marina North	AMN	0	15	15
Ayia Marina South	AMS	0	39	39
Yialia	Y	7	298	305
Argaka	Arg	3	78	81
Polis Limni	PL	0	101	101
Polis	P	1	119	120
Natura	N	7	183	190
Polis Camping	PC	0	10	10
Latsi	Lat	0	12	12
Asprokremmos	A	2	13	15
Total Chrysochou Bay		25	905	930

Other Beaches		2020	2020	2020
Beach	Beach code	Green	Loggerhead	Total
Regular Nesting				
Mansoura	MA (PY)	0	12	12
Omega**	OM	0	8	8
Pissouri	PI			
Faros	Far	0	4	4
Softades**	Soft	0	2	2
Softades Parasolia**	SoftP	0	16	16
Pervolia**		0	29	29
Perigiali Larnaca**		0	18	18
Spyros Beach **		0	2	2
Occasional Nesting				
Paphos				
Limassol				
Larnaca				
Famagusta				
Total Other Beaches		0	91	91
All Beaches				
		2020	2020	2020
Summary Totals	Areas	Green	Loggerhead	Total
	West Coast	317	296	613
	Chrysochou Bay	25	905	930
	Other Beaches	0	91	91
Grand Total		342	1292	1634
* Nests moved to hatchery: Helios (H1, H2, H3, H4, H6, H7), Corallia (H5)				
** New Beaches started being monitored on or after 2010				

Πίνακας 9: Αριθμός ατόμων/ζευγαριών για τα είδη ορνιθοπανίδας του Παράρτηματος I της Οδηγίας 147/2009/EK

A/A	Είδος	Αριθμός Εντός ΖΕΠ
1.	<i>Aquila fasciatus</i>	1-2 Ζευγάρια
2.	<i>Ardeola ralloides</i>	100-300 Άτομα
3.	<i>Coracias garrulus</i>	50-80 Ζευγάρια
4.	<i>Egretta garzetta</i>	500-1000 Άτομα
5.	<i>Falco peregrinus</i>	5-6 Ζευγάρια
6.	<i>Grus virgo</i>	50-500 Άτομα
7.	<i>Merops apiaster</i>	1000-5000 Άτομα
8.	<i>Oenanthe cyprica</i>	1500-2500 Ζευγάρια
9.	<i>Plegadis falcinellus</i>	300-1000 Άτομα
10.	<i>Sylvia melanothorax</i>	500-750 Ζευγάρια

Σύμφωνα με το Διαχειριστικό Σχέδιο της ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000010) οι στόχοι διατήρησης του είναι:

- A Η εξασφάλιση του καθεστώτος διατήρησης των σημαντικών τύπων οικοτόπων σε ευνοϊκό (ικανοποιητικό) επίπεδο ή/και αποκατάστασης τους.
- B Η εξασφάλιση του καθεστώτος διατήρησης των σημαντικών ειδών χλωρίδας σε ευνοϊκό (ικανοποιητικό) επίπεδο και η διατήρηση ή και αποκατάσταση των οικοτόπων τους, και ιδιαίτερα όσα περιλαμβάνονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, καθώς και αυτά που έχουν συμπεριληφθεί στο Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου (Τσιντίδης κ.ά. 2007).
- Γ Η εξασφάλιση της κατάστασης διατήρησης των σημαντικών ειδών πανίδας σε ευνοϊκό (ικανοποιητικό) επίπεδο καθώς και η διατήρηση ή και αποκατάσταση των οικοτόπων τους, και ειδικότερα της θαλάσσιας χελώνας (*Caretta caretta*) και της πράσινης χελώνας (*Chelonia mydas*), των χειρόπτερων (*Miniopterus schreibersii*, *Rhinolophus blasii*, *Rhinolophus ferrumequinum*, *Rhinolophus hipposideros*, *Rousettus aegyptiacus*), των κητωδών (*Tursiops truncatus*) και θαλάσσιων θηλαστικών (*Monachus monachus*), των Λεπιδόπτερων (*Callimorpha quadripunctaria*) και των πτηνών (*Acrocephalus melanorogon*, *Alcedo atthis*, *Ardea purpurea*, *Ardeola ralloides*, *Buteo rufinus*, *Calandrella brachydactyla*, *Calonectris diomedea*, *Caprimulgus europaeus*, *Charadrius alexandrinus*, *Ciconia ciconia*, *Circaetus gallicus*, *Circus aeruginosus*, *Circus cyaneus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Coracias garrulous*, *Egretta alba*, *Egretta garzetta*, *Emberiza caesia*, *Emberiza hortulana*, *Falco eleonora*, *Falco naumanni*, *Falco peregrinus*, *Falco vespertinus*, *Ficedula albicollis*, *Ficedula parva*, *Ficedula semitorquata*, *Grus grus*, *Gyps fulvus*, *Hieraaetus pennatus*, *Himantopus himantopus*, *Lanius collurio*, *Lanius minor*, *Lanius nubicus*, *Larus audouinii*, *Larus genei*, *Larus minutus*, *Lullula arborea*, *Milvus migrans*, *Nycticorax nycticorax*, *Oenanthe cypriaca*, *Pernis apivorus*, *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*, *Philomachus pugnax*, *Platalea leucorodia*, *Plegadis falcinellus*, *Pluvialis apricaria*, *Recurvirostra avosetta*, *Sterna sandvicensis*, *Sylvia melanothorax*, *Sylvia nisoria* και *Sylvia rueppelli*).

Το Διαχειριστικό Σχέδιο της ΖΕΠ «Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000023) αναφέρει τους εξής στόχους διατήρησης:

- A Διατήρηση σε ευνοϊκό καθεστώς διατήρησης, μέσω της κατάλληλης προστασίας και διαχείρισης των ενδιαιτημάτων, των ειδών χαρακτηρισμού: *Aquila fasciata*, *Falco peregrinus*, *Coracias garrulus*, *Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cypriaca*.

- B** Διατήρηση της παρουσίας των μεταναστευτικών αρπακτικών και άλλων πουλιών, τα οποία περνούν από τη ΖΕΠ σε σημαντικούς αριθμούς, κυρίως κατά το Φθινόπωρο: *Ardeola ralloides*, *Egretta garzetta*, *Plegadis falcinellus*, *Merops apiaster*, *Grus virgo*, *Falco vespertinus*, *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo*, *Falco naumanni*.
- Γ** Διατήρηση της παρουσίας άλλων φωλεάζοντων ειδών που ανήκουν ή όχι στο Παράρτημα I, και ιδιαίτερα τα *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*, *Otus scops cyprius*, *Buteo rufinus*, *Caprimulgus europhaeus*, *Lanius nubicus*, *Emberiza caesia* και *Gyps fulvus*.
- Δ** Δημιουργία και ενίσχυση της υποστήριξης για τη διατήρηση της ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα», από την τοπική κοινότητα και το κοινό γενικότερα, μέσω ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των επισκεπτών στην περιοχή αλλά και με την ενθάρρυνση και στήριξη της έρευνας.

Ιδιαίτερα για τα είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ «Χερσόνησος Ακάμα» έχουν τεθεί στόχοι διατήρησης σε σχέση με τις ευνοϊκές τιμές αναφοράς τους (ETA) ως εξής:

1. Περδικοσιάχινο (*Aquila fasciata*), ETA = 3 αναπαραγωγικά ζευγάρια
2. Πετρίτης (*Falco peregrinus*), ETA = 8 αναπαραγωγικά ζευγάρια
3. Κράγκα (*Coracias garrulus*), ETA = 80 αναπαραγωγικά ζευγάρια
4. Σκαλιφούρτα (*Oenanthe cypriaca*), ETA = 2.500 αναπαραγωγικά ζευγάρια
5. Τρυπομάζης (*Sylvia melanothorax*), ETA = 750 αναπαραγωγικά ζευγάρια

5 Επιπτώσεις στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000

5.1 Στάδιο Κατασκευής Κόμβων και Δρόμων

5.1.1 Απώλεια Οικοτόπων και Βλάστησης

Από τις εργασίες κατασκευής των κόμβων αναμένεται η αφαίρεση βλάστησης σε έκταση έως και 4.5 δεκάρια (έκταση που αποτελεί το 0.0045% της περιοχής Natura 2000 “Χερσόνησος Ακάμα”). Δεν θα επηρεαστεί οικότοπος ή είδος προτεραιότητας. Οι περισσότεροι οικότοποι που θα επηρεαστούν είναι κατακερματισμένοι ήδη υπό υφιστάμενη πίεση. Θα επηρεαστούν σε μικρό βαθμό οικότοποι και περιοχές που χρησιμοποιούν για τροφοληψία τα είδη πανίδας ειδικά της πτηνοπανίδας.

Θα πρέπει όμως να ληφθεί υπόψη ότι θα ανακτηθεί μεγαλύτερη έκταση βλάστησης από αυτή που αναμένεται να αφαιρεθεί και χώροι τροφοληψίας από την αποκοπή των προσβάσεων γύρω από τους κόμβους και σε άλλες περιοχές π.χ. Αρναούτης και Λάρα.

Από την κατασκευή του κόμβου Πάνω Αρόδες Α θα επηρεαστούν 20-35 άτομα του είδους *Euphorbia thompsonii* η οποία θα είναι αμελητέα σε σχέση με τον πληθυσμό. Επίσης θα γίνει μεταφύτευση των επηρεαζόμενων ατόμων.

Ο κόμβος Άσπρου Ποταμού χωροθετείται εντός κάποιων σημείων πυκνής βλάστησης αοράτων και σχοινιών η οποία θα πρέπει να αποκοπεί για τις ανάγκες των χώρων στάθμευσης.

Αναφορικά με τους υπόλοιπους κόμβους τα οικόπεδα των κόμβων γειτνιάζουν με είδη του κόκκινου βιβλίου όπως *Scilla morrisii*, *Ferulago syriaca*, *Taraxacum aphrogenes* και *Alyssum akamasicum* αλλά δεν θα αφαιρεθούν.

Σχετικά με το οδικό δίκτυο αναμένεται η απώλεια 29.5 δεκαρίων (έκταση που αποτελεί το 0.0295% της περιοχής Natura 2000 “Χερσόνησος Ακάμα”).. βλάστησης για όλους τους δρόμους. Οι οικότοποι οι οποίοι θα επηρεαστούν είναι

- 5212 (30%) Θαμνώνες με *Juniperus phoenicea*
- 5212+ 9320 ή 5212 + 5420 (40%) = Θαμνώνες με *Juniperus phoenicea*, σε μίξη με θαμνώνες χαρουπιές και ελιάς ή με φρύγανα *Sarcopoterium* κτλ.
- 5330 (10%): Θερμομεσογειακοί και προ – στεππικοί θαμνώνες
- Άλλοι (20%): 9320 (ελιά + χαρουπιά) με συνανθρωπική βλάστηση, 5420 (φρύγανα), 9540 (πευκοδάση – μερικά πεύκα πιθανώς διότι μπορεί να σωθούν με κλάδεμα), θερόφυτα σε διάκενα με αοράτους και φρύγανα (ασήμαντες εκτάσεις) και καλλιέργειες.

Είδη χλωρίδας του Παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ και του κόκκινου βιβλίου της Κύπρου που γειτνιάζουν με δρόμους που θα αναβαθμιστούν είναι *Tulipa cypria*, *Ophrys kotschyi*, *Phlomis cypria occidentalis*, *Taraxacum aphrogenes*, *Triplachne nitens*, *Alyssum akamasicum*, *Limosella aquatica*, *Fimbristylis ferruginea*, *Papaver cyprium*, *Euphorbia thompsonii* και *Dianthus tripunctatus*.

Εκτός από μεμονωμένες περιπτώσεις του *Alyssum akamasicum* δεν αναμένεται να επηρεαστούν άτομα των ειδών αυτών.

5.1.2 Παραγωγή Σκόνης

Θα υπάρξει παραγωγή σκόνης από τις χωματουργικές εργασίες η οποία δυνητικά μπορεί να επηρεάσει τους οικότοπους και τη βλάστηση της περιοχής.

Η επίπτωση αυτή θα είναι προσωρινή και αναστρέψιμη.

5.1.3 Εκπομπή Θορύβου

Αναμένεται εκπομπή θορύβου από τις εργασίες και τα μηχανήματα που θα χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή των κόμβων και την αναβάθμιση του οδικού δικτύου. Από το θόρυβο δύναται να επηρεαστούν είδη πανίδας της περιοχής τα οποία θα απομακρυνθούν από την περιοχή.

Η επίπτωση αυτή αναμένεται να είναι προσωρινή και αναστρέψιμη.

5.1.4 Ρύπανση

Κατά την κατασκευαστική φάση υπάρχει πιθανή ρύπανση από καυσαέρια, σκουπίδια και διαρροές καυσίμων τα οποία μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τόσο τους οικότοπους όσο και τα είδη. Η επίπτωση θα είναι προσωρινή και με την σωστή ενημέρωση των εργαζομένων, επίβλεψη και με τις σωστές πρόνοιες η επίπτωση μπορεί να αποφευχθεί.

5.1.5 Αλλοίωση Ανάγλυφου Περιοχής

Οι περισσότεροι κόμβοι δεν θα επηρεάσουν το ανάγλυφο της περιοχής εκτός από τον κόμβο του Άσπρου Ποταμού. Στον Άσπρο Ποταμό αναμένεται αλλοίωση 1.5 δεκαριού από την κατασκευή του κόμβου.

Υπάρχει επίσης το ενδεχόμενο μικρών κατολισθήσεων στην παρακείμενη περιοχή η οποία θα ελεγχθεί με ειδικά συρματόσχοινα αυξημένης αντοχής στο πάνω μέρος του πρανούς και τοποθέτηση μεταλλικού πλέγματος.

5.2 Στάδιο Λειτουργίας Κόμβων και Δρόμων

5.2.1 Ρύθμιση Επισκεψιμότητας

Η δημιουργία του Εθνικού Δασικού Πάρκου θα συμβάλει στη ρύθμιση και έλεγχο της διακίνησης των επισκεπτών και κατά συνέπεια θα απαμβλύνει επιπτώσεις σε είδη και οικότοπους.

Αυτό μπορεί να γίνεται με την παρακολούθηση των διαθέσιμων χώρων στάθμευσης, με την καταμέτρηση εισιτηρίων εισόδου για την ημέρα αλλά και σε γενικό πλαίσιο την πίεση που δέχονται ευαίσθητες περιοχές.

Για να μπορεί να γίνεται σωστός έλεγχος και προγραμματισμός πρέπει να υπάρχει ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης των ειδών και των οικοτόπων, σε συνδυασμό με την επισκεψιμότητα ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί εάν υπάρχουν αυξημένες πιέσεις και επιπτώσεις σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους.

5.2.2 Απώλεια Οικοτόπων και Βλάστησης

Με την δημιουργία των υποδομών και την αναβάθμιση του οδικού δικτύου σε συνδυασμό με τα υπόλοιπα διαχειριστικά μέτρα θα σταματήσει η ανεξέλεγκτη πρόσβαση και καταστροφή σε οικότοπους και βλάστηση ειδικά σε ευαίσθητες περιοχές. Με τη διαχείριση της πρόσβασης και διακίνησης θα μειωθεί η καταστροφή των ειδών χλωρίδας και των οικοτόπων τόσο από την ποδοπάτηση όσο και από αυτοκίνητα.

Με την μείωση της πίεσης στους οικότοπους και στα είδη, αυτά θα μπορούν να ανακάμψουν αφού θα μειωθεί σημαντικά ο κατακερματισμός που παρατηρείται σήμερα. Συγκεκριμένα σημεία τα οποία έχουν σημαντικούς οικότοπους ή είδη που επηρεάζονται, θα μπορούν να περιφραχτούν ώστε να μειωθεί ακόμη περισσότερο η πίεση.

Στόχος των διαχειριστικών μέτρων είναι η ρύθμιση της επισκεψιμότητας, μέσα από την συγκέντρωση των επισκεπτών στους χώρους των κόμβων, έτσι ώστε να μειωθεί στην υπόλοιπη έκταση του πάρκου.

Η αύξηση του πλάτους των δρόμων, η οποία είναι η ελάχιστη δυνατή ώστε να μπορούν οι επισκέπτες να μετακινούνται με ασφάλεια, δεν αναμένεται να αυξήσει τον κατακερματισμό των οικοτόπων εφόσον είναι υφιστάμενες οδεύσεις και η διαπλάτυνση θα είναι μικρή. Αντιθέτως θα υπάρξει μείωση του κατακερματισμού λόγω της αποκοπής πολλών άλλων υφιστάμενων δρόμων.

Γενικά αναμένεται θετική επίδραση προς τους οικοτόπους, αν και στα σημεία των κόμβων αναμένεται ότι θα αυξηθεί η επισκεψιμότητα και ενδεχομένως η πίεση στα είδη και τους οικοτόπους. Για αυτό τον λόγο, όπως προβλέπεται και στο Σχέδιο, θα εφαρμόζεται ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα παρακολούθησης, παράλληλα με σημαντική εποπτεία, διαχείριση και φύλαξη από το προσωπικό του Πάρκου, και βάσει αυτών θα καθορίζονται ειδικά μέτρα για συγκεκριμένους κόμβους και περιοχές πριν να παρουσιαστούν αρνητικές, μη-αναστρέψιμες επιπτώσεις.

5.2.3 Εκπομπή Θορύβου

Δεν αναμένεται αύξηση θορύβου αφού στην περιοχή ήδη υπάρχει οχληρία λόγω των υφιστάμενων δραστηριοτήτων και επισκεπτών. Με την χρήση του αναβαθμισμένου οδικού δικτύου και την επιβολή ορίων ταχύτητας, η εκπομπή θορύβου δυνητικά να μειωθεί. Αρκετοί δρόμοι θα κλείσουν άρα δεν θα υπάρχει καθόλου θόρυβος. Ειδικά οι τετράτροχες και μοτοσυκλέτες οι οποίες παράγουν αρκετό θόρυβο και έχουν περισσότερη πρόσβαση με την υφιστάμενη κατάσταση θα περιοριστούν άρα θα μειωθεί και ο θόρυβος σε αρκετές περιοχές.

Επίσης με την χρήση του οχήματος του Πάρκου (shuttle vehicle) θα μειωθεί η χρήση ιδιωτικών οχημάτων σε περιοχές του Πάρκου και παράλληλα ο θόρυβος.

5.2.4 Παραγωγή Σκόνης

Με τον τερματισμό των αυθαίρετων προσβάσεων και σταθμεύσεων θα μειωθεί η σκόνη σε αρκετές περιοχές του Πάρκου.

Με την αναβάθμιση του οδικού δικτύου αναμένεται ότι η παραγωγή σκόνης θα μειωθεί εφόσον το θραυστά σκύρα θα είναι ειδικά πρόσμικτα υλικά για την μείωση της παραγωγής σκόνης.

Το όριο ταχύτητας θα είναι επίσης καθοριστικό στην μείωση της παραγωγής σκόνης εφόσον η παραγωγή σκόνης είναι ευθέως ανάλογη με την ταχύτητα.

Η πιθανή παρουσία περισσότερων επισκεπτών στο Πάρκο δυνητικά να αυξάνει την σκόνη σε συγκεκριμένες περιόδους υψηλής κίνησης αλλά μπορεί να ρυθμιστεί με τον έλεγχο εισόδου και διακίνησης στο Πάρκο.

5.2.5 Ρύπανση και Απόβλητα

Με την ελεγχόμενη πρόσβαση των επισκεπτών στους κόμβους όπου θα υπάρχουν υποδομές για απόρριψη των αποβλήτων, θα μειωθούν τα απόβλητα τα οποία απορρίπτονται ανεξέλεγκτα στην περιοχή. Επίσης με την αποκοπή προσβάσεων, καθώς και με την εποπτεία και έλεγχο της διακίνησης των επισκεπτών από το προσωπικό του Πάρκου, θα μειωθεί η ανεξέλεγκτη απόρριψη αποβλήτων.

Με την μείωση της ταχύτητας και την χρήση των οχημάτων shuttle θα μειωθεί η ατμοσφαιρική ρύπανση αλλά και η πιθανή ρύπανση από καύσιμα.

5.2.6 Φωτορύπανση

Εφόσον δεν θα επιτρέπεται η διακίνηση επισκεπτών κατά τις νυχτερινές ώρες αλλά και ούτε θα υπάρχει οπουδήποτε νυχτερινός φωτισμός δεν αναμένεται να υπάρχει φωτορύπανση η οποία θα επηρεάσει τα είδη πανίδας.

5.2.7 Αισθητική χώρου και Τοπιοτέχνηση

Οι υποδομές θα κατασκευαστούν με υλικά και με σχεδιασμό φιλικό προς το περιβάλλον. Επίσης οι κόμβοι θα αποτελούνται από ελαφρές κατασκευές και εγκαταστάσεις οι οποίες θα μεταφερθούν στο χώρο και μπορούν να αφαιρεθούν με ευκολία.

Σε μεγάλους κόμβους οι οποίοι αναμένεται να έχουν αλλοίωση της αισθητικής του χώρου συνιστάται να διαμορφωθούν με τρόπο ώστε να μην αλλοιώνουν την αισθητική σε μεγάλο βαθμό αλλά και να εφαρμοστούν όροι και μέτρα για να μειωθεί η επέμβαση.

5.2.8 Διάβρωση

Με την αναβάθμιση του οδικού δικτύου και την δημιουργία υδραυλικών έργων και αυλακιών στους δρόμους αναμένεται ότι η διάβρωση θα μειωθεί. Επίσης, η αποκοπή των δρόμων θα βοηθήσει στο να σταματήσει η διάβρωση σε σημεία που έχουν υφιστάμενη χρήση.

5.3 Σωρευτικές/Αθροιστικές επιπτώσεις

5.3.1 Υφιστάμενη Κατάσταση

Στα όρια των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 περιλαμβάνονται γεωργικές εκτάσεις μικρής κλίμακας, περιηγητικά μονοπάτια όπως και εκδρομικός χώρος στις Σμιγιές.

Επιπλέον ασκείται θήρα για τα επιδημητικά θηράματα (λαγό, πέρδικα και φραγκολίνα) κάθε Τετάρτη και Κυριακή τον Ιανουάριο και Φεβρουάριο κάθε έτους, εκγύμναση σκύλων από αρχές Μαρτίου έως μέσα Ιουλίου κάθε έτους.

Τουλάχιστον 9 παραλίες αποτελούν πόλο έλξης για κολύμβηση ή και διέλευση και αγκυροβόληση μικρών σκαφών, στις περιοχές και περιόδους όπου αυτό επιτρέπεται σύμφωνα και με τον περί Αλιείας Νόμο και Κανονισμούς. Η περιοχή Φοντάνα Αμορόζα και Blue Lagoon έχουν υψηλή πίεση από

αγκυροβολημένα μεγάλα εκδρομικά σκάφη αλλά και πάρα πολλά μικρά σκάφη αναψυχής.

Οι περιοχές Λάρας και Τοξεύτρας που είναι πολύ σημαντικές για τα είδη χελώνας που τις χρησιμοποιούν για την ωτοκία τους, δέχονται αρκετή πίεση από επισκέπτες οι οποίοι προκαλούν όχληση στους οικότοπους και τα είδη γενικά αλλά και στις χελώνες συγκεκριμένα.

Στην ευρύτερη περιοχή του ΕΔΠ Ακάμα υπάρχουν 9 οικισμοί (Πέγεια, Κάθηκας, Άνω και Κάτω Αρόδες, Ίνεια, Δρούσεια, Νέο Χωριό, Προδρόμι, Πόλη Χρυσοχούς, Λατσι) και αυτοκινητόδρομος που συνδέει την Πάφο με την Πόλη Χρυσοχούς (απόσταση από 6,7 έως 11,3 χλμ. από τα όρια του ΕΔΠ).

Επίσης υπάρχουν υφιστάμενες κτηνοτροφικές μονάδες μεγάλο λατομείο στην περιοχή Ανδρολύκου, και αρκετές τουριστικές μονάδες σε διάφορες αποστάσεις και μερικές που εφάπτονται.

Εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 υπάρχουν παράνομες κτηνοτροφικές μονάδες, αναψυκτήρια και άλλες δραστηριότητες οι οποίες ασκούν πίεση στα είδη και τους οικότοπους.

Κατά την καλοκαιρινή περίοδο στην περιοχή παρουσιάζονται πυρκαγιές.

Μεγάλη υφιστάμενη πίεση αποτελεί η ανεξέλεγκτη πρόσβαση τετράτροχων και μοτοσικλετών σε αυθαίρετους δρόμους αλλά και σε περιοχές που αποτελούνται αποκλειστικά από οικότοπους και είδη που προστατεύονται.

Σύμφωνα με την μελέτη επισκεψιμότητας που εκπονήθηκε από την εταιρία «RAI Consultants Ltd» μετά από ανάθεση από το Τμήμα Δασών, η περιοχή Χερσονήσου Ακάμα είχε 930 χιλιάδες επισκέψεις από κάτοικους Κύπρου το 2019 με τους περισσότερους να επισκέπτονται κατά τους καλοκαιρινούς μήνες. Όπως φάνηκε και στην μελέτη οι επισκέπτες χρησιμοποιούν επί το πλείστον ιδιωτικά αυτοκίνητα και επισκέπτονται κατά το 1/3 τα Λουτρά Αφροδίτης και το Blue Lagoon.

5.3.2 Το Εθνικό Δασικό Πάρκο και η αντιμετώπιση των πιέσεων και πιθανών σωρευτικών επιπτώσεων

Η λειτουργία του Πάρκου δύναται να επιφέρει αύξηση των επισκεπτών στην περιοχή. Το Σχέδιο, το οποίο αξιολογείται, έχει ως κύριο στόχο του τη ρύθμιση και διαχείριση της υφιστάμενης επισκεψιμότητας με τρόπο που να ρυθμίζονται οι πιέσεις από την επισκεψιμότητα και γενικά τη χρήση της περιοχής του Πάρκου.

Με τον καθορισμό συγκεκριμένου οδικού δικτύου για τη διακίνηση των επισκεπτών και τη βελτίωση του οδικού δικτύου, η πίεση από ΙΧ, μοτοσυκλέτες και τετράτροχες μηχανές θα ρυθμιστεί εντός του Πάρκου και κατ' επέκταση στις περιοχές Δικτύου Natura 2000. Επίσης θα μειωθεί η πυκνότητα των ενεργών δρόμων μέσα στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000. Θα καθοριστούν δρόμοι που θα χρησιμοποιούνται, οι οποίοι είναι

υφιστάμενοι και άρα δεν αναμένεται να αυξηθεί η πίεση και να προσθέσει στις αθροιστικές επιπτώσεις. Για να είναι επιτυχημένη η ρύθμιση είναι αναγκαία η συνεχής επόπτευση και αστυνόμευση, όπως προβλέπεται και από το Σχέδιο.

Επίσης, με στόχο τη ρύθμιση των επισκεπτών σε συγκεκριμένες περιοχές του Πάρκου, θα γίνεται χρήση των Park shuttle (όχημα του Πάρκου), το οποίο θα μειώσει τον αριθμό ιδιωτικών αυτοκινήτων μέσα στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 και ως εκ τούτου να μειώσει την πίεση στους οικοτόπους και τα είδη από επιπτώσεις που προέρχονται από την χρήση αυτοκινήτων. Η ρύθμιση είναι ιδιαίτερα σημαντική στις περιοχές Λάρας και Φοντάνας Αμορόζα όπου έχουν αυξημένη πίεση και η υφιστάμενη κατάσταση επιτρέπει στα οχήματα να καταστρέψουν σημαντικούς οικοτόπους και είδη χλωρίδας.

Σχετικά με τους κόμβους, οι υποδομές που θα χρησιμοποιηθούν είναι μετακινούμενες, υπερυψωμένες και φιλικές προς το περιβάλλον και στους κόμβους οι οποίοι είναι μικροί με λίγες υποδομές δεν θα έχουν αθροιστικές επιπτώσεις. Η δημιουργία των κόμβων με τις υποδομές τους δύναται να προσελκύσουν επισκέπτες προς τα συγκεκριμένα σημεία.

Τα διαχειριστικά μέτρα που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο θα λειτουργήσουν προς την μείωση επιπτώσεων όπως τις παράνομες και αυθαίρετες επεμβάσεις αλλά και την ανεξέλεγκτη πρόσβαση και χρήση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000. Επίσης η αυξημένη εποπτεία και η συνεχής παρακολούθηση των οικοτόπων και των ειδών θα βοηθήσουν στην διαχείριση του Πάρκου αλλά και των περιοχών του Δικτύου Natura 2000.

6 Συμπέρασμα

Λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των μελών της Ad hoc Επιτροπής, τις μελέτες που εκπονηθήκαν για το θέμα και όλα τα σχετικά στοιχεία παρατίθενται τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με τους Στρατηγικούς του Στόχους, η εφαρμογή του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκο Ακάμα θα συμβάλει:

- Στην επίτευξη των στόχων διατήρησης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ αντίστοιχα.
- Στη διατήρηση και ενίσχυση των φυσικών αξιών του τοπίου.
- Στη βελτίωση της εμπειρίας των επισκεπτών και προώθηση της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης.
- Στη δημιουργία άμεσων και έμμεσων οικονομικών ωφελειών για τις τοπικές κοινωνίες.

Η ανάπτυξη και η λειτουργία του Εθνικού Δασικού Πάρκου στα πλαίσια εφαρμογής κατάλληλων μέτρων και μηχανισμών ελέγχου, μπορεί να ρυθμίσει την διέλευση επισκεπτών στην περιοχή χωρίς να επιφέρει αρνητικές μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στους στόχους προστασίας των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 (ΤΚΣ) «Χερσόνησος Ακάμα» (CY4000010) και (ΖΕΠ)

«Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσονήσος Ακάμα» (CY400023) στα πλαίσια κάποιων προϋποθέσεων και όρων.

Στόχος των προϋποθέσεων/όρων είναι να διασφαλιστεί η έγκαιρη εκτίμηση των επιπτώσεων στα αντικείμενα προστασίας των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ, έτσι ώστε να αποτραπεί κάθε πιθανότητα υποβάθμισης των οικοτόπων και ειδών στην περιοχή και ειδικότερα στις περιοχές υψηλής επισκεψιμότητας.

Οι προϋποθέσεις αυτές αφορούν τόσο το πλαίσιο λειτουργίας του ΕΔΠ Ακάμα, όσο και του ελέγχου και παρακολούθησης και της δημιουργίας των απαραίτητων υποδομών.

6.1 Απομάκρυνση παράνομων καταλυμάτων.

Στα όρια του ΕΔΠ Ακάμα και μέσα στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 υπάρχουν παράνομα καταλύματα τα οποία θα πρέπει να απομακρυνθούν. Οι ενέργειες για την απομάκρυνση έχουν τροχοδρομηθεί, όμως οι εν λόγω υποθέσεις δεν έχουν ακόμη εκδικαστεί.

Είναι απαραίτητη η επίσπευση της αντιμετώπισης του θέματος γιατί στόχος είναι να αρθούν οι παρανομίες το συντομότερο δυνατόν, κι αν είναι δυνατό πριν την λειτουργία του ΕΔΠ Ακάμα. Οι προσπάθειες πρέπει να καταβληθούν από το Τμήμα Δασών, το Τμήμα Περιβάλλοντος, το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, καθώς και από το Υπουργείο Εσωτερικών και την Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου.

6.2 Αποκοπή παράνομων δρόμων/μονοπατιών ιδιαίτερα στο παράκτιο μέρος

Στην περιοχή του Ακάμα στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000, αλλά και στην περιοχή του ΕΔΠ ειδικότερα, παρατηρείται διαχρονικά η διάνοιξη νέων αυθαίρετων δρόμων και προσβάσεων που προκαλούν καταστροφή της βλάστησης και κατακερματισμό του τοπίου και των μικρο-ενδιαιτημάτων, συμπίεση του εδάφους και δημιουργία σκόνης. Οι αυθαίρετοι δρόμοι σήμερα στον Ακάμα υπερβαίνουν κατά πολύ τα 100 χλμ. Είναι σημαντικό το κλείσιμο αυτών των δρόμων και ιδιαίτερα αυτών που είναι δυτικά στην παράκτια ζώνη κατά μήκος του δρόμου Άσπρος Ποταμός – Τζιόνι.

Οι αυθαίρετοι δρόμοι δυτικά της παράκτιας ζώνης κατά μήκος του δρόμου Άσπρος Ποταμός-Τζιόνι θα πρέπει να κλείσουν πριν από τη λειτουργία του ΕΔΠ Ακάμα.

6.3 Προκαθορισμένο Οδικό Δίκτυο για τη διακίνηση των επισκεπτών

Η ύπαρξη στην περιοχή πολλών αυθαίρετων δρόμων δίνει στους επισκέπτες ένα μεγάλο φάσμα από επιλογές για την διακίνησή τους. Αυτό το φαινόμενο εντείνεται ιδιαίτερα από τους επισκέπτες που χρησιμοποιούν γουρούνες κατά

τη διακίνησή τους θεωρώντας ότι λόγω της ευελιξίας της χρήσης της γουρούνας μπορούν να κινούνται παντού ακόμα και σε χώρους με βλάστηση δημιουργώντας έτσι επιπτώσεις.

Το Σχέδιο για το ΕΔΠ Ακάμα έχει αναγνωρίσει το θέμα αυτό και η όλη του φιλοσοφία βασίζεται στην οργάνωση της παραμονής του επισκέπτη στο χώρο του ΕΔΠ Ακάμα και την κατεύθυνση του στις διαδρομές οι οποίες έχουν μελετηθεί και καθοριστεί στο Σχέδιο.

Θα πρέπει πριν την λειτουργία του ΕΔΠ Ακάμα να γίνει πλήρης καθορισμός των διαδρομών που θα δικαιούνται οι επισκέπτες να διακινούνται συμπεριλαμβανομένων όλων των τύπων οχημάτων. Ο καθορισμός είναι σε προχωρημένο στάδιο.

Για να γίνεται σωστή χρήση των δρόμων θα πρέπει να υπάρχει επαρκής και κατάλληλη ενημέρωση στις εισόδους του Πάρκου και συχνή σήμανση στους δρόμους. Οι δρόμοι, οι οποίοι θα απαγορεύονται, να έχουν σήμανση και να μην υπάρχει πρόσβαση από ιδιώτες χωρίς άδεια. Επίσης θα πρέπει να υπάρχει συνεχής επιτήρηση από τους παρκοφύλακες ώστε να γίνεται σωστή χρήση του δικτύου και τυχόν απόκλιση από το καθορισμένο οδικό δίκτυο θα αποτελεί παράπτωμα με τις σχετικές συνέπειες αποτρεπτικού προστίμου.

Συγκεκριμένα για τους επισκέπτες με γουρούνες ή αγωνιστικές μοτοσυκλέτες, θα καθοριστούν συγκεκριμένες διαδρομές στις οποίες θα πρέπει να διακινούνται και τυχόν απόκλιση τους από αυτές θα αποτελεί παράπτωμα με τις σχετικές συνέπειες αποτρεπτικού προστίμου. Οι διαδρομές αυτές θα πρέπει να καθοριστούν εντός τριών μηνών από την έκδοση της Έκθεσης αυτής και να εγκριθούν από την Συμβουλευτική Επιτροπή Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.

6.4 Αποτελεσματική Πολιτική Τιμολόγησης για Είσοδο/Χρήση του Πάρκου.

Η τιμολόγηση της εισόδου στο ΕΔΠ Ακάμα είναι μια σημαντική παράμετρος η οποία αποτελεί προϋπόθεση για την αποτελεσματική λειτουργία του. Σημειώνεται ότι η Έκθεση επικεντρώνεται στην σχέση του εργαλείου αυτού με την ακεραιότητα των περιοχών Natura 2000 παρά με την χρήση του ως πηγή εισόδων για το ΕΔΠ Ακάμα.

Η τιμολόγηση της εισόδου θα πρέπει να είναι διαφοροποιημένη ανάλογα με τον τύπο οχήματος που θα εισέρχεται έτσι ώστε να λειτουργεί θετικά ως προς τα μέσα τα οποία επιφέρουν τις λιγότερες επιπτώσεις κατά την χρήση τους πχ. Όχημα Πάρκου (Shuttle vehicle) ή ποδήλατα σε σχέση με Γουρούνες.

Η τιμολόγηση της εισόδου θα πρέπει να αναθεωρείται και να προσαρμόζεται σε τακτική βάση και ανάλογα με την κατάσταση διατήρησης των αντικειμένων προστασίας, ως εργαλείο διαχείρισης της περιοχής, στη βάση των αποτελεσμάτων της παρακολούθησης της κατάστασης διατήρησης των αντικειμένων προστασίας της περιοχής.

6.5 Αυξημένος Έλεγχος και Εποπτεία

Η δημιουργία του ΕΔΠ Ακάμα αποτελεί μια σχετικά καινοτόμα προσέγγιση για τα δεδομένα της Κύπρου αφού στην περιοχή μέχρι σήμερα δεν ρυθμίζεται η είσοδος επισκεπτών σε αυτή. Ταυτόχρονα όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω στην Έκθεση η μοναδικότητα της περιοχής είναι αδιαμφισβήτητη.

Η ανάγκη για αποτελεσματική επόπτευση και έλεγχο είναι επιτακτική. Η ικανοποιητική στελέχωση και εκπαίδευση των φυλάκων του ΕΔΠ Ακάμα θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί πριν την έναρξη της λειτουργίας του.

Επίσης είναι σημαντικό μέσα από την ικανοποιητική στελέχωση να διασφαλιστεί ικανοποιητικός αριθμός περιπολιών για την αποδοτική φύλαξη του πάρκου. Αυτό είναι σημαντικό ιδιαίτερα τα πρώτα χρόνια λειτουργίας του πάρκου για τη διασφάλιση της συμμόρφωσης.

Για τα πρώτα τρία (3) χρόνια λειτουργίας του πάρκου είναι απαραίτητη η συνεχής φύλαξη από παρκοφύλακες των δύο κύριων εισόδων στο πάρκο στον ποταμό Άσπρο και στα Λουτρά της Αφροδίτης κατά τη διάρκεια των ωρών λειτουργίας του πάρκου. Νυχτερινές περιπολίες είναι αναγκαίες για την παρεμπόδιση ανεπιθύμητων δραστηριοτήτων, αποτροπή επισκέψεων κατά την διάρκεια της νύχτας.

6.6 Αποτελεσματικό νομοθετικό πλαίσιο

Θα πρέπει να συνταχθούν ειδικοί κανονισμοί για το ΕΔΠ Ακάμα στα πλαίσια του δασικού νόμου σύμφωνα με τη Δασική Νομοθεσία και τηρούμενων των διατάξεων των νομοθεσιών 152(I)/2003 και 153(I)/2003.

Οι κανονισμοί θα πρέπει να διασφαλίζουν, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- Διασφάλιση για την προστασία ευαίσθητων οικολογικά περιοχών του πάρκου, περιλαμβανομένων και των νησίδων.
- Επιβολή αποτρεπτικών προστίμων σε περίπτωση ποδοπάτησης, ενόχλησης ή καταστροφής ειδών και οικοτόπων ή των ενδιαιτημάτων τους
- Να ρυθμίζουν τη διέλευση/παραμονή επισκεπτών στο ΕΔΠ
- Να ρυθμίζουν τη διαχείριση του ΕΔΠ
- Να προωθούν τη δημιουργία συνεργασιών
- Να ρυθμίζουν την εμπλοκή της τοπικής κοινωνίας

Για την ολιστική διαχείριση του Πάρκου θα πρέπει να υπάρχει αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων φορέων. Θα τεθούν σε λειτουργία Μνημόνια Συνεργασίας τα οποία θα καλύπτουν την διαχείριση του Πάρκου με τις διάφορες πτυχές που περιλαμβάνουν προστασία οικοτόπων, εκπαίδευση και ενημέρωση, συνεργασία με τοπική κοινωνία κλπ.

6.7 Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Παρακολούθησης Ειδών και Οικοτόπων

Η Έκθεση αυτή, όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενες αναφορές της, έχει ως κύριο της σκοπό να θέσει τέτοιο πλαίσιο και μέτρα για τη λειτουργία του ΕΔΠ Ακάμα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η ακεραιότητα των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 χωρίς να δημιουργούνται αρνητικές επιπτώσεις στους οικοτόπους και είδη τα οποία αποτελούν τους στόχους διατήρησης της περιοχής.

Η προστασία των ειδών και οικοτόπων της περιοχής είναι η μέγιστη προτεραιότητα όλων των αρμοδίων τμημάτων τα οποία εμπλέκονται στη διαχείριση της περιοχής. Είναι επίσης σημαντικό να προστατευτούν οι οικοτόποι και τα είδη που υπάρχουν στην περιοχή ιδιαίτερα τα απειλούμενα, σπάνια και ενδημικά είδη, τα είδη χλωρίδας του Κόκκινου Βιβλίου γιατί αυτά αποτελούν στο σύνολό τους την πλούσια και μοναδική βιοποικιλότητα της περιοχής.

Με βάση την αρχή της προφύλαξης και της πρόληψης οι μηχανισμοί παρακολούθησης πρέπει να διαμορφωθούν πριν από την λειτουργία του Πάρκου με στόχο να εντοπίζουν τυχόν επιπτώσεις έγκαιρα, έτσι ώστε να διασφαλίζεται μέσα από την αντιμετώπισή τους ότι, δεν θα επιφέρουν αρνητικές μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα είδη και στους οικοτόπους της περιοχής.

Το λεπτομερές Πρόγραμμα Παρακολούθησης θα καθοριστεί εντός 6 μηνών από την έκδοση της παρούσας Έκθεσης και σε κάθε περίπτωση πριν το τέλος του 2021 και θα εγκριθεί από την Συμβουλευτική Επιτροπή ΕΔΠ Ακάμα και την Επιστημονική Επιτροπή η οποία ιδρύθηκε σύμφωνα με τον Νόμο 153(Ι)/2003.

Θα δημιουργηθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα παρακολούθησης του οποίου οι δείκτες να αντιστοιχούν στους Στόχους Διαχείρισης του Πάρκου και των περιοχών του Δικτύου Natura 2000. Το Σχέδιο Παρακολούθησης να περιλαμβάνει τουλάχιστον τις ακόλουθες παραμέτρους:

- Αριθμό επισκεπτών στο ΕΔΠ Ακάμα στο σύνολό του και ανά μέρα του χρόνου
- Διέλευση επισκεπτών ανά δρόμο ανά μέρα του χρόνου
- Αριθμό επισκεπτών ανά κόμβο και ανά μέρα /έτος
- Αριθμό επισκεπτών ανά μέσο διακίνησης και ανά μέρα /έτος
- Παρακολούθηση ειδών (ειδών κλειδιά) (συμπεριλαμβανομένων και ενδημικών ή ειδών του Κόκκινου Βιβλίου) ανά κόμβο και σε ικανοποιητική απόσταση από κάθε κόμβο σε σημαντικά χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια του χρόνου (ανάλογα με το είδος και /ή οικοτόπο).
- Παρακολούθηση ειδών (ειδών κλειδιά) (συμπεριλαμβανομένων και ενδημικών ή ειδών του Κόκκινου Βιβλίου) εκατέρωθεν των δρόμων και σε

ικανοποιητική απόσταση από κάθε κόμβο σε σημαντικά χρονικά διαστήματα κατά τη διάρκεια του χρόνου (ανάλογα με το είδος και /ή οικότοπο).

- Άλλοι παράμετροι ή στοιχεία για τα οποία χρειάζεται στενή παρακολούθηση όπως καταπάτηση της βλάστησης γύρω από τους κόμβους, συμπίεση του εδάφους (ή και από την μη καταπάτηση όπως στην περίπτωση του 6220).
- Έκλυση σκόνης
- Θόρυβος
- Ικανοποίηση του Επισκέπτη
- Ικανοποίηση των Κοινοτήτων
- Εξέλιξη παραλιακών οικοσυστημάτων

Η παρακολούθηση θα γίνεται από τα αρμόδια τμήματα. Οι Εκθέσεις θα είναι ετήσιες. Η πρώτη Έκθεση στην οποία θα είναι και η Έκθεση Βάση θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί κατά το 2022. Πριν την έναρξη των εργασιών για κάθε κόμβο ή δρόμο να γίνεται Έκθεση Βάσης (Baseline). Υπεύθυνος για τον συντονισμό της ετοιμασίας και της υποβολής των Εκθέσεων θα είναι ο Διαχειριστής του ΕΔΠ Ακάμα, το Τμήμα Δασών.

Οι Εκθέσεις θα αξιολογούνται πρώτα από την ΣΕΔ και στη συνέχεια η τελική αξιολόγηση θα γίνεται από την Επιστημονική Επιτροπή σύμφωνα με τον Νόμο 153(Ι)/2003. Στην ΕΠΕ δύνανται να καλούνται από την Περιβαλλοντική Αρχή και ανεξάρτητοι εμπειρογνώμονες για τα διάφορα θέματα που θα άπτονται της Έκθεσης.

Στην περίπτωση όπου παρουσιαστεί στις Εκθέσεις και μέσα από την χρήση δεικτών ότι υπάρχει αρνητική αλλαγή στην τάση κατάστασης διατήρησης των ειδών και οικοτόπων θα παίρνονται μέτρα άμεσα για την αντιμετώπιση της κατάστασης έτσι ώστε να εξαλειφθεί η αρνητική τάση. Τα μέτρα αυτά δύνανται να περιλαμβάνουν αύξηση της επόπτευσης μιας συγκεκριμένης περιοχής, τη ρύθμιση του συνολικού αριθμού επισκεπτών που εισέρχονται στο ΕΔΠ, τη χωρική ή χρονική ρύθμιση της επισκεψιμότητας του ΕΔΠ, κ.α., μέχρι και διακοπή οποιασδήποτε δραστηριότητας στο ΕΔΠ Ακάμα.

6.8 Σταδιακή δημιουργία υποδομών σε φάσεις και σχετικές προϋποθέσεις για την υλοποίηση της κάθε φάσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τη σημασία της περιοχής της χερσονήσου Ακάμα και την ανάγκη δημιουργίας υποδομών και τη βελτίωση δρόμων αλλά και τη βασική αρχή της Πρόληψης -μια βασική αξία η οποία συνδέεται άμεσα με την προστασία περιοχών- είναι απαραίτητη η υλοποίηση των δράσεων ανά φάση.

Η υλοποίηση του έργου σε φάσεις θα έχει τα ακόλουθα οφέλη:

- Άμεση και αποτελεσματική διαχείριση των επιπτώσεων στα είδη και στους οικότοπους λόγω της μικρότερης κλίμακας των δράσεων.
- Απόκτηση εμπειρίας από εφαρμογή των δράσεων.
- Διορθωτικές ενέργειες και εφαρμογή τους σε επόμενες δράσεις.
- Συνολική βελτιστοποίηση της ανάπτυξης και υλοποίησης του Σχεδίου ΕΔΠ Ακάμα.

Η Φάση Α θα αποτελεί:

Δρόμοι

1. Άσπρος Ποταμός – Λάρα
2. Λουτρά Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα
3. Κυκλικός Λάρας
4. Τοξεύτρα – Άβακας
5. Τοπικά σε άλλους δρόμους όπου επείγει

Κόμβοι

1. Άσπρος Ποταμός
2. Κάθηκας Α
3. Κάθηκας Β
4. Πάνω Αρόδες Α
5. Πάνω Αρόδες Β
6. Άβακας
7. Σκαλί Τοξεύτρας
8. Λάρα – Ίνεια
9. Νότιος Κόλπος Λάρας
10. Βόρειος Κόλπος Λάρας
11. Λουτρά Αφροδίτης
12. Φοντάνα Αμορόζα
13. Τζιόνι
14. Σμιγιές

Η Φάση Β θα αποτελείται:

Δρόμοι

1. Λάρα – Τζιόνι
2. Κουδουνάς – Σμιγιές
3. Τζιφι – Σμιγιές
4. Άγιος Μηνάς – Σμιγιές
5. Μούντικο – Άσπρος Ποταμός
6. Λίπατη – Τοξεύτρα

Κόμβοι

1. Γερόνησος

Η Φάση Γ θα αποτελείται:

Δρόμοι

1. Τζιόνι – Ποσιέπασμα – Σμιγιές

Οι κόμβοι στις Σμιγιές, Λουτρά Αφροδίτης και στον Άβακα όπου υπάρχουν υφιστάμενες κατασκευές μπορούν να γίνουν στην Φάση Α.

Για την μετάβαση από την Φάση Α στην Φάση Β να υποβληθεί Έκθεση στην οποία μέσα από τις παρακολουθήσεις όπως περιγράφηκαν πιο πάνω να αξιολογούνται οι επιπτώσεις στα είδη και στους οικοτόπους της περιοχής. Στην Έκθεση να περιλαμβάνονται στοιχεία για τον αριθμό επισκεπτών και δείκτες σύμφωνα με το Σχέδιο Παρακολούθησης. Η μετάβαση από την μια Φάση σε άλλη υπόκειται στην έγκριση της Συμβουλευτικής Επιτροπής ΕΔΠ Ακάμα και Επιστημονικής Επιτροπής.

6.9 Ετοιμασία Διατάγματος για το Πλαίσιο Προστασίας

Μέχρι τον Φεβρουάριο 2022 να υποβληθεί από το Τμήμα Περιβάλλοντος στην ΕΠΕ Προσχέδιο Διατάγματος με βάση το άρθρο (15) του Νόμου 153(Ι)/2003 για την περιοχή ΤΚΣ «Χερσόνησος Ακάμα» έτσι ώστε να ξεκινήσει η διαδικασία ολοκλήρωσής όχι αργότερα από Φεβρουάριο 2022.

6.10 Η μη εγγραφή των δρόμων ως δημόσιοι

Το θέμα της εγγραφής των δρόμων έχει απασχολήσει έντονα τις αρχές ως προς τις επιπτώσεις που δύναται να επιφέρει, λαμβάνοντας υπόψη τη δυνατότητα που δίνει για ανάπτυξη εκατέρωθεν τους. Οι δρόμοι οι οποίοι προτάθηκαν δεν αποτελούν μόνο μέρος του ΕΔΠ αλλά συνεχίζονται και εκτός, συνδέοντας τις κοινότητες της περιοχής. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι οδεύσεις αντιμετωπίζονται ολοκληρωμένα λαμβάνοντας υπόψη τις συσσωρευτικές επιπτώσεις από τη δημιουργία τυχόν αναπτύξεων εκατέρωθεν τους (κατάληψη γης, σφράγιση εδάφους, αλλαγή τοπίου).

Όσον αφορά τους δρόμους εντός του ΕΔΠ Ακάμα απαγορεύεται η κήρυξη οποιουδήποτε δασικού δρόμου σε δημόσιο.

Όσον αφορά τους δρόμους στο μέρος το οποίο δεν ανήκει στο ΕΔΠ Ακάμα αλλά είναι θέμα που αφορά το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και τον Έπαρχο Πάφου θα πρέπει να περιληφθούν σχετικές πρόνοιες έτσι ώστε να μην δοθούν δικαιώματα ανάπτυξης εκατέρωθεν των δρόμων. Σημειώνεται ότι ο όρος αυτό αφορά το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως και τον Έπαρχο Πάφου.

6.11 Η σχέση του ΕΔΠ Ακάμα και των περιοχών Δικτύου Natura 2000

Λαμβάνοντας υπόψη ότι το ΕΔΠ Ακάμα δεν περιλαμβάνει την έκταση ολόκληρων των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 είναι απαραίτητο όπως διασφαλιστεί ότι στα πλαίσια της λειτουργίας του ΕΔΠ Ακάμα θα εντοπίζονται έγκαιρα επιπτώσεις σε όλη την έκταση των περιοχών προστασίας όπως περιεγράφηκε πιο πάνω.

6.12 Κυνήγι

Το κυνήγι είναι μια δραστηριότητα η οποία διεξάγεται στην περιοχή του ΕΔΠ Ακάμα με αποτέλεσμα κατά την εποχή που επιτρέπεται το κυνήγι, να αυξάνεται η επισκεψιμότητα σε μια σημαντική έκταση η οποία δεν περιορίζεται στην παράκτια περιοχή. Για το λόγο αυτό θα πρέπει να γίνεται ετήσια παρακολούθηση της περιοχής του ΕΔΠ από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας για τον αριθμό επισκέψεων και χρήση της περιοχής από τους κυνηγούς. Οι σχετικές αναφορές θα πρέπει να περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Παρακολούθησης.

6.13 Βελτίωση και Χρήση Δρόμων

Στο μέρος που ακολουθεί καθορίζονται οι όροι για την όδευση όπως προτάθηκε στον σχεδιασμό της ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα. Σημειώνεται ότι μια σημαντική παράμετρος αφορά τη ρύθμιση του ορίου ταχύτητας των οχημάτων που θα διακινούνται. Θεωρείται σημαντικό να προταθούν και φυσικά εμπόδια στους δρόμους (πχ «σαμαράκια») ιδιαίτερα στο δρόμο Ποταμού Άσπρου –Τζιόνι.

Δεν επιτρέπεται η ασφαλιτοστρωση σε κανένα δρόμο εντός του Πάρκου. Τα υλικά οδοστρωσίας θα είναι θραυστά σκύρα με συγκεκριμένες προσμίξεις ώστε να περιορίζουν την παραγωγή σκόνης. Σε περιπτώσεις μεγάλης κλίσης όπου δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν θραυστά σκύρα θα χρησιμοποιείται μπετόν ή πλακόστρωτο που θα εναρμονίζεται με τη φυσιογνωμία της περιοχής . Αν το μήκος του μπετόν είναι περισσότερο από 50 μ θα διακόπτεται από πλακόστρωτο.

6.13.1 Αλλαγές/προσθέσεις δρόμων

6.13.1.1 Άσπρος Ποταμός-Τοξεύτρα-Λάρα

Λαμβάνοντας υπόψη την αρχή της πρόληψης, τις πιθανές συσσωρευτικές επιπτώσεις και τις απόψεις των μελών της Ad-hoc Επιτροπής ο δρόμος Άσπρος Ποταμός-Τοξεύτρα – Λάρα θα πρέπει να διαμορφωθεί ως ακολούθως με την αφαίρεση από τον σχεδιασμό του έργου του ποδηλατοδρόμου από το Σκαλί μέχρι τον Κόμβο του Νότιου Κόλπου. Παραμένουν έτσι τα 5.5 μ του δρόμου σε όλο το μήκος του.

Να τοποθετηθούν κατάλληλα εμπόδια περιβαλλοντικά φιλικά τα οποία να ρυθμίζουν την πρόσβαση των οχημάτων κατά μήκος της όδευσης και όπου

θα υπάρχουν χώροι στάθμευσης, Στόχος είναι η αποκοπή των αυθαίρετων δρόμων και άλλων προσβάσεων, ώστε να προστατευτούν οι βραχώδεις ακτές και οι οικότοποι σε αυτές.

6.13.1.2 Λάρα – Τζιόνι

Να τοποθετηθούν κατάλληλοι πασσαλοι που να συνάδουν με το περιβάλλοντα χώρο, οι οποίοι να ρυθμίζουν την πρόσβαση των οχημάτων κατά μήκος της όδευσης και όπου θα υπάρχουν χώροι στάθμευσης.

6.13.1.3 Παράδρομος Γερόνησου:

Για την πρόσβαση στον κόμβο να χρησιμοποιείται υφιστάμενος δρόμος. Μόνο και εφόσον η διέλευση μέσω του υφιστάμενου δρόμου θα καταστεί αδύνατη ή κλείσει, τότε να διερευνηθεί η δυνατότητα δημιουργίας άλλης πρόσβασης.

6.13.1.4 Κυκλικός Λάρας

Παραμένει όπως περιγράφονται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογική Αξιολόγησης.

6.13.1.5 Άσπρος Ποταμός – Μούντικο

Παραμένει όπως περιγράφονται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογική Αξιολόγησης.

6.13.1.6 Τοξεύτρα – Άβακας – Λίπατη

Παραμένει όπως περιγράφονται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογική Αξιολόγησης.

6.13.1.7 Σμιγιές – Τζιφί

Παραμένει όπως περιγράφονται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογική Αξιολόγησης.

6.13.1.8 Άγιος Μηνάς – Σμιγιές

Παραμένει όπως περιγράφονται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογική Αξιολόγησης.

6.13.1.9 Κουδουνάς – Κουτσαγκάς – Σμιγιές

Παραμένει όπως περιγράφονται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογική Αξιολόγησης.

6.13.1.10 Λουτρά – Φοντάνα Αμορόζα

Θα πρέπει να υπάρχουν ανοίγματα στην αρχή και στο τέλος του στενού τμήματος εκεί όπου το πλάτος το επιτρέπει δηλαδή είναι μεγαλύτερο από 3,5 μέτρα.

Ο δρόμος αυτός θα χρησιμοποιείται από:

το προσωπικό του ΤΔ, ΤΠ, ΤΑΘΕ, ΥΘΠ, Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου.

- το προσωπικό άλλων δημόσιων υπηρεσιών αφού πρώτα ενημερώσουν το Τμήμα Δασών
- το προσωπικό του ΤΔ, ΤΠ, ΤΑΘΕ, ΥΘΠ, Επαρχιακής Διοίκησης Πάφου.

- το προσωπικό άλλων δημόσιων υπηρεσιών αφού πρώτα ενημερώσουν το Τμήμα Δασών.
- από τα park shuttle (οχήματα του πάρκου) τα οποία θα μεταφέρουν επισκέπτες
- τους ιδιοκτήτες των εκτάσεων γης κατά μήκος του δρόμου αλλά και αυτών όπου η πρόσβαση στα τεμάχιά τους είναι από τον εν λόγω δρόμο.
- άλλους ιδιώτες που έχουν γραπτή άδεια από τον Διευθυντή του Τμήματος Δασών

6.13.1.11 Γενικοί όροι κατά το στάδιο Κατασκευής των δρόμων

- 6.13.1.12 Ο ανάδοχος φορέας να έχει τα κατάλληλα πιστοποιητικά ώστε να διασφαλίζει την καλή διαχείριση του έργου με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος.
- 6.13.1.13 Η συντήρηση και η επιδιόρθωση οχημάτων να γίνεται εκτός του Πάρκου και των περιοχών του Δικτύου Natura 2000.
- 6.13.1.14 Συνεχής εποπτεία από έμπειρο μηχανικό και δασικό προσωπικό
- 6.13.1.15 Όταν χρησιμοποιούνται εργαλεία που δύναται να δημιουργήσουν φωτιά να ενημερώνεται το Τμήμα Δασών.
- 6.13.1.16 Οριοθέτηση του συνολικού πλάτους των δρόμων, εξέταση, και διενέργεια κλαδεύσεων όπου είναι δυνατόν από προσωπικό της Αναθέτουσας Αρχής ώστε να μειωθεί στο ελάχιστο η αποψίλωση της βλάστησης.
- 6.13.1.17 Αποφυγή στάθμευσης μηχανημάτων ή αποθήκευσης υλικών έξω από το οδόστρωμα, το οποίο θα επιτρέπεται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις κα κατόπιν αδείας.
- 6.13.1.18 Δημιουργία περασμάτων για την πανίδα σε τμήματα που δεν υπάρχουν οχετοί και με μεγάλη κυκλοφορία.
- 6.13.1.19 Καμία ποσότητα εκχωμάτων δεν θα απορρίπτεται πάνω σε αδιατάρακτο έδαφος. Θα αποθηκεύονται προσωρινά για χρήση ως υποθεμέλιο ή θα διατίθενται σύμφωνα με τη Νομοθεσία εκτός του Πάρκου.
- 6.13.1.20 Τα υλικά οδοστρωσίας που θα μεταφέρονται θα είναι αυτά που θα χρησιμοποιούνται σε μία εργάσιμη μέρα. Δεν θα επιτρέπεται να αποθηκεύονται υλικά που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί μέσα στο Πάρκο, εκτός ίσως μικρές ποσότητες πάνω στο οδόστρωμα.
- 6.13.1.21 Να υπάρχουν σχέδια δράσης για διαχείριση πιθανής ρύπανσης.
- 6.13.1.22 Να γίνει εκπαίδευση του προσωπικού για τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται και τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται.
- 6.13.1.23 Αυστηρή τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων.
- 6.13.1.24 Σήμανση σημαντικών οικολογικών στοιχείων για να μην επηρεάζονται.

- 6.13.1.25 Αποφυγή χωματουργικών εργασιών σε μέρες με δυνατό αέρα και στεγνό έδαφος.
- 6.13.1.26 Εκτέλεση εργασιών βελτίωσης έξω από την αναπαραγωγική περίοδο των αρπακτικών πτηνών σε τμήματα δρόμων που γειτνιάζουν με φωλιές.
- 6.13.1.27 Χρήση ηχοπετασμάτων γύρω από πηγές θορύβου.
- 6.13.1.28 Χρήση κατά το δυνατόν νέων μηχανημάτων για αποφυγή θορύβου.

6.14 Δημιουργία Κόμβων

6.14.1 Αλλαγές/προσθέσεις σε συγκεκριμένους κόμβους:

6.14.1.1 Κόμβος 1 – Άσπρος Ποταμός

- α) Να μετακινηθεί ο χώρος στάθμευσης που βρίσκεται δεξιά στην είσοδο του δρόμου, χωρητικότητας 74 Ι.Χ., σε άλλο σημείο σε μεγαλύτερη απόσταση από την είσοδο στον Ακάμα. Η περιοχή η οποία προτείνεται για χώρο στάθμευσης αποτελείται από πυκνή βλάστηση με αόρατους και σχοιινές καθώς επίσης και έντονο βραχώδες ανάγλυφο. Αποτελεί χαρακτηριστικό σημείο στην είσοδο του Ακάμα και τυχόν μετατροπή του σε χώρο στάθμευσης θα αλλάξει την φυσιογνωμία του χώρου.
- β) Θα γίνει εγκατάσταση φωτοβολταϊκού συστήματος, το οποίο θα λειτουργεί παράλληλα με τον παροχέα ηλεκτρικού ρεύματος ΑΗΚ, είτε μέσω της μεθόδου συμψηφισμού της ηλεκτρικής ενέργειας «net metering» είτε μέσω της αυτοκατανάλωσης «net billing».
- γ) Θα κατασκευαστεί στεγανή δεξαμενή για αποθήκευση των ακάθαρτων υδάτων με όλα τα εξαρτήματα για ασφαλή λειτουργία προς ικανοποίηση των αναγκών του κόμβου.

6.14.1.2 Κόμβος 2Α – Κάθηκας

Παραμένει όπως περιγράφεται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης

6.14.1.3 Κόμβος 2Β – Κάθηκας

Παραμένει όπως περιγράφεται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

6.14.1.4 Κόμβος 3Α – Πάνω Αρόδες

Παραμένει όπως περιγράφεται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

6.14.1.5 Κόμβος 3Β – Πάνω Αρόδες

Παραμένει όπως περιγράφεται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

6.14.1.6 Κόμβος 4 – Άβακας

Παραμένει όπως περιγράφεται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

6.14.1.7 Κόμβος 5 – Σκαλί-Τοξεύτρας

- α) Να μειωθεί το εμβαδό της υποδομής (κίосκι ενημέρωσης και στάση λεωφορείου). Να συνδυαστεί η καλυμμένη στάση με το κίосκι ενημέρωσης (μια πλευρά στάση λεωφορείου η άλλη κίосκι ενημέρωσης). Η λύση αυτή μειώνει το εμβαδό σημαντικά από 64m² , ίσως σε 14 m² και οπωσδήποτε όχι πάνω από 20 m².

6.14.1.8 Κόμβος 6 – Λάρα-Ίνεια

- α) Το κάλυμμα της στάσης του Park Shuttle να έχει το μικρότερο απαραίτητο εμβαδό (να μειωθεί).
- β) Ο χώρος στάθμευσης να μετακινηθεί πιο πίσω σε καλλιεργήσιμη γη για να μην αφαιρεθούν αόρατοι.
- γ) Μόνο και εφόσον έχει καταβληθεί κάθε δυνατή προσπάθεια μετακίνησής του και δεν εξευρεθεί λύση τότε δύναται να υποβληθεί στην ΣΕΔ πρόταση για χρήση του συγκεκριμένου χώρου όπως προτάθηκε. Στην πρόταση θα πρέπει να γίνει κάθε προσπάθεια για την ελάχιστη αποκοπή βλάστησης.

6.14.1.9 Κόμβος 7- Νότιος Κόλπος Λάρας

- α) Η απόσταση του αναψυκτήριου από την ακτή να μην είναι μικρότερη από 100 m.
- β) Να μην συμπεριληφθεί στον σχεδιασμό το κατάστημα πώλησης προϊόντων.
- γ) Δεν θα μπορεί να γίνει επέκταση του χώρου στο μέλλον λαμβάνοντας υπόψη την οικολογική σημασία της περιοχής.

6.14.1.10 Κόμβος 8 – Βόρειος Κόλπος Λάρας

Παραμένει όπως περιγράφεται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

6.14.1.11 Κόμβος 9 – Γερόνησος

- α) Οι χώροι στάθμευσης να χωροθετηθούν πλησίον της παραλίας σε υφιστάμενα διάκενα της βλάστησης.
- β) Η δυναμικότητα να περιοριστεί στα 15 οχήματα και 1 ΑΜΕΑ
- γ) Να κατασκευαστεί κατάλληλη βάση για καταδύσεις.
- δ) Να μην δημιουργηθεί εναλλακτική πρόσβαση στην περιοχή.
- ε) Να γίνει αποκοπή της πρόσβασης οχημάτων στην παραλία με φιλικούς προς το περιβάλλον τρόπους.

6.14.1.12 Κόμβος 10-Τζιόνι

- α) Να μετατεθεί ο χώρος όλου του κόμβου σε τεμάχιο πιο πίσω από την ακτή όπου υπάρχουν διάκενα ή χώροι χωρίς βλάστηση.
- β) Δε θα υπάρχει σύνδεση με ΑΗΚ αλλά να χρησιμοποιηθεί γεννήτρια ή ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
- γ) Να γίνουν χώροι στάθμευσης για 20 αυτοκίνητα και 2 ΑΜΕΑ.
- δ) Να μειωθεί ο καλυμμένος χώρος με τραπέζια για 10 επισκέπτες.
- ε) Να μειωθεί το κίосκι ενημέρωσης από δωμάτιο όπως προτείνεται σε τοίχο που θα υπάρχουν στοιχεία ενημέρωσης από τις δύο του πλευρές.
- στ) Να αφαιρεθεί η αποβάθρα.

6.14.1.13 Κόμβος 11 – Τζιφί

Δεν θα γίνει ο κόμβος.

6.14.1.14 Κόμβος 12 – Σμιγιές

Παραμένει όπως περιγράφεται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

6.14.1.15 Κόμβος 13 – Λουτρά Αφροδίτης

Παραμένει όπως περιγράφεται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

6.14.1.16 Κόμβος 14 – Φοντάνα Αμορόζα

Παραμένει όπως περιγράφεται στην Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

6.14.2 Γενικοί όροι κατά το στάδιο Κατασκευής των κόμβων

- 6.14.2.1 Ο ανάδοχος φορέας να έχει τα κατάλληλα πιστοποιητικά ώστε να διασφαλίζει την καλή διαχείριση του έργου με γνώμονα την προστασία του περιβάλλοντος.
- 6.14.2.2 Η συντήρηση και η επιδιόρθωση οχημάτων να γίνεται εκτός του Πάρκου και των περιοχών του Δικτύου Natura 2000.
- 6.14.2.3 Συνεχής εποπτεία από έμπειρο μηχανικό και δασικό προσωπικό
- 6.14.2.4 Όταν χρησιμοποιούνται εργαλεία που δύναται να δημιουργήσουν φωτιά να ενημερώνεται το Τμήμα Δασών.
- 6.14.2.5 Οι υποδομές που μπορούν να συναρμολογηθούν εκ των προτέρων να συναρμολογούνται εκτός του Πάρκου και να μεταφέρονται μετά.
- 6.14.2.6 Να υπάρχουν σχέδια δράσης για διαχείριση πιθανής ρύπανσης.
- 6.14.2.7 Να γίνει εκπαίδευση του προσωπικού για τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται και τους κανόνες που πρέπει να τηρούνται.
- 6.14.2.8 Αυστηρή τήρηση των χρονοδιαγραμμάτων.
- 6.14.2.9 Οριοθέτηση των οικοπέδων εργασιών και περιφραξη όπου είναι αναγκαίο.
- 6.14.2.10 Σήμανση σημαντικών οικολογικών στοιχείων για να μην επηρεάζονται.
- 6.14.2.11 Αποκατάσταση βλάστησης που αφαιρέθηκε σε γειτονικές περιοχές.
- 6.14.2.12 Οι εργασίες αφαίρεσης βλάστησης να γίνουν κατά την περίοδο βλαστητικής ηρεμίας των ειδών.
- 6.14.2.13 Βλάστηση στα όρια των γηπέδων να κλαδεύονται ώστε να αποφεύγεται η αφαίρεση.
- 6.14.2.14 Τα μηχανήματα και τα υλικά να αποθηκεύονται σε χώρους που δεν υπάρχει βλάστηση.
- 6.14.2.15 Προγραμματισμός των χωματουργικών εργασιών κατά την χειμερινή περίοδο.

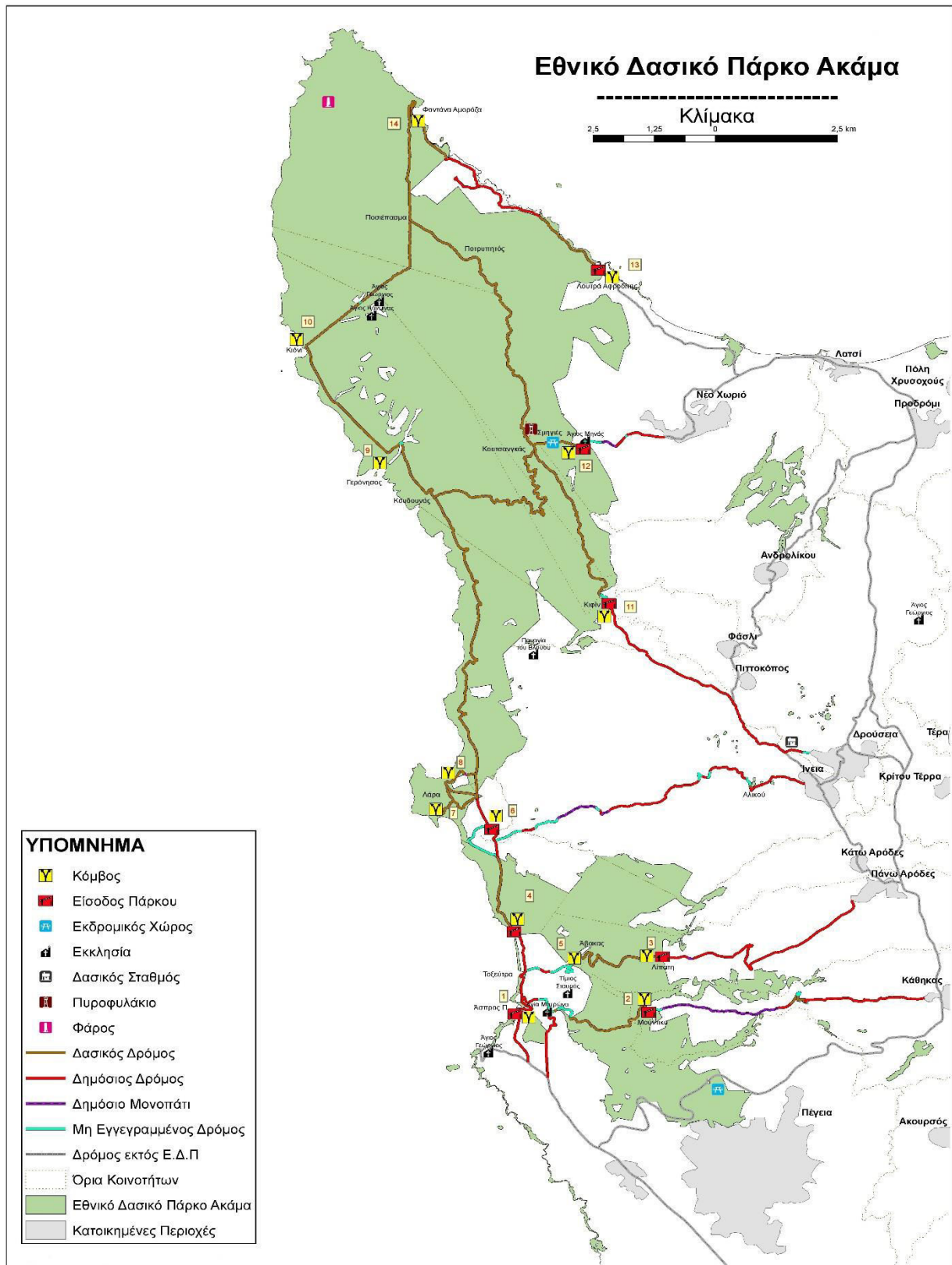
- 6.14.2.16 Αποφυγή χωματουργικών εργασιών σε μέρες με δυνατό αέρα και στεγνό έδαφος.
- 6.14.2.17 Χρήση ηχοπετασμάτων γύρω από πηγές θορύβου.
- 6.14.2.18 Χρήση κατά το δυνατόν νέων μηχανημάτων για αποφυγή θορύβου.
- 6.14.2.19 Ταχεία εκτέλεση εργασιών που προκαλούν θόρυβο.

6.14.3 Γενικοί όροι κατά το στάδιο Λειτουργίας των κόμβων

- 6.14.3.1 Όλοι οι παράκτιοι – κοντά στην ακτή Κόμβοι (Άσπρος Ποταμός, Λάρα-ΐνεια, Νότιος Κόλπος Λάρας, Βόρειος Κόλπος Λάρας, Γερόνησος, Τζιόνι και Φοντάνα Αμορόζα δεν θα λειτουργούν κατά τις νυχτερινές ώρες και θα τερματίζουν τη λειτουργία τους μια ώρα πριν τη δύση του ηλίου
- 6.14.3.2 Δεν θα γίνει εγκατάσταση εξωτερικού ή εσωτερικού φωτισμού στα κίσκια εκτός από τον κόμβο στα Λουτρά Αφροδίτης
- 6.14.3.3 Η ηλεκτροδότηση θα γίνεται από αυτόνομες πηγές ενέργειας (σε συνδυασμό με γεννήτριες ή φωτοβολταϊκά) εκτός από τους κόμβους του Ποταμού Άσπρου, και των Λουτρών της Αφροδίτης.
- 6.14.3.4 Σε όλους τους κόμβους να εγκατασταθεί αυτόνομο σύστημα πυρανίχνευσης.
- 6.14.3.5 Η υδροδότηση των κόμβων εκεί όπου προτείνεται θα γίνεται μέσω μικρής υπόγειας δεξαμενής κρύου νερού και αντλίας πίεσης. Να γίνει αξιοποίηση υφιστάμενων δεξαμενών με νερό όπου αυτό είναι εφικτό. Το νερό θα είναι για αποκλειστική χρήση για την διαχείριση του Πάρκου.
- 6.14.3.6 Οποιαδήποτε αλλαγή στους κόμβους και συγκεκριμένα στον σχεδιασμό τους ή στην λειτουργία τους θα πρέπει να υποβάλλονται από τον Διαχειριστή του Πάρκου στην Συμβουλευτική Επιτροπή και στην Επιστημονική Επιτροπή για έγκριση.

7 Παραρτήματα

7.1 Παράρτημα 1: Χάρτης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα με το εγκεκριμένο οδικό δίκτυο και τους κόμβους

7.2 Παράρτημα 2: Απόψεις μελών της Ad-Hoc Επιτροπής

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ
ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

Αρ. Φακ.: 02.10.007.01

Αρ. Τηλ.: 22807841

Αρ. Φαξ: 22775955

10 Μαΐου 2021

Διευθυντή
Τμήματος Περιβάλλοντος

(Με ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: director@environment.moa.gov.cy)

Μελέτη Οικολογικής Αξιολόγησης Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα

Ερωτήσεις/διευκρινίσεις - Συνάντηση της Ad-hoc Επιτροπής - 22 Απριλίου, 2021

Σε συνέχεια με την σχετική με το πιο πάνω θέμα ηλεκτρονική σας επιστολή, ημερ 6 Μαΐου 2021, σας αναφέρουμε τα ακόλουθα:

Το Τμήμα Αλιείας και Θαλασσιών Ερευνών (ΤΑΘΕ) συμφωνεί πως ο στόχος του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα (ΕΔΠΑ) είναι η διαχείριση της περιοχής με σκοπό την διαφύλαξη των προστατευόμενων ειδών και οικοτόπων της. Θεωρούμε πως ο στόχος του ΕΔΠΑ δεν είναι η δημιουργία ήπιων μορφών ανάπτυξης αλλά η προστασία των ειδών και οικοτόπων της περιοχής μέσω της σωστής διαχείρισης των πιέσεων που απαντώνται σε αυτή, όπως η οχληρία και η επισκεψιμότητα.

Ανάμεσα σε αυτά τα είδη συγκαταλέγονται και οι θαλάσσιες χελώνες (*Chelonia mydas* και *Caretta caretta*) και ο οικοτόπος / παραλίες ωτοκίας τους, ο οποίος συμπεριλαμβάνεται στην προστατευόμενη περιοχή "Λάρα - Τοξεύτρα". Η διαχείριση και απάμβλυνση της επισκεψιμότητας από τις παραλίες ωτοκίας των θαλασσιών χελωνών είναι ένας από τους κύριους στόχους του ΕΔΠΑ και όχι η συγκέντρωση επισκεπτών πάνω σε αυτές. Η τυχόν δημιουργία του πεζόδρομου / ποδηλατοδρόμου κατά μήκος των παραλιών θα συμβάλει στην διοχέτευση του κοινού σε όλο το μήκος της προστατευόμενης περιοχής και θα επιφέρει αντίθετα αποτελέσματα διαχείρισης, αφού θα υπάρξει μεγαλύτερη επισκεψιμότητα σε όλες τις παραλίες και πιθανόν μεγαλύτερη όχληση και πίεση σε αυτές. Με την συγκέντρωση των επισκεπτών στους κόμβους και σε κεντρικά σημεία διευκολύνεται η δυνατότητα ελέγχου από τις αρμόδιες υπηρεσίες και παραμένει η υπόλοιπη περιοχή με ελάχιστη πίεση ή και καθόλου.

Η περιοχή της "Λάρας - Τοξεύτρας", όπως γνωρίζετε έχει περιληφθεί το 2013 στον Κατάλογο των Ειδικά Προστατευόμενων Περιοχών Μεσογειακής Σημασίας, SPAMIs, της Σύμβασης της Βαρκελώνης στα πλαίσια του Πρωτοκόλλου για τις Ειδικά

Προστατευόμενες Περιοχές και Βιοποικιλότητας της Μεσογείου. Μεταξύ των κριτηρίων για συμπερίληψη στον Κατάλογο SPAMIs, πέραν των οικολογικά σημαντικών χαρακτηριστικών που πρέπει να επιδεικνύει μια τέτοια περιοχή πρέπει να διέπεται από νομικά μέτρα διαχείρισης που να διασφαλίζουν εις βάθος χρόνου τη προστασία και διατήρηση των στοιχείων προστασίας και το καθεστώς διατήρησής τους να συμβάλλει σε επίπεδο Μεσογείου.

Με βάση όλα τα πιο πάνω και έχοντας εις γνώση τόσο το αυστηρό νομικό πλαίσιο που διέπει την περιοχή, καθώς και τους στόχους διατήρησης και διαχείρισης της, και ενεργώντας με την αρχή της προφύλαξης (precautionary approach), το ΤΑΘΕ δεν συμφωνεί με την δημιουργία ποδηλατοδρόμου / πεζόδρομου κατά μήκος των παραλιών ωτοκίας των θαλασσιών χελωνών αλλά όπως αυτός σχεδιαστεί δίπλα από τον δρόμο.

Για το υπόλοιπο σχέδιο όπως παρουσιάστηκε και διαμορφώθηκε, το ΤΑΘΕ δεν φέρει ένσταση, αφού ο σκοπός όπως έχει προαναφερθεί είναι η ορθή διαχείριση της περιοχής με μείωση των πιέσεων της και όχι την ήπια ανάπτυξη της. Με την αφαίρεση της ασφαλτόστρωσης και με την ρύθμιση της διέλευσης οχημάτων στην περιοχή (πχ χρήση shuttle bus σε κάποιες περιοχές), θεωρούμε πως θα υπάρξουν θετικά αποτελέσματα για την σημαντική αυτή περιοχή.

Παραμένουμε στην διάθεσή σας για οτιδήποτε περαιτέρω.

Μελίνα Μάρκου
για Διευθύντρια

Κοιν:
Διευθυντή Τμήματος Δασών

ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΑΚΑΜΑ
(ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΚΟΜΒΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ)

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα σας παραθέτω τις θέσεις της ΥΘΠ.

1. Για τους υφιστάμενους δρόμους που θα βελτιωθούν δεν θα πρέπει να γίνει επίστρωση με άσφαλτο. Οι δρόμοι θα πρέπει να παραμείνουν με σκύρα ή/και με το φυσικό υλικό που υπάρχει στο χώρο.
2. Το πιο πάνω ισχύει και για τον δρόμο Άσπρου- Λάρας. Θα μπορούσε ως τελική επιφάνεια να τοποθετηθεί σκυρωτό υλικό ή/και άλλο κατάλληλο υλικό που να συνάδει με την περιοχή, ίσως αν χρειάζεται με πρόσθετα κατάλληλα υλικά σταθεροποίησης. Επίσης για μέρος του μήκος του δρόμου (π.χ. σε ανήφορα, κατηφόρα ή στην αρχή και το τέλος), θα μπορούσε τοπικά να τοποθετηθεί λιθόστρωτο, κάτι το οποίο θα πρόσδιδε διάφορα οφέλη, όχι μόνο από αισθητικής άποψης αλλά και περιβαλλοντικά. Θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και να ενσωματωθεί στον τελικό σχεδιασμό και τις προδιαγραφές του οδικού δικτύου.
3. Για όλους τους δρόμους δεν θα πρέπει να εφαρμοστεί πλατιά διατομή γιατί θα οδηγηθούμε σε μεγάλα τεχνικά έργα, και σε ορισμένες περιπτώσεις με τοίχους αντιστήριξης, οχετούς κλπ. Πρέπει να ακολουθηθεί πιστά το ανάγλυφο της περιοχής, και με χαμηλό όριο ταχύτητας. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στον τελικό σχεδιασμό και τις προδιαγραφές του οδικού δικτύου.
4. Οι δρόμοι εντός του ΕΔΠ Ακάμα θα πρέπει να παραμείνουν ως δασικοί.
5. Οι προδιαγραφές για τους δρόμους από τις Κοινότητες προς το Εθνικό Δασικό Πάρκο θα πρέπει να είναι οι ίδιες (υλικό, πλάτος, ένταξη στο τοπίο και το ανάγλυφο κλπ.), και να συνάδουν με αυτούς του ΕΔΠ.
6. Σε σχέση με το οδικό δίκτυο θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι δεν θα προκύψουν αναπτυξιακά δικαιώματα εκτός ζωνών ανάπτυξης από το προτεινόμενο δευτερεύον οδικό δίκτυο το οποίο θα ενώνει τις κοινότητες με το ΕΔΠ. Αυτό ίσως θα μπορούσε να γίνει με τον καθορισμό κατάλληλης απομονωτικής λωρίδας, ένθεν και ένθεν του οδικού δικτύου.
7. Η ηλεκτροδότηση των κόμβων (εκεί όπου είναι απαραίτητη και απαιτείται) δεν θα πρέπει να γίνει με τη χρήση του γενικού εθνικού δικτύου. Η ηλεκτροδότηση θα πρέπει να είναι αυτόνομη.

8. Επίσης δεν θα πρέπει να γίνει μεταφορά δικτύου υδροδότησης. Οι υποδομές των κόμβων θα πρέπει να λειτουργούν αυτόνομα, αφού με αυτόν τον τρόπο θα περιοριστούν οι επιπτώσεις μεταφοράς δικτύων και υποδομών. Αυτό με βάση την τελική παρουσίαση επιτυγχάνεται μερικώς. Η υδροδότηση για τους κόμβους στη Λάρα προκρίνεται όπως τελικά γίνει από τον Άσπρο ποταμό μέσω πιεστικού. Αυτό θα πρέπει να γίνει με πολύ προσοχή έτσι ώστε να μην υπάρξουν επιπτώσεις και αλλοιώσεις κατά τη διενέργεια των εκσκαφών.

Επίσης θα πρέπει να ενσωματωθούν όροι και όλες οι απαραίτητες ασφαλιστικές δικλείδες και να διασφαλιστεί ότι η μεταφορά του δικτύου υδροδότησης θα γίνει αποκλειστικά για την υδροδότηση συγκεκριμένων κόμβων και για σκοπούς εξυπηρέτησης και διαχείρισης του ΕΔΠ, και για καμία άλλη χρήση.

9. Όλα τα υλικά που θα κατασκευαστούν οι κόμβοι θα πρέπει να είναι τέτοια έτσι ώστε να μην υπάρχει αντανάκλαση, η οποία θα συμβάλλει σε αποπροσανατολισμό των πτηνών.
10. Σε όλους τους κόμβους, με εξαίρεση ίσως αυτό στα Λουτρά της Αφροδίτης, δεν θα πρέπει να υπάρχουν πρόνοιες για εξωτερικό φωτισμό. Δεν θα υπάρχει φωτισμός κατά την διάρκεια της νύκτας.
11. Θα πρέπει να εξεταστεί ξανά με προσοχή ο κόμβος στο Τζιόνι, έτσι ώστε στο μέγιστο δυνατό βαθμό να περιοριστούν οι παρεμβάσεις στην ακτογραμμή.
12. Τουλάχιστον στο παρόν στάδιο δεν θα πρέπει να κατασκευαστεί ο κόμβος στη Γερόνησο. Η κατασκευή του κόμβου σε αυτό το παραλιακό μέρος θα επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις (μεταξύ άλλων και λόγω της κατασκευής υποδομών και δρόμου), και πιστεύουμε ότι δεν θα πρέπει να κατασκευαστεί.
13. Θα πρέπει να αναδειχθούν καλύτερα τα σημαντικά οφέλη από την αποκοπή διάφορων μη νόμιμων δρόμων/προσβάσεων εντός του ΕΔΠ Ακάμα.
14. Σε σχέση με την αναφορά στις απαντήσεις που δόθηκαν ότι οι χάρτες που ετοιμάστηκαν από την ΥΘΠ παρουσιάζουν «πολύ μεγάλες εκτάσεις ως περιοχές απόλυτης προστασίας», θα πρέπει να αναφερθεί ότι η διαφύλαξη των εν λόγω περιοχών αυτών είναι απαραίτητη για τη διατήρηση των ειδών. Όμως η κατασκευή π.χ. ενός κόμβου εντός αυτών των περιοχών, όταν γίνει σε ορθό σημείο και με τον ορθό τρόπο δεν είναι αναγκαστικά απαγορευτική (ειδικά όταν πρόκειται για σκοπούς διαχείρισης της

περιοχής). Από την άλλη θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι περιοχές αυτές όπως καθορίστηκαν, επειδή έχουν ενσωματωθεί και περιοχές τροφοληψίας και διασποράς δεν είναι υπερβολικά μεγάλες, ειδικά δε αν ληφθεί υπόψη και το γεγονός ότι όλο και περισσότερες μελέτες καταδεικνύουν ότι για τη διατήρηση των ειδών πτηνοπανίδας είναι επίσης σημαντική η διατήρηση όχι μόνο περιοχών φωλιάσματος αλλά και περιοχών τροφοληψίας και διασποράς.

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΘΗΡΑΣ & ΠΑΝΙΔΑΣ

Μάιος 2021.

ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ ΚΥΠΡΟΥ (ΜΚΟ)

Οδός Γεωργίου Σεφέρη 4B, 1076 Λευκωσία | Τ.Θ. 28539, 2080 Λευκωσία | Τηλέφωνο: 22 313750 & 22 879240
Τηλεομοιότυπο: 22 879241 | Ηλεκτρονική διεύθυνση: info@opok.org.cy | Ιστοσελίδα: www.oikologiafeeo.org

Επείγον – Με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

Τρίτη, 11 Μαΐου 2021

Προς:

Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος

Κοινοποίηση:

Προϊστάμενη Τομέα Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Βιοποικιλότητας, Τμήμα Περιβάλλοντος

Προϊστάμενη Τομέα Εκτίμησης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, Τμήμα Περιβάλλοντος

Μέλη Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

- Διευθυντή Τμήματος Δασών
- Διευθύντρια Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών
- Προϊστάμενο Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας
- Διευθυντή Κυπριακού Ιδρύματος Προστασίας του Περιβάλλοντος Terra Cypria
- Διευθυντή Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου (BirdLife Cyprus)
- Πρόεδρο Οικολογικής Παρέμβασης Φίλοι του Ακάμα

Αγαπητέ κ. Χατζηπαναγιώτου,

Θέμα: Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων) για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα εντός των Προστατευόμενων Περιοχών του Δικτύου Natura 2000 Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ CY4000010) και Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ CY4000023) Χερσόνησος Ακάμα – Τοποθέτηση Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ)

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, σας διαβιβάζω την τελική μας τοποθέτηση σε σχέση με την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων) για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα, λαμβάνοντας υπόψη κυρίως τα ακόλουθα έγγραφα:

- Τμήμα Δασών. Οκτώβριος 2020. **Μελέτη Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από την υλοποίηση του Σχεδίου για την Αειφόρο Ανάπτυξη του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.** Σελ. 423, στο εξής: **Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Οκτώβριος 2020).**
- Νικολαΐδης & Συνεργάτες – Πολιτικοί Μηχανικοί & Μηχανικοί Περιβάλλοντος. Ιανουάριος 2021. **Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στο πλαίσιο υλοποίησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα για: (α) την Κατασκευή Δεκατεσσάρων Κόμβων Υποδομών και (β) τη Βελτίωση Οδικού Δικτύου.** Τελική Έκθεση, σελ. 289, στο εξής: **Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021).**
- Νικολαΐδης & Συνεργάτες – Πολιτικοί Μηχανικοί & Μηχανικοί Περιβάλλοντος. Φεβρουάριος 2020. **Εκπόνηση Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στο Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα για: (α) την Κατασκευή Δεκατεσσάρων Κόμβων Υποδομών και (β) την Βελτίωση Οδικού Δικτύου στη Χερσόνησο του Ακάμα. 2ο Παραδοτέο – Προκαταρκτική Υποβολή. Εισηγήσεις για μέτρα μετριασμού ή/και εξάλειψης των πιέσεων και απειλών από την υφιστάμενη κατάσταση στις υπό διαμόρφωση περιοχές του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.** Σελ. 39, στο εξής: **Εισηγήσεις για Μέτρα Μετριασμού (Φεβρουάριος 2020).**
- Τμήμα Δασών. 19.02.2021. **Απόψεις και Παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών επί της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης που ετοιμάστηκε από το Γραφείο Νικολαΐδης & Συνεργάτες Πολιτικοί Μηχανικοί & Μηχανικοί Περιβάλλοντος.** Σελ. 4, στο εξής: **αρχικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών (19.02.2021).**

- Νικολαΐδης & Συνεργάτες – Πολιτικοί Μηχανικοί & Μηχανικοί Περιβάλλοντος. 03.03.2021. *Απαντήσεις Αναδόχου στις Παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών*. Σελ. 5, στο εξής: **απαντήσεις Αναδόχου (03.03.2021)**.
- Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου. 12.03.2021. Θέμα: *Συνεδρίαση Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, Πέμπτη, 04.03.2021. Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στο πλαίσιο υλοποίησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα για την: (α) Κατασκευή Δεκατεσσάρων Κόμβων Υποδομών και (β) Βελτίωση Οδικού Δικτύου, εντός των Προστατευόμενων Περιοχών του Δικτύου Natura 2000 Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ CY4000010) και Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ CY4000023) Χερσόνησος Ακάμα. Σχόλια και Παρατηρήσεις ΟΠΟΚ*. Σελ. 12, στο εξής: **σχόλια και παρατηρήσεις ΟΠΟΚ (12.03.2021)**.
- Μπακαλούδης Δημήτριος. Απρίλιος 2021. *Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα*. Σελ. 112, στο εξής: **Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021)**.
- Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου. 24.04.2021. Θέμα: *Συνεδρίαση Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση, Πέμπτη, 22.04.2021. Ερωτήσεις / διευκρινίσεις αναφορικά με τη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα*. Σελ. 10, στο εξής: **ερωτήσεις / διευκρινίσεις ΟΠΟΚ (24.04.2021)**.
- Τμήμα Δασών. 28.04.2021. *Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης Σχεδίου Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα – Απόψεις / Παρατηρήσεις*. Σελ. 26, στο εξής: **τελικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών (28.04.2021)**.

Συνοπτικά, στο πλαίσιο της τελικής μας τοποθέτησης επισυνάπτεται σημείωμα θέσεων, το οποίο διακρίνεται στις ακόλουθες ενότητες:

- **Θεμελιώδεις Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης.**
- **Διαδικασία και μεθοδολογία Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων).**
- **Έμμεσες, συνεργιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα.**
- **Επιπτώσεις στα είδη χαρακτηρισμού και τους στόχους διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα.**
- **Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας.**
- **Διατηρητέα Περιοχή Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής Λουτρά Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα.**
- **Αναβάθμιση οδικού δικτύου εντός ή/και πλησίον των προστατευόμενων περιοχών ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα.**

Λαμβάνοντας υπόψη τις **θεμελιώδεις Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης**, η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση δεν έχει διενεργηθεί κατά τρόπον που να μπορεί να υποστηριχθεί με απόλυτη βεβαιότητα ότι το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς συνέπειες, για την ακεραιότητα των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Αντιθέτως, μέχρι στιγμής, **παραμένουν εύλογες αμφιβολίες** ως προς τη μη αναφορά σοβαρών, αρνητικών και μακροπρόθεσμων επιπτώσεων, καθότι δεν έχουν εντοπιστεί, δεν έχουν καταγραφεί, δεν έχουν αναλυθεί και δεν έχουν συναξιολογηθεί όλες εκείνες οι πτυχές του εν λόγω Σχεδίου, που θα μπορούσαν, καθαυτές ή σε συνδυασμό με άλλα Σχέδια, να επηρεάσουν την επίτευξη των στόχων διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα.

Ειδικότερα, **δεν πραγματοποιήθηκαν οποιεσδήποτε επιτόπιες παρατηρήσεις και καταγραφές πεδίου**, με αποτέλεσμα να μην έχουν ληφθεί υπόψη οι πιο προωθημένες επιστημονικές γνώσεις επί του θέματος, ιδιαίτερα όσον αφορά τα είδη πανίδας και πτηνοπανίδας καθορισμού των προστατευόμενων περιοχών. Πέραν τούτου, **παρατηρείται μία τάση παραγνώρισης** (π.χ. δεδομένα του Προγράμματος Προστασίας των Θαλάσσιων Χελώνων του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών) **ή/και αμφισβήτησης** (π.χ. Χάρτες Περιοχών Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας για τα Πτηνά της Υπηρεσίας Θήρας και Πανίδας) **πρωτογενών πληροφοριών των καθ' ύλην αρμόδιων αρχών**.

Την ίδια στιγμή, ορισμένες προτεινόμενες πρόνοιες του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα **αντιβαίνουν διατάξεις της ισχύουσας Νομοθεσίας** για τη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και της άγριας ζωής, εντός των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα,

περιλαμβανομένων Κανονισμών (π.χ. ΚΔΠ 172/89 και 273/90, δυνάμει του άρθρου 6 του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ. 135), όσον αφορά τη δημιουργία ποδηλατόδρομου και την ανέγερση αναψυκτηρίου εντός της καθορισμένης Ζώνης Προστασίας της Παραλίας και της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας) και Διαταγμάτων (π.χ. ΚΔΠ 8/90, δυνάμει του άρθρου 5(1) του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου (ΚΕΦ.59), όσον αφορά την ανέγερση αναψυκτηρίου εντός της καθορισμένης Ζώνης Προστασίας της Παραλίας και της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας, καθώς και ΚΔΠ 114/89, δυνάμει του άρθρου 38(1) του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου, όσον αφορά την ανέγερση αναψυκτηρίου εντός της καθορισμένης Ζώνης Προστασίας της Παραλίας και της Διατηρητέας Περιοχής Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα).

Συνεπώς, **δεν μπορεί να διαμορφωθεί η πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο Σχέδιο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς επιπτώσεις** για την ακεραιότητα των προστατευόμενων περιοχών ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα, καθότι συνεχίζει να υφίσταται, από επιστημονική άποψη, εύλογη αμφιβολία ως προς τη μη ύπαρξη τέτοιων επιπτώσεων. Εάν υπάρχει αβεβαιότητα, ως προς τη μη ύπαρξη επιβλαβών επιπτώσεων, για την ακεραιότητα των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, **η θεμελιώδης Αρχή της Προφύλαξης παρέχει τη δυνατότητα αποτελεσματικής αποτροπής των απειλών** που ενέχει για την ακεραιότητα των εν λόγω περιοχών το υπό εξέταση Σχέδιο. Ένα λιγότερο αυστηρό κριτήριο έγκρισης **δεν θα μπορούσε να διασφαλίσει, το ίδιο αποτελεσματικά, την επίτευξη του σκοπού της προστασίας των περιοχών του Δικτύου Natura 2000.**

Με βάση τα πιο πάνω, **δεν είμαι σε θέση να εισηγηθώ την έγκριση του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα.**

Παραμένω στη διάθεση σας για περαιτέρω πληροφορίες ή/και διευκρινίσεις.

Με εκτίμηση,

Μυρούλα Χατζηχριστοφόρου

Μέλος Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Σημείωμα Θέσεων:

Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων) για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα εντός των Προστατευόμενων Περιοχών του Δικτύου Natura 2000 Τόπος Κοινοτικής Σημασίας (ΤΚΣ CY4000010) και Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ CY4000023) Χερσόνησος Ακάμα – Τοποθέτηση Ομοσπονδίας Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου (ΟΠΟΚ)

Θεμελιώδεις Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης

1. Με βάση το άρθρο 191, παράγραφος 2, της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ, πρώην Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης), η πολιτική της ΕΕ για το περιβάλλον, μεταξύ άλλων, στηρίζεται στις θεμελιώδεις Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης¹. Η Αρχή της Πρόληψης υπογραμμίζει την ανάγκη δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος σε ένα πρώιμο στάδιο και απαιτεί τη λήψη μέτρων για να αποφευχθεί η βλάβη. Η καλύτερη περιβαλλοντική πολιτική συνίσταται στην πρόληψη της περιβαλλοντικής ζημιάς ή/και επιβλαβών επιπτώσεων στην πηγή, παρά στην προσπάθεια αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημιάς ή/και αντιστάθμισης των επιβλαβών επιπτώσεων μετά την πρόκληση τους. Η Αρχή της Προφύλαξης μεγιστοποιεί την περιβαλλοντική προστασία, καθώς αντικείμενό της είναι η αποφυγή ενδεχόμενων κινδύνων, και δικαιολογεί την ανάληψη δράσης για την πρόληψη βλάβης, στην περίπτωση που δεν υπάρχει αιτιώδης συνάφεια που να προκύπτει ξεκάθαρα και αναντίρρητα βάσει των διαθέσιμων επιστημονικών αποδεικτικών στοιχείων. Απαιτεί μέτρα πρόληψης της περιβαλλοντικής ζημιάς ή/και των επιβλαβών επιπτώσεων ακόμη και αν ο κίνδυνος ή/και η έκταση της βλάβης είναι αβέβαιοι και ενδέχεται να συνοδεύεται από την αντιστροφή του βάρους της απόδειξης.
2. Σύμφωνα με την «Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Αρχή της Προφύλαξης», ημερομηνίας 02.02.2000², «η Αρχή της Προφύλαξης δεν ορίζεται στη Συνθήκη, η οποία την αναφέρει μόνο μία φορά για την προστασία του περιβάλλοντος. Στην πράξη, όμως, το πεδίο εφαρμογής της Αρχής της Προφύλαξης είναι πολύ ευρύτερο και καλύπτει τις περιπτώσεις εκείνες όπου η προκαταρκτική αντικειμενική επιστημονική αξιολόγηση επισημαίνει ότι υπάρχουν βάσιμοι λόγοι ανησυχίας για το ότι δυνητικά επικίνδυνες συνέπειες για το περιβάλλον ή την υγεία του ανθρώπου, των ζώων και των φυτών μπορεί να είναι ασυνεπείς με το υψηλό επίπεδο προστασίας που έχει επιλέξει η ΕΕ». Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι «η Αρχή της Προφύλαξης πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο μιας διαρθρωμένης προσέγγισης για την ανάλυση του κινδύνου που περιέχει τρεις συνιστώσες: την αξιολόγηση του κινδύνου, τη διαχείριση του κινδύνου και την κοινοποίηση του κινδύνου. Η Αρχή της Προφύλαξης είναι ιδιαίτερα συναφής με τη διαχείριση του κινδύνου. Η Αρχή της Προφύλαξης, που χρησιμοποιείται κυρίως από τους υπευθύνους λήψης αποφάσεων κατά τη διαχείριση του κινδύνου, δεν πρέπει να συγχέεται με το στοιχείο της σύνεσης που οι επιστήμονες εφαρμόζουν όταν αξιολογούν τα επιστημονικά δεδομένα. Η προσφυγή στην Αρχή της Προφύλαξης προϋποθέτει ότι έχουν προσδιοριστεί τα δυνητικά επικίνδυνα αποτελέσματα ενός φαινομένου, προϊόντος ή διεργασίας και ότι η επιστημονική αξιολόγηση δεν επιτρέπει τον προσδιορισμό του κινδύνου με επαρκή βεβαιότητα. Η υιοθέτηση μιας προσέγγισης που θα βασίζεται στην Αρχή της Προφύλαξης πρέπει να ξεκινά με μια επιστημονική αξιολόγηση, όσο το δυνατόν πληρέστερη, και όπου είναι δυνατόν, να προσδιορίζει σε κάθε στάδιο το βαθμό της επιστημονικής αβεβαιότητας».
3. Με βάση τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), όπως προκύπτει από την Απόφαση της 20ης Σεπτεμβρίου 2007, στην Υπόθεση C-304/05 (σκέψεις 56-59)³, το άρθρο 6,

¹ Ενοποιημένη απόδοση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αριθ. C 326 της 26.10.2012, σελ. 0001-0390.

² Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 02.02.2000. Ανακοίνωση της Επιτροπής για την αρχή της προφύλαξης. COM/2000/0001 τελικό.

³ Υπόθεση C-304/05: Απόφαση του Δικαστηρίου (τέταρτο τμήμα) της 20ής Σεπτεμβρίου 2007. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Ιταλικής Δημοκρατίας. Σκέψεις 56-59. Βλ. επίσης:

Υπόθεση C-127/02: Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 7ης Σεπτεμβρίου 2004. Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee και Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels κατά Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως: Raad van State – Κάτω Χώρες. Σκέψεις 34, 56-57 και 59-61.

παράγραφος 3, της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) εμπεριέχει τη θεμελιώδη Αρχή της Προφύλαξης:

«56. Η διάταξη αυτή προβλέπει διαδικασία εκτιμήσεως, με την οποία σκοπείται να διασφαλισθεί, βάσει προηγούμενου ελέγχου, ότι σχέδιο μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του οικείου τόπου, αλλά δυνάμενο να επηρεάσει σημαντικά τον τόπο αυτό, δεν εγκρίνεται παρά μόνον εφόσον δεν πρόκειται να παραβιάσει την ακεραιότητα του τόπου αυτού (βλ. αποφάσεις της 7ης Σεπτεμβρίου 2004, C-127/02, *Waddervereniging* και *Vogelbeschermingsvereniging*, Συλλογή 2004, σ. I-7405, σκέψη 34, στο εξής: απόφαση *Waddenzee*, καθώς και της 26ης Οκτωβρίου 2006, C-239/04, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2006, σ. I-10183, σκέψη 19, στο εξής: απόφαση *Castro Verde*).

57. Σε σχέση με την έννοια της «δέουσας εκτιμήσεως» κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, πρέπει να επισημανθεί ότι η οδηγία δεν καθορίζει ειδική μέθοδο για τη διεξαγωγή μιας τέτοιας εκτιμήσεως.

58. Το Δικαστήριο έχει πάντως κρίνει ότι η εκτίμηση αυτή πρέπει να διενεργείται κατά τρόπον ώστε οι αρμόδιες αρχές να μπορούν να βεβαιωθούν ότι ένα σχέδιο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς συνέπειες για την ακεραιότητα του οικείου τόπου, δεδομένου ότι, στην περίπτωση κατά την οποία παραμένουν αμφιβολίες ως προς την απουσία τέτοιων συνεπειών, οι εν λόγω αρχές οφείλουν να αρνηθούν την παροχή της αιτούμενης εγκρίσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, προμνησθείσες αποφάσεις *Waddenzee*, σκέψεις 56 και 57, και *Castro Verde*, σκέψη 20).

59. Όσον αφορά τα στοιχεία βάσει των οποίων οι αρμόδιες αρχές μπορούν να αποκτήσουν την αναγκαία βεβαιότητα, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι πρέπει να αποκλεισθεί η διατήρηση, από επιστημονικής απόψεως, οποιασδήποτε εύλογης αμφιβολίας, ενώ εξυπακούεται ότι οι αρμόδιες αρχές πρέπει να στηριχθούν στις πλέον εξελιγμένες επιστημονικές γνώσεις επί του θέματος (βλ. προμνησθείσες αποφάσεις *Waddenzee*, σκέψεις 59 και 61, και *Castro Verde*, σκέψη 24)».

4. Σύμφωνα επίσης με την πάγια νομολογία του ΔΕΕ, όπως παρατίθεται στην **Απόφαση της 11ης Απριλίου 2013 στην Υπόθεση C-258/11 (σκέψεις 40-41 και 44)⁴:**

«40. Η έγκριση ενός σχεδίου, κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 3, της Οδηγίας για τους οικοτόπους, επιτρέπεται συνεπώς μόνον υπό την προϋπόθεση ότι οι αρμόδιες αρχές, αφού έχουν εντοπίσει όλες τις πτυχές του εν λόγω σχεδίου που θα μπορούσαν, καθαυτές ή σε συνδυασμό με άλλα σχέδια, να επηρεάσουν την επίτευξη των στόχων διατήρησης του οικείου τόπου και αφού έχουν λάβει υπόψη τις πιο προωθημένες επιστημονικές γνώσεις επί του θέματος, έχουν διαμορφώσει την πεποίθηση ότι το συγκεκριμένο σχέδιο δεν πρόκειται να έχει επιβλαβείς επιπτώσεις για την ακεραιότητα του τόπου αυτού. Η πεποίθηση αυτή διαμορφώνεται όταν δεν υφίσταται, από επιστημονική άποψη, καμία εύλογη αμφιβολία ως προς τη μη ύπαρξη τέτοιων επιπτώσεων (βλ. επ' αυτού προαναφερθείσες αποφάσεις της 24ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 99, καθώς και *Solnay* κ.λπ., σκέψη 67).

41. Συναφώς επισημαίνεται ότι, αφού η αρμόδια αρχή είναι υποχρεωμένη να μην εγκρίνει το σχέδιο που της έχει υποβληθεί, αν υπάρχει αβεβαιότητα ως προς τη μη ύπαρξη επιβλαβών επιπτώσεων για την ακεραιότητα του οικείου τόπου, το κριτήριο που προβλέπει σχετικά με την έγκριση το άρθρο 6, παράγραφος 3, δεύτερη περίοδος, της Οδηγίας για τους οικοτόπους εμπεριέχει την Αρχή της Προφύλαξης και παρέχει τη δυνατότητα αποτελεσματικής αποτροπής των απειλών που ενέχουν για την ακεραιότητα

Υπόθεση C-239/04: Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 26ης Οκτωβρίου 2006. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Πορτογαλικής Δημοκρατίας. Σκέψεις 19-20 και 24.

⁴ Υπόθεση C-258/11: Απόφαση του Δικαστηρίου (τρίτο τμήμα) της 11ης Απριλίου 2013 [αίτηση του *Supreme Court* (Ιρλανδία) για την έκδοση προδικαστικής απόφασης]. *Peter Sweetman* κ.λπ. κατά *An Bord Pleanála*. Σκέψεις 40-44.

Βλ. επίσης:

Υπόθεση C-404/09: Απόφαση του Δικαστηρίου (τέταρτο τμήμα) της 24ης Νοεμβρίου 2011. Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά Βασιλείου της Ισπανίας. Σκέψεις 99-100.

Υπόθεση C-182/10: Απόφαση του Δικαστηρίου (τέταρτο τμήμα) της 16ης Φεβρουαρίου 2012 [αίτηση του *Cour constitutionnelle* (πρώην *Cour d'arbitrage*) (Βέλγιο) για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]. *Marie-Noëlle Solnay* κ.λπ. κατά *Région wallonne*. Σκέψη 67.

Υπόθεση C-127/02: Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 7ης Σεπτεμβρίου 2004. *Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee* και *Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels* κατά *Staatssecretaris van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij*. Αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως: *Raad van State – Κάτω Χώρες*. Σκέψεις 57-58.

των προστατευόμενων τόπων τα υπό εξέταση σχέδια. Ένα λιγότερο αυστηρό κριτήριο έγκρισης δεν θα μπορούσε να διασφαλίσει το ίδιο αποτελεσματικά την επίτευξη του σκοπού της προστασίας των τόπων, τον οποίο ακριβώς επιδιώκει η εν λόγω διάταξη (προαναφερθείσα απόφαση *Waddenvereniging* και *Vogelbeschermingsvereniging*, σκέψεις 57 και 58). [...]

44. Όσον αφορά την εκτίμηση που πραγματοποιείται κατά το άρθρο 6, παράγραφος 3, της Οδηγίας για τους οικοτόπους, διευκρινίζεται ότι δεν πρέπει να παρουσιάζει κενά και πρέπει να περιέχει πλήρη, ακριβή και οριστικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις, ώστε να αίρεται κάθε εύλογη αμφιβολία, από επιστημονική άποψη, ως προς τις επιπτώσεις των σχεδιαζόμενων εργασιών στον οικείο προστατευόμενο τόπο (βλ. επ' αυτού την προαναφερθείσα απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2011, Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 100 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία)».

Διαδικασία και μεθοδολογία Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων)

5. Επί της διαδικασίας, η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021), οι Εισηγήσεις για Μέτρα Μετριασμού (Φεβρουάριος 2020), οι αρχικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών (19.02.2021) και οι απαντήσεις του Ανάδοχου (03.03.2021) εξετάστηκαν σε συνεδρία της Ad-hoc Επιτροπής, η οποία έγινε στις 04.03.2021. Τα σχόλια και οι παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ για τα πιο πάνω έγγραφα υποβλήθηκαν στις 12.03.2021. Η Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021) εξετάστηκε σε συνεδρία της Ad-hoc Επιτροπής στις 22.04.2021, αλλά **δεν φαίνεται να λαμβάνει υπόψη τα σχόλια και τις παρατηρήσεις που είχαν ήδη υποβληθεί στο πλαίσιο της αρχικής συνεδρίας** (βλ. ερωτήσεις / διευκρινίσεις ΟΠΟΚ, 24.04.2021, σημείο 3). Πέραν των πιο πάνω, **δεν είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε ποιες είναι οι επιπρόσθετες πληροφορίες που ζητήθηκαν από την Περιβαλλοντική Αρχή, μετά από την αρχική συνεδρία της Ad-hoc Επιτροπής που έγινε στις 04.03.2021**, όπως αναφέρεται στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 25). Σημειώνεται επίσης ότι, **στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021) δεν γίνεται οποιαδήποτε αναφορά σε ορισμένες από τις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021)** (βλ. σημεία 3, 4, 25, 30 και 31), **ενώ παράλληλα οι απαντήσεις που δίνονται σε αρκετά ερωτήματα δεν είναι ικανοποιητικές** (βλ. κυρίως σημεία 5, 11, 14, 16, 17, 23, 26 και 32).
6. Επί της μεθοδολογίας, η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021) περιλαμβάνει τους ακόλουθους σημαντικούς και βοηθητικούς **Χάρτες για τις Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα:**
  - 6.1. «Χάρτης 4: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα για τα Πτηνά» (σελ. 42),
  - 6.2. «Χάρτης 5: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα: Χρήσεις, Χλωρίδα, Πουλιά, Πανίδα, Οικότοποι» (σελ. 43),
  - 6.3. «Χάρτης 9: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα για τους Οικοτόπους» (σελ. 49),
  - 6.4. «Χάρτης 10: Χρήσεις στις Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα» (σελ. 50),
  - 6.5. «Χάρτης 11: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα για τη Χλωρίδα» (σελ. 55), και
  - 6.6. «Χάρτης 12: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα για την Πανίδα» (σελ. 58).Τονίζεται ότι οι πληροφορίες για την ετοιμασία των πιο πάνω χαρτών δόθηκαν από τις συναρμόδιες αρχές (Τμήμα Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας) για την προστασία και διαχείριση των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα.
7. Σημειώνεται επίσης ότι οι πιο πάνω χάρτες έρχονται να συμπληρώσουν τους εξίσου σημαντικούς και βοηθητικούς **Χάρτες του Διαχειριστικού Σχεδίου για την Περιοχή Natura 2000 ΤΚΣ Χερσονήσου Ακάμα** (Απρίλιος 2016, «Παράρτημα Ι: Χάρτες»):
  - 7.1. «Χάρτης 4: Υδρολογικός»,
  - 7.2. «Χάρτης 11: Ενδιαιτήματα»,

7.3. «Χάρτης 10: Οικότοποι – Σημαντικά Είδη Χλωρίδας Περιοχής Μελέτης», και

7.4. «Χάρτης 14: Ζώνες Προστασίας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος».

8. Παρόλα αυτά, στο πλαίσιο της Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων δεν πραγματοποιήθηκαν οποιεσδήποτε επιτόπιες παρατηρήσεις και καταγραφές πεδίου, ιδιαίτερα όσον αφορά την πανίδα και την πτηνοπανίδα. Εναλλακτικά, δόθηκαν στους Ανάδοχους από το Τμήμα Δασών οι πρωτογενείς πληροφορίες των συναρμόδιων αρχών, περιλαμβανομένων των Χαρτών για τις Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα (βλ. Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, σελ. 33, Εισηγήσεις για Μέτρα Μετριασμού, σελ. 5, Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, σελ. 1). Ωστόσο, καθόλη τη διαδικασία της Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων (Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Ιανουάριος 2021, Εισηγήσεις για Μέτρα Μετριασμού, Φεβρουάριος 2020, αρχικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών, 19.02.2021, Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Απρίλιος 2021, καθώς και τελικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών, 28.04.2021) φαίνεται να παραγνωρίζονται ή/και να αμφισβητούνται οι πρωτογενείς πληροφορίες των συναρμόδιων αρχών, περιλαμβανομένων ακόμη και των Χαρτών για τις Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα. Αυτό προκύπτει τόσο για τις δυνητικές επιπτώσεις σε σημαντικά είδη άγριας πανίδας χαρακτηρισμού της προστατευόμενης περιοχής ΤΚΣ Χερσονήσου Ακάμα, με χαρακτηριστικότερα παραδείγματα τα δύο είδη θαλάσσιων χελώνων καθορισμού και προτεραιότητας *Chelonia mydas και *Caretta caretta (βλ. Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας), όσο και τις δυνητικές επιπτώσεις στα είδη άγριων πτηνών καθορισμού της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα (βλ. Επιπτώσεις στα είδη χαρακτηρισμού και τους στόχους διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα).
9. Με βάση τα πιο πάνω, η Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων παρουσιάζει αρκετά και σοβαρά κενά (βλ. σχόλια και παρατηρήσεις ΟΠΟΚ, 12.03.2021, σημείο 3), κυρίως όσον αφορά τις δυνητικές επιπτώσεις στα είδη πανίδας και πτηνοπανίδας χαρακτηρισμού και τους στόχους διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα, οι οποίες ενδέχεται να προκληθούν, τόσο από την κατάληψη βιοτόπου / απώλεια ενδιαιτήματος, όσο και από την ανθρώπινη όχληση που αναμένεται να επιφέρει ο αυξημένος κυκλοφοριακός φόρτος και η αυξημένη επισκεψιμότητα, λόγω της βελτίωσης του οδικού δικτύου και της κατασκευής των κόμβων υποδομών.

Έμμεσες, συνεργιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα

10. Στο πλαίσιο της Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων, πρέπει να εντοπίζονται, να καταγράφονται, να αναλύονται και να εκτιμούνται δεόντως, δηλαδή επαρκώς και εγκαίρως, όχι μόνο οι άμεσες, αλλά και οι έμμεσες, συνεργιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις. Σύμφωνα με τον «Κατάλογο Ελέγχου Πληροφοριών (Checklist) που πρέπει να περιλαμβάνουν οι Μελέτες Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων» (Μάρτιος 2011)⁵ και τους Κατευθυντήριους Οδηγούς της Γενικής Διεύθυνσης Περιβάλλοντος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁶:

⁵ Τμήμα Περιβάλλοντος – Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος. Μάρτιος 2011. Πληροφορίες οι οποίες πρέπει να περιλαμβάνονται στη Μελέτη Δέουσας Εκτίμησης που ετοιμάζεται για έργα ή σχέδια που εμπίπτουν ή γειτνιάζουν με περιοχές του Δικτύου Natura 2000.

Έμμεσες επιπτώσεις: «Οι οικολογικές απαιτήσεις και οι πτυχές της περιοχής που κρίνονται ευάλωτες στις αλλαγές και στην αλλαγή χρήσης γης».

Συνεργιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις: «Χαρακτηριστικά υφιστάμενων, προτεινόμενων ή άλλων εγκεκριμένων σχεδίων ή έργων, που πιθανό να προκαλέσουν διαδραστικές ή συσσωρευτικές επιπτώσεις μαζί με το έργο που εξετάζεται και πιθανώς να επηρεάσουν την περιοχή».

⁶ European Commission. 1999. *Guidelines for the Assessment of Indirect and Cumulative Impacts as well as Impact Interactions*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

European Commission. 2000. *Managing Natura 2000 Sites: The provisions of Article 6 of the 'Habitats' Directive 92/43/CEE*. Belgium: Office for Official Publications of the European Communities.

European Commission. 2001. *Assessment of plans and projects significantly affecting Natura 2000 sites: Methodological guidance on the provisions of Article 6(3) and (4) of the Habitats Directive 92/43/EEC*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

- 10.1. **Επίπτωση (ή επίδραση)** είναι οποιαδήποτε μεταβολή στο περιβάλλον επιφέρει η κατασκευή και λειτουργία ενός έργου ή η έγκριση και υλοποίηση ενός σχεδίου.
- 10.2. **Έμμεσες (ή δευτερογενείς) επιπτώσεις** είναι οι επιπτώσεις στο περιβάλλον, οι οποίες δεν προκαλούνται άμεσα από ένα έργο ή σχέδιο, αλλά συνήθως προκαλούνται ή εκτείνονται σε απόσταση από την περιοχή χωροθέτησης του ή είναι αποτέλεσμα μίας περίπλοκης διαδικασίας. Για παράδειγμα, η έγκριση ενός σχεδίου δύναται να επιφέρει επέκταση των δικτύων δημόσιων υποδομών (οδικού δικτύου, ηλεκτροδότησης, υδροδότησης, κ.α.) ή/και να προσελκύσει υποστηρικτικές ή/και συμπληρωματικές χρήσεις ή/και να επιφέρει αλλαγή χρήσης γης, σύγκρουση χρήσεων γης ή/και δικαιώματα ανάπτυξης γης.
- 10.3. **Συnergιστικές επιπτώσεις (γνωστές και ως αλληλεπιδράσεις επιπτώσεων)** είναι οι αντιδράσεις μεταξύ των επιπτώσεων ενός έργου ή μεταξύ διαφόρων έργων στην ίδια περιοχή, τα οποία μπορεί να ανεγείρονται και να λειτουργούν σε σχετικά μικρή απόσταση μεταξύ τους και κατά τις ίδιες χρονικές περιόδους, γεγονός το οποίο προϋποθέτει ότι θα επιφέρουν περισσότερες και σοβαρότερες αλληλεπιδράσεις.
- 10.4. **Σωρευτικές επιπτώσεις** είναι οι σταδιακές και αυξητικές μεταβολές που προκαλούνται από ένα συγκεκριμένο έργο ή σχέδιο σε συνδυασμό με άλλα υφιστάμενα και σχεδιαζόμενα έργα ή σχέδια. Με άλλα λόγια, σωρευτικές επιπτώσεις είναι οι μεταβολές στο περιβάλλον που προκαλούνται από ένα έργο ή σχέδιο σε συνδυασμό με άλλα έργα ή σχέδια στην ίδια περιοχή. Αρκετά έργα ή σχέδια εάν αξιολογηθούν χωριστά δύναται να μην έχουν σημαντικές επιπτώσεις, αλλά αθροιστικά ενδέχεται να έχουν σημαντικές σωρευτικές επιπτώσεις.
11. Ειδικά όσον αφορά τις έμμεσες, συnergιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, τονίζεται ότι, στο παρόν στάδιο, **εκπονούνται παράλληλα τρία διαφορετικά σχέδια, η περιοχή μελέτης των οποίων περιλαμβάνει και κατακερματίζει τις προστατευόμενες περιοχές ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Το υπό αναφορά σχέδιο εκπονείται από το Τμήμα Δασών (Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα) και τα άλλα δύο σχέδια εκπονούνται από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως (Τοπικά Σχέδια Ακάμα και Πέγειας).** Στο πλαίσιο του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα, έχει δημοσιευτεί η Έκθεση Εκπόνησης τον Ιούνιο 2017 και η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, στην οποία περιλαμβάνεται η αναγκαία Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Κεφάλαιο 10, σελ. 350-397), τον Φεβρουάριο 2021. Στο πλαίσιο του Τοπικού Σχεδίου Πέγειας, μέχρι στιγμής, έχει δημοσιευτεί μόνο η Έκθεση Εκπόνησης τον Νοέμβριο 2019. Ως εκ τούτου, για σκοπούς αξιολόγησης των έμμεσων, συnergιστικών και σωρευτικών επιπτώσεων, λαμβάνονται επίσης υπόψη τα ακόλουθα έγγραφα και συνοδευτικά σχέδια:
- 11.1. I.A.CO. Ltd – Environmental & Water Consultants. Φεβρουάριος 2021. *Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Υπό Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα*. Αρ. Σύμβασης 87/2020: Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως, Υπουργείο Εσωτερικών, Κυπριακή Δημοκρατία, σελ. 410, στο εξής: **Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021)**.
- 11.2. Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως. Σεπτέμβριος 2017. Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα: Εισηγήσεις / Απόψεις Κοινοτήτων (με βάση το άρθρο 12Γ).
- 11.3. Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως. Σεπτέμβριος 2017. Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα: Ιδιωτικά Αιτήματα (με βάση το άρθρο 12Γ).
- 11.4. Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως. Αύγουστος 2020. Υπό Εκπόνηση Τοπικό Σχέδιο Ακάμα: Αποτελέσματα Πολεοδομικού Συμβουλίου.
- 11.5. Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως. 966η Συνεδρία Ολομέλειας Πολεοδομικού Συμβουλίου, ημερομηνίας 08.10.2020. Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα: Αξιολόγηση Ζωνών Ανάπτυξης.

European Commission. 2017. *Environmental Impact Assessment of Projects: Guidance on the preparation of the Environmental Impact Assessment Report (Directive 2011/92/EU as amended by 2014/52/EU)*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

European Commission. 2017. *Environmental Impact Assessment of Projects: Guidance on Screening (Directive 2011/92/EU as amended by 2014/52/EU)*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

European Commission. 2017. *Environmental Impact Assessment of Projects Guidance on Scoping (Directive 2011/92/EU as amended by 2014/52/EU)*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.

European Commission. Brussels, 21.11.2018. C(2018) 7621 final, Commission Notice. *Managing Natura 2000 sites: The provisions of Article 6 of the 'Habitats' Directive 92/43/EEC*.

Όπως προκύπτει από τα πιο πάνω, **δεν είμαστε σε πλήρη θέση να συνεκτιμήσουμε και να αξιολογήσουμε τις αθροιστικές επιπτώσεις που δύναται να επιφέρουν οι πρόνοιες του Τοπικού Σχεδίου Πέγειας στις προστατευόμενες περιοχές ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα, σε συνάρτηση με τις πρόνοιες του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα και του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα. Συνεπώς, με βάση τη θεμελιώδη Αρχή της Προφύλαξης, εκφράζουμε τις έντονες επιφυλάξεις μας για τις δυνητικά έμμεσες, συνεργιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις των 3 σχεδίων και επισημαίνουμε ότι πρέπει να διασφαλιστεί η συναξιολόγηση των επιπτώσεων που ενδέχεται να επιφέρουν από κοινού το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα και τα υπό εκπόνηση Τοπικά Σχέδια Ακάμα και Πέγειας.**

12. Στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021) **δεν γίνεται οποιαδήποτε αναφορά στις έμμεσες, συνεργιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, παρότι αναφέρεται η υποχρέωση εκτίμησης των έμμεσων, συνεργιστικών και σωρευτικών επιπτώσεων (σελ. 26 και 31). Σύμφωνα μάλιστα με τις αρχικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (19.02.2021, σημείο 2α, σελ. 2), οι ελλείψεις στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021) σε σχέση με τις Οδηγίες της ΕΕ για τη Φύση (Οδηγία για τους Οικοτόπους 92/43/ΕΟΚ και Οδηγία για τα Πουλιά 2009/147/ΕΚ) και του Τμήματος Περιβάλλοντος περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων τις «συσσωρευτικές επιδράσεις (cumulative effects) του Σχεδίου με άλλα Σχέδια που υπάρχουν ή που προτείνονται για την περιοχή (π.χ. Τοπικά Σχέδια και Σχέδιο Διαχείρισης της Βόσκησης)».**
13. Στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021) **γίνονται ορισμένες γενικές και αόριστες αναφορές στις έμμεσες επιπτώσεις (σελ. 6-7, 12-13 και 66), χωρίς οποιαδήποτε περαιτέρω καταγραφή, ανάλυση και εκτίμηση των έμμεσων επιπτώσεων του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα. Ενδεικτικά, αναφέρονται τα ακόλουθα:**
  - 13.1. Στον «Πίνακα 8: Πίνακας εκτίμησης επιπτώσεων στο στάδιο κατασκευής / δημιουργίας των Κόμβων» (σελ. 55) **δεν καταγράφονται, δεν αναλύονται και δεν εκτιμώνται οι έμμεσες επιπτώσεις που αναμένεται να προκύψουν από την επέκταση του δικτύου υποδομών λόγω της κατασκευής των κόμβων του ΕΔΠ Ακάμα (π.χ. επέκταση δικτύου ύδρευσης κοινότητας Ίνειας προς την περιοχή Λάρας).**
  - 13.2. Στον «Πίνακα 10. Εκτίμηση επιπτώσεων στο στάδιο βελτίωσης του οδικού δικτύου στο ΕΔΠ Ακάμα» (σελ. 63) **δεν καταγράφονται, δεν αναλύονται και δεν εκτιμώνται οι έμμεσες επιπτώσεις που αναμένεται να προκύψουν από την αναβάθμιση του οδικού δικτύου που οδηγεί από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα (π.χ. εγγραφή στο δημόσιο οδικό δίκτυο, καθορισμός ιεραρχημένου οδικού δικτύου από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα και εισαγωγή μίας νέας ειδικής κατηγορίας δρόμων, που αναφέρεται ως «Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο Ειδικού Καθεστώτος», στο υπό εκπόνηση Τοπικό Σχέδιο Ακάμα).**
  - 13.3. Στον «Πίνακα 11. Εκτίμηση επιπτώσεων στο στάδιο λειτουργίας των Κόμβων» (σελ. 66) γίνεται αναφορά στις **έμμεσες επιπτώσεις που ενδέχεται να προκύψουν μελλοντικά από τη σημαντική επέκταση των κόμβων. Όπως αναφέρεται, τυχόν σημαντική επέκταση των κόμβων υποδομών «θα μπορούσε να έχει, έμμεσα, αρνητικές επιπτώσεις. Οι ανησυχίες που έχουν εκφραστεί για αυξημένες πιέσεις από Τοπικές Αρχές, δεν θα έχουν αποτέλεσμα καθώς οποιεσδήποτε αλλαγές θα ελέγχονται από τις αρμόδιες Επιτροπές και το κράτος. Επιπρόσθετα, θα υπάρχουν αυστηρές διευθετήσεις και μηχανισμοί για άρση οποιωνδήποτε αυθαιρεσιών. Δεν θα υπάρξει επίπτωση». Όσον αφορά τις αυξημένες πιέσεις από τις Τοπικές Αρχές, ο ισχυρισμός που προβάλλεται αντικρούεται από την παραδοχή που γίνεται σε άλλο σημείο της Συμπληρωματικής Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 33), όπου αναφέρεται ότι «οι κόμβοι που θα διαθέτουν αναψυκτήριο, θα τεθούν υπό τη διαχείριση ιδιωτών που θα επιλεγούν κατόπιν διαγωνισμού – μελετάται αίτημα της Κοινότητας Ίνειας για κατ' εξαίρεση διαχείριση του Νότιου Κόλπου». Τονίζεται ότι το εν λόγω αναψυκτήριο στον Νότιο Κόλπο της Λάρας χωροθετείται εξ' ολοκλήρου εντός της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξέυτρας και της καθορισμένης Ζώνης Προστασίας της Παραλίας, όπου με βάση την ισχύουσα νομοθεσία απαγορεύεται η ανέγερση οποιασδήποτε κατασκευής ή/και η τοποθέτηση οποιωνδήποτε κατασκευασμάτων (καλύβη, παράπηγμα ή άλλο προσωρινής ή μόνιμης μορφής κατασκεύασμα, περιλαμβανομένου και κινητού κατασκευάσματος). Ως εκ τούτου, ήδη ασκούνται αυξημένες πιέσεις από Τοπικές Αρχές, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα τη διαχείριση του κόμβου στο Νότιο Κόλπο της Λάρας από την κοινότητα Ίνειας. Μάλιστα, ο συγκεκριμένος κόμβος περιλαμβάνει αναψυκτήριο και ημιυπαίθριο / καλυμμένο χώρο,**

η κατασκευή του οποίου σαφώς απαγορεύεται με βάση την ισχύουσα νομοθεσία. Όσον αφορά τυχόν αυθαιρεσίες, ο ισχυρισμός που προβάλλεται αντικρούεται από την ίδια την πραγματικότητα, καθώς μέχρι σήμερα συνεχίζεται η παράνομη λειτουργία 4 μη αδειοδοτημένων κέντρων εστίασης και αναψυχής, εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας (ενός εστιατορίου και ενός αναψυκτηρίου στο Νότιο Κόλπο της Λάρας, καθώς και ενός ενός εστιατορίου και ενός αναψυκτηρίου στην εκβολή του Άσπρου Ποταμού).

- 13.4. Στον «Πίνακα 12. Επιπτώσεις στο στάδιο χρήσης του βελτιωμένου οδικού δικτύου» (σελ. 72) γίνεται αναφορά στις έμμεσες επιπτώσεις που θα προκύψουν από την αύξηση στην επισκεψιμότητα και δύναται να προκαλέσουν την καταπόνηση ευαίσθητων περιοχών. Όπως αναφέρεται, «οι μηχανισμοί και έλεγχοι που έχουν αποφασιστεί για κλείσιμο του Πάρκου όταν γεμίσουν οι χώροι στάθμευσης εγγυώνται ότι δεν θα υπάρξει σημαντική αρνητική επίδραση». Ως εκ τούτου, θεωρείται ότι οποιαδήποτε επίπτωση θα είναι «αρνητική» αλλά «περιοδική» και άρα «ασήμαντη». Ο συγκεκριμένος ισχυρισμός αντιβαίνει την θεμελιώδη Αρχή της Πρόληψης, με βάση την οποία υπογραμμίζεται η ανάγκη δράσης για την προστασία του περιβάλλοντος σε ένα πρώιμο στάδιο και απαιτείται η λήψη μέτρων για να αποφευχθεί τυχόν βλάβη. Με βάση την θεμελιώδη Αρχή της Πρόληψης, συνίσταται η πρόληψη της περιβαλλοντικής ζημιάς ή/και επιβλαβών επιπτώσεων στην πηγή, παρά η προσπάθεια αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημιάς ή/και μετριασμού ή/και αντιστάθμισης των επιβλαβών επιπτώσεων μετά την πρόκληση τους. Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη αναφορά είναι γενική, αόριστη και δεν φαίνεται να λαμβάνει υπόψη τα ποσοτικά δεδομένα που αφορούν την εκτίμηση των ημερήσιων και ετήσιων κυκλοφοριακών φόρτων στους 11 δρόμους του ΕΔΠ Ακάμα. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τον «Πίνακα 7: Υπολογισμός ετήσιου και ημερήσιου φόρτου οχημάτων του οδικού δικτύου εντός του ΕΔΠ Ακάμα πριν και μετά την λειτουργία του πάρκου», που περιλαμβάνεται στη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Οκτώβριος 2020, σελ. 54), και τον «Πίνακα 32: Εκτίμηση ημερήσιων κυκλοφοριακών φόρτων στους δρόμους», που περιλαμβάνεται στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021, σελ. 155), αναμένεται σημαντική αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου σε 8 από τους 11 συνολικά δρόμους του ΕΔΠ Ακάμα, λόγω της σημαντικής βελτίωσης και αναβάθμισης του οδικού δικτύου. Μόνο σε 1 από τους 11 συνολικά δρόμους αναμένεται πολύ μικρή, έως και μηδενική, αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου. Επιπλέον, μόνο σε 2 δρόμους του ΕΔΠ Ακάμα αναμένεται σημαντική μείωση του κυκλοφοριακού φόρτου, λόγω της αποκλειστικής χρήσης οχημάτων του πάρκου (park shuttle), στοιχείο το οποίο αναδεικνύει και καταδεικνύει την κύρια εναλλακτική λύση ρύθμισης της επισκεψιμότητας, η οποία δεν έχει εξεταστεί δεόντως στη βάση των αναγκαίων οικολογικών κριτηρίων για τη διατήρηση και διαχείριση του ΕΔΠ Ακάμα. Ειδικά όσον αφορά την Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας, μία από τις πιο ευαίσθητες περιοχές εντός του ΕΔΠ Ακάμα, σημειώνεται ότι αναμένεται σημαντική αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου από όλες τις κατευθύνσεις. Η σημαντική αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου συνεπάγεται σημαντική αύξηση της επισκεψιμότητας, καθώς και της ανθρώπινης παρουσίας και διεύθυνσης στο βιότοπο αναπαραγωγής των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων χαρακτηρισμού και προτεραιότητας *Chelonia mydas και *Caretta caretta. Η υποβάθμιση και αλλοίωση του ενδιαίτηματος ωοτοκίας των θαλάσσιων χελώνων, λόγω της συμπίεσης της αμμώδους παραλίας από το ποδοπάτημα των επισκεπτών, είναι για παράδειγμα μία πολύ σημαντική έμμεση επίπτωση, η οποία δύναται να επιφέρει μειωμένη αναπαραγωγική επιτυχία και προκύπτει από τη σημαντική αύξηση της επισκεψιμότητας και ανθρώπινης παρουσίας, λόγω της αναβάθμισης και χρήσης του βελτιωμένου οδικού δικτύου, αλλά και της κατασκευής αρκετών κόμβων υποδομών, εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας. Ωστόσο, η συγκεκριμένη επίπτωση παραγνωρίζεται πλήρως στο πλαίσιο της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης.

14. Ειδικά όσον αφορά τις συνεργιστικές και κυρίως τις σωρευτικές επιπτώσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, σημειώνεται ότι, δεν εκφράζεται οποιαδήποτε επιφύλαξη όσον αφορά την αδυναμία συνεκτίμησης και συναξιολόγησης των αθροιστικών επιπτώσεων που δύναται να επιφέρουν οι πρόνοιες του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Πέγειας στις προστατευόμενες περιοχές ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Πολύ περισσότερο, τονίζεται ότι δεν λαμβάνεται καθόλου υπόψη η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του υπό εξέταση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα και κυρίως τα συμπεράσματα και οι διαπιστώσεις της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, που

περιλαμβάνονται σε αυτή (Κεφάλαιο 10, σελ. 350-397). Να σημειωθεί ότι η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα εκπονήθηκε τον Φεβρουάριο 2021 και δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο 2021, ένα μήνα πριν την εκπόνηση και εξέταση της Συμπληρωματικής Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα (Απρίλιος 2021). Ως εκ τούτου, δεν καταγράφονται, δεν αναλύονται και δεν εκτιμώνται οι συνεργιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις που αναμένεται να προκύψουν στα αντικείμενα προστασίας και τους στόχους διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα.

Επιπτώσεις στα είδη καθορισμού και τους στόχους διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα

15. Ειδικά όσον αφορά τις επιπτώσεις στην πτηνοπανίδα, σημειώνεται ότι όλοι ανεξαιρέτως οι κόμβοι υποδομών και το μεγαλύτερο μέρος του οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα χωροθετούνται εντός ή/και πλησίον Περιοχών Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα για τα Άγρια Πτηνά (βλ. Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, «Χάρτης 4: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα για τα Πτηνά», σελ. 42, «Χάρτης 5: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα: Χρήσεις, Χλωρίδα, Πουλιά, Πανίδα, Οικότοποι», σελ. 43, και «Χάρτης 10: Χρήσεις στις Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα», σελ. 50, καθώς και Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή Natura 2000 ΤΚΣ Χερσονήσου Ακάμα, Τόμος 2, «Χάρτης 11: Ενδιαιτήματα». Βλ. επίσης Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, «Πίνακας 44: Αξιολόγηση των επιπτώσεων στα είδη πτηνοπανίδας από την υλοποίηση των 14 κόμβων – υποδομών», σελ. 180-192, «Πίνακας 45: Περιοχές του οδικού δικτύου οι οποίες εμπίπτουν εντός της ακτίνας προστασίας και διατήρησης και πιθανόν να περιλαμβάνουν και πηγές τροφοληψίας των ειδών πτηνοπανίδας», σελ. 193-195, «Χάρτης 15: Ακτίνα διατήρησης και προστασίας του είδους *Accipiter gentilis*», σελ. 196, «Χάρτης 16: Ακτίνα διατήρησης και προστασίας του είδους *Buteo rufinus*», σελ. 197, «Χάρτης 17: Ακτίνα διατήρησης και προστασίας του είδους *Aquila fasciata*», σελ. 198, «Χάρτης 18: Ακτίνα διατήρησης και προστασίας του είδους *Falco peregrinus*», σελ. 199, «Χάρτης 19: Περιοχές φωλεοποίησης και τροφοληψίας του είδους *Oenanthe cyprica* & *Sylvia melanothorax* εντός των ορίων του Έργου», σελ. 200, «Χάρτης 20: Περιοχές διασποράς και τροφοληψίας των πτηνών εντός των ορίων του Έργου», σελ. 201, «Χάρτης 21: Περιοχές οι οποίες είναι σημαντικές για τα υδρόβια πτηνά / waterbirds», σελ. 202).
16. Παρόλα αυτά, δεν καταγράφονται, δεν αναλύονται και δεν εκτιμώνται οι αθροιστικές επιπτώσεις στα είδη χαρακτηρισμού και τους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα (περιλαμβανομένων των επιπτώσεων στις Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς των φωλεάζοντων ειδών και των Τιμών Στόχου των μεταναστευτικών ειδών), τόσο από την κατάληψη βιοτόπου / απώλεια ενδιαιτήματος, όσο και από τη σημαντική όχληση που αναμένεται να επιφέρει ο αυξημένος κυκλοφοριακός φόρτος και η αυξημένη επισκεψιμότητα, λόγω της βελτίωσης του οδικού δικτύου και της κατασκευής των κόμβων υποδομών, εντός ή/και πλησίον Περιοχών Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα για τα Άγρια Πτηνά (βλ. αρχικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών, 19.02.2021, σημείο 2, σχόλια και παρατηρήσεις ΟΠΟΚ, 12.03.2021, σημεία 5 και 13, ερωτήματα Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου, 17.03.2021, σημείο 1, ερωτήσεις Πτηνολογικού Συνδέσμου Κύπρου, 23.04.2021, σημείο 1, και ερωτήσεις / διευκρινίσεις ΟΠΟΚ, 24.04.2021, σημεία 5, 17 και 25). Σύμφωνα με τις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 4), «έχουν περιγραφεί αναλυτικά και έχουν αξιολογηθεί οι επιπτώσεις του κάθε κόμβου στα είδη και οικοτόπους χαρακτηρισμού» (βλ. Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Ιανουάριος 2021, σελ. 167-267). Ο ισχυρισμός αυτός, όμως, αντικρούεται από τις αρχικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (βλ. 19.02.2021, σημείο 2), όπου αναγνωρίζεται ότι δεν περιλαμβάνεται οποιαδήποτε ποσοτικοποίηση (quantification) της πιθανής μείωσης στην έκταση των ενδιαιτημάτων των ειδών ή/και της συνεπακόλουθης όχλησης και εκτόπισης τους, η οποία είναι υποχρεωτική σύμφωνα με τις σχετικές Κατευθυντήριες Οδηγίες της ΕΕ.
17. Ακόμη και σε επίπεδο συγκεκριμένου έργου, ενδεικτικό είναι το παράδειγμα της αναβάθμισης του δρόμου Άσπρος Ποταμός – Λάρα, μήκους 6,150 χλμ. (βλ. Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, σελ. 90, 153 και 156, καθώς και Συμπληρωματική Μελέτη, σελ. 36-38), ο οποίος διαπερνά ή/και εφάπτεται με:

- 17.1. Περιοχές απόλυτης / αυστηρής προστασίας των σημαντικών αρπακτικών ειδών άγριων πτηνών *Falco peregrinus* (Ζάνος) και *Aquila fasciata* (Σπιζαετός) (Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Χάρτης 4: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας για τα Πτηνά, σελ. 42).
- 17.2. Σημαντικές περιοχές φωλεοποίησης των ενδημικών ειδών άγριων πτηνών *Sylvia melanothorax* (Τρυπομάζης) και *Oenanthe cyprica* (Σκαλιφούρτα) (Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Χάρτης 4: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας για τα Πτηνά, σελ. 42).
- 17.3. Περιοχή απόλυτης προστασίας υδρόβιων / παρυδάτιων μεταναστευτικών πουλιών (Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Χάρτης 4: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας για τα Πτηνά, σελ. 42).
- 17.4. Σημαντικές περιοχές τροφοληψίας και διασποράς πουλιών που χρήζουν αυστηρής προστασίας (Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Χάρτης 4: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας για τα Πτηνά, σελ. 42).
- 17.5. Εκβολές ποταμών που διασχίζουν σημαντικά φαράγγια/αργάκια απόλυτης προστασίας για πουλιά (Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Χάρτης 4: Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας για τα Πτηνά, σελ. 42).

Σημειώνεται επίσης ότι, με βάση το Διαχειριστικό Σχέδιο της Περιοχής ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα, ο δρόμος Άσπρος Ποταμός – Λάρα διαπερνά ή/και εφάπτεται με:

- 17.6. Εκβολές ποταμών / κοίτες αργακιών: Άσπρος Ποταμός, Αβκάς Ποταμός / Φαράγγι Άβακας, Αργάκι της Τρυπημένης / Φαράγγι Κουφών και Αργάκι του Πέλλη / Πεύκος Ποταμός (Χάρτης 4: Υδρολογικός) και
- 17.7. Ενδιαιτήματα των ειδών καθορισμού και προτεραιότητας **Monachus monachus*, **Caretta caretta* και **Chelonia mydas*, καθώς και των ειδών *Acanthodactylus schreiberi* και *Sylvia melanothorax* (Χάρτης 11: Ενδιαιτήματα).

Στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 13, σελ. 8), σημειώνεται ότι, με βάση τις πιο πάνω πληροφορίες, οι οποίες δόθηκαν από τις συναρμόδιες αρχές και περιλαμβάνονται στο Διαχειριστικό Σχέδιο της Περιοχής ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα, πρέπει να αξιολογηθούν δεόντως οι δυνητικές επιπτώσεις από την αναβάθμιση του δρόμου Άσπρος Ποταμός – Λάρα. Επιπρόσθετα, στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 17, σελ. 5-6), σημειώνεται ότι **το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης των εργασιών βελτίωσης των δασικών δρόμων Άσπρος – Λάρα, Κυκλικός Λάρα και Τοξεύτρα – Άβακας αναμένεται να διαρκέσει 1-2 χρόνια (2021-2022 ή 2021-2023), ανάλογα με τη διαθεσιμότητα των πιστώσεων (άμεση ή σταδιακή)** (βλ. Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Απρίλιος 2021, σελ. 40). Ως εκ τούτου, ζητήθηκε εκ νέου να αξιολογηθούν δεόντως οι δυνητικές επιπτώσεις από τις εργασίες βελτίωσης του οδικού δικτύου στην ευρύτερη περιοχή μεταξύ της εκβολής του Άσπρου Ποταμού, της παραλίας Τοξεύτρας, της εκβολής του Άβακα Ποταμού και της Λάρας, στα ακόλουθα 10 από τα συνολικά 19 είδη χαρακτηρισμού της περιοχής ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα: 2 σημαντικά αρπακτικά (*Aquila fasciata* και *Falco peregrinus*), 2 ενδημικά (*Sylvia melanothorax* και *Oenanthe cyprica*), 2 κορακιομορφα μεταναστευτικά (*Coracias garrulus* και *Merops apiaster*) και 4 παρυδάτια μεταναστευτικά πτηνά (*Grus virgo*, *Plegadis falcinellus*, *Egretta garzetta* και *Ardeola ralloides*). Με βάση τις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών (28.04.2021), **δεν γίνεται οποιαδήποτε ποσοτικοποίηση (quantification) της πιθανής μείωσης στην έκταση των ενδιαιτημάτων των εν λόγω ειδών χαρακτηρισμού ή/και της συνεπακόλουθης όχλησης και εκτόπισης τους, από την αναβάθμιση του δρόμου Άσπρος Ποταμός – Λάρα, σε συνδυασμό με άλλα έργα που χωροθετούνται στην ίδια περιοχή (π.χ. υφιστάμενα μη αδειοδοτημένα και αυθαίρετα κέντρα εστίασης και αναψυχής που συνεχίζουν να λειτουργούν παράνομα, κόμβοι με αναψυκτήρια και καταστήματα αναμνηστικών ειδών, κ.α.), παρότι αυτό είναι υποχρεωτικό σύμφωνα με τις σχετικές Κατευθυντήριες Οδηγίες της ΕΕ.**

18. Όπως αναφέρεται στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (βλ. 12.03.2021, σημείο 5, σελ. 5-6), ειδικά όσον αφορά τα επηρεαζόμενα είδη άγριων πτηνών (βλ. Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, «Πίνακας 43: Είδη Ορνιθοπανίδας στη ζώνη 100 μέτρων εκατέρωθεν των δρόμων και 200 μέτρα περιμετρικά των κόμβων», σελ. 176), στις αρχικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (βλ. 19.02.2021, σημείο 2 γ, στ, ζ, σελ. 2) **επισημαίνονται ορισμένες σοβαρές «ελλείψεις στη Μελέτη σε σχέση με οδηγίες της ΕΕ και του Τμήματος Περιβάλλοντος»** αφορούν **«το υφιστάμενο καθεστώς διατήρησης (conservation status)» των ειδών πτηνοπανίδας καθορισμού της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα, την «ποσοτικοποίηση (quantification) της πιθανής μείωσης στην έκταση ειδών – που είναι υποχρεωτικό**

σύμφωνα με το σχετικό Οδηγό της ΕΕ» και τις «αλλαγές στην ισορροπία μεταξύ χλωρίδας και πανίδας». Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι το Τμήμα Δασών αναφέρει ότι «η αξιολόγηση των επιπτώσεων στα είδη πτηνοπανίδας βασίστηκε στο χάρτη που δόθηκε (ετοιμάστηκε από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας) και δείχνει πολύ μεγάλες εκτάσεις ως περιοχές απόλυτης προστασίας αρπακτικών ειδών, περιοχές για υδρόβια μεταναστευτικά και περιοχές τροφοληψίας και διασποράς άλλων πουλιών. Το γεγονός αυτό πιθανόν να έχει ως αποτέλεσμα την υπερεκτίμηση των επιπτώσεων στα είδη αυτά» (βλ. αρχικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών, σημείο 19, σελ. 3, και απαντήσεις Ανάδοχου, 03.03.2021, σημείο 19, σελ. 4). Στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (βλ. 12.03.2021, σημείο 5, σελ. 5-6) σημειώνεται ότι, με βάση τη σύμβαση, οι πρωτογενείς πληροφορίες των συναρμόδιων αρχών, περιλαμβανομένων των Χαρτών για τις Περιοχές Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα θα δίνονταν στους Ανάδοχους από το Τμήμα Δασών και, ως εκ τούτου, δεν θα πραγματοποιούνταν επιτόπιες παρατηρήσεις και καταγραφές πεδίου (βλ. Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, σελ. 33, Εισηγήσεις για Μέτρα Μετριασμού, σελ. 5, Απαντήσεις Ανάδοχου, σημείο 19, σελ. 4, και Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, σελ. 1). Επιπλέον, σημειώνεται ότι η αμφισβήτηση της ιδιαίτερης οικολογικής αξίας των Περιοχών Μέγιστης Περιβαλλοντικής Σημασίας της Χερσονήσου Ακάμα για τα Άγρια Πτηνά δεν στηρίζεται στις θεμελιώδεις Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης, οι οποίες πρέπει να διέπουν την Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων στα είδη και τα ενδιαίτηματα αγρίων πτηνών καθορισμού της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα. Λυπούμαστε να παρατηρήσουμε ότι, στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 19), επαναλαμβάνονται όσα παρατίθενται πιο πάνω και περιλαμβάνονται στις αρχικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (βλ. σημείο 19, σελ. 3). Παράλληλα, προστίθεται ότι το συγκεκριμένο σχόλιο «έγινε γιατί οι θέσεις φωλεοποίησης των αρπακτικών βρίσκονται στο κέντρο των κύκλων που φαίνονται στο χάρτη και οι περιοχές για υδρόβια-μεταναστευτικά και περιοχές τροφοληψίας και διασποράς άλλων πουλιών είναι πολύ μεγάλες. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει την εντύπωση ότι η αλληλοεπικάλυψη των περιοχών αυτών με υφιστάμενους δρόμους ή θέσεις κόμβων ενδέχεται να έχει αρνητική επίδραση. Το σχόλιο μας έγινε γιατί αυτό δεν αποδίδει την πραγματική εικόνα, αφού δεν υπάρχουν θέσεις φωλεοποίησης αρπακτικών πλησίον των κόμβων και του οδικού δικτύου. Η μοναδική φωλιά Σπιζαετού που βρέθηκε κοντά σε κόμβο είχε ως αποτέλεσμα την κατάργηση του συγκεκριμένου κόμβου» (τελικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών, 28.04.2021, σημείο 19, σελ. 7).

19. Με βάση την επιστημονική βιβλιογραφία, τα «Ευρωπαϊκά Σχέδια Δράσης για Είδη Πτηνών» (“European Bird Species Action Plans”), τα οποία περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας για τα Πουλιά (2009/147/ΕΚ), και το «Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα» (βλ. «4. Είδη Χαρακτηρισμού και Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς, ΕΤΑ. 4.1. Περιγραφή Ειδών Χαρακτηρισμού», σελ. 30-31), τα αρπακτικά (*Aquila fasciata* και *Falco peregrinus* που είναι είδη χαρακτηρισμού, καθώς και *Buteo rufinus* που περιλαμβάνεται στους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα) είναι χωροκρατικά είδη και ευαίσθητα στην όχληση της φωλιάς τους ή κοντά στη φωλιά τους με κίνδυνο εγκατάλειψης. Συνεπώς, τα αρπακτικά είδη σαφώς απαιτούν μια ζώνη μη-ενόχλησης περιμετρικά από τη φωλιά τους (με ακτίνα 2 χιλιόμετρα για τα είδη *Aquila fasciata* και *Buteo rufinus*, καθώς και 1 χιλιόμετρο για το είδος *Falco peregrinus*) για να αποσοβηθεί ο κίνδυνος εγκατάλειψης. Με βάση τα πιο πάνω και λαμβάνοντας υπόψη τις θεμελιώδεις Αρχές της Πρόληψης και της Προφύλαξης, ορθά καθορίστηκαν οι ζώνες μη-ενόχλησης και οι περιοχές αυστηρής / απόλυτης προστασίας των αρπακτικών. Όσον αφορά τις περιοχές απόλυτης προστασίας υδρόβιων / παρυδάτιων μεταναστευτικών ειδών πουλιών, τα οποία είτε είναι είδη χαρακτηρισμού, είτε περιλαμβάνονται στους στόχους διατήρησης της περιοχής ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα (*Ardeola ralloides*, *Egretta garzetta*, *Plegadis falcinellus*, *Grus virgo* και *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), σημειώνεται ότι μεγάλα τμήματα των περιοχών απόλυτης προστασίας (κυρίως η περιοχή από τον Κόλπο Κερατιδίου μέχρι την εκβολή του Άσπρου Ποταμού στα νοτιοδυτικά και η περιοχή από το Χάλαβρον μέχρι τα Λουτρά της Αφροδίτης στα βορειοανατολικά της περιοχής ΖΕΠ Χερσονήσου Ακάμα) δέχονται ήδη υπέρμετρες πιέσεις, λόγω της παράκτιας τουριστικής / παραθεριστικής / οικιστικής ανάπτυξης και δόμησης, καθώς και των παράκτιων δραστηριοτήτων αναψυχής. Με βάση τα πιο πάνω και λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι δεν πραγματοποιήθηκαν οποιεσδήποτε επιτόπιες παρατηρήσεις και καταγραφές πεδίου όσον αφορά την πτηνοπανίδα, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι οι περιοχές απόλυτης προστασίας υδρόβιων / παρυδάτιων μεταναστευτικών ειδών πουλιών «είναι πολύ μεγάλες». Επιπλέον, δεν μπορεί να παραγνωρίζεται η επιπρόσθετη πίεση, η

οποία έρχεται να ασκηθεί τόσο από την κατάληψη βιοτόπου / απώλεια ενδιαιτήματος, όσο και από τη σημαντική όχληση που αναμένεται να επιφέρει ο αυξημένος κυκλοφοριακός φόρτος και η αυξημένη επισκεψιμότητα, λόγω της βελτίωσης του οδικού δικτύου και της κατασκευής των κόμβων υποδομών στις περιοχές απόλυτης προστασίας υδρόβιων / παρυδάτιων μεταναστευτικών ειδών πουλιών.

20. Πέραν των πιο πάνω, ειδικά όσον αφορά τις σημαντικές περιοχές τροφοληψίας και διασποράς πουλιών που χρήζουν αυστηρής προστασίας, επισημαίνεται ότι, μεταξύ 1989 και 2014, η Χερσόνησος Ακάμα αναγνωρίστηκε από τον Πτηνολογικό Σύνδεσμο Κύπρου (BirdLife Cyprus) ως Σημαντική Περιοχή για τα Πουλιά (ΣΠΠ, με κωδικό 12027), με βάση τα διεθνώς συμφωνημένα και τυποποιημένα κριτήρια του BirdLife International, στο πλαίσιο του Προγράμματος Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (Important Bird Areas – IBA Programme)⁷. Η χερσαία έκταση της ΣΠΠ Χερσόνησος Ακάμα – Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης και Αγίας Παρασκευής ανέρχεται στα 20.772 εκτάρια. Η ΣΠΠ Χερσόνησος Ακάμα – Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης και Αγίας Παρασκευής αναγνωρίστηκε για πρώτη φορά το 1989 και στη συνέχεια επικαιροποιήθηκε το 2000, το 2004⁸ και το 2014⁹. **Μεγάλο μέρος της ΣΠΠ Χερσόνησος Ακάμα – Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης και Αγίας Παρασκευής κηρύχθηκε ως Γνωστός Διάδρομος – Πέρασμα Διέλευσης Αποδημητικών Αγρίων Πτηνών από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, τον Απρίλιο 2006. Ωστόσο, μόλις το 55% της συνολικής έκτασης της ΣΠΠ Χερσόνησος Ακάμα – Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης και Αγίας Παρασκευής εντάχθηκε στο Δίκτυο Natura 2000 ως ΖΕΠ (49% ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα και 6% ΖΕΠ Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης – Αγίας Παρασκευής), τον Δεκέμβριο 2009.** Η συνολική έκταση της καθορισμένης περιοχής ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα ανέρχεται στα 18.082 εκτάρια, εκ των οποίων μόλις 10.231 εκτάρια αποτελούν τη χερσαία έκταση και 7.851 εκτάρια αποτελούν τη θαλάσσια έκταση. Σύμφωνα με την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, η Χερσόνησος Ακάμα έχει πολύ μεγάλη ορνιθολογική σημασία και αξία, καθώς περιλαμβάνει αρκετά και σημαντικά ενδιαιτήματα για τα άγρια πτηνά, τα οποία διακρίνονται σε 4 ζώνες: την παράκτια, τη δασική, τη γεωργική και τους διαδρόμους άγριας ζωής, οι οποίοι περιλαμβάνουν τα φαράγγια, τα αργάκια, τα υδατορέματα και τους ποταμούς της Χερσονήσου Ακάμα¹⁰. Η προστατευόμενη περιοχή ΖΕΠ Χερσόνησος

⁷ Τα 17 είδη χαρακτηρισμού της ΣΠΠ Χερσόνησος Ακάμα – Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης και Αγίας Παρασκευής, περιλαμβάνουν:

- 2 ενδημικά είδη: Τρυπομάζης (*Sylvia melanothorax*) και Σκαλιφούρτα (*Oenanthe cyprica*).
- 1 ενδημικό υποείδος: Θουπί (*Otus scops cypricus*).
- 2 θηρέσιμα είδη που ζουν μόνιμα στην Κύπρο: Φραγκολίνα (*Fringilla monticola*) και Περδίκι (*Alectoris chukar*).
- 9 μεταναστευτικά είδη, τα οποία είτε φωλιάζουν στην περιοχή είτε την χρησιμοποιούν ως σταθμό κατά την αποδημία: Τρυποβάτης (*Sylvia melanocephala*), Τιρίλινγκος (*Emberiza melanocephala*), Νυκτοπούλλι (*Caprimulgus europaeus*), Σιταροπούλλι (*Emberiza caesia*), Δακκανούρα (*Lanius nubicus*), Κράγκα (*Coracias garrulus*), Νυφογερανός (*Grus virgo*), Χαλκόκοτα (*Plegadis falcinellus*) και Χιονάτη (*Egretta garzetta*),
- 3 σημαντικά αρπακτικά που ζουν μόνιμα στην Κύπρο και φωλιάζουν στην περιοχή: Σπιζαετός (*Aquila fasciata*), Ζάνος (*Falco peregrinus*) και Κουκκουφκιάος (*Athene noctua*).

⁸ Iezekiel, S., Makris C. & Antoniou A. 2004. *Important Bird Areas of European Union Importance in Cyprus*. BirdLife Cyprus, Nicosia, Cyprus.

⁹ Hellicar, M.A., Anastasi V., Beton D. & Snape R. 2014, *Important Bird Areas of Cyprus*. BirdLife Cyprus, Nicosia, Cyprus.

¹⁰ Σύμφωνα με την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας, η Χερσόνησος Ακάμα έχει πολύ μεγάλη ορνιθολογική αξία και διακρίνεται σε 4 ζώνες:

- Η παράκτια ζώνη είναι σημαντική για τη μετανάστευση κυρίως υδρόβιων πτηνών, όπως πάπιων, ίβιδων και ερωδιών. Τα είδη αυτά, μεγάλοι αριθμοί των οποίων παρατηρούνται κατά τη μετανάστευση, χρησιμοποιούν την ακτογραμμή ως σημείο αναφοράς και προσανατολισμού κατά την είσοδό τους στην Κύπρο. Αρκετά άλλα είδη, όπως αρπακτικά και άλλα μεταναστευτικά πουλιά, χρησιμοποιούν επίσης την παράκτια ζώνη για σκοπούς προσανατολισμού.
- Η δασική ζώνη είναι σημαντική για είδη άγριων πτηνών που χρησιμοποιούν την περιοχή αυτή. Τα κύρια χαρακτηριστικά είδη βλάστησης της δασικής ζώνης είναι τα πεύκα, οι αόρατοι και άλλη θαμνώδης βλάστηση. Τα είδη που χρησιμοποιούν τη δασική ζώνη είναι οι Σιλβίδες, οι Λανίδες, οι Τουρλίδες και μικρότερα Στρουθιόμορφα, κυρίως κατά τη μετανάστευση.
- Οι γεωργικές εκτάσεις – αποτελούμενες κυρίως από αμπέλια, ελιές, χαρουπιές και σιτηρά – και οι εκτάσεις με φρύγανα, αποτελούν περιοχές φωλεοποίησης σημαντικών ειδών, όπως ο Κορυδαλλός (*Gallerida cristata*), ο Τιρίλινγκος (*Emberiza melanocephala*), η Δακκανούρα (*Lanius nubicus*) και το Σιταροπούλι (*Emberiza caesia*). Η εκτεταμένη περιοχή με γεωργικές καλλιέργειες και φρυγανώδη βλάστηση αποτελεί επίσης περιοχή τροφοληψίας για πολύ σημαντικά είδη πτηνοπανίδας, όπως η Κράγκα (*Coracias garrulus*) και μεγάλα σημαντικά αρπακτικά πτηνά, είτε αυτά που φωλιάζουν μόνιμα στην περιοχή, όπως ο Σπιζαετός (*Aquila fasciata*) και ο Ζάνος (*Falco peregrinus*), είτε αυτά που χρησιμοποιούν την περιοχή ως πέρασμα κατά τη μετανάστευση, όπως το Μαυροφάλλκονο (*Falco*

Ακάμα καθορίστηκε για 19 είδη άγριων πτηνών, τα οποία συγκαταλέγονται στο Παράρτημα Ι της Οδηγίας για τα Πουλιά (2009/147/ΕΚ)¹¹. Παρότι το Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα δημοσιεύτηκε από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας τον Σεπτέμβριο 2016, μέχρι σήμερα εκκρεμεί η έκδοση του αναγκαίου διατάγματος προστασίας και διαχείρισης των αγρίων πτηνών και θηραμάτων στη ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα. Λαμβάνοντας υπόψη την έκταση της ΣΠΠ Χερσονήσος Ακάμα – Φαράγγια Αγίας Αικατερίνης και Αγίας Παρασκευής, καθώς και του καθορισμένου Γνωστού Διαδρόμου – Περάσματος Διέλευσης Αποδημητικών Αγρίων Πτηνών, η έκταση των σημαντικών περιοχών τροφοληψίας και διασποράς πουλιών που χρήζουν αυστηρής προστασίας αποδίδει την πραγματική εικόνα της πολύ μεγάλης ορνιθολογικής σημασίας και αξίας της Χερσονήσου Ακάμα.

21. Συμπερασματικά, όσον αφορά την Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων στα είδη χαρακτηρισμού και τους στόχους διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα, τονίζεται ότι παρουσιάζει αρκετά και σοβαρά κενά και δεν περιέχει πλήρη, ακριβή και οριστικά συμπεράσματα και διαπιστώσεις, ώστε να αίρεται κάθε εύλογη αμφιβολία, από επιστημονική άποψη, ως προς τις επιπτώσεις που δύναται να προκληθούν από την κατάληψη βιοτόπου / απώλεια ενδιαιτήματος, όσο και από τη σημαντική όχληση που αναμένεται να επιφέρει ο αυξημένος κυκλοφοριακός φόρτος και η αυξημένη επισκεψιμότητα, λόγω της βελτίωσης του οδικού δικτύου και της κατασκευής των κόμβων υποδομών.

Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας

22. Σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ), τα δύο είδη χαρακτηρισμού της προστατευόμενης περιοχής ΤΚΣ Χερσονήσος Ακάμα, οι θαλάσσιες χελώνες *Caretta caretta και *Chelonia mydas, αποτελούν είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος προτεραιότητας, δηλαδή είδη άγριας πανίδας που διατρέχουν τον κίνδυνο να εξαφανιστούν από το έδαφος των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και για τη διατήρηση των οποίων η Ευρωπαϊκή Ένωση φέρει ιδιαίτερη ευθύνη, λόγω του μεγέθους του τμήματος της φυσικής κατανομής τους που περιλαμβάνεται στο έδαφος της. Σύμφωνα με τον «Κόκκινο Κατάλογο των Απειλούμενων Ειδών της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης» (“The International Union for the Conservation of Nature – IUCN Red List of Threatened Species”)¹²,

vespertinus). Άλλα μεταναστευτικά είδη που χρησιμοποιούν την περιοχή με γεωργικές καλλιέργειες και φρυγανώδη βλάστηση για τροφοληψία είναι ο Μελισσοφάγος (*Merops apiaster*), καθώς και μικρότερα είδη που διαχειμάζουν στην περιοχή σε μεγάλους αριθμούς. Οι περιοχές αυτές χρησιμοποιούνται επίσης από διάφορα θηρεύσιμα είδη άγριων πτηνών, όπως το Περδίκι (*Alectoris chukar*), η Φραγκολίνα (*Francolinus francolinus*), η Φάσσα (*Columba palumbus*) και η Τζίκλα (*Turdus philomelos*). Οι εκτάσεις με γεωργικές καλλιέργειες και φρύγανα διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο για τη διαβίωση και το βιολογικό κύκλο τόσο των θηρεύσιμων, όσο και των προστατευόμενων ειδών άγριων πτηνών.

- Τα μεγάλα φαράγγια και τα υψίπεδα γύρω από αυτά είναι επίσης ιδιαίτερα σημαντικά για την πτηνοπανίδα της Χερσονήσου Ακάμα. Τα φαράγγια της περιοχής είναι σημαντικά για είδη αρπακτικών, όπως ο Σπιζαετός (*Aquila fasciata*), το Διπλογέρακο (*Buteo rufinus*) και ο Ζάνος (*Falco peregrinus*), μεταναστευτικά είδη όπως η Κράγκα (*Coracias garrulus*) και ο Μελισσοφάγος (*Merops apiaster*), καθώς και ενδημικά είδη όπως η Σκαλιφούρτα (*Oenanthe cyprica*) και ο Τρυπομάζης (*Sylvia melanothorax*). Εκτός από τα μεγάλα φαράγγια, στην Χερσονήσο Ακάμα υπάρχουν αρκετά διάσπαρτα αργάκια με μεγάλες και απότομες κλίσεις, τα οποία αποτελούν περιοχές φωλεοποίησης, ξεκούρασης και τροφοληψίας για την πτηνοπανίδα της περιοχής. Τα φαράγγια και αργάκια αποτελούν σημαντικούς διαδρόμους άγριας ζωής (wildlife corridors), αλλά και φυσικά καταφύγια για πολλά είδη άγριας πανίδας.

¹¹ Τα 19 είδη χαρακτηρισμού της περιοχής ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα περιλαμβάνουν:

- 5 είδη πουλιών που φωλιάζουν στην περιοχή: Σπιζαετός (*Aquila fasciata*), Ζάνος (*Falco peregrinus*), Κράγκα (*Coracias garrulus*) και τα δύο ενδημικά είδη της Κύπρου, Τρυπομάζης (*Sylvia melanothorax*) και Σκαλιφούρτα (*Oenanthe cyprica*).
- 5 είδη πουλιών που χρησιμοποιούν την περιοχή κατά την αποδημία: Βορτακοφάς (*Ardeola ralloides*), Χαλκόκοτα (*Plegadis falcinellus*), Χιονάτη (*Egretta garzetta*), Μελισσοφάγος (*Merops apiaster*) και Νυφογερανός (*Grus virgo*).
- 9 είδη μεταναστευτικών αρπακτικών πουλιών, τα οποία περνούν από την περιοχή σε σημαντικούς αριθμούς κατά την αποδημία: Μελισσοσιάχινο (*Pernis ptilorhynchus*), Γυπογεράκα (*Milvus migrans*), Βαλτοσιάχινο (*Circus aeruginosus*), Ασπροσιάχινο (*Circus macrourus*), Καμποσιάχινο (*Circus pygargus*), Ορνιθοσιάχινο (*Circus cyaneus*), Γερακίνα (*Buteo buteo*), Μαυροφάλκονο (*Falco tinnunculus*) και Κιρκινέζι (*Falco naumanni*).

¹² Casale, P. & Tucker, A.D. 2017. *Caretta caretta* (amended version of 2015 assessment). *The IUCN Red List of Threatened Species 2017*: e.T3897A119333622.

το είδος **Caretta caretta* χαρακτηρίζεται ως Εύτρωτο (Vulnerable) σε παγκόσμιο επίπεδο και Ελάχιστου Ενδιαφέροντος (Least Concern) σε μεσογειακό επίπεδο, ενώ παράλληλα το είδος **Chelonia mydas* χαρακτηρίζεται ως Κινδυνεύον (Endangered) σε παγκόσμιο επίπεδο. Η Χερσόνησος Ακάμα είναι η πιο σημαντική περιοχή ωτοκίας του Κινδυνεύοντος είδους προτεραιότητας **Chelonia mydas* σε ολόκληρη την Κύπρο και την Ευρωπαϊκή Ένωση, ενώ η Κύπρος είναι το μοναδικό κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο οποίο αναπαράγεται το είδος **Chelonia mydas* και ένα από τα δυο κράτη στη Μεσόγειο (μαζί με την Τουρκία). Η Χερσόνησος Ακάμα είναι εξαιρετικά σημαντική για την ωτοκία τόσο του είδους **Chelonia mydas* όσο και του είδους **Caretta caretta*, καθώς στην περιοχή καταγράφεται περίπου το 75% και το 25%, αντίστοιχα, των συνολικών φωλιών στην Κυπριακή Δημοκρατία. Στην Χερσόνησο Ακάμα υπάρχουν εννέα παραλίες ωτοκίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελωνών, από τις οποίες οι έξι θεωρούνται ως κύριες παραλίες ωτοκίας. Από τα βόρεια προς τα νότια, οι κύριες παραλίες ωτοκίας περιλαμβάνουν τις Καραβόπετρες, τη Βόρεια Λάρα, τη Λάρα, τη Νότια Λάρα, τους Άγιους Φανέντες και την Τοξεύτρα. Μικρότερης έκτασης ωτοκία, πλην όμως σημαντική, παρατηρείται στην παραλία του Ασπρόκρεμμου – Χάλαβρον στο Νέο Χωριό, η οποία από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και έπειτα επηρεάστηκε σημαντικά από την επέκταση των ορίων ανάπτυξης και την ανέγερση ξενοδοχειακών μονάδων και παραθεριστικών κατοικιών, στην παραλία Τζιόνι, καθώς και στην αμμώδη παραλία που βρίσκεται απέναντι από τις Νησίδες Καννούθκια και Σκλιντζιά, γνωστή και ως Κόππος.

23. Τα δύο είδη θαλάσσιων χελωνών προτεραιότητας **Caretta caretta* και **Chelonia mydas* προστατεύονται με βάση:

- 23.1. Το άρθρο 4 των περί Αλιείας Κανονισμών του 1971 (ΚΔΠ 731/1971) και το άρθρο 13 των περί Αλιείας Κανονισμών του 1989-90 (ΚΔΠ 172/1989 και 273/1990), οι οποίοι εκδόθηκαν με βάση το άρθρο 6 του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ.135).
- 23.2. Τα Παραρτήματα II και IV της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ), καθώς και τα αντίστοιχα Παραρτήματα II και III της εναρμονιστικής νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας (Οι περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμοι του 2003 έως 2015).
- 23.3. Το Παράρτημα II του Πρωτοκόλλου για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιολογική Ποικιλότητα της Μεσογείου της Σύμβασης της Βαρκελώνης, του Μεσογειακού Σχεδίου Δράσης του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και το αντίστοιχο Παράρτημα της κυρωτικής νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας (Οι περί της Σύμβασης για την Προστασία της Μεσογείου Θάλασσας από τη Ρύπανση και περί Συναφών Πρωτοκόλλων (Κυρωτικοί) Νόμοι του 1979 έως 2013).
- 23.4. Το Παράρτημα II της Σύμβασης της Βέρνης για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και το αντίστοιχο Παράρτημα II της κυρωτικής νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας (Ο περί της Συμβάσεως διά την Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών Οικοτόπων (Κυρωτικός) Νόμος του 1988).
- 23.5. Τα Παραρτήματα I και II της Σύμβασης της Βόννης για τη Διατήρηση των Αποδημητικών Ειδών που Ανήκουν στην Άγρια Πανίδα του Προγράμματος Περιβάλλοντος των Ηνωμένων Εθνών, καθώς και τα αντίστοιχα Παραρτήματα I και II της κυρωτικής νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας (Ο περί της Σύμβασης της Βόννης για τη Διατήρηση των Αποδημητικών Ειδών που Ανήκουν στην Άγρια Πανίδα (Κυρωτικός) Νόμος του 2001).
- 23.6. Το Παράρτημα I της Σύμβασης για το Διεθνές Εμπόριο σε Είδη Απειλούμενα με Εξαφάνιση, καθώς και το αντίστοιχο Παράρτημα I της κυρωτικής νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας (Ο περί της Συμβάσεως επί του Διεθνούς Εμπορίου Εξαφανιζόμενων Ειδών Άγριας Πανίδας και Χλωρίδας (Κυρωτικός) Νόμος του 1974).

24. Η προστασία του σημαντικότερου βιοτόπου αναπαραγωγής των δύο ειδών θαλάσσιων χελωνών προτεραιότητας, **Caretta caretta* και **Chelonia mydas*, στην περιοχή Λάρας και Τοξεύτρας, διασφαλίστηκε μέσω των περί Αλιείας Κανονισμών και του περί Προστασίας της Παραλίας Διατάγματος

Casale, P. 2015. *Caretta caretta* (Mediterranean subpopulation). *The IUCN Red List of Threatened Species 2015*: e.T83644804A83646294.

Seminoff, J.A. (Southwest Fisheries Science Center, U.S.). 2004. *Chelonia mydas*. *The IUCN Red List of Threatened Species 2004*: e.T4615A11037468.

του 1989-90. Ωστόσο, οι πρώτες προσπάθειες προστασίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελωνών ξεκίνησαν ήδη από το 1971, οπότε τα είδη *Caretta caretta* και *Chelonia mydas* καθορίστηκαν ως προστατευόμενα, με βάση τους περί Αλιείας Κανονισμούς του 1971 (ΚΔΠ 731/1971). Έκτοτε, το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών προστατεύει τις φωλιές τους, με επίκεντρο το Σταθμό στην Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας. Οι πρώτες έρευνες που αφορούσαν φωλιές θαλάσσιων χελωνών διεξήχθησαν μεταξύ 1976 και 1977. Το ετήσιο Πρόγραμμα Προστασίας των Θαλάσσιων Χελωνών στις παραλίες της Λάρας και της Τοξεύτρας ξεκίνησε επίσημα από το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών το 1978, έχοντας ως κύριους στόχους την προστασία των θαλάσσιων χελωνών, των αυγών τους και των νεογέννητων χελωνών από τους φυσικούς τους εχθρούς, κυρίως τις αλεπούδες, και τις ανθρώπινες δραστηριότητες. Η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας κηρύχθηκε το 1989, μέσω των περί Αλιείας Κανονισμών, οι οποίοι αρχικά εκδόθηκαν από το Υπουργικό Συμβούλιο (ΚΔΠ 172/1989) και στη συνέχεια επικυρώθηκαν από τη Βουλή των Αντιπροσώπων (ΚΔΠ 273/1990), δυνάμει του άρθρου 6 του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ.135). Η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας περιλαμβάνει την παραλιακή περιοχή μέχρι 90 μέτρα από τη θάλασσα και τη θαλάσσια περιοχή μέχρι 20 μέτρα βάθος, από το Αργάκι του Γιουσουφί στα βόρεια μέχρι την εκβολή του Άσπρου Ποταμού στα νότια. Εκτείνεται κατά μήκος της ακτογραμμής σε απόσταση περίπου 10 χλμ. και έχει συνολική έκταση περίπου 650 εκτάρια. Η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας περιλαμβάνει τις 6 προαναφερθείσες κύριες παραλίες ωτοκίας θαλάσσιων χελωνών στην Χερσόνησο Ακάμα (Καραβόπετρες, Βόρεια Λάρα, Λάρα, Νότια Λάρα, Άγιοι Φανέντες και Τοξεύτρα). Στο πλαίσιο των περί Αλιείας Κανονισμών του 1989-90, εντός της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας απαγορεύεται οποιαδήποτε κατασκευή ή τοποθέτηση κατασκευάσματος (παραπήγματος), η τοποθέτηση ομπρελών, κρεβατιών, αντίσκηνων και τροχόσπιτων, η παραμονή πάνω στην παραλιακή περιοχή κατά τις νυκτερινές ώρες, αρχίζοντας μία ώρα πριν τη δύση και μέχρι μία ώρα μετά την ανατολή του ήλιου, το ψάρεμα εκτός με καλάμι, η χρήση ή αγκυροβόληση σκάφους χωρίς άδεια, καθώς και η οδήγηση οποιουδήποτε τύπου οχήματος. Παράλληλα, μέσω σχετικού Διατάγματος που εκδόθηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο (ΚΔΠ 8/1990), στη βάση του άρθρου 5(1) του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου (ΚΕΦ.59), απαγορεύεται η ανέγερση οποιασδήποτε κατασκευής (προσωρινής ή μόνιμης μορφής, περιλαμβανομένου κινητού κατασκευάσματος) στις περιοχές της παραλίας των κοινοτήτων Ίνειας και Κάτω Αρόδων, καθώς και του Δήμου Πέγειας, οι οποίες εμπίπτουν εντός ή εφάπτονται της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας. Λόγω του ότι περιλαμβάνει τις κύριες παραλίες ωτοκίας θαλάσσιων χελωνών στη δυτική ακτή της Κύπρου, η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας κηρύχθηκε το 2013 ως Ειδικά Προστατευόμενη Περιοχή Μεσογειακής Σημασίας (Special Protection Area of Mediterranean Importance, SPAMI), στη βάση του Πρωτοκόλλου για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιολογική Ποικιλότητα της Μεσογείου της Σύμβασης της Βαρκελώνης, ενώ παράλληλα έχει κηρυχθεί και ως Βιογενετικό Απόθεμα (Biogenetic Reserve) από τη Σύμβαση της Βέρνης του Συμβουλίου της Ευρώπης.

25. Σύμφωνα με τον «Κόκκινο Κατάλογο των Απειλούμενων Ειδών της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης» (IUCN), οι σημαντικότερες απειλές για τα δύο είδη θαλάσσιων χελωνών *Caretta caretta* και *Chelonia mydas* είναι¹³:

25.1. Η οικιστική και εμπορική ανάπτυξη (residential and commercial development), κυρίως λόγω της επέκτασης των οικισμών και αστικών περιοχών (housing and urban areas), των εμπορικών και βιομηχανικών περιοχών (commercial and industrial areas), καθώς και των τουριστικών περιοχών και δραστηριοτήτων αναψυχής (tourism and recreational areas) κατά μήκος της ακτογραμμής. Η οικιστική και εμπορική ανάπτυξη επιφέρει αλλοίωση των οικοσυστημάτων (ecosystem conversion), υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων (habitat degradation), όχληση των ειδών (species disturbance) και έμμεσες επιπτώσεις (indirect effects), όπως η μειωμένη αναπαραγωγική επιτυχία (reduced reproductive success).

¹³ Casale, P. & Tucker, A.D. 2017. *Caretta caretta* (amended version of 2015 assessment). *The IUCN Red List of Threatened Species 2017*: e.T3897A119333622.

Casale, P. 2015. *Caretta caretta* (Mediterranean subpopulation). *The IUCN Red List of Threatened Species 2015*: e.T83644804A83646294.

Seminoff, J.A. (Southwest Fisheries Science Center, U.S.). 2004. *Chelonia mydas*. *The IUCN Red List of Threatened Species 2004*: e.T4615A11037468.

- 25.2. **Η ανθρώπινη διείσδυση / έντονη παρουσία στον οικότοπο και όχληση (human intrusion and disturbance)**, κυρίως λόγω παράκτιων δραστηριοτήτων αναψυχής (recreational activities) και εργασιών / άλλων δραστηριοτήτων (work and other activities). Η αύξηση της ανθρώπινης διείσδυσης / έντονης παρουσίας στον οικότοπο και της όχλησης επιφέρει αλλοίωση των οικοσυστημάτων, υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων, όχληση των ειδών και έμμεσες επιπτώσεις, όπως η μειωμένη αναπαραγωγική επιτυχία.
- 25.3. **Η χρήση βιολογικών πόρων (biological resource use)**, περιλαμβανομένης τόσο της ακούσιας κάρπωσης (unintentional harvesting) / παρεμπόπτουσας αλιείας (bycatch in fisheries) όσο και της εκούσιας αλίευσης / κάρπωσης (intentional fishing and harvesting), συμβάλλει στην αυξημένη θνησιμότητα των ειδών (species mortality).
26. Στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 7) αναφέρεται ότι «*οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στην πρόβλεψη των επιπτώσεων πρέπει να στηρίζονται σε επαρκή στοιχεία από το πεδίο, να ποσοτικοποιούν τις επιφάνειες των ενδιαιτημάτων που θα χαθούν από την κατασκευή και λειτουργία του έργου, να ποσοτικοποιούν τις απώλειες του πληθυσμού των ειδών με τη χρήση αξιόπιστων μαθηματικών μοντέλων ή με τη βοήθεια γεωχωρικών αναλύσεων, μέσω των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS). Οι κατηγορίες των επιπτώσεων πρέπει να μελετώνται, τόσο σε σχέση με τους στόχους διατήρησης της περιοχής, όσο και τα επίπεδα διατήρησης των ειδών σε επίπεδο περιοχής, καθώς και τις Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς τους (ETA), όπως έχουν προσδιοριστεί στα Διαχειριστικά Σχέδια ΤΚΣ και ΖΕΠ της περιοχής*». Ωστόσο, κατά τη Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων, **δεν λήφθηκαν υπόψη τα στοιχεία του Προγράμματος Προστασίας Θαλάσσιων Χελώνων του Τμήματος Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών. Ως εκ τούτου, δεν έγιναν οποιεσδήποτε γεωχωρικές αναλύσεις, μέσω Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS), όσον αφορά τη χωροθέτηση υποδομών και κόμβων εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας. Ως αποτέλεσμα, δεν εκτιμούνται δεόντως οι υπέρμετρες πιέσεις (όπως η αύξηση της επισκεψιμότητας και του κυκλοφοριακού φόρτου) και οι δυνητικές απειλές (όπως η ενόχληση των ειδών χαρακτηρισμού και προτεραιότητας, η υποβάθμιση και αλλοίωση του ενδιαιτηματος αναπαραγωγής τους, καθώς και οι συνεργιστικές, έμμεσες και σωρευτικές επιπτώσεις), με βάση συγκεκριμένα ποσοτικά δεδομένα (όπως η κατανομή των φωλιών και η πυκνότητα φωλεοποίησης) και γεωχωρικά δεδομένα (όπως η χωροθέτηση των κόμβων υποδομών και κύριων δρόμων), στις κύριες παραλίες ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων στη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας, παρότι αυτό ζητήθηκε επανειλημμένα (σχόλια και παρατηρήσεις ΟΠΟΚ, 12.03.2021, σημείο 6, σελ. 6 και ερωτήσεις / διευκρινίσεις ΟΠΟΚ, 24.04.2021, σημείο 6, σελ. 2).**
27. Στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021, σελ. 57, 78 και 80) γίνονται ορισμένες αποσπασματικές αναφορές στην ισχύουσα νομοθεσία για την Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας. Στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 9-11) παρατίθεται η εθνική νομοθεσία που σχετίζεται με τις προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα, **χωρίς όμως να γίνεται οποιαδήποτε αναφορά στις πρόνοιες του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ.135) και των σχετικών Κανονισμών, δυνάμει του άρθρου 6 του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ. 135) (ΚΔΠ 172/89, 273/90, 234/2018), για την Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας.**
28. Στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 9-10) γίνεται αποκλειστική αναφορά στις πρόνοιες του άρθρου 15 (β) του περί Δασών Νόμου του 2012 έως 2018. Παράλληλα, δεν γίνεται οποιαδήποτε αναφορά στις διατάξεις του άρθρου 20 (1) των περί Δασών Νόμων του 2012 έως 2018, το οποίο αφορά την εξουσία διαχείρισης και ετοιμασίας δασικών διαχειριστικών σχεδίων για τις προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000. Δυνάμει του άρθρου 20 (1) των περί Δασών Νόμων του 2012 έως 2018: **«Χωρίς επηρεασμό των διατάξεων του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου, του περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου και του περί Αλιείας Νόμου, καθώς και των δυνάμει αυτών εκδιδόμενων Κανονισμών, όπως αυτοί εκάστοτε τροποποιούνται ή αντικαθίστανται, ο Διευθυντής έχει την εξουσία διαχείρισης των κρατικών δασών που βρίσκονται μέσα στις περιοχές που έχουν ενταχθεί στο δίκτυο Φύση 2000**». Για λόγους τους οποίους παραθέτουμε πιο κάτω, **οι προτάσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα σαφώς επηρεάζουν τις διατάξεις του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ.135), περιλαμβανομένων των**

Κανονισμών που έχουν εκδοθεί με βάση την εν λόγω νομοθεσία. Ο επηρεασμός των διατάξεων των περί Αλιείας Κανονισμών δύναται να επιφέρει σοβαρές και αρνητικές επιπτώσεις στο σημαντικότερο βιότοπο αναπαραγωγής των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας **Chelonia mydas* και **Caretta caretta*.

29. Πέραν των πιο πάνω, δυνάμει του άρθρου 20 (2) (α) των περί Δασών Νόμων του 2012 έως 2018: «*Σε περίπτωση που κρατικό δάσος αποτελεί μέρος περιοχής που έχει καθορισθεί ή προτείνεται να καθορισθεί ως περιοχή Φύση 2000, εφαρμόζονται οι ακόλουθες πρόνοιες σε σχέση με τα δασικά διαχειριστικά σχέδια: (α) Για τα κρατικά δάση ή μέρος αυτών, για τα οποία έχει ετοιμασθεί και υιοθετηθεί διαχειριστικό σχέδιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου, όπως αυτός εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται, οι διαχειριστικές κατευθύνσεις και άλλα προτεινόμενα μέτρα, που περιέχονται σε αυτό, ενσωματώνονται στο δασικό διαχειριστικό σχέδιο του επηρεαζόμενου κρατικού δάσους*». Με βάση το «*Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή ΤΚΣ Χερσονήσος Ακάμα*» (Τόμος 2, «Κεφάλαιο 4: Σκοποί, Αρχές και Στόχοι Διαχείρισης Προστατευόμενης Περιοχής»), «*ειδικός στόχος του διαχειριστικού σχεδίου είναι επίσης η εξασφάλιση της κατάστασης διατήρησης των σημαντικών ειδών πανίδας σε ευνοϊκό (ικανοποιητικό) επίπεδο, καθώς και η διατήρηση ή/και αποκατάσταση των οικοτόπων τους και πρωτίστως εκείνων των ειδών πανίδας που αναφέρονται στο Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ [...]. Ειδικότερα, τα σημαντικότερα είδη πανίδας για τα οποία θα πρέπει να εξασφαλιστεί ορθολογική προστασία και διαχείριση είναι τα εξής: Η θαλάσσια χελώνα **Caretta caretta* που χρησιμοποιεί ως περιοχή ωοτοκίας τις παραλιακές περιοχές της Χερσονήσου Ακάμα, με σημαντικότερες τις εξής 6 περιοχές: Καραβόπετρες, Βόρεια Λάρα, Λάρα, Νότια Λάρα, Άγιοι Φανέντες και Τοξεύτρα. Ωοτοκία λαμβάνει χώρα και στις περιοχές Τζιόνι και Σιδερονήσια / Κόππος, παρόλα αυτά είναι πολύ περιορισμένη. Σημειώνεται ότι έχει χαρακτηριστεί ως είδος προτεραιότητας σύμφωνα με το Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Η Πράσινη χελώνα **Chelonia mydas* που χρησιμοποιεί επίσης τις ανωτέρω παραλιακές περιοχές για ωοτοκία. Σημειώνεται ότι έχει χαρακτηριστεί ως είδος προτεραιότητας σύμφωνα με το Παράρτημα II της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ*» (σελ. 9). Σύμφωνα επίσης με το «*Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή ΤΚΣ Χερσονήσος Ακάμα*» (Τόμος 2, «Κεφάλαιο 5: Ζώνες Προστασίας και Διαχείρισης»), «*το καθεστώς προστασίας, διαχείρισης και ρύθμισης της ανάπτυξης και των δραστηριοτήτων στην υπό μελέτη προστατευόμενη περιοχή διέπεται από το ισχύον θεσμικό πλαίσιο. Τα κυριότερα και βασικότερα νομοθετήματα του εθνικού θεσμικού πλαισίου, τα οποία διέπουν θέματα προστασίας, διαχείρισης και ρύθμισης της ανάπτυξης και των δραστηριοτήτων στην υπό μελέτη περιοχή, αναφέρονται στη συνέχεια, χωρίς αυτά να αποτελούν εξαντλητική λίστα: [...] Ο περί Προστασίας της Παραλίας Νόμος ΚΕΦ. 59 – Καθορισμός του ορίου της παραλίας, των επιτρεπόμενων και απαγορευμένων χρήσεων και δραστηριοτήτων εντός της παραλίας, ρύθμιση θεμάτων διαχείρισης των παραλιών και αρμοδιοτήτων. Ο περί Αλιείας Νόμος ΚΕΦ. 135 – Ρύθμιση και διαχείριση της αλιείας και προστασία και διαχείριση του θαλάσσιου περιβάλλοντος. Καθεστώς προστασίας περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας (από το 1989) και καθορισμός των επιτρεπόμενων και απαγορευμένων χρήσεων και δραστηριοτήτων εντός της περιοχής αυτής*» (σελ. 13). Επιπλέον, με βάση το «*Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή ΤΚΣ Χερσονήσος Ακάμα*» (Τόμος 2, «Κεφάλαιο 5: Ζώνες Προστασίας και Διαχείρισης. 5.1. Καθορισμός Ζωνών Προστασίας και Διαχείρισης Προστατευόμενης Περιοχής»), οι περιοχές προς ένταξη στη Χερσαία Ζώνη Υψηλής Προστασίας της Φύσης (ΥΠ) περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας, με κωδικό ΥΠ1, η οποία περιλαμβάνει τις παραλίες ωοτοκίας των θαλάσσιων χελωνών, από το Αργάκι του Γιουσουφί μέχρι την εκβολή του Άσπρου Ποταμού (Καραβόπετρες – Βόρεια Λάρα – Λάρα – Νότια Λάρα – Άγιοι Φανέντες – Τοξεύτρα) και έχει έκταση 105,7 εκτάρια. Όπως αναφέρεται, «*τα γεωγραφικά κριτήρια οριοθέτησης των πιο πάνω χερσαίων περιοχών καθορίστηκαν ως εξής: Παραλίες Ωοτοκίας (ΥΠ1). Γενικά, ακολουθήθηκε η περιοχή που ορίζεται από την ακτογραμμή μέχρι το όριο της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας, με βάση την οριοθέτηση της Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας, σύμφωνα με τον περί Αλιείας Νόμο ΚΕΦ.135, Κανονισμοί 1989-90 (90μ. κατ' ελάχιστον), επεκτεινόμενα σε μερικές περιοχές όπου υπάρχουν αμμοθινοί οικότοποι που τους συμπεριλαμβάνει και αυτούς*» (σελ. 15-16). Με βάση επίσης το «*Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή ΤΚΣ Χερσονήσος Ακάμα*» (Τόμος 2, «Κεφάλαιο 5: Ζώνες Προστασίας και Διαχείρισης. 5.2. Προτάσεις Ρυθμίσεων στις Ζώνες Προστασίας και Διαχείρισης της Προστατευόμενης Περιοχής»), για το σύνολο των Χερσαίων Ζωνών Προστασίας (ΥΠ&ΠΦ) προτείνεται, μεταξύ άλλων, να απαγορεύεται «*η διατάραξη των οικοτόπων και*

των οικοτόπων των ειδών, καθώς και η διατάραξη των δομικών στοιχείων του τοπίου». Ειδικά όσον αφορά την Περιοχή Υψηλής Προστασίας ΥΠ1 (Παραλίες ωτοκίας θαλάσσιων χελωνών από το Αργάκι του Γιουσουφι μέχρι την εκβολή του Άσπρου Ποταμού) προτείνεται, μεταξύ άλλων, να απαγορεύεται «η διατάραξη και αλλοίωση των οικοτόπων των ειδών» και «η κίνηση οχημάτων επί της παραλίας και των αμμοθινικών οικοσυστημάτων» (σελ. 22-24). Οι προτάσεις του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, οι οποίες αφορούν την κατασκευή κόμβου με αναψυκτήριο και ημιυπαίθριο / καλυμμένο χώρο και τη δημιουργία ποδηλατόδρομου, εντός της καθορισμένης Ζώνης Προστασίας της Παραλίας και της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας, σαφώς δεν ενσωματώνουν τις πιο πάνω διαχειριστικές κατευθύνσεις και τα προτεινόμενα μέτρα που περιέχονται στο «Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα».

30. Στο σημείο αυτό, σημειώνεται ότι η περιοχή ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα προτάθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία, τον Ιούλιο 2009 και κηρύχθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, τον Φεβρουάριο 2010. Το «Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα» εκπονήθηκε τον Ιούνιο 2014 και δημοσιεύτηκε από το Τμήμα Περιβάλλοντος στις αρχές Απριλίου 2016. Στα τέλη Απριλίου 2016, κατόπιν απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου Κύπρου, η κήρυξη της καθορισμένης περιοχής ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα ακυρώθηκε για διαδικαστικούς λόγους. Τα όρια της περιοχής αναδημοσιεύτηκαν τον Σεπτέμβριο 2016 και οι σχετικές ενστάσεις υποβλήθηκαν μεταξύ Οκτωβρίου και Νοεμβρίου 2016. Ακολούθως, μεταξύ Ιουλίου και Σεπτεμβρίου 2019, επανακηρύχθηκε η περιοχή ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα. Ωστόσο, μέχρι σήμερα εκκρεμεί η έκδοση των αναγκαίων διαταγμάτων για την κήρυξη της περιοχής ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα σε Ειδική Ζώνη Διατήρησης, τον καθορισμό μέτρων προτεραιότητας για την Ειδική Ζώνη Διατήρησης, και την προστασία και διαχείριση της φύσης και της άγριας ζωής στην Ειδική Ζώνη Διατήρησης. Παρότι οι διαχειριστικές κατευθύνσεις και τα προτεινόμενα μέτρα του «Διαχειριστικού Σχεδίου για την Περιοχή ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα» δεν έχουν αποκτήσει νομικά δεσμευτική ισχύ μέχρι σήμερα, μέσω της έκδοσης των πιο πάνω αναγκαίων διαταγμάτων, με βάση το άρθρο 20 (2) (α) των περί Δασών Νόμων του 2012 έως 2018, το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα σαφώς πρέπει να ενσωματώνει τις πιο πάνω διαχειριστικές κατευθύνσεις και τα προτεινόμενα μέτρα που περιέχονται στο «Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα», το οποίο έχει ήδη ετοιμασθεί, οριστικοποιηθεί και δημοσιευτεί τον Απρίλιο 2016.
31. Πέραν των πιο πάνω, με βάση το άρθρο 2 (2) (γ) των περί Αλιείας Κανονισμών (ΚΔΠ 172/1989 και 273/1990), οι οποίοι εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 6 του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ.135), αφού τηρηθούν οι διατάξεις του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου (ΚΕΦ. 59), απαγορεύεται σε οποιοδήποτε πρόσωπο να τοποθετεί πάνω σε οποιοδήποτε τμήμα της περιοχής αυτής κρεβατάκι, ομπρέλα, τροχόσπιτο, αντίσκηνο ή άλλο ανάλογο παράπηγμα. Με βάση τη Γνωστοποίηση (Κ.Δ.Π. 8/90), δυνάμει του άρθρου 5 (1) του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου (ΚΕΦ.59), για την Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας, «απαγορεύεται η κατασκευή ή τοποθέτηση στην παραλία κατασκευασμάτων» στις «περιοχές της παραλίας των χωριών Ίνεια, Κάτω Αρόδες και του Συμβουλίου Βελτιώσεως Πέγειας της επαρχίας Πάφου ή που εφάπτονται αυτής της παραλίας». Σημειώνεται ότι, με βάση το άρθρο 5 (5) του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου (ΚΕΦ.59), «για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, “κατασκευάσμα” σημαίνει καλύβη, παράπηγμα ή άλλο προσωρινής ή μόνιμης μορφής κατασκευάσμα και περιλαμβάνει κινητό κατασκευάσμα». Ειδικά όσον αφορά τον κόμβο υποδομών στο Νότιο Κόλπο Λάρας, ο οποίος μεταξύ άλλων περιλαμβάνει αναψυκτήριο, στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021, σελ. 77-79, 93 και 126-130), αναφέρεται ότι «*αρχικά επιλέχθηκε θέση κοντά στην παραλία, αλλά τελικά χωροθετήθηκε 90 μέτρα από την ακτή, ώστε οι κατασκευές να συνάδουν με τις πρόνοιες των Κανονισμών Αλιείας*». Με βάση επίσης τις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 21, σελ. 8), «*δεν υπάρχει καμία σύγκρουση με τους Κανονισμούς Αλιείας, τους οποίους το Σχέδιο σέβεται και υιοθετεί. Οι υποδομές στη Λάρα και Άσπρο έχουν χωροθετηθεί έξω από τη Ζώνη Προστασίας της Παραλίας, παρόλο που οι υποδομές των Κόμβων που προορίζονται για τη διαχείριση και προστασία της περιοχής (διαχείριση επισκεψιμότητας) δεν αποτελούν υποστατικά με την έννοια των Κανονισμών, όπως και τα υποστατικά του ΤΑΘΕ στο Βόρειο Κόλπο, αλλά κατά την άποψή μας απαραίτητο διαχειριστικό εργαλείο*». Λυπούμαστε να παρατηρήσουμε ότι, με βάση τη Γεωπύλη Inspire του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας (βλ. Συνημμένοι Χάρτες 1-3, σελ. 37-38), ο κόμβος υποδομών στο Νότιο Κόλπο Λάρας εμπίπτει εξ' ολοκλήρου εντός της

καθορισμένης Ζώνης Προστασίας της Παραλίας, η οποία καθορίστηκε με βάση τον περί Προστασίας της Παραλίας Νόμο (ΚΕΦ.59), και της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας, η οποία καθορίστηκε με βάση τους περί Αλιείας Κανονισμούς (ΚΔΠ 172/1989 και 273/1990). Παράλληλα, το αναψυκτήριο και ο ημιυπαίθριος / καλυμμένος χώρος δεν είναι αναγκαία για τη διαχείριση και προστασία της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας και των περιοχών ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Επιπλέον, η σύγκριση ενός κόμβου εξυπηρέτησης και αναψυχής επισκεπτών (ο οποίος περιλαμβάνει αναψυκτήριο 34.5 τ.μ., ημιυπαίθριο / καλυμμένο χώρο 200 τ.μ., χώρους υγιεινής 35 τ.μ. και στάση για οχήματα πάρκου 195.5 τ.μ.) με το Σταθμό του Προγράμματος Προστασίας Θαλάσσιων Χελώνων (δύο μικρά και λυόμενα κέντρα ενημέρωσης, καθώς και ένα πολύ μικρό ξύλινο κατασκεύασμα, το οποίο χρησιμοποιείται ως βάση του προγράμματος και αποθήκη εργαλείων για την προστασία των φωλιών των θαλάσσιων χελώνων), είναι αδόκιμη και άστοχη. Η χωροθέτηση ενός κόμβου με αναψυκτήριο και ημιυπαίθριο / καλυμμένο χώρο, σε περίοπτη θέση πάνω από τον Νότιο Κόλπο της Λάρας, αναμένεται να συμβάλει στη σημαντική αύξηση της επισκεψιμότητας, στην αλλοίωση του οικοσυστήματος, στην υποβάθμιση του ενδιαφέροντος και στην όχληση των ειδών χαρακτηρισμού και προτεραιότητας των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων *Chelonia mydas και *Caretta caretta. Επιπρόσθετα, η χωροθέτηση ενός κόμβου με αναψυκτήριο και ημιυπαίθριο / καλυμμένο χώρο, εντός της αυστηρά προστατευόμενης περιοχής και σε απόσταση μόλις 50 μέτρων περίπου από τη θάλασσα, δεν συνάδει με το καθεστώς προστασίας και διαχείρισης μίας Ειδικά Προστατευόμενης Περιοχής Μεσογειακής Σημασίας (SPAMI) της Σύμβασης της Βαρκελώνης και ενός Βιογενετικού Αποθέματος του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως η Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας.

32. Τόσο στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 9, σελ. 6-7), όσο και στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 11, σελ. 4), ζητήθηκε όπως δοθούν οι ακριβείς αποστάσεις των κόμβων, οικοδομών (αναψυκτηρίων και καταστημάτων αναμνηστικών ειδών) και υποδομών (δασικών δρόμων και ποδηλατόδρομων), τόσο από την ανώτατη στάθμη της παλίρροιας, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 2 (Ερμηνεία – παραλία) του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου (ΚΕΦ. 59), όσο και από την ανώτερη χειμερινή ίσαλη γραμμή, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 8 (Προστασία και αειφόρος χρήση των παράκτιων ζωνών), οι οποίες θα πρέπει να ληφθούν υπόψη σε συνάρτηση με τις διατάξεις των άρθρων 10 (Ειδικά παράκτια οικοσυστήματα) και 11 (Παράκτια τοπία), του Έβδομου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου. Με βάση επίσης τις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 22, σελ. 8): «Το Πρωτόκολλο προβλέπει μεταξύ άλλων τα ακόλουθα:

Άρθρο 8 – Πρωτόκολλο Βαρκελώνης

Προστασία και αειφόρος χρήση των παράκτιων ζωνών

(ΣΗΜ.: Τα **bold και υπογραμμίσεις είναι δικές μας)**

1. Σύμφωνα με τους στόχους και τις αρχές που καθορίζονται στα άρθρα 5 και 6 του παρόντος πρωτοκόλλου, τα συμβαλλόμενα μέρη επιδιώκουν να διασφαλίσουν την αειφόρο χρήση και διαχείριση των παράκτιων ζωνών, προκειμένου να διατηρηθούν τα παράκτια φυσικά ενδιαίτηματα, τοπία, φυσικοί πόροι και οικοσυστήματα, σύμφωνα με τα διεθνή και περιφερειακά νομικά μέσα.

2. Για το σκοπό αυτό τα συμβαλλόμενα μέρη:

α) καθορίζουν στις παράκτιες ζώνες, από την υψηλότερη χειμερινή ίσαλη γραμμή, ζώνη στην οποία δεν επιτρέπεται η **δόμηση**. Λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τις περιοχές οι οποίες επηρεάζονται άμεσα και αρνητικά από την αλλαγή του κλίματος και τους φυσικούς κινδύνους, αυτή η ζώνη δεν μπορεί να έχει πλάτος μικρότερο των 100 μέτρων, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του εδαφίου β). Τυχόν αυστηρότερα εθνικά μέτρα που καθορίζουν αυτό το πλάτος παραμένουν σε ισχύ.

β) Μπορούν να προσαρμόζουν, κατά τρόπο σύμφωνο με τους στόχους και τις αρχές του παρόντος πρωτοκόλλου, τις διατάξεις που προαναφέρθηκαν:

1. για έργα δημόσιου συμφέροντος·

2. σε περιοχές που παρουσιάζουν ιδιαίτερους γεωγραφικούς ή άλλους τοπικούς περιορισμούς, ειδικά σχετικούς με την πυκνότητα πληθυσμού ή τις κοινωνικές ανάγκες, όταν η **οικοδόμηση ατομικών κατοικιών, η αστική ανάπτυξη ή οικονομική ανάπτυξη προβλέπονται από εθνικά νομικά μέσα**.

γ) Κοινοποιούν στον Οργανισμό τα εθνικά νομικά μέσα που έχουν θεσπίσει και επιτρέπουν τις ανωτέρω προσαρμογές.

Είναι φανερό, όπως προκύπτει από το (β) 2, ότι οι υποδομές στους Κόμβους δεν εμπίπτουν στους περιορισμούς που θέτει το πρωτόκολλο που ορίζει ως δόμηση την οικοδόμηση κατοικιών, την αστική ανάπτυξη ή την οικονομική ανάπτυξη. Συνεπώς είναι άσκοπο να επιχειρηματολογούμε για παραβίαση των προνοιών του Πρωτοκόλλου από υποδομές διαχείρισης που μάλιστα έχουν χωροθετηθεί σε κάποια απόσταση από την ακτή.»

33. Θεωρούμε αδόκιμη και άστοχη την πιο πάνω τοποθέτηση του Τμήματος Δασών. Η απάντηση στα πιο πάνω επιχειρήματα για τη χωροθέτηση και ανέγερση αναψυκτηρίου με ημιυπαίθριο / καλυμμένο χώρο εντός της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας δίνεται ήδη πιο πάνω, με βάση τις διατάξεις του άρθρου 2 (2) (γ) των περί Αλιείας Κανονισμών (ΚΔΠ 172/1989 και 273/1990), οι οποίοι εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 6 του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ.135), καθώς και της Γνωστοποίησης (Κ.Δ.Π. 8/90), δυνάμει του άρθρου 5 (1) του περί Προστασίας της Παραλίας Νόμου (ΚΕΦ.59). Επιπλέον, τονίζονται τα ακόλουθα:

33.1. Όσον αφορά την **ερμηνεία του άρθρου 8 (2) (β) του Έβδομου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου**, βλ. Priority Actions Programme / Regional Activity Centre of the Mediterranean Action Plan of the United Nations Environment Programme – UNEP/MAP/PAP/RAC & Strategic Partnership for the Mediterranean Large Marine Ecosystem – MedPartnership. 2012. “Annex. Coastal setback zones in the Mediterranean: A Study on Article 8-2 of the Mediterranean ICZM Protocol”, in *A contribution to the interpretation of legal aspects of the Protocol on Integrated Coastal Zone Management in the Mediterranean*. Prepared by the Institute for Sustainable Development and International Relations, IDDRI. Co-funded by the French Ministry of Ecology – Programme Liteau. Σελ. 73-93).

33.2. Όσον αφορά τη **δεσμευτικότητα του Έβδομου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου**, σημειώνεται ότι αυτό υπογράφηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση στις 04.12.2008, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στις 04.02.2009, επικυρώθηκε στις 13.09.2010 και τέθηκε σε ισχύ στις 24.03.2011. **Η υπογραφή και η κύρωση του Πρωτοκόλλου από την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ευρωπαϊκό δίκαιο και δεσμεύει τα Κράτη Μέλη και τα θεσμικά όργανα τους. Συνεπώς, η εφαρμογή του είναι δεσμευτική για την Κύπρο, παρόλο που δεν το υπόγραψε**¹⁴. Σχετική είναι η Απόφαση του ΔΕΕ (δεύτερο τμήμα) της 15ης Ιουλίου 2004, στην υπόθεση C-213/03, που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Cour de cassation (Γαλλία) προς το Δικαστήριο, κατ’ εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητήθηκε, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμούσε ενώπιον του, μεταξύ της Syndicat professionnel coordination des pêcheurs de l’étang de Berre et de la région και Électricité de France (EDF) (σκέψεις 39-47)¹⁵, καθώς και η Απόφαση του ΔΕΕ (δεύτερο τμήμα) της 7ης Οκτωβρίου 2004, στην υπόθεση C-239/03, Επιτροπή κατά Γαλλικής Δημοκρατίας (σκέψεις 22-31)¹⁶. Τονίζεται επίσης ότι η ανάγκη εφαρμογής των διατάξεων του Έβδομου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου προκύπτει επίσης από τρεις Γνωματεύσεις της Νομικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, ημερομηνίας 08.01.2008, 28.12.2011 και 26.07.2019, διαχειριστικό έλεγχο της Ελεγκτικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας, ημερομηνίας 12.09.2014¹⁷, καθώς και τις δύο πρόσφατες «Επισκοπήσεις της Εφαρμογής της Περιβαλλοντικής

¹⁴ Τμήμα Περιβάλλοντος – Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος – Κυπριακή Δημοκρατία. Αρχική > Εκτίμηση Επιπτώσεων στο Περιβάλλον > Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Περιοχών > Πρωτόκολλο για την ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου.

¹⁵ Υπόθεση C-213/03: Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 15ης Ιουλίου 2004, που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Cour de cassation (Γαλλία) προς το Δικαστήριο, κατ’ εφαρμογήν του άρθρου 234 ΕΚ, με την οποία ζητήθηκε, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμούσε ενώπιον του, μεταξύ της Syndicat professionnel coordination des pêcheurs de l’étang de Berre et de la région και Électricité de France (EDF). Σκέψεις 39-47.

¹⁶ Υπόθεση C-239/03: Απόφαση του Δικαστηρίου (δεύτερο τμήμα) της 7ης Οκτωβρίου 2004. Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων κατά Γαλλικής Δημοκρατίας. Σκέψεις 22-31.

¹⁷ Ελεγκτική Υπηρεσία της Δημοκρατίας. Διαχείριση Παραλιών της Κύπρου. Βλ. «4. Επεμβάσεις εντός της ζώνης προστασίας της παραλίας και της θαλάσσιας ζώνης. 4.1 Καθορισμός ζώνης προστασίας της παραλίας – 4.2 Παραχώρηση χαλάρωσης για διενέργεια επεμβάσεων εντός της ΖΠΠ», σελ. 62-67, και «6. Θέματα γενικής διαχείρισης των παραλιών. 6.2 Πρόγραμμα CAMP-Cyprus – 6.3 Πρωτόκολλο για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου», σελ. 99-101.

Νομοθεσίας και Πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Κύπρο», ημερομηνίας 03.02.2017 και 04.04.2019¹⁸.

33.3. **Όσον αφορά την Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων**, σημειώνεται ότι η τοποθέτηση του Τμήματος Δασών παραγνωρίζει τις διατάξεις του άρθρου 10 (Ειδικά παράκτια οικοσυστήματα) του Έβδομου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου, παρότι η **Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας αποτελεί τη μοναδική Ειδικά Προστατευόμενη Περιοχή Μεσογειακής Σημασίας (SPAMI) στην Κύπρο, η οποία κηρύχθηκε με βάση ένα άλλο Πρωτόκολλο της ίδιας Σύμβασης, το Τέταρτο Πρωτόκολλο της Σύμβασης της Βαρκελώνης για τις Ειδικά Προστατευόμενες Περιοχές και τη Βιολογική Ποικιλότητα της Μεσογείου. Συνεπώς, το θεμελιώδες ερώτημα που τίθεται είναι πως θα επιτευχθεί η διαχείριση μίας ειδικά προστατευόμενης παράκτιας περιοχής, η οποία χαρακτηρίζεται ως Μεσογειακής σημασίας για τη βιοποικιλότητα, εάν σε αυτήν δεν μπορούν να εφαρμοστούν ούτε καν οι βασικοί κανόνες για την ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών, οι οποίοι έτσι κι αλλιώς πρέπει να εφαρμόζονται σε ολόκληρη τη Μεσόγειο.**

34. **Με βάση επίσης τους περί Αλιείας Κανονισμούς του 1989-1990 (ΚΔΠ 172/89 και 273/90), «από την 1η Ιουνίου και μέχρι την 30ή Σεπτεμβρίου κάθε έτους και μέσα στην παραλιακή ζώνη, η οποία οριοθετείται [...] από την τοποθεσία γνωστή ως Άσπρος μέχρι το Αργάκι του Γιουσουφί και η οποία επεκτείνεται κάθετα προς το μέρος της ξηράς σε απόσταση 90 μέτρων από τη γραμμή αυτή, απαγορεύεται σε οποιοδήποτε πρόσωπο»,** μεταξύ άλλων, **«να οδηγεί ή ανέχεται άλλο να οδηγεί οποιοδήποτε όχημα πάνω σε οποιαδήποτε αμμώδη παραλία της περιοχής αυτής».**

Με βάση το άρθρο 2 του περί Ρύθμισης της Διακίνησης Ποδηλάτων Νόμου του 2018:

- **«Όχημα** σημαίνει κάθε κατασκευή η οποία κινείται πάνω σε τροχούς και έχει σκοπό τη μεταφορά ανθρώπων ή αντικειμένων».
- **«Ποδήλατο** σημαίνει όχημα με δύο τουλάχιστον τροχούς που προωθείται με τη μυϊκή ενέργεια του προσώπου που το οδηγεί, ιδίως δε με τη χρήση ποδοστροφάλων ή χειροστροφάλων, περιλαμβάνει δε και ηλεκτροκίνητο ποδήλατο».
- **«Ποδηλατόδρομος** σημαίνει λωρίδα εδάφους που βρίσκεται κατά μήκος οποιουδήποτε δρόμου ή εκτείνεται ανεξάρτητα από τη χάραξη του δρόμου, η οποία χωρίζεται από τις λωρίδες διακίνησης των μηχανοκινήτων οχημάτων με τεχνητά κατασκευαστικά μέσα, τα οποία δυνατό να διακόπτονται κατά διαστήματα για εξυπηρέτηση λειτουργικών αναγκών, η οποία μπορεί να είναι μονής ή διπλής κατεύθυνσης, η οποία προορίζεται για την κυκλοφορία ποδηλατών και η οποία φέρει ειδική σήμανση. Νοείται ότι, από την ερμηνεία του όρου ποδήλατο εξαιρούνται οχήματα που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για τη μεταφορά βρεφών και ατόμων με μειωμένη κινητικότητα».

Τόσο στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 14, σελ. 8), όσο και στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 8, σελ. 3), ζητήθηκε όπως αναφερθεί η **έκταση του προτεινόμενου ποδηλατόδρομου, από το Σκαλί Τοξεύτρας μέχρι τη Νότια Λάρα, που εμπίπτει εντός της καθορισμένης Ζώνης Προστασίας της Παραλίας και της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας.** Με βάση τις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 27, σελ. 9-10): **«Ο ποδηλατόδρομος έχει προταθεί σε ήδη υφιστάμενο δρόμο που έχει δημιουργηθεί-χαραχθεί κατά το παρελθόν από την κυκλοφορία των επισκεπτών. Η αντικατάσταση ενός δρόμου, όπου κυκλοφορούσαν οχήματα και τετράτροχες μηχανές, από ένα ποδηλατόδρομο θεωρείται η περισσότερη**

¹⁸ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Βρυξέλλες, 03.02.2017. SWD(2017) 36 final. «3. Εγγύηση της υγείας και της ποιότητας ζωής των πολιτών», σελ. 23, Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της Επιτροπής: Επισκόπηση της Εφαρμογής της Περιβαλλοντικής Νομοθεσίας της ΕΕ 2017, Έκθεση Χώρας – Κύπρος, που συνοδεύει το έγγραφο Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ: Κοινές προκλήσεις και κοινή προσπάθεια για την επίτευξη καλύτερων αποτελεσμάτων.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Βρυξέλλες, 04.04.2019. SWD(2019) 115 final. «5. Ενίσχυση της περιβαλλοντικής διακυβέρνησης», σελ. 40, Έγγραφο Εργασίας των Υπηρεσιών της Επιτροπής: Επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής της ΕΕ 2019, Έκθεση Χώρας – Κύπρος, που συνοδεύει το έγγραφο Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών Επισκόπηση της εφαρμογής της περιβαλλοντικής πολιτικής 2019: Μια Ευρώπη που προστατεύει τους πολίτες της και βελτιώνει την ποιότητα ζωής τους.

ήπια μορφή χρήσης από τον επισκέπτη. Η μετατροπή ενός υφιστάμενου δρόμου σε ποδηλατόδρομο, μόνο θετική επίπτωση μπορεί να έχει στο μέλλον για τους οργανισμούς και το περιβάλλον». Η μετατροπή ενός μη εγγεγραμμένου μονοπατιού σε ποδηλατόδρομο και η διακίνηση ποδηλάτων εντός της καθορισμένης Ζώνης Προστασίας της Παραλίας και της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας, έρχεται σε σύγκρουση με την ισχύουσα νομοθεσία για την προστασία του βιότοπου αναπαραγωγής των θαλάσσιων χελώνων και συγκεκριμένα τους περί Αλιείας Κανονισμούς του 1989-1990 (ΚΔΠ 172/89 και 273/90), οι οποίοι εκδόθηκαν δυνάμει του άρθρου 6 του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ.135). Επιπρόσθετα, η μετατροπή ενός μονοπατιού σε πεζόδρομο και η διακίνηση οχημάτων / ποδηλάτων εντός της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας, αναμένεται να συμβάλει στη σημαντική αύξηση της επισκεψιμότητας. Η ενέργεια αυτή αναμένεται να επιφέρει την ανάγκη συνεχούς επιτήρησης του ποδηλατόδρομου κατά την περίοδο αιχμής του καλοκαιριού, η οποία συμπίπτει με την περίοδο αναπαραγωγής των θαλάσσιων χελώνων, καθότι υφίσταται ο κίνδυνος οι διερχόμενοι ποδηλάτες να εισέρχονται στις αμμώδεις παραλίες με τα ποδήλατα τους (για να κολυμβήσουν στη θάλασσα, να απολαύσουν τη θέα, να ξεκουραστούν κατά τη διαδρομή, κ.α.). Η αποκοπή της πρόσβασης κατά μήκος μίας τόσο μεγάλης έκτασης προϋποθέτει περαιτέρω επιβάρυνση της περιοχής, ενώ η είσοδος των ποδηλάτων στις αμμώδεις παραλίες καθιστά ορατούς τους κινδύνους υποβάθμισης του ενδιαιτήματος, όχλησης των ειδών προτεραιότητας και καταστροφής των φωλιών των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων **Chelonia mydas* και **Caretta caretta*. Εισηγούμαστε όπως απαγορευτεί η πρόσβαση και διακίνηση όλων των οχημάτων (ποδήλατα, μοτοσυκλέτες, γουρούνες, αυτοκίνητα) και να διατηρηθεί ως μονοπάτι μελέτης της φύσης, χωρίς την εκτέλεση επιπρόσθετων εργασιών, περιλαμβανομένης της επίστρωσης με θραυστά υλικά και της τοποθέτησης.

35. Παρότι αναμένεται σημαντική αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου, της επισκεψιμότητας και της ανθρώπινης παρουσίας κατά μήκος ολόκληρης της περιοχής, από τον Άσπρο Ποταμό μέχρι το Αργάκι του Γιουσούφη, **δεν εξετάζονται οι συνεργιστικές επιπτώσεις στη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας και στο βιότοπο αναπαραγωγής των δύο ειδών θαλάσσιων χελώνων προτεραιότητας **Caretta caretta* και **Chelonia mydas*. Οι συνεργιστικές επιπτώσεις, δηλαδή οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ των επιπτώσεων διαφόρων κόμβων, υποδομών και δρόμων στην ίδια περιοχή, που πρόκειται να δημιουργηθούν και να λειτουργούν σε σχετικά μικρή απόσταση μεταξύ τους και κατά τις ίδιες χρονικές περιόδους, αδιαμφισβήτητα προϋποθέτει περισσότερες αλληλεπιδράσεις και σοβαρότερες επιπτώσεις. Η αναβάθμιση των 3 παρακείμενων δρόμων αναμένεται να αυξήσει σημαντικά τον κυκλοφοριακό φόρτο στους δρόμους Άσπρος Ποταμός – Λάρα, Λάρα – Ίνεια και Λάρα – Τζιόνι. Επιπλέον, η χωροθέτηση των κόμβων και υποδομών εξυπηρέτησης και αναψυχής των επισκεπτών αναμένεται να προσελκύσει πολύ μεγάλο αριθμό επισκεπτών εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας, λόγω της κατασκευής:**

- 35.1. **5 κόμβων** (Άσπρος Ποταμός, Σκαλί Τοξεύτρας, Λάρα, Νότιος Κόλπος Λάρας και Βόρειος Κόλπος Λάρας – βλ. Χάρτης 4, σελ. 39),
- 35.2. **3 αναψυκτηρίων** (Άσπρος Ποταμός, Νότιος Κόλπος Λάρας και Λάρα),
- 35.3. **2 καταστημάτων αναμνηστικών ειδών** (Άσπρος Ποταμός και Λάρα),
- 35.4. **Ενός ποδηλατόδρομου** (Σκαλί Τοξεύτρας – Νότιος Κόλπος Λάρας) και
- 35.5. **Ενός χώρου συλλογής θαλασσινού άλατος** (Νότιος Κόλπος Λάρας).

Υπογραμμίζεται ότι, σύμφωνα με τον «Κόκκινο Κατάλογο των Απειλούμενων Ειδών της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης», οι σημαντικότερες απειλές για τα δύο είδη θαλάσσιων χελώνων **Caretta caretta* και **Chelonia mydas*, μεταξύ άλλων, περιλαμβάνουν την ανθρώπινη διείδυση / έντονη παρουσία στον οικότοπο και όχληση (human intrusion and disturbance), κυρίως λόγω παράκτιων δραστηριοτήτων αναψυχής (recreational activities) και εργασιών / άλλων δραστηριοτήτων (work and other activities). Η αύξηση της ανθρώπινης διείδυσης / έντονης παρουσίας στον οικότοπο και της όχλησης επιφέρει αλλοίωση των οικοσυστημάτων, υποβάθμιση των ενδιαιτημάτων, όχληση των ειδών και έμμεσες επιπτώσεις, όπως η μειωμένη αναπαραγωγική επιτυχία. Στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 3) αναφέρεται ότι «με την εφαρμογή του Σχεδίου, αναμένεται ότι οι πιέσεις πάνω στις θέσεις ωοτοκίας της χελώνας που αναφέρονται, θα μειωθούν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Ακατάλληλες δραστηριότητες όπως οδήγηση και στάθμευση οχημάτων πάνω στην παραλία, κατασκήνωση το βράδυ, τοποθέτηση ομπρελών (αν και χαμηλής συχνότητας), ρύπανση, ψάρεμα το βράδυ κτλ. θα τερματιστούν ή θα βελτιωθούν σε πολύ σημαντικό βαθμό. Ο αποκλεισμός διακίνησης Ι.Χ. στο Νότιο

και Βόρειο Κόλπο θα επιφέρει μια περαιτέρω βελτίωση. Θεωρείται ότι δεν είναι ο αριθμός των επισκεπτών που προκαλεί τις πιέσεις, αλλά η ακατάλληλη χρήση και δραστηριότητες, καθώς και η έλλειψη ελέγχου και εφαρμογής Κανόνων. Επιπρόσθετα, η συνεχής εφαρμογή του Σχεδίου Παρακολούθησης, εγγυάται ότι στην περίπτωση που θα υπάρξουν μη προβλέψιμες πιέσεις, θα γίνονται οι κατάλληλες αναπροσαρμογές στα μέτρα». Επιπλέον, αναφέρεται ότι «θα υπάρξουν οι ακόλουθες θετικές επιδράσεις από τις πρόνοιες του Σχεδίου: θα τερματιστεί η διακίνηση και στάθμευση οχημάτων μέσα στις περιοχές ωτοκίας της χελώνας (παρατηρείται κυρίως στην Τοξεύτρα και Νότιο Κόλπο, αλλά και στο Βόρειο Κόλπο), θα σταματήσει η παράνομη κατασκήνωση και διανυκτέρευση (παρατηρείται στο Βόρειο και Νότιο Κόλπο), θα αποκατασταθούν σταδιακά οι παραλιακοί τύποι οικοτόπων που σήμερα καταπατούνται, θα υπάρξει καλύτερη επιτήρηση και φύλαξη σε συνεργασία με το ΤΑΘΕ, οι παραλίες θα καθαρίζονται από τα σκουπίδια πιο συστηματικά, θα αρθούν οι παράνομες επεμβάσεις – λειτουργία παράνομων αναψυκτηρίων, θα υπάρξει καλύτερη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του επισκέπτη, καθώς και καλύτερη αποδοχή από τις Τοπικές Κοινωνίες για την ανάγκη προστασίας των χελωνών. Επιπρόσθετα δεν θα υπάρχει εξωτερικός φωτισμός στους κόμβους κοντά στη Λάρα και Τοξεύτρα και ούτε θα επιτρέπεται να λειτουργούν τη νύκτα, και το τμήμα του ποδηλατοδρόμου από το Σκαλί στη Λάρα δεν θα χρησιμοποιείται τη νύκτα» (τελικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών, 28.04.2021, σημείο 20, σελ. 7-8). Τα περισσότερα μέτρα που εισηγείται το Τμήμα Δασών αποτελούν μέτρα προστασίας και διαχείρισης, τα οποία αποσκοπούν στην αντιμετώπιση υφιστάμενων απειλών, παράνομων ενεργειών και επιβλαβών δραστηριοτήτων, και τα οποία ήδη έπρεπε να εφαρμόζονται στις προστατευόμενες περιοχές ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Τα μέτρα αυτά δεν μπορούν να προτείνονται ως «μέτρα μετριασμού» για την πρόκληση νέων υπέρμετρων πιέσεων και δυνητικών απειλών. Σε κάθε περίπτωση, δεν καταγράφονται, δεν αναλύονται και δεν εκτιμώνται οι συνεργιστικές επιπτώσεις που αναμένεται να προκύψουν στη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας, παρότι αυτό ζητήθηκε επανειλημμένα (σχόλια και παρατηρήσεις ΟΠΟΚ, 12.03.2021, σημεία 10 και 12, σελ. 7-8, και ερωτήσεις / διευκρινίσεις ΟΠΟΚ, 24.04.2021, σημεία 12-13, σελ. 4).

36. **Αρκετά και σοβαρά κενά προκύπτουν επίσης όσον αφορά την αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων σε συνδυασμό με άλλα υφιστάμενα, εξεταζόμενα και προτεινόμενα έργα και σχέδια, τα οποία χωροθετούνται εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας.** Σημειώνεται ότι μέχρι σήμερα συνεχίζεται η λειτουργία 4 υφιστάμενων και μη αδειοδοτημένων εστιατορίων και αναψυκτηρίων, τα οποία χωροθετούνται εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας (εστιατόριο και αναψυκτήριο στο Νότιο Κόλπο Λάρας και εστιατόριο και αναψυκτήριο στην εκβολή του Άσπρου Ποταμού). Ωστόσο, αντί να αξιολογούνται αθροιστικά τα υφιστάμενα αναψυκτήρια και εστιατόρια με την προτεινόμενη αναβάθμιση του οδικού δικτύου και τη σημαντική αύξηση του κυκλοφοριακού φόρτου, καθώς και την κατασκευή και λειτουργία των προτεινόμενων κόμβων και υποδομών (αναψυκτηρίων, καταστημάτων αναμνηστικών ειδών, παραλιακό ποδηλατόδρομο, χώρο συλλογής θαλασσινού άλατος, κ.α.), **λαμβάνονται υπόψη μόνο οι προτεινόμενες υποδομές στις περιοχές όπου δεν χωροθετούνται οποιεσδήποτε υποδομές σήμερα, ασχέτως του εάν αυτές είναι νόμιμες ή παράνομες.** Ως εκ τούτου, στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 33) **εκτιμάται ότι, στις περιοχές όπου ήδη υφίστανται αυθαίρετα και μη αδειοδοτημένα εστιατόρια και αναψυκτήρια, τα οποία λειτουργούν παράνομα, οι υποδομές απλά «θα αναβαθμιστούν».** Στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 7, σελ. 4), αναφέρεται ότι «τα υφιστάμενα έργα, όπως και οι δραστηριότητες εντός και εκτός του ΕΔΠ, έχουν περιγραφεί αναλυτικά», τόσο στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021), όσο και στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021). Επιπλέον, αναφέρεται ότι «η άσκηση των δραστηριοτήτων που υπήρχε μέχρι σήμερα ανεξέλεγκτα εντός του ΕΔΠ, αλλά και των δραστηριοτήτων που μπορεί να αναπτυχθούν μελλοντικά εντός και εκτός του ΕΔΠ, αξιολογούνται για όλους τους αποδέκτες ως προς τις σωρευτικές επιπτώσεις» στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021). Ειδικά όσον αφορά τις σωρευτικές επιπτώσεις σε συνδυασμό με άλλα προτεινόμενα έργα και σχέδια που χωροθετούνται στην Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας, σημειώνεται ότι, στο παρόν στάδιο, **δεν μπορούν να συνεκτιμηθούν και να συναξιολογηθούν οι αθροιστικές επιπτώσεις που δύναται να επιφέρουν οι πρόνοιες του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Πέγειας στις προστατευόμενες περιοχές ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα.** Πολύ περισσότερο, τονίζεται ότι η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση του Σχεδίου

Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα **δεν αναφέρει καν, πόσο μάλλον να λαμβάνει υπόψη τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Τοπικού Σχεδίου Ακάμα και κυρίως τα συμπεράσματα και τις διαπιστώσεις της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης** (Κεφάλαιο 10, σελ. 350-397), η οποία εκπονήθηκε τον Φεβρουάριο 2021 και δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο 2021, ένα μήνα πριν την εκπόνηση και εξέταση της Συμπληρωματικής Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα (Απρίλιος 2021). Με βάση τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021, σελ. 229), μία σειρά προνοιών του Υπό Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα δύναται να επιφέρουν αναπτυξιακά δικαιώματα και, ως εκ τούτου, αναμένεται να προκαλέσουν σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στις προστατευόμενες περιοχές ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι ακόλουθες πρόνοιες του Υπό Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα, οι οποίες αφορούν τη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας: η προτεινόμενη κατάργηση (π.χ. Δα1-ΠΦ) και ο προτεινόμενος περιορισμός (Δα1, Δα2, Δα3) των υφιστάμενων Πολεοδομικών Ζωνών Προστασίας, η προτεινόμενη μετατροπή των Πολεοδομικών Ζωνών Προστασίας σε Πολεοδομικές Ζώνες Υπαίθρου (από Δα2 σε Γα2, από Δα3 σε Γα2* και Δα2, καθώς και από Δα3 σε Δα31), σε συνδυασμό με την μετατροπή μεγάλου μέρους των Πολεοδομικών Ζωνών Κτηνοτροφικής Χρήσης σε Πολεοδομικές Ζώνες Υπαίθρου (από Δα32 σε Γα4), η προτεινόμενη πολιτική ανέγερσης μεμονωμένης κατοικίας εντός Πολεοδομικών Ζωνών Υπαίθρου (Γα4 και Γα2*), σε ακτίνα 500 μέτρων από το καθορισμένο όριο Πολεοδομικών Ζωνών Οικιστικής, Τουριστικής και Παραθεριστικής Χρήσης, η προτεινόμενη χωροθέτηση «επισκέψιμων αγροκτημάτων» σε Πολεοδομικές Ζώνες Υπαίθρου (Γα2, Γα2*, Γα4, Γγ1 και Γγ2), η προτεινόμενη χωροθέτηση «οικοτουριστικών δραστηριοτήτων» σε Πολεοδομικές Ζώνες Υπαίθρου (Γα4, Γα2 και Γα2*) και Προστασίας (Δα1-ΤΑ και Δα3), η προτεινόμενη μετατροπή τμήματος υφιστάμενης Πολεοδομικής Ζώνης Κτηνοτροφικής Χρήσης στην Ίνεια σε Πολεοδομική Ζώνη Τουριστικής Χρήσης (από Δα31 σε Τ3δ2), κ.α. **Ως εκ τούτου, ουσιαστικά δεν καταγράφονται, δεν αναλύονται και δεν εκτιμώνται οι αθροιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις που αναμένεται να προκύψουν στη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας.**

37. Στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (σελ. 49-50), σημειώνεται ότι η υδροδότηση των 3 κόμβων στην περιοχή της Λάρας (Νότιος Κόλπος Λάρας, Βόρειος Κόλπος Λάρας και Διασταύρωση Ίνειας – Λάρας) θα γίνει μέσω σύνδεσης με το δίκτυο ύδρευσης της κοινότητας Ίνειας. Επιπρόσθετα, όσον αφορά τις «πιέσεις από τις τοπικές αρχές για επέκταση των υποδομών ή των κόμβων», σημειώνεται ότι «έχει αναφερθεί από διάφορους ότι υπάρχει ο κίνδυνος οι Τοπικές Αρχές να πιέζουν συνεχώς για νέες υποδομές. Οι πιέσεις και τα αιτήματα των Τοπικών Αρχών υπάρχουν εδώ και πολλές δεκαετίες για διάφορα θέματα. Εκτιμάται ότι με την εφαρμογή του Σχεδίου, με τις πρόνοιες του οποίου συμφωνούν οι Τοπικές Αρχές, οι πιέσεις / αιτήματα θα μειωθούν και εξάλλου οι αποφάσεις για τη δημιουργία οποιασδήποτε άλλης υποδομής εναπόκειται στο κράτος και στις Επιτροπές Διαχείρισης». Στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 20, σελ. 6) ζητήθηκαν διευκρινίσεις σχετικά με την απόσταση της επέκτασης του δικτύου ύδρευσης της κοινότητας Ίνειας από τα υφιστάμενα όρια της μέχρι την περιοχή της Λάρας, τις αναμενόμενες έμμεσες επιπτώσεις από την επέκταση των υφιστάμενων ορίων του δικτύου ύδρευσης της κοινότητας Ίνειας, σε συνδυασμό με την προτεινόμενη εγγραφή του δρόμου Ίνειας – Λάρας στο δημόσιο οδικό δίκτυο και την προτεινόμενη τροποποίηση των πολεοδομικών ζωνών, από τους Βράχους της Ίνειας μέχρι τη διασταύρωση Ίνειας – Λάρας. Σημειώνεται ότι, ενώ στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021) αναφέρεται ότι η υδροδότηση των 3 κόμβων της Λάρας θα γίνει από το δίκτυο ύδρευσης της κοινότητας Ίνειας (σελ. 49-50), **γίνεται εκτίμηση μόνο ορισμένων άμεσων επιπτώσεων (εκσκαφές, επιχωματώσεις, θόρυβος και σκόνη) από την επέκταση του δικτύου ύδρευσης από την κοινότητα Ίνειας μέχρι την περιοχή Λάρας.** Με βάση τη Γεωπύλη Inspire του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, καθώς και τον «Χάρτη 7.14-4: Όρια υδατοπρομήθειας υπό μελέτη περιοχής (Πηγή: Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων)», ο οποίος περιλαμβάνεται στη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021, σελ. 229), η έκταση σε μήκος των έργων επέκτασης του δικτύου ύδρευσης της κοινότητας Ίνειας **ανέρχεται περίπου στα 6-7 χιλιόμετρα.** Το στοιχείο αυτό δεν αναφέρεται καν στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 49-50), όπως επίσης δεν αναφέρεται ότι η **επέκταση του δικτύου ύδρευσης σε περιοχές εκτός ορίου ανάπτυξης επιφέρει τον κίνδυνο παροχής αναπτυξιακών δικαιωμάτων, σε συνδυασμό με τον καθορισμό ιεραρχημένου οδικού δικτύου από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα και την εισαγωγή μίας νέας ειδικής κατηγορίας δρόμων, που αναφέρεται**

ως «Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο (Ειδικού Καθεστώτος)» και περιλαμβάνει τον δρόμο Ίνειας – Λάρας (κατά μήκος του οποίου προτείνεται η τοποθέτηση αγωγού για την επέκταση του δικτύου ύδρευσης της κοινότητας Ίνειας). Επιπρόσθετα, στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 49-50) δεν αναφέρεται ότι, με βάση τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021, σελ. 229), μία σειρά προνοιών του Υπό Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα δύναται να επιφέρουν αναπτυξιακά δικαιώματα (χωρίς καν να συνυπολογίζεται η υδροδότηση της περιοχής χωροθέτησης τους) και, ως εκ τούτου, αναμένεται να προκαλέσουν σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στις προστατευόμενες περιοχές ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 11, σελ. 5), αναφέρεται ότι «η υδροδότηση κάποιων κόμβων γίνεται από πηγές ή διατρήσεις εφόσον υπάρχει δυνατότητα. Στην περίπτωση των κόμβων της Λάρας δεν υπάρχει τέτοια δυνατότητα και πρέπει να γίνει από τα δίκτυα υδροδότησης Ίνειας ή Πέγεια. Επιλέγηκε η Ίνεια λόγω κόστους. Όμως για να αποφύγουμε τυχόν προβλήματα που αναφέρθηκαν κατά τη διάρκεια της συζήτησης, η σύνδεση μπορεί να γίνει μέσω του κόμβου του Άσπρου με τη χρήση πιεστικού, αφού περνά στο μεγαλύτερο μέρος μέσα από δασική γη».

38. Όπως αναφέρει ο Ειδικός Εμπειρογνώμονας της Μόνιμης Επιτροπής της Σύμβασης της Βέρνης του Συμβουλίου της Ευρώπης και Επικεφαλής της Εξειδικευμένης Ομάδας για τις Θαλάσσιες Χελώνες της Επιτροπής για την Επιβίωση των Ειδών της Διεθνούς Ένωσης για τη Διατήρηση της Φύσης (Marine Turtle Specialist Group of the Species Survival Commission of the International Union for the Conservation of Nature), Δρ. Paolo Casale, ο οποίος εκπόνησε έκθεση για τη διατήρηση των παραλιών ωτοκίας των θαλάσσιων χελώνων στις περιοχές ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμας και ΕΖΔ Περιοχή Πόλις – Γιαλιά, έπειτα από επιτόπια επίσκεψη που πραγματοποίησε στις 10-11/10/2016 (σημ. δική μας μετάφραση):

«Ακόμη κι εάν ήταν γνωστός ο πραγματικός αριθμός των επισκεπτών – ο οποίος όμως δεν είναι – θα ήταν αδύνατο να εκτιμήσουμε τις επιπτώσεις του συγκεκριμένου αριθμού επισκεπτών, με όρους επιτυχίας αναπαραγωγής των θαλάσσιων χελώνων.

- Ένας υψηλός αριθμός ανθρώπινων ατόμων και πιθανότατα των προσωπικών τους αντικειμένων (π.χ. πετσέτες, ομπρέλες, καρέκλες, κρεβατάκια) θα οδηγούσε στη σκίαση της παραλίας και πιθανότατα στη μεταβολή της θερμοκρασίας της άμμου σε απρόβλεπτο βαθμό.
- Το περπάτημα και άλλες δραστηριότητες από μεγάλο αριθμό ατόμων ενδέχεται επίσης να έχει επιπτώσεις σε ολόκληρη την παραλία, οι οποίες είναι δύσκολο να προβλεφθούν.
- Ένας τόσο μεγάλος αριθμός ατόμων καθιστά δύσκολη την εφαρμογή μέτρων αποτροπής της ανθρώπινης πρόσβασης στην παραλία και ο ενδεχόμενος κίνδυνος παραβίασης των κανόνων είναι ορατός. [...]

Ακόμη κι ένας πολύ μικρότερος αριθμός επισκεπτών στην παραλία [...] θα συνιστούσε απειλή αποκλειστικά και μόνο από το περπάτημα πάνω στην παραλία. Το επαναλαμβανόμενο ποδοπάτημα μίας φωλιάς μπορεί να την καταστρέψει και ως αποτέλεσμα, οι άνθρωποι – αντί οι αλεπούδες – θα αποτελούσαν πλέον το βασικό λόγο για την τοποθέτηση προστατευτικών κλωβών σε όλες τις φωλιές. Κάτι τέτοιο θα καθιστούσε τις θαλάσσιες χελώνες ακόμη πιο εξαρτώμενες από την έντονη ανθρώπινη προστασία, χωρίς να υπάρχει καμία ελπίδα απεξάρτησης από αυτήν την ανάγκη στο μέλλον».

Αξίζει να σημειωθούν επίσης τα ακόλουθα, τα οποία αφορούν άμεσα τη Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων στα αντικείμενα προστασίας και τους στόχους διατήρησης της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας - Τοξεύτρας:

«Μέσα από το διάλογο, φαίνεται ότι έχει προκληθεί σύγχυση / παρερμηνεία δύο διαφορετικών εννοιών: της προσέγγισης της προφύλαξης (precautionary approach) και των μέτρων μετριασμού (mitigation measures). Τα μέτρα μετριασμού είναι εκείνα τα μέτρα που αποσκοπούν στη μείωση των επιπτώσεων μίας ανθρωπογενούς απειλής, η οποία υφίσταται ήδη και έχει αρνητικές επιπτώσεις στον πληθυσμό. Σε μία τέτοια περίπτωση, η μείωση στον ελάχιστο δυνατό βαθμό της απειλής αποτελεί τη μέγιστη δυνατή επιδίωξη των μέτρων μετριασμού, αλλά η πλήρης αποτροπή της απειλής – π.χ. η αποκατάσταση των φυσικών συνθηκών ενός ενδιαιτήματος – ενδέχεται να μην είναι ρεαλιστική. Από την άλλη πλευρά, σε μία φυσική κατάσταση – δηλαδή χωρίς να υφίσταται ήδη μία συγκεκριμένη ανθρωπογενής απειλή – και στο πλαίσιο της επιστημονικής αβεβαιότητας σχετικά με τις επιπτώσεις μίας δυνητικής απειλής – λόγω της πολυπλοκότητας των σχετικών παραγόντων – η προσέγγιση της

προφύλαξης προϋποθέτει την αποφυγή της πρόκλησης μίας πιθανής απειλής, σε ένα τόσο σημαντικό και ευαίσθητο ενδιαίτημα, όπως μία παραλία ωτοκίας θαλάσσιων χελώνων».

Με βάση όλα τα πιο πάνω, «η πρόκληση μίας τόσο σοβαρής δυνητικής απειλής σε μία φυσική κατάσταση και η προσπάθεια αντιστάθμισης της στη συνέχεια, μέσω της επιβολής μέτρων μετριασμού, είναι μία προσέγγιση θεωρητικά αμφισβητούμενη και αδύνατη»¹⁹.

39. Από το αρχικό στάδιο του σχεδιασμού του ΕΔΠ Ακάμα μέχρι σήμερα, η χωροθέτηση των κόμβων και των υποδομών εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας, ως επί το πλείστον, παραμένει η ίδια. Η μόνη διαφοροποίηση όσον αφορά την επαναχωροθέτηση κόμβου αφορά ουσιαστικά τον προτεινόμενο κόμβο στη διασταύρωση Ίνειας – Λάρας, ο οποίος επαναχωροθετήθηκε προς το Βόρειο Κόλπο Λάρας. Για σκοπούς αποσυμφόρησης του κυκλοφοριακού φόρτου, της επισκεψιμότητας και της ανθρώπινης παρουσίας / διείσδυσης στη Θαλάσσια Προστατευόμενη Περιοχή Λάρας – Τοξεύτρας, το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών εισηγήθηκε τη χωροθέτηση κόμβου/ων στο Τζιόνι ή/και στη Γερόνησο. Παρότι οι κόμβοι εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας παρέμειναν ως είχαν και προτείνεται ακόμη η κατασκευή 2 αναψυκτηρίων στη Χερσόνησο της Λάρας, σε απόσταση μόλις 1 χλμ. μεταξύ τους, προστέθηκαν και οι δύο νέοι κόμβοι στο Τζιόνι και στη Γερόνησο. Οι δύο κόμβοι χωροθετούνται σε περιοχές απόλυτης προστασίας υδρόβιων / παρυδάτιων μεταναστευτικών πουλιών. Ο κόμβος στο Τζιόνι χωροθετείται σε περιοχή όπου υφίστανται ήδη κάποιες υποδομές (ελικοδρόμιο και χώρος σταθμευσης), καθότι παλαιότερα η περιοχή χρησιμοποιείτο από τα στρατεύματα των Βρετανικών Βάσεων για τη διενέργεια στρατιωτικών ασκήσεων. Αντιθέτως, η περιοχή χωροθέτησης του κόμβου στη Γερόνησο παραμένει σχετικά άγνωστη και ανέπαφη. Επιπλέον, σε απόσταση περίπου 350 μέτρα νοτιοανατολικά του κόμβου στη Γερόνησο υπάρχει καταφύγιο (σπηλιά) του είδους χαρακτηρισμού *Miniopterus shreibersii* και πιο μακριά, σε απόσταση περίπου 470 μέτρα υπάρχει καταφύγιο (σπηλιά ξεκούρασης) του είδους προτεραιότητας **Monachus monachus*. Με βάση την Αρχή της Προφύλαξης, ο κόμβος στη Γερόνησο αναμένεται να επιφέρει αύξηση της επισκεψιμότητας και της ανθρώπινης παρουσίας σε μία περιοχή, η οποία παραμένει σχετικά άγνωστη και ανέπαφη. Τυχόν αύξηση της επισκεψιμότητας και της ανθρώπινης παρουσίας / διείσδυσης στην περιοχή δύναται να επιφέρει διατάραξη του ενδιαίτηματος παρυδάτιων / υδρόβιων πτηνών, χειρόπτερων / νυχτερίδων και του είδους προτεραιότητας **Monachus monachus*.

Διατηρητέα Περιοχή Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα

40. Όπως αναφέρεται στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021, σελ. 89), ο Διευθυντής Τμήματος Δασών υπέβαλε ήδη αίτημα στον Υπουργό Εσωτερικών για την, κατά παρέκκλιση, ανέγερση κόμβου με αναψυκτήριο, στην τοποθεσία Φοντάνα Αμορόζα, εντός της Διατηρητέας Περιοχής Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής, με βάση το άρθρο 38(1) του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου. Τονίζεται ότι το αίτημα υποβλήθηκε πριν από την υποβολή του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα σε Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων). Ο κόμβος στη Φοντάνα Αμορόζα εμπίπτει εντός της Διατηρητέας Περιοχής Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής, τα ιδιαίτερα οικολογικά χαρακτηριστικά της οποίας περιγράφονται εκτενώς στο Διάταγμα που εκδόθηκε, με βάση το άρθρο 38(1) του περί Πολεοδομίας και Χωροταξίας Νόμου (ΚΔΠ 114/89), και με βάση το οποίο «καμιά μετατροπή του φυσικού περιβάλλοντος θα γίνεται ή οικοδομική εργασία θα εκτελείται στην περιοχή [...] η οποία είναι ειδικού ενδιαφέροντος, χαρακτήρα και φυσικής καλλονής». Στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 46, σελ. 15) αναφέρεται ότι «οι υποδομές θα λαμβάνουν υπόψη την ιδιαιτερότητα της περιοχής και, ως εκ τούτου, τα τελικά σχέδια θα σταλούν στο Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως για έγκριση». Η ανέγερση κόμβου με αναψυκτήριο είναι ασύμβατη με την ιδιαίτερη οικολογική αξία και το νομικό καθεστώς προστασίας της

¹⁹ Council of Europe. Strasbourg, 28 October 2016. T-PVS/Files (2016) 44. "Evaluation of the current and potential conservation status based on the on-the-spot appraisal". Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Standing Committee, 36th Meeting, Strasbourg, 15-18 November 2016. *Specific Sites – Files Open: Akamas Peninsula (Cyprus). Report of the on-the-spot appraisal (10-11 October 2016)*. Document prepared by Dr Paolo Casale, pp. 5-7.

Διατηρητέας Περιοχής Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής, τα ιδιαίτερα οικολογικά χαρακτηριστικά της οποίας «αντιπροσωπεύουν ιδιαίτερα χαρακτηριστική και ανεπανάληπτη φυσική και οικολογική εξέλιξη χιλιετηρίδων», εξού και η διατήρηση της ως «φυσικού κληροδοτήματος», καθώς και η προβολή της «σαν στοιχείο φυσικού, οικολογικού, επιστημονικού, φυσιολατρικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος σε παγκύπρια και παγκόσμια κλίμακα» επιβάλλεται με βάση την ισχύουσα νομοθεσία. Επιπρόσθετα, τονίζεται ότι η ανέγερση κόμβου με αναψυκτήριο εντός της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας, σε απόσταση μόλις 20 μέτρων από τη θάλασσα, σε καθορισμένη περιοχή απόλυτης προστασίας υδρόβιων / παρυδάτιων μεταναστευτικών πουλιών δύναται να επιφέρει σοβαρές και αρνητικές επιπτώσεις στα είδη χαρακτηρισμού και τους στόχους διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα.

41. Επιπρόσθετα, η Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων παρουσιάζει αρκετά και σοβαρά κενά όσον αφορά τις συσσωρευτικές στη Διατηρητέα Περιοχή Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα. Οι σωρευτικές επιπτώσεις περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το υφιστάμενο εστιατόριο του ΚΟΤ και τον παρακείμενο χώρο στάθμευσης, όπου προτείνεται η δημιουργία του κόμβου στα Λουτρά της Αφροδίτης με αναψυκτήριο και κατάσταση αναμνηστικών ειδών, τον υφιστάμενο βοτανικό κήπο του Τμήματος Δασών, μη αδειοδοτημένα και αυθαίρετα περίπτερα, τον υπό ανέγερση κατασκηνωτικό χώρο, τον υπό αναβάθμιση δασικό δρόμο Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα, αντιπυρικές ζώνες και δεξαμενές πυρόσβεσης από τα Λουτρά της Αφροδίτης μέχρι τη Φοντάνα Αμορόζα, κτηνοτροφικά υποστατικά στα Λουτρά της Αφροδίτης (Τσιφλίκι της Γιόλου) και στη Φοντάνα Αμορόζα (Ποσιέπασμα), κ.α. Τόσο στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 17, σελ. 9), όσο και στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 26, σελ. 8), ζητήθηκε όπως υποδειχθούν σε χάρτη οι πιο πάνω σωρευτικές επιπτώσεις στη Διατηρητέα Περιοχή Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα, έτσι ώστε να αξιολογηθούν δεόντως στο πλαίσιο της διαδικασίας Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης. Αντί αυτού, στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 42, σελ. 14 και Παράρτημα 1, Σωρευτικές επιπτώσεις στο φυσικό τοπίο) γίνεται μία γενική και αόριστη εκτίμηση επιπτώσεων στο φυσικό τοπίο, για όλους ανεξαιρέτως τους κόμβους, σε ολόκληρη την έκταση του ΕΔΠ Ακάμα. Ως αποτέλεσμα, δεν καταγράφονται, δεν αναλύονται και δεν εκτιμώνται οι αθροιστικές και σωρευτικές επιπτώσεις στη Διατηρητέα Περιοχή Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα.
42. Ειδικά όσον αφορά τη μη αξιολόγηση των αθροιστικών και σωρευτικών επιπτώσεων στη Διατηρητέα Περιοχή Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα, σημειώνεται ότι στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (σελ. 42) αναφέρεται πως η πλησιέστερη κτηνοτροφική μονάδα βρίσκεται σε απόσταση 100 μέτρων από το ΕΔΠ Ακάμα. Στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 31, σελ. 10), ζητήθηκε όπως διευκρινιστεί εάν υφίστανται οποιεσδήποτε κτηνοτροφικές μονάδες εντός ενοικιαζόμενης κρατικής δασικής γης (τοποθεσίες Φοντάνα Αμορόζα και Καψαλόμουττη) και περικλειστές σε κρατική δασική γη (τοποθεσίες Άγιος Κώννας και Γερόνησος). Το συγκεκριμένο ερώτημα δεν απαντήθηκε. Ειδικά όσον αφορά τη Διατηρητέα Περιοχή Ειδικού Ενδιαφέροντος, Χαρακτήρα και Φυσικής Καλλονής Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα, σημειώνεται ότι σε απόσταση περίπου 180-190 μέτρων από την περιοχή χωροθέτησης του κόμβου με αναψυκτήριο βρίσκεται κτηνοτροφική μονάδα δυναμικότητας περίπου 370 αιγών, όπου καταγράφονται φαινόμενα έντονης υπερβόσκησης²⁰. Τα φαινόμενα αυτά είναι πιο έντονα κυρίως στη περιοχή που βρίσκεται σε μικρή απόσταση (μέχρι 500-600 μέτρα) από τα κτηνοτροφικά υποστατικά, όπου παρατηρούνται σοβαρότατα προβλήματα στη βλάστηση και το περιβάλλον (π.χ. έντονα διαβρωτικά φαινόμενα, καταστροφή της δομής του εδάφους, υποβάθμιση της μωσαϊκότητας του τοπίου, αλλοίωση της δομής και της σύνθεσης της βλάστησης, αφανισμός ειδών και

²⁰ Ηλιάδης Ν.-Γ., Ανδρέου Μ., Κουνναμάς Κ., Αβραάμ Ε., Παρίση Ζ., Μαλιώτης Σ. και Κυριαζόπουλος Α.. 2016. Μελέτη για την Εκτίμηση της Βοσκοϊκανότητας και Ετοιμασία Σχεδίου Διαχείρισης της Βόσκησης στη Χερσόνησο Ακάμα. Α.Μ. Φιλαρροτική Συμβουλευτική ΛΤΔ, Λευκωσία, Κύπρος, σελ. 37 και 56.

μείωση παραγωγικότητας)²¹. Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα του έργου «Βελτίωση της κατάστασης διατήρησης του οικοτόπου προτεραιότητας 9560* (Ενδημικά Δάση με *Juniperus* spp.) στην Κύπρο» (JUNIPERCY – LIFE10 NAT/CY/000717), η υπερβόσκηση στη συγκεκριμένη περιοχή αποτελεί μία από τις σημαντικότερες απειλές για τον οικοτόπο χαρακτηρισμού και προτεραιότητας *9560. Τόσο στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 23, σελ. 12), όσο και στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 32, σελ. 10) ζητήθηκε να διευκρινιστεί εάν λαμβάνονται υπόψη οι διαχειριστικές κατευθύνσεις και άλλα προτεινόμενα μέτρα, που περιλαμβάνονται στη «Μελέτη για την Εκτίμηση της Βοσκοϊκανότητας και Ετοιμασία Σχεδίου Διαχείρισης της Βόσκησης στην Χερσόνησο Ακάμα» (Φιλοαγροτική Συμβουλευτική, Φεβρουάριος 2016), η οποία εκπονήθηκε για λογαριασμό του Τμήματος Δασών, στο πλαίσιο υπόθεσης πιθανής παράβασης (EU Pilot File 5493/2013). Το σημαντικότερο προτεινόμενο μέτρο αφορά την απομάκρυνση / μετεγκατάσταση κτηνοτροφικών μονάδων από περιοχές όπου παρατηρείται ήδη πρόβλημα υπερβόσκησης, διάβρωσης του εδάφους και επηρεασμού της βλάστησης (π.χ. υποβάθμιση οικοτόπου προτεραιότητας *9560 Ενδημικά δάση με *Juniperus* spp. στη Φοντάνα Αμορόζα). Στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 33, σελ. 11), αναφέρεται ότι «η Μελέτη εκτίμησης της βοσκοϊκανότητας και διαχείρισης της βόσκησης που εκπονήθηκε για το Τμήμα Δασών συζητήθηκε και συμφωνήθηκε με όλα τα αρμόδια Τμήματα και Υπηρεσίες. Η εφαρμογή της απαιτεί εκτεταμένες διαβουλεύσεις που αναβλήθηκαν λόγω απόδοσης προτεραιότητας στο Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης, το οποίο θεωρεί δεδομένη την ύπαρξη της Μελέτης, της οποίας όμως οι λεπτομέρειες εφαρμογής απαιτούν πολλή εργασία. Αυτή η εργασία αναμένεται να γίνει στο μέλλον και είναι μια υποχρέωση των αρμόδιων αρχών, καθώς η υπερβόσκηση αποτελεί μια κύρια απειλή για την περιοχή Natura 2000». Δεν αντιλαμβανόμαστε τους λόγους για τους οποίους αναβλήθηκε η εφαρμογή μίας Μελέτης, η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο μίας υπόθεσης πιθανής παράβασης (EU Pilot) και αφορά την αντιμετώπιση μίας κύριας απειλής για την περιοχή Natura 2000, ενώ την ίδια στιγμή προωθείται η υλοποίηση έργων σε μία περιβαλλοντικά ευαίσθητη περιοχή που χρήζει άμεσης διαχείρισης και αποκατάστασης (Φοντάνα Αμορόζα – Ποσιέπασμα).

43. Στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 60-61) σημειώνεται ότι, «παρόλο που ο θόρυβος που θα δημιουργείται δεν θα είναι πιο μεγάλος από αυτόν που ήδη υπάρχει, θα είναι επιπρόσθετος σε κάποιο βαθμό και συστήνεται να ληφθούν όλα εκείνα τα μέτρα που είναι δυνατά ώστε να μειωθεί η επίδρασή του, οπότε δεν θα είναι και σημαντική. Το μόνο είδος που πιθανώς να επηρεαστεί είναι ο Πετρίτης (*Falco peregrinus*), που αναπαράγεται σε απόκρημνα βράχια κάτω από τμήμα του δρόμου Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα, αλλά με κατάλληλα μέτρα δεν υπάρχει επίπτωση». Στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 25, σελ. 8) ζητήθηκε να διευκρινιστεί η ακριβής απόσταση από τη θέση εκτέλεσης εργασιών βελτίωσης του οδικού δικτύου, στο δρόμο Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα, και τη φωλιά / θέση αναπαραγωγής του είδους *Falco peregrinus* και τα κατάλληλα μέτρα που προτείνονται, έτσι ώστε να μην υπάρχει επίπτωση στο είδος καθορισμού της περιοχής ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Το συγκεκριμένο ερώτημα δεν απαντήθηκε, συνεπώς εκφράζεται επιφύλαξη ως προς το δυνητικό επηρεασμό ενός σημαντικού είδους χαρακτηρισμού της προστατευόμενης περιοχής ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα.

Αναβάθμιση οδικού δικτύου εντός ή/και πλησίον των προστατευόμενων περιοχών ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα

44. Στη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021, σελ. 15), «σημειώνεται ότι το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης υιοθετεί τις πρόνοιες των δυο Διαχειριστικών Σχεδίων για την περιοχή του ΕΔΠ Ακάμα. Συνεπώς οι στόχοι των δυο Διαχειριστικών Σχεδίων με τους στόχους του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα είναι ταυτόσημοι. Το Σχέδιο με συγκεκριμένες δράσεις, υλοποιεί τους στόχους αυτούς σε μεγάλο βαθμό, όπως μέτρα διατήρησης, διαχείριση επισκεπτών και άρση πιέσεων, ανάδειξη φυσικών και πολιτιστικών στοιχείων κτλ.». Όσον αφορά τη σκοπιμότητα του έργου, στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 25) αναφέρεται ότι «η φιλοσοφία

²¹ Παπαδόπουλος Μ. 24.01.2015. «Η Επίδραση της Βόσκησης στη Βιοποικιλότητα του Ακάμα», *Αειφόρος Αγροτική Ανάπτυξη Ακάμα: Περιφερειακό Συνέδριο ΕΕ – Κύπρος 24/01/2015*. Τομέας Πάρκων και Περιβάλλοντος. Τμήμα Δασών, σελ. 8 και 13.

υλοποίησης του εν λόγω έργου εντός των ορίων του ΕΔΠ Ακάμα στηρίζεται εξ ολοκλήρου στις επιταγές των δύο Διαχειριστικών Σχεδίων για τον ΤΚΣ Χερσόνησος Ακάμα και για τη ΖΕΠ». Ωστόσο, σε καμία από τις δύο Μελέτες δεν γίνεται οποιαδήποτε αναφορά στις προβλεπόμενες ρυθμίσεις και τα διαχειριστικά μέτρα που περιλαμβάνονται στα Διαχειριστικά Σχέδια των Περιοχών Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα και αφορούν τη συντήρηση και βελτίωση του υφιστάμενου οδικού δικτύου. Επιπρόσθετα, σε καμία από τις δύο Μελέτες, δεν γίνεται οποιαδήποτε αναφορά στις σχετικές διατάξεις των περί Δασών Νόμων του 2012 έως 2018 και συγκεκριμένα του άρθρου 20 (2), με βάση τις οποίες οι προτάσεις ενός Δασικού Διαχειριστικού Σχεδίου (στην προκειμένη του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα), πρέπει να περιέχουν πρόνοιες που να ικανοποιούν τις διατάξεις των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2015, καθώς και των περί Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμων του 2003 έως 2020. Τόσο στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 18, σελ. 9-11), όσο και στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 27, σελ. 8-9), ζητήθηκε όπως διευκρινιστεί εάν το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα ενσωματώνει τις διαχειριστικές κατευθύνσεις και τα διαχειριστικά μέτρα (κυρίως όσον αφορά τη μη ασφαλτόστρωση δρόμων, τη μη εγγραφή στο δημόσιο οδικό δίκτυο και τη μη επέκταση των δημόσιων υποδομών), που προβλέπονται από τα Διαχειριστικά Σχέδια των περιοχών Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα, με βάση το άρθρο 20 (2) του περί Δασών Νόμου του 2012 έως 2018.

45. Στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 8, σελ. 4) σημειώνεται ότι, «σύμφωνα και με πρόσφατη απόφαση, κανένας δρόμος εντός του ΕΔΠ δεν θα ασφαλτοστρωθεί, όπως αναφέρθηκε και στη συνεδρία της 22.04.2021. Όλοι οι δρόμοι που είναι σήμερα δασικοί θα διατηρήσουν το καθεστώς τους, σύμφωνα και με απόφαση της ΣΕΔ, αλλά και την πάγια πολιτική του Τμήματος Δασών. Όλοι οι δρόμοι εντός του ΕΔΠ, θα έχουν χαμηλές προδιαγραφές – τις χαμηλότερες που καθόρισε το αρμόδιο Υπουργείο – 4,8 m οδόστρωμα σε δρόμους δύο λωρίδων, 3,5 m οδόστρωμα σε δρόμους μιας λωρίδας. Εξαιρεση αποτελεί ο δρόμος Άσπρος – Λάρα που θα έχει πλάτος οδοστρώματος 5,5 m.». Επιπλέον, όσον αφορά τον υπολογισμό σφράγισης εδάφους και του εύρους χωματουργικών εργασιών, αναφέρεται ότι «η σφράγιση εδάφους είναι αμελητέα σε σχέση με την συνολική έκταση του έργου. Όλες οι υποδομές θα είναι υπεριοψωμένες, με αποτέλεσμα να μην απαιτείται σφράγιση του εδάφους. Αρκετές περιοχές, στις οποίες σήμερα υπάρχει συμπίεση / σφράγιση εδάφους, θα επανέλθουν στην φυσική τους κατάσταση. Επιπρόσθετα η πλειονότητα των έργων θα γίνει με υδατοδιαπερατά υλικά και τεχνικές, όπως καθορίζεται από τον οδηγό της ΕΕ. Τέλος, ο τρόπος κατασκευής των χώρων στάθμευσης (εγκιβωτισμένα σκύρα) διασφαλίζει τη μη σφράγιση του εδάφους» (τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών, 28.04.2021, σημείο 17, σελ. 6). Παράλληλα, όσον αφορά την πρόταση του Σχεδίου ΖΕΠ για ανακοπή της συνεχούς επέκταση του οδικού δικτύου και μη διάνοιξη νέων δρόμων, σημειώνεται ότι «το Σχέδιο θεωρεί ότι το υφιστάμενο οδικό δίκτυο, περιλαμβανομένων και των δρόμων που έχουν δημιουργηθεί αυθαίρετα, είναι πολύ μεγάλο. Το Σχέδιο αποκλείει τη δημιουργία δρόμων και προτείνει τη σταδιακή κατάργηση ή κλείσιμο αρκετών δρόμων. Σε πρώτη φάση έχουν επιλεγεί για πλήρη κατάργηση με αποκατάσταση της βλάστησης, δρόμοι μήκους 40 km. Σε δεύτερο στάδιο θα εξεταστεί η κατάργηση και άλλων δρόμων. Επομένως, και στο θέμα αυτό το Σχέδιο εναρμονίζεται με πρακτικό τρόπο στις πρόνοιες και στόχους του Σχεδίου Natura 2000» (τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών, 28.04.2021, σημείο 29, σελ. 10). Οι πιο πάνω απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών κρίνονται ως ιδιαίτερα θετικές, καθώς ενσωματώνουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις διαχειριστικές κατευθύνσεις και τα διαχειριστικά μέτρα (κυρίως όσον αφορά τη μη ασφαλτόστρωση δρόμων και τη μη επέκταση των δημόσιων υποδομών), που προβλέπονται από τα Διαχειριστικά Σχέδια των περιοχών Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα, με βάση το άρθρο 20 (2) του περί Δασών Νόμου του 2012 έως 2018.
46. Ειδικά όσον αφορά τον δρόμο Άσπρος Ποταμός – Λάρα, στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 26, σελ. 9) αναφέρεται ότι «η πρόταση ασφαλτόστρωσης του τμήματος δρόμου Άσπρου-Λάρας έχει απορριφθεί, ενώ το πλάτος του δρόμου που θα βελτιωθεί θα μειωθεί σε σχέση με το αρχικό, θα είναι από 5,5 m (μήκος: 540+4.230 m) έως 7,7 m (μήκος: 1.590 m)». Επιπρόσθετα, όμως, σημειώνεται ότι «όλοι οι δρόμοι εντός του ΕΔΠ, θα έχουν χαμηλές προδιαγραφές – τις χαμηλότερες που καθόρισε το αρμόδιο Υπουργείο – 4,8 m οδόστρωμα σε δρόμους δύο λωρίδων, 3,5 m οδόστρωμα σε δρόμους μιας λωρίδας. Εξαιρεση αποτελεί ο δρόμος Άσπρος – Λάρα που θα έχει πλάτος οδοστρώματος 5,5 m» (τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών, 28.04.2021, Σημείο 8, σελ.

4). Επιπλέον, στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 36-38) αναφέρεται ότι η διαπλάτυνση θα είναι η ελάχιστη δυνατή και οι περισσότεροι δρόμοι με 2 λωρίδες κυκλοφορίας θα έχουν πλάτος οδοστρώματος 4,8 μέτρα που καθορίστηκε από το Υπουργείο Μεταφορών, με εξαίρεση το δρόμο Άσπρος Ποταμός – Λάρα, ο οποίος είναι ο κύριος παραλιακός άξονας. Με βάση τον «Πίνακα 6. Τελικό πλάτος οδοστρώματος και υλικά οδόστρωσης στους δρόμους που θα βελτιωθούν», ο δρόμος Άσπρος Ποταμός – Λάρα, χωρίζεται σε τρία τμήματα: (α) το πρώτο τμήμα (εκβολή Άσπρου Ποταμού), μήκους 540 μέτρων, θα έχει πλάτος 5,5 μέτρα, (β) το δεύτερο τμήμα (από νότιο άκρο παραλίας Τοξεύτρας μέχρι Σκαλί Τοξεύτρας), μήκους 1.590 μέτρων, θα έχει συνολικό πλάτος 7,7 μέτρα (5,5 μέτρα δρόμος + 2 μέτρα ποδηλατόδρομος + 0,2 μέτρα διαχωριστικό = 7,7 μέτρα), και (γ) το τρίτο τμήμα (από Σκαλί Τοξεύτρας μέχρι Διασταύρωση Ίνειας – Λάρας), μήκους 4.230 μέτρων θα έχει πλάτος 5,5 μέτρα. Με βάση τα πιο πάνω, τόσο στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 19, σελ. 11), όσο και στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημεία 15-16, σελ. 5), ζητήθηκε όπως διευκρινιστεί το συνολικό πλάτος του κάθε ενός από τα 3 τμήματα του δρόμου Άσπρος Ποταμός – Λάρα και εκτιμηθούν δεόντως οι έμμεσες επιπτώσεις από την πιθανή παραχώρηση πρόσβασης, μέσω του μεγαλύτερου σε πλάτος δρόμου εντός του ΕΔΠ Ακάμα, στα 2 από τα 3 μεγαλύτερα ιδιωτικά κτήματα εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα, δεδομένου ότι το δεύτερο τμήμα του δρόμου Άσπρος Ποταμός – Λάρα, από το νότιο άκρο της παραλίας Τοξεύτρας μέχρι το Σκαλί της Τοξεύτρας, εφάπτεται με αυτά. Στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 30, σελ. 10) αναφέρεται ότι «το καθεστώς των δημόσιων δρόμων όσον αφορά θέματα ανάπτυξης θα καθοριστεί από την Πολεοδομία στα πλαίσια του Τοπικού Σχεδίου του Ακάμα. Το καθεστώς των δασικών δρόμων δεν θα αλλάξει». Επιπρόσθετα, τόσο στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 20, σελ. 11), όσο και στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 18, σελ. 6), ζητήθηκε όπως διευκρινιστούν οι λόγοι για τους οποίους δεν εξετάζεται η κύρια εναλλακτική λύση της μεταφοράς επισκεπτών, από την νότια είσοδο στον κόμβο Άσπρος Ποταμός μέχρι τον κόμβο Διασταύρωση Ίνειας – Λάρας, με οχήματα εξυπηρέτησης επισκεπτών του ΕΔΠ Ακάμα, όπως ισχύει και για τον κύριο δασικό δρόμο Λουτρά της Αφροδίτης – Φοντάνα Αμορόζα. Στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 31, σελ. 10-11) αναφέρεται ότι «η πιθανότητα μεταφοράς των επισκεπτών από τον Άσπρο προς τη Λάρα, εξετάστηκε, αλλά απορρίφθηκε γρήγορα, διότι ο δρόμος από Άσπρο μέχρι το Σκαλί (τέλος Τοξεύτρας) είναι δημόσιος, όπως είναι και τμήμα του δρόμου πριν τη Λάρα και πριν τον Άβακα. Με βάση το καθεστώς τους, σε αυτές οι προσβάσεις δεν μπορεί να επιβληθούν περιορισμοί στη διακίνηση Ι.Χ. Για τον ίδιο λόγο, αυτό δεν μπορεί να γίνει και στους δρόμους που συνδέουν τις Κοινότητες με το ΕΔΠ, επιλογή που θα αποτελούσε μια δυσάρεστη λύση για τους κατοίκους και τους περισσότερους επισκέπτες, και χωρίς προηγούμενο σε ολόκληρη την Κύπρο. Έχει συμφωνηθεί ότι από τον Άσπρο θα μεταφέρονται επισκέπτες με λεωφορείο σε μέρες αιχμής και παράλληλα, όταν θα λειτουργήσει το ΕΔΠ και θα υπάρχουν πραγματικά δεδομένα, θα εξεταστεί η σύνδεση των Κοινοτήτων και Πάρκου με λεωφορεία». Δεδομένου ότι στο παρόν στάδιο δεν μπορούν να εκτιμηθούν δεόντως οι έμμεσες επιπτώσεις της αναβάθμισης του οδικού δικτύου ΕΔΠ Ακάμα με το υπό εκπόνηση Τοπικό Σχέδιο Πέγεια και λόγω του γεγονότος ότι το δεύτερο τμήμα του δρόμου Άσπρος Ποταμός – Λάρα, από το νότιο άκρο της παραλίας της Τοξεύτρας μέχρι το Σκαλί Τοξεύτρας, μήκους 1.590 μέτρων, είναι εγγεγραμμένο ως δημόσιος δρόμος, καθότι διέρχεται μέσα από ιδιωτικά κτήματα, πρέπει να ακολουθηθεί πιστά η Αρχή της Προφύλαξης. Σε αυτό το πλαίσιο, το πλάτος του δρόμου Άσπρος Ποταμός – Λάρα πρέπει να μειωθεί από 5.5 σε 4.8 μέτρα, όπως ακριβώς ισχύει και με όλους τους υπόλοιπους δρόμους του ΕΔΠ Ακάμα. Σημειώνεται ότι και άλλα τμήματα δρόμων του ΕΔΠ Ακάμα είναι εγγεγραμμένα ως δημόσιοι δρόμοι (π.χ. Φοντάνα Αμορόζα), χωρίς αυτό να εξυπακούει ότι πρέπει να έχουν μεγαλύτερο πλάτος. Αντιθέτως μάλιστα, στους δρόμους αυτούς ισχύουν ακόμη αυστηρότερες ρυθμίσεις σε σχέση με άλλους δασικούς δρόμους (π.χ. αποκλειστική διακίνηση επισκεπτών με οχήματα του πάρκου).

47. Στη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Απρίλιος 2021, σελ. 20-21), αναφέρεται ότι στο στάδιο της Δέουσας Εκτίμησης Επιπτώσεων, «πραγματοποιείται αναλυτική εκτίμηση των επιπτώσεων του έργου / σχεδίου στην ακεραιότητα της περιοχής Natura 2000, είτε από μόνο του είτε σε συνδυασμό με άλλα έργα ή δραστηριότητες» και «εξετάζονται αναλυτικά οι επιπτώσεις σε σημαντικούς οικοτόπους, στα είδη και τα ενδιαιτήματά τους, στη συνεκτικότητα του Δικτύου Natura 2000 και στους στόχους διατήρησης της εν λόγω περιοχής». Επιπλέον, αναφέρεται ότι «σε κλίμακα τοπίου, οι επιπτώσεις

των διαφορετικών τύπων υποδομών και αναπτύξεων μπορεί να αλληλοεξουδετερώνονται ή εναλλακτικά μπορεί να δρουν σωρευτικά. Σ' αυτές τις περιπτώσεις, η ανάλυση πρέπει να λαμβάνει χώρα σε ευρείες κλίμακες ώστε να αξιολογείται το επικρατούν πρότυπο επίπτωσης. Οι σωρευτικές επιπτώσεις ορίζονται αυτές που προκύπτουν από τον αντίκτυπο των επιπτώσεων του έργου (διαδοχικά, σταδιακά και/ή συνδυασμένα αποτελέσματα ενός έργου / δραστηριότητας) όταν προστίθενται σε άλλα υφιστάμενα, προγραμματισμένα και λογικά προβλέψιμα μελλοντικά έργα ή σχέδια ανάπτυξης». Ως εκ τούτου, «η αξιολόγηση των σωρευτικών επιπτώσεων ουσιαστικά τείνει να αναλύει τις διάφορες πηγές επιπτώσεων σε μεγάλες κλίμακες, δηλαδή μιας διοικητικής περιφέρειας». Παρόλα αυτά, ακολούθως αναφέρεται ότι «στην περιοχή του ΕΔΠ Ακάμα, αλλά και στην ευρύτερη περιοχή, δεν υπάρχει κατάλογος με τα έργα που πρόκειται να αναπτυχθούν τα επόμενα έτη, καθόσον δεν έχει εγκριθεί το Τοπικό Σχέδιο για την Περιφέρεια Ακάμα. Ωστόσο, μπορεί με κάποια πιθανότητα να προσδιοριστούν ορισμένες μελλοντικές δραστηριότητες ή έργα που πρόκειται να υλοποιηθούν λόγω της εφαρμογής του παρόντος αξιολογούμενου έργου (Πίνακας 1), δηλαδή της λειτουργίας του ΕΔΠ με τους κόμβους υποδομής και το βελτιωμένο οδικό δίκτυο» (Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, Απρίλιος 2021, σελ. 21-22). Ειδικά όσον αφορά τη βελτίωση του οδικού δικτύου, στις σελίδες 34-36 της Συμπληρωματικής Μελέτης αναφέρεται ότι η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση έγινε μόνο στους δρόμους εντός του ΕΔΠ Ακάμα και στα τμήματά τους που περιλαμβάνονται σ' αυτό, τα οποία θεωρήθηκαν ως μέρος του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα. Η βελτίωση των δρόμων πρόσβασης από τις κοινότητες, συνολικού μήκους 27,5 χιλιομέτρων, παρόλο που εξυπηρετεί τους σκοπούς του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα (συνδεσιμότητα ΕΔΠ με Κοινότητες) και υποστηρίζεται από αυτό, δεν θεωρείται μέρος του, καθώς οι δρόμοι αυτοί βρίσκονται εκτός της περιοχής του ΕΔΠ Ακάμα και η αρμοδιότητα βελτίωσής τους ανήκει στην Επαρχιακή Διοίκηση Πάφου και στις Τοπικές Αρχές. Υποστηρίζεται μάλιστα ότι, επειδή η βελτίωση του οδικού δικτύου από τις κοινότητες προς το ΕΔΠ (ακόμη και όσον αφορά το τμήμα του οδικού δικτύου που εμπίπτει εντός των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000, αλλά εκτός του ΕΔΠ), έχει περιληφθεί στη κοινή Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Κοινοτήτων Ακάμα, η οποία έχει ήδη υποβληθεί στην Περιβαλλοντική Αρχή, δεν εξετάζεται στο πλαίσιο της Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα. Τόσο στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 18, σελ. 9-11), όσο και στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 28, σελ. 9), ζητήθηκε όπως διευκρινιστεί κατά πόσον η συγκεκριμένη προσέγγιση είναι συμβατή με τις διατάξεις του άρθρου 6 (3) της Οδηγίας για τους Οικοτόπους (92/43/ΕΟΚ) και τους σχετικούς ερμηνευτικούς οδηγούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επιπρόσθετα, ζητήθηκε όπως διευκρινιστεί κατά πόσον η συγκεκριμένη προσέγγιση λαμβάνει υπόψη και διασφαλίζει τη συσχέτιση μεταξύ των θεμάτων της συσσώρευσης με άλλα έργα ή/και σχέδια, των τροποποιήσεων και επεκτάσεων υφιστάμενων υποδομών και της τακτικής της σαλαμοποίησης, καθώς και της απαίτησης των Οδηγιών της ΕΕ να εκτιμώνται τόσο οι άμεσες, όσο και οι έμμεσες επιπτώσεις ενός έργου. Στις τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών (28.04.2021, σημείο 9, σελ. 4-5) αναγνωρίζεται ότι οι δρόμοι εκτός ΕΔΠ πρέπει να έχουν τις ίδιες προδιαγραφές με αυτούς εντός ΕΔΠ. Σημειώνεται μάλιστα ότι «αυτή είναι η απόφαση και εισήγηση της ΣΕΔ και των Μελετητών, οι οποίοι πήραν οδηγίες από τη ΣΕΔ. Όμως, η τελική απόφαση εναπόκειται στους αρμόδιους φορείς (Επαρχο και Τοπικές Αρχές) η οποία όμως μπορεί να καθοριστεί και από την Περιβαλλοντική Αρχή, κατά την εξέταση της Δέουσας του Τοπικού Σχεδίου (ως όρος)». Επιπρόσθετα, αναφορικά με τη συναξιολόγηση των επιπτώσεων που αναμένεται να προκύψουν από τις βελτιώσεις του οδικού δικτύου εντός του Δικτύου Natura 2000 και αφορούν συνεχόμενες οδεύσεις από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ, αναφέρεται ότι «μέσω του οδικού δικτύου που προτείνεται επιχειρείται η σύνδεση των κοινοτήτων της Χερσονήσου Ακάμα με το ΕΔΠ και σκοπό έχει να βοηθήσει στην οικονομική τους ανάπτυξη. Δεν θα διανοιχθεί νέο οδικό δίκτυο από τις κοινότητες, αλλά θα χρησιμοποιηθεί το υφιστάμενο, το οποίο θα έχει τις ίδιες διατομές με το δίκτυο εντός του ΕΔΠ. Το δίκτυο που είναι εκτός δάσους και αφορά τις κοινότητες, βελτιώνεται συχνά με επίστρωση σπαστών σκύρων από τις κοινότητες σε συνεργασία με την Επαρχιακή Διοίκηση» (τελικές απόψεις και παρατηρήσεις του Τμήματος Δασών, 28.04.2021, σημείο 36, σελ. 13).

48. Σύμφωνα με τη Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Ιανουάριος 2021, σελ. 90 και 154), διεκπεραιώθηκε η χάραξη του δρόμου Άγιος Μηνάς – Νέο Χωριό και βρίσκεται στη διαδικασία εγγραφής του στο δημόσιο οδικό δίκτυο, ως δημόσιος δρόμος συνολικού πλάτους 7 μ., πριν από την υποβολή του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα σε Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων. Η ενέργεια αυτή είναι πλήρως

αντίθετη με τις προβλεπόμενες ρυθμίσεις και τα διαχειριστικά μέτρα που περιλαμβάνονται στα Διαχειριστικά Σχέδια των Προστατευόμενων Περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα, ενώ παράλληλα το αίτημα υποβλήθηκε πριν από την υποβολή του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα σε Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων στα αντικείμενα προστασίας και τους στόχους διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Τόσο στα σχόλια και παρατηρήσεις της ΟΠΟΚ (12.03.2021, σημείο 22, σελ. 12), όσο και στις ερωτήσεις / διευκρινίσεις της ΟΠΟΚ (24.04.2021, σημείο 30, σελ. 109), **ζητήθηκε όπως διευκρινιστεί ποια αρχή υπέβαλε αίτημα εγγραφής του δρόμου Άγιος Μηνάς – Νέο Χωριό στο δημόσιο οδικό δίκτυο πριν από την υποβολή του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα σε Δέουσα Εκτίμηση Επιπτώσεων, εάν ζητήθηκαν οι απόψεις των συναρμόδιων αρχών (Τμήμα Περιβάλλοντος, Τμήμα Δασών, Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας) για τη διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα, πριν από την υποβολή του εν λόγω αιτήματος και εάν ναι, ποιες ήταν αυτές οι απόψεις. Το συγκεκριμένο ερώτημα δεν απαντήθηκε.**

49. Σε σχέση με τα πιο πάνω, λυπούμαστε να παρατηρήσουμε ότι η Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα **δεν αναφέρει καν, πόσο μάλλον να λαμβάνει υπόψη τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Τοπικού Σχεδίου Ακάμα και κυρίως τα συμπεράσματα και τις διαπιστώσεις της Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (Κεφάλαιο 10, σελ. 350-397), η οποία εκπονήθηκε τον Φεβρουάριο 2021 και δημοσιεύτηκε τον Μάρτιο 2021, ένα μήνα πριν την εκπόνηση και εξέταση της Συμπληρωματικής Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα (Απρίλιος 2021).** Με βάση τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021, σελ. 229), **μία σειρά προνοιών του Υπό Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα δύναται να επιφέρουν αναπτυξιακά δικαιώματα και, ως εκ τούτου, αναμένεται να προκαλέσουν σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στις προστατευόμενες περιοχές ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι ακόλουθες πρόνοιες του Υπό Εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα:**

- 49.1. **Προτεινόμενη αναβάθμιση του οδικού δικτύου που οδηγεί από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα, με βάση την οποία προνοείται η εγγραφή μη εγγεγραμμένων δρόμων και μονοπατιών ικανοποιητικής προσπέλασης στο δημόσιο οδικό δίκτυο, ο καθορισμός ιεραρχημένου οδικού δικτύου από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα και η εισαγωγή μίας νέας ειδικής κατηγορίας δρόμων, που αναφέρεται ως «Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο (Ειδικού Καθεστώτος)».**
- 49.2. **Προτεινόμενη κατάργηση (π.χ. Δα1-ΠΦ) και προτεινόμενος περιορισμός (Δα1, Δα2, Δα3) των υφιστάμενων Πολεοδομικών Ζωνών Προστασίας.**
- 49.3. **Προτεινόμενη μετατροπή των Πολεοδομικών Ζωνών Προστασίας σε Πολεοδομικές Ζώνες Υπαίθρου (από Δα2 σε Γα2, από Δα3 σε Γα2* και Δα2, καθώς και από Δα3 σε Δα31).**
- 49.4. **Προτεινόμενη μετατροπή μεγάλου μέρους των Πολεοδομικών Ζωνών Κτηνοτροφικής Χρήσης σε Πολεοδομικές Ζώνες Υπαίθρου (από Δα32 σε Γα4).**
- 49.5. **Προτεινόμενη πολιτική ανέγερσης μεμονωμένης κατοικίας εντός Πολεοδομικών Ζωνών Υπαίθρου (Γα4 και Γα2*), σε ακτίνα 500 μέτρων από το καθορισμένο όριο Πολεοδομικών Ζωνών Οικιστικής, Τουριστικής και Παραθεριστικής Χρήσης.**
- 49.6. **Προτεινόμενη χωροθέτηση «επισκέψιμων αγροκτημάτων» σε Πολεοδομικές Ζώνες Υπαίθρου (Γα2, Γα2*, Γα4, Γγ1 και Γγ2).**
- 49.7. **Προτεινόμενη χωροθέτηση «οικοτουριστικών δραστηριοτήτων» σε Πολεοδομικές Ζώνες Υπαίθρου (Γα4, Γα2 και Γα2*) και Προστασίας (Δα1-ΤΑ και Δα3).**
- 49.8. **Προτεινόμενη μετατροπή τμήματος υφιστάμενων Πολεοδομικών Ζωνών Κτηνοτροφικής Χρήσης (Δα30 και Δα31) στην Ίνεια, στον Κάθικα, στις Πάνω Αρόδες και στη Δρούσεια, σε Τουριστικές Ζώνες (Τ3δ2 και Τ3δ5).**

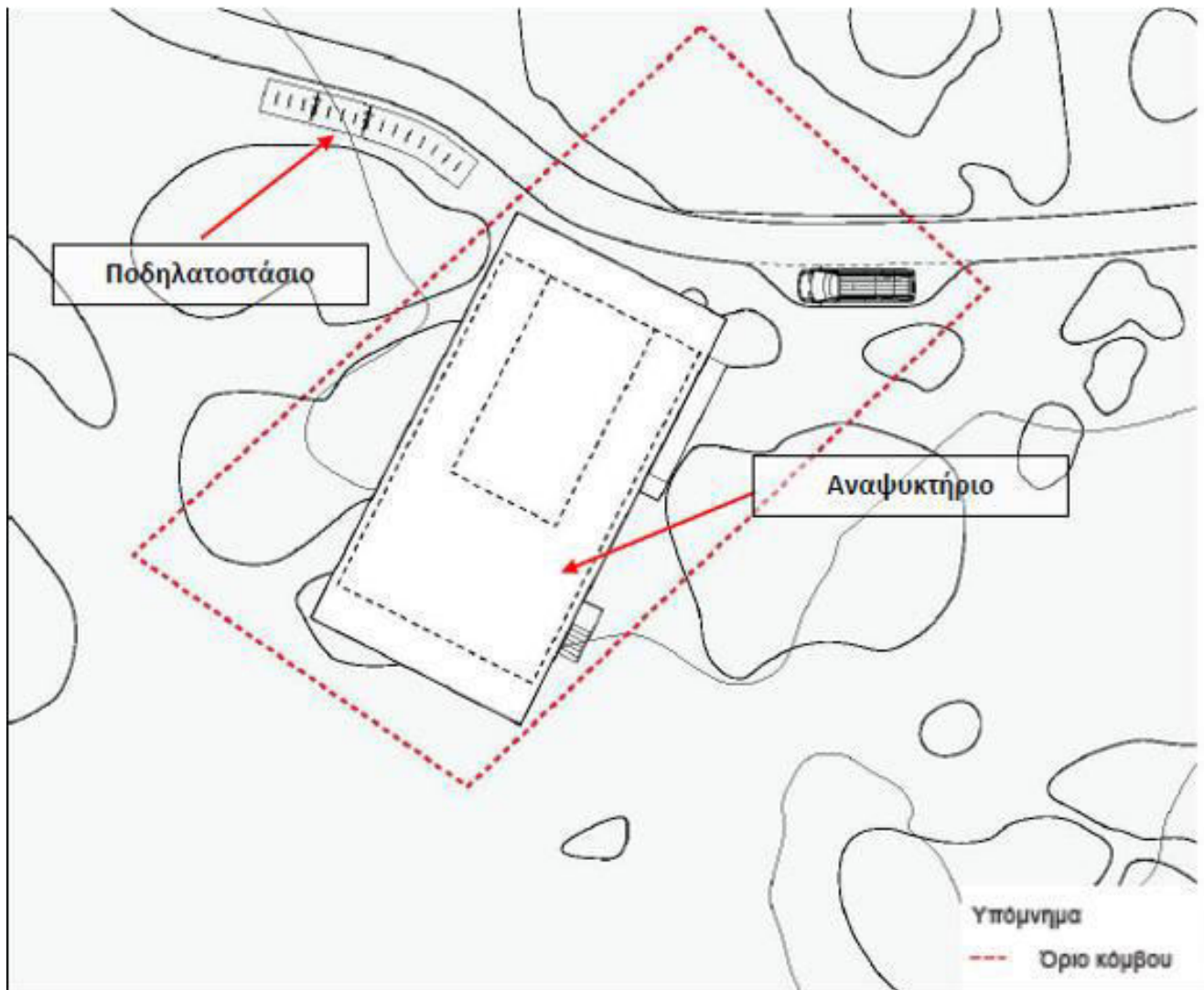
Η προτεινόμενη αναβάθμιση του οδικού δικτύου που οδηγεί από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα, με βάση την οποία προνοείται η εγγραφή μη εγγεγραμμένων δρόμων και μονοπατιών ικανοποιητικής προσπέλασης στο δημόσιο οδικό δίκτυο, ο καθορισμός ιεραρχημένου οδικού δικτύου από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα και η εισαγωγή μίας νέας ειδικής κατηγορίας δρόμων, που αναφέρεται ως «Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο (Ειδικού Καθεστώτος)», είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τις πιο πάνω προτεινόμενες πολεοδομικές ρυθμίσεις, οι οποίες αναμένεται να επιφέρουν σοβαρές, αρνητικές και μη αναστρέψιμες άμεσες, έμμεσες και σωρευτικές επιπτώσεις στις προστατευόμενες περιοχές ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα.

50. Όπως αναφέρεται στα Κεφάλαια «1.5. Περιγραφή Υπό Εξέταση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα» (σελ. 12-16) και «4.2. Σύνοψη των Βασικών Προνοιών / Πολιτικών / Ρυθμίσεων» (σελ. 81-84) της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021), **ο καθορισμός ιεραρχημένου οδικού δικτύου εκτός ορίου ανάπτυξης διαπερνά την περιοχή της υπαίθρου και διασυνδέει τις τοπικές κοινότητες με τις εισόδους του ΕΔΠ Ακάμα. Προβλέπεται η διαμόρφωση 6 ξεχωριστών δρόμων, σχεδόν ένας από κάθε Κοινότητα, οι οποίοι θα καταλήγουν σε αντίστοιχο αριθμό εισόδων στο ΕΔΠ Ακάμα. Πρόκειται για καινοτομία του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα, καθώς η ιεράρχηση οδικού δικτύου στις περιοχές της υπαίθρου δεν αποτελεί πρακτική των Τοπικών Σχεδίων. Ωστόσο, στην περίπτωση του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα κρίθηκε ότι η ιεράρχηση των δρόμων αυτών θα διασφαλίσει τη σύνδεση των Κοινοτήτων με την περιοχή του ΕΔΠ Ακάμα.** Επιπρόσθετα, όπως αναφέρεται στο Κεφάλαιο «1.7.2. Καθορισμός Ιεραρχημένου Οδικού Δικτύου από τις Κοινότητες προς το Πάρκο Ακάμα» (σελ. 36-38), **η ιεράρχηση του οδικού δικτύου του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα ενσωματώνει την εισαγωγή μίας νέας, ειδικής κατηγορίας δρόμων, που αναφέρεται ως Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο (Ειδικού Καθεστώτος).** Σύμφωνα με την Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021), «η χωροθετική πολιτική για χρήσεις γης και δραστηριότητες, που δυνατό να επιτρέπονται κατά μήκος του συγκεκριμένου οδικού δικτύου, σε εφαιπτόμενα τεμάχια γης», «περιλαμβάνουν μεμονωμένη κατοικία (500 μέτρα από όρια ανάπτυξης), ανοικτές αθλητικές εγκαταστάσεις χωρίς τη χρήση προβολών, οικοτουριστικές δραστηριότητες, οινοποιεία και τυροκομεία, καθώς και συσκευαστήρια φρούτων (500 μέτρα από όρια ανάπτυξης). Η εκτός ορίων ανάπτυξη συνοδεύεται από ανάγκες για υποδομές και υπηρεσίες – που προϋποθέτουν επιβαρύνσεις στο περιβάλλον μας περιοχής, με σημαντικότερες για τη συγκεκριμένη περιοχή τη βιοποικιλότητα. Με την εγγραφή τους, οι δρόμοι προσπέλασης δίνουν δικαιώματα ανάπτυξης συγκεκριμένων έργων υπό προϋποθέσεις, στις Ζώνες Γα4, Γα2, Γγ1. Τα διάσπαρτα έργα εκτός ορίου ανάπτυξης, με πολυποικίλες χρήσεις και διαφορετικού βαθμού ανάγκες για υποδομές μεμονωμένα, αλλά και συσσωρευτικά, δυνατό να επηρεάσουν τόσο άμεσα, όσο και έμμεσα, τα προστατευταία αντικείμενα της περιοχής Natura 2000, αλλά και την αισθητική του τοπίου και το φυσικό περιβάλλον. Το συγκεκριμένο οδικό δίκτυο κρίνεται ως απόλυτα αναγκαίο, τόσο για σκοπούς προσβασιμότητας στο ΕΔΠ του Ακάμα, όσο και για σκοπούς διασύνδεσης του ΕΔΠ Ακάμα με τις Κοινότητες και δημιουργίας ωφελειών σε αυτές από τη λειτουργία του ΕΔΠ». Επιπλέον, όπως αναφέρεται, «το οδικό δίκτυο εξυπηρέτησης του ΕΔΠ, όσο και των Κοινοτήτων, αναφέρεται ότι είχε προβλεφθεί τόσο στο Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα, όσο και στο Διαχειριστικό Σχέδιο της Περιοχής ΤΚΣ του Δικτύου Natura 2000. Κατά την εκπόνηση των προηγούμενων δύο αυτών σχεδίων, είχε συζητηθεί, και τέθηκε και ως προϋπόθεση, όπως εξασφαλιστεί ότι αυτό το οδικό δίκτυο, το οποίο θα πρέπει να εγγραφεί ως δημόσιο, εξαιρεθεί από το οποιοδήποτε νομικό πλαίσιο που μπορεί να το κρίνει ως ικανοποιητική προσπέλαση για σκοπούς παραχώρησης άδειας για οποιασδήποτε μορφής ανάπτυξης, πέραν των κόμβων εξυπηρέτησης επισκεπτών και των εισόδων του ΕΔΠ Ακάμα». Η συγκεκριμένη πρόνοια του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα – η οποία προνοεί την αναβάθμιση του οδικού δικτύου που οδηγεί από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα, μέσω της εγγραφής μη εγγεγραμμένων δρόμων και μονοπατιών ικανοποιητικής προσπέλασης στο δημόσιο οδικό δίκτυο, τον καθορισμό ιεραρχημένου οδικού δικτύου από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα και την εισαγωγή μίας νέας ειδικής κατηγορίας δρόμων, που αναφέρεται ως «Δευτερεύον Οδικό Δίκτυο (Ειδικού Καθεστώτος)» – επιβεβαιώνει, με τον χειρότερο τρόπο, τις ανησυχίες, επιφυλάξεις και ενστάσεις που είχαμε εκφράσει στο παρελθόν ως προς τη χωροθέτηση σημείων εισόδου στο ΕΔΠ Ακάμα μακριά από τις τοπικές κοινότητες. Όπως αναφέρεται και στη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021, σελ. 385), με οποιαδήποτε εγγραφή δευτερεύοντος οδικού δικτύου ειδικού καθεστώτος προκύπτουν δικαιώματα ανάπτυξης, τόσο σε Πολεοδομικές Ζώνες Υπαίθρου, όσο και σε προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000, τα οποία εξυπηρετούν συγκεκριμένους τύπους αναπτύξεων, όπως η μεμονωμένη κατοικία και το επισκέψιμο αγρόκτημα. Ως αποτέλεσμα, σύμφωνα με την ίδια τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021), το προτεινόμενο οδικό δίκτυο επιφέρει δυνητικά σημαντικές άμεσες, έμμεσες και συσσωρευτικές επιπτώσεις στις προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (σελ. 393).

51. Οι πρόνοιες του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα για την εγγραφή στο δημόσιο οδικό δίκτυο των δρόμων, οι οποίοι διαπερνούν τις προστατευόμενες περιοχές του Δικτύου Natura 2000 και συνδέουν το

ΕΔΠ Ακάμα με τις τοπικές κοινότητες, είναι ασύμβατες με τις προβλεπόμενες ρυθμίσεις των Διαχειριστικών Σχεδίων των Περιοχών Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα. Ειδικότερα, με βάση το «Μέτρο 4.1.1. Συντήρηση οδικού δικτύου προστατευόμενης περιοχής» του «Διαχειριστικού Σχεδίου για την Περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ Χερσονήσος Ακάμα», το οποίο εκπονήθηκε και δημοσιεύτηκε από το Τμήμα Περιβάλλοντος, τον Απρίλιο του 2016, προτείνεται **«η απαγόρευση ασφαλτόστρωσης του υφιστάμενου οδικού δικτύου και η μη υλοποίηση άλλων έργων υποδομής (όπως φωτισμού, αποχέτευσης, υδατοπρομήθειας, κτλ), πέρα από τη συντήρηση και βελτίωση του οδικού δικτύου. [...] Σημειώνεται ότι τα έργα βελτίωσης του οδικού δικτύου δεν αφορούν έργα διαπλάτυνσης, αλλά θα πρέπει κατά διαστήματα να δημιουργείται αρκετό πλάτος για σκοπούς προσπεράσματος. Επίσης, σημειώνεται ότι το εν λόγω οδικό δίκτυο δεν θα πρέπει να εγγραφεί ως δημόσιο»** [βλ. «Διαχειριστικό Σχέδιο για την Περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ Χερσονήσος Ακάμα». Τεύχος 2 από 3, «Κεφάλαιο 6. Μέτρα Διαχείρισης. 6.5. Μέτρα Βέλτιστης Διαχείρισης – Λειτουργίας Περιοχής. 6.5.1. Υποδομές», σελ. 78-80]. Συναφείς με τα πιο πάνω είναι αρκετές από τις προβλεπόμενες ρυθμίσεις και τα διαχειριστικά μέτρα του «Διαχειριστικού Σχεδίου για την Περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα» [βλ. «Μέτρο Β.1. Διαχειριστικά μέτρα που αφορούν δασικές δραστηριότητες που αναμένεται να δράσουν εις όφελος των ειδών καθορισμού για την περιοχή», «Μέτρο Β.3. Έλεγχος των παράνομων πρακτικών και των μη-αδειοδοτημένων δραστηριοτήτων» και «9. Διαχειριστικά Μέτρα. 9.3. Μέτρα Ρύθμισης Χρήσεων Γης και Δραστηριοτήτων», σελ. 63-64 και 67]. **Οι πρόνοιες του υπό εκπόνηση Τοπικού Σχεδίου Ακάμα, οι οποίες αφορούν τον καθορισμό ιεραρχημένου οδικού δικτύου από τις τοπικές κοινότητες προς το ΕΔΠ Ακάμα, συνδέονται άμεσα με το υπό εξέταση Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα και αντιβαίνουν και συγκρούονται με τις προβλεπόμενες ρυθμίσεις και τα διαχειριστικά μέτρα των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000 ΤΚΣ και ΖΕΠ Χερσονήσος Ακάμα.** Είναι θετική η εισήγηση της Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων Τοπικού Σχεδίου Ακάμα (Φεβρουάριος 2021) για εξαίρεση του οδικού δικτύου, το οποίο μπορεί να εγγραφεί ως δημόσιο από οποιοδήποτε νομικό πλαίσιο που το κρίνει ως ικανοποιητική προσπέλαση με δυνατότητα ανάπτυξης (σελ. 37-38). Ταυτόχρονα, όμως, αυτό πρέπει να αφορά μόνο τις περιοχές εκτός των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000, καθώς εντός των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου Natura 2000, θα πρέπει να απαγορευτεί εντελώς η εγγραφή του οδικού δικτύου ως δημόσιο, ενώ παράλληλα εντός του ΕΔΠ Ακάμα το οδικό δίκτυο πρέπει να περιλαμβάνει μόνο δασικούς δρόμους. Επιπρόσθετα, οποιοσδήποτε φωτισμός του οδικού δικτύου εκτός των ορίων ανάπτυξης των τοπικών κοινοτήτων πρέπει να απαγορευθεί.

Χάρτης 1: Προτεινόμενο χωροταξικό σχέδιο Κόμβου 7 – Νότιος Κόλπος Λάρας

Πηγή:

Νικολαΐδης & Συνεργάτες – Πολιτικοί Μηχανικοί & Μηχανικοί Περιβάλλοντος. Ιανουάριος 2021. «Εικόνα 38: Προτεινόμενο χωροταξικό σχέδιο κόμβου 7 στο στάδιο της προμελέτης (Πρόταση Β – Επιλεχθείσα Λύση)», *Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στο πλαίσιο υλοποίησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα για: (α) την Κατασκευή Δεκατεσσάρων Κόμβων Υποδομών και (β) τη Βελτίωση Οδικού Δικτύου*. Τελική Έκθεση, σελ. 129.

Χάρτης 2: Περιοχή χωροθέτησης Κόμβου 7 – Νότιος Κόλπος Λάρας (με κίτρινη πινέζα)

Πηγή:

Νικολαΐδης & Συνεργάτες – Πολιτικοί Μηχανικοί & Μηχανικοί Περιβάλλοντος. Ιανουάριος 2021. «Εικόνα 9: Κόμβος 7 – Νότιος Κόλπος Λάρας», *Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης στο πλαίσιο υλοποίησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα για: (α) την Κατασκευή Δεκατεσσάρων Κόμβων Υποδομών και (β) τη Βελτίωση Οδικού Δικτύου*. Τελική Έκθεση, σελ. 77.

Χάρτης 3: Περιοχή χωροθέτησης Κόμβου 7 – Νότιος Κόλπος Λάρας (με κόκκινο κύκλο)

Πηγή: Γεωπύλη Inspire – Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας – Υπουργείο Εσωτερικών – Κυπριακή Δημοκρατία. *Εφαρμογές > Υδρογραφικά Δεδομένα*.

Υπόμνημα:

Κόκκινη διακεκομμένη γραμμή: Καθορισμένο όριο της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας, με βάση τον περί της Προστασίας της Παραλίας Νόμο (ΚΕΦ.59).

Πράσινη γραμμή: Καθορισμένο όριο της ανώτατης στάθμης παλίρροιας, με βάση το άρθρο 2 του περί της Προστασίας της Παραλίας Νόμου (ΚΕΦ.59).

Κίτρινη & Γαλάζια γραμμή: Καθορισμένο όριο ανώτατης χειμερινής ίσαλης γραμμής (κίτρινη γραμμή αμμόδης παραλία και γαλάζια γραμμή βραχώδης ακτογραμμή), με βάση το άρθρο 8 του Έβδομου Πρωτοκόλλου της Σύμβασης της Βαρκελώνης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Παράκτιων Ζωνών της Μεσογείου.

Χάρτης 4: Κόμβοι υποδομών (σε κόκκινους κύκλους) του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής Λάρας – Τοξεύτρας

Πηγή:

United Nations Environment Programme / Mediterranean Action Plan Barcelona Convention – Specially Protected Areas / Regional Activity Centre (UNEP/MAP – RAC/SPA). 10/13: *The Lara – Toxeftra Turtle Reserve proposed for inclusion in the SPAMI List.*

Πτηνολογικός Σύνδεσμος

Προς

κ. Κώστα Χατζηπαναγιώτου
Διευθυντή
Τμήμα Περιβάλλοντος
chadjipanayiotou@environment.moa.gov.cy

Υπόψιν

κα. Έλενα Στυλιανοπούλου
Ανώτερη Λειτουργό Περιβάλλοντος
Τμήμα Περιβάλλοντος
estylianopoulou@environment.moa.gov.cy

Κοινοποίηση: Μέλη της ad hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Λευκωσία, 13 Μαΐου 2021

Αγαπητέ κ. Χατζηπαναγιώτου,

Θέμα: Τελικές Τοποθετήσεις σε συνέχεια αποστολής απαντήσεων στα ερωτήματα από τη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα (Μελέτη Δημήτριου Μπακαλούδη Απρίλιος 2021 και απαντήσεις Μάιος 2021)

Επικοινωνώ μαζί σας σε συνέχεια της αποστολής απαντήσεων (29/4/2021) στα ερωτήματα των εμπλεκόμενων φορέων σε σχέση με το πιο πάνω θέμα, για να καταθέσω γραπτώς τις τελικές μου τοποθετήσεις.

Η θέση μου είναι ότι ο Ακάμας πρέπει να τύχει διαχείρισης πρωτίστως ως περιοχή Natura 2000, με όρια όπως αυτά καθορίζονται βάσει σχετικών επιστημονικών κριτηρίων (και με επιπρόσθετο στόχο να διατηρηθεί το παρθένο τοπίο που αποτελεί και το συγκριτικό της πλεονέκτημα ως τουριστικός προορισμός).

Αν και συμφωνώ με τους κύριους στόχους του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα, όπου συμπεριλαμβάνονται κάποια θετικά στοιχεία, διατηρώ σοβαρούς προβληματισμούς για κάποιες από τις κυριότερες πρόνοιές του, όπως αναλύονται πιο κάτω.

1. Θετικές προτάσεις και εξελίξεις του Σχεδίου:

α. Αποτροπή ασφαλτόστρωσης οποιουδήποτε δρόμου εντός του ΕΔΠ

Όπως αναφέρεται στο τελευταίο έγγραφο που περιλαμβάνει τις απαντήσεις στα ερωτήματα που προέκυψαν από τη Συμπληρωματική Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο [τελικό έγγραφο], κανένας δρόμος εντός του ΕΔΠ δεν θα ασφαλτοστρωθεί. Αυτό προκύπτει από πρόσφατη απόφαση, όπως αναφέρεται, αφού στον αρχικό σχεδιασμό προβλεπόταν η ασφαλτόστρωση δυνητικά τριών δρόμων (Άσπρος-Λάρα, και σε μετέπειτα στάδιο δυνητικά Σμιγιές-Άγιος Μηνάς, Κουδουνάς-Σμιγιές). Αναμένω η απόφαση αυτή να μεταφερθεί ως ουσιώδης όρος σε μελλοντική Έκθεση της Περιβαλλοντικής Αρχής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση του Σχεδίου, ούτως ώστε να αποφευχθεί οποιαδήποτε επαναφορά της πρότασης αυτής. Θεωρώ ότι οποιαδήποτε ασφαλτόστρωση δρόμου εντός του ΕΔΠ Ακάμα θα επιφέρει αρνητικές, μη αναστρέψιμες επιπτώσεις στα είδη καθορισμού της περιοχής, ιδιαίτερα από άποψη αύξησης επισκεψιμότητας, και επομένως ενόχλησης. Συνάμα να τονίσω ότι μια τέτοια πρόνοια θα αντιστρατευόταν της πρότασης που περιλαμβάνεται στο Διαχειριστικό Σχέδιο του Τόπου Κοινοτικής Σημασίας Χερσόνησος Ακάμα, που αφορά την απαγόρευση ασφαλτόστρωσης του υφιστάμενου οδικού δικτύου.

β. Έλεγχος εισόδου και προώθηση εναλλακτικών μέσων διακίνησης

Η δημιουργία σημείων εισόδων και η πρόταση για μηχανισμούς με τους οποίους το Πάρκο θα μπορεί να κλείνει σε περιπτώσεις αυξημένης επισκεψιμότητας με βρίσκει σύμφωνο. Παρόλα αυτά διατηρώ ενδοιασμούς για τον τρόπο με τον οποίο θα εφαρμόζεται το μέτρο αυτό, αφού δεν έχει παρουσιαστεί κάπου σε λεπτομέρεια, καθώς και με τη χωροθέτηση κάποιων από τα σημεία εισόδου όπως αναφέρω πιο κάτω. Επίσης η προώθηση εναλλακτικών μέσων διακίνησης όπως τα χαμηλά τέλη εισόδου για πεζούς, ποδηλάτες, μικρά λεωφορεία, η χρήση Park Shuttle σε ευαίσθητες περιοχές και η μελέτη χρήσης Park Shuttle σε επιπρόσθετες περιοχές, με βρίσκουν σύμφωνο, νοουμένου ότι θα εφαρμοστούν αποτελεσματικά.

γ. Κατάργηση ορισμένων δρόμων και αποκατάσταση των περιοχών

Όπως αναφέρεται και στις απαντήσεις που στάλθηκαν στα ερωτήματα, το Σχέδιο αποκλείει τη δημιουργία δρόμων και προτείνει τη σταδιακή κατάργηση ή κλείσιμο αρκετών δρόμων. Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στην πλήρη κατάργηση με αποκατάσταση της βλάστησης σε δρόμους μήκους 40 χιλιομέτρων και σε δεύτερο στάδιο σε κατάργηση και άλλων δρόμων. Θεωρώ αυτό το μέτρο θετικό και σε εναρμόνιση με τα Διαχειριστικά Μέτρα που περιλαμβάνονται στα Διαχειριστικά Σχέδια των περιοχών Natura 2000 Χερσονήσος Ακάμα.

δ. Αποτροπή δημιουργίας συγκεκριμένων υποδομών

Η αποτροπή δημιουργίας υποδομών διανυκτέρευσης εντός του ΕΔΠ Ακάμα καθώς και η αποτροπή παροχής οργανωμένων υπηρεσιών λουόμενων στις παραλίες, κρίνονται ως θετικά.

2. Απαραίτητες προϋποθέσεις πριν την εφαρμογή του Σχεδίου:

α. Έκδοση Διαταγμάτων Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης για τις περιοχές Natura 2000

Θεωρώ απαραίτητη προϋπόθεση, πριν την εφαρμογή του εν λόγω Σχεδίου, την έκδοση των αναγκαίων Διαταγμάτων για τις περιοχές Natura 2000 Χερσονήσου Ακάμα. Ελλείψει των εν λόγω Διαταγμάτων, τα Διαχειριστικά Σχέδια για τις περιοχές Natura 2000 Χερσονήσου Ακάμα που έχουν ετοιμαστεί και δημοσιευτεί από τις αρμόδιες αρχές δεν έχουν νομική ισχύ. Θεωρώ ότι πρωτίστως πρέπει να λάβουν νομική υπόσταση τα Διαχειριστικά Μέτρα των περιοχών Natura 2000 για να λειτουργήσουν και ως κατευθυντήριες γραμμές που θα διέπουν την εφαρμογή οποιονδήποτε Μέτρων για το ΕΔΠ Ακάμα. Αυτό το αναφέρω στη βάση ότι οι Κοινοτικές Οδηγίες, σύμφωνα με τις οποίες καθορίστηκαν οι περιοχές ως Natura 2000, υπερισχύουν οποιασδήποτε εθνικής νομοθεσίας.

β. Άρση παρανομιών

Η όλη επιχειρηματολογία που παρουσιάζεται στις Μελέτες Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, καθώς και στο τελικό έγγραφο, βασίζεται στην άρση των παράνομων επεμβάσεων και της λειτουργίας παράνομων αναψυκτήριων. Σύμφωνα με την παρουσίαση του Τμήματος Δασών για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα που έγινε στις 23/11/2018, η άρση των παράνομων επεμβάσεων αποτελούσε μέτρο που προβλεπόταν να συμβεί το 2^ο εξάμηνο το 2018. Εντούτοις, τρία χρόνια αργότερα, τα παράνομα υποστατικά εξακολουθούν να υφίστανται στην περιοχή. Αντιθέτως, άλλα έργα που προβλέπονταν στο Χρονοδιάγραμμα σε αρχικά στάδια, όπως ο Αρχιτεκτονικός Διαγωνισμός, έχουν ήδη ολοκληρωθεί. Ως εκ τούτου, και μετά από τα δεκαετίες ανοχής από το Κράτος στη λειτουργία των παράνομων υποστατικών, θεωρώ δικαιολογημένη την ανησυχία ότι η λειτουργία των αναψυκτήριων που προβλέπονται από το Σχέδιο θα είναι επιπρόσθετη των υφιστάμενων παράνομων αναψυκτήριων. Επίσης, θεωρώ ότι δικαιολογημένα μπορεί να δημιουργηθεί αμφιβολία σχετικά με τη διαχείριση των νέων υποδομών και την εφαρμογή κανονισμών και όρων, μετά από χρόνια ανοχής παρανομιών στην περιοχή από το Κράτος.

3. Ζητήματα που θεωρώ ότι εξακολουθούν να υπάρχουν με πρόνοιες του Σχεδίου:

α. Μη ικανοποιητικές απαντήσεις σε κάποια από τα ερωτήματα:

- Θεωρώ ότι οι Μελέτες Ειδικής Οικολογικής Αξιολογήσεις και όλα τα συμπληρωματικά έγγραφα που παρουσιάστηκαν αποτυγχάνουν να εκτιμήσουν ικανοποιητικά και συσσωρευτικά τις επιπτώσεις του Σχεδίου συγκεκριμένα στα είδη καθορισμού των περιοχών Natura 2000, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων στις Ευνοϊκές Τιμές Αναφοράς των φωλεάζοντων ειδών πτηνοπανίδας και των Τιμών Στόχων των μεταναστευτικών ειδών πτηνοπανίδας. Ανάλογες ελλείψεις στην αξιολόγηση από την αρχική Μελέτη (Νικολαΐδης και Συνεργάτες) αναγνωρίζονται επίσης από το Τμήμα Δασών στις απόψεις και παρατηρήσεις του (22/2/2021), ενώ οι αναφορές στο τελικό έγγραφο που παραπέμπουν στη Συμπληρωματική Μελέτη (Μπακαλούδη) δεν αφορούν ανάλυση των επιπτώσεων στους Στόχους Διατήρησης και στις προαναφερόμενες τιμές, ιδιαίτερα όσον αφορά την πτηνοπανίδα.
- Θεωρώ ως δεδομένο ότι οι παράνομες δραστηριότητες που λαμβάνουν χώρα εντός των περιοχών Natura 2000 θα έπρεπε να είχαν ήδη τερματιστεί στη βάση των υφιστάμενων νομοθεσιών και του καθεστώτος προστασίας των περιοχών, και ότι η επόπτευση θα πρέπει να εντατικοποιηθεί σημαντικά στην περιοχή. Επίσης οι παράνομες δραστηριότητες θα μπορούσαν να ρυθμιστούν πρωτίστως με την έκδοση Διαταγμάτων Διαχείρισης στη βάση των Μέτρων που προτείνονται στα Διαχειριστικά Σχέδια για τις περιοχές Natura 2000, που έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα τις ανάγκες των ειδών καθορισμού των περιοχών Natura 2000. Επομένως οποιαδήποτε απάντηση που δίνεται στα ερωτήματα που αφορούν τις επιπτώσεις στην περιοχή από συγκεκριμένες πρόνοιες του Σχεδίου η οποία στηρίζεται στον τερματισμό των παράνομων ή ακατάλληλων δραστηριοτήτων, θεωρώ ότι δεν μπορεί να κριθεί ως ικανοποιητική, αφού αυτό εξυπακούεται και δεν αντιλαμβάνομαι πως συνδέεται με τις πιο επεμβατικές πρόνοιες του Σχεδίου που περιλαμβάνουν την κατασκευή αναψυκτήριων και τη βελτίωση δρόμων.
- Θεωρώ επίσης ατεκμηρίωτη την εξαγωγή συμπεράσματος ότι η ύπαρξη των Κόμβων θα έχει θετικές επιπτώσεις στη βάση και μόνο του επιχειρήματος ότι οι επισκέπτες θα συγκεντρώνονται στις εν λόγω περιοχές και με αυτό τον τρόπο θα αποφεύγεται η άσκοπη περιπλάνηση των επισκεπτών σε ευαίσθητες περιοχές. Αυτό γιατί **1.** Δεν απαγορεύεται η περιπλάνηση και σε άλλες περιοχές, τις οποίες οι επισκέπτες ίσως να προτιμήσουν λόγω συνωστισμού στις περιοχές των Κόμβων και **2.** Ορισμένοι από τους Κόμβους χωροθετούνται οι ίδιοι στις πλέον πιο ευαίσθητες περιοχές (ιδιαίτερα στην περιοχή της Τοξεύτρας και της Λάρας) κάποιες από τις οποίες είναι ακόμη ανέπαφες ή χωρίς οποιοσδήποτε υποδομές (ιδιαίτερα στις τοποθεσίες Φοντάνα Αμορόζα, Τζιόνι και στη Γερόνησο). Θεωρώ ότι τα κύρια ζητήματα των επιπτώσεων από τους Κόμβους προκύπτουν από **1.** Την κατασκευή τους σε περιοχές που μέχρι τώρα παραμένουν ανέπαφες και **2.** Τις προβλεπόμενες χρήσεις ορισμένων από αυτών, δηλαδή η χρήση τους πέρα από χώρους υγιεινής, ενημέρωσης και ελέγχου του Πάρκου και **3.** Επιπρόσθετες επεμβάσεις που θα απαιτηθούν για τη λειτουργία τους (σύνδεση με δίκτυα ύδρευσης σε μεγάλες αποστάσεις), οι οποίες δεν εκτιμήθηκαν επαρκώς.
- Κρίνω επίσης μη ικανοποιητική την απάντηση στο ερώτημα για την εναλλακτική λύση χωροθέτησης των Κόμβων που αποτελούν σημεία εισόδου στις κοινότητες. Με γνώμονα την ήδη απαραίτητη αύξηση στο προσωπικό για φύλαξη και εποπτεία της περιοχής Natura 2000 ανεξαρτήτως του Σχεδίου για το Πάρκο, την απαραίτητη διασύνδεση στη διαχείριση ολόκληρης

της Χερσονήσου, την προώθηση της αυξανόμενης χρήσης Park Shuttle από τις Κοινότητες και τη χρήσιμη και επιθυμητή από οικονομικής άποψης παρότρυνση των χρηστών του Πάρκου να επισκέπτονται τις τοπικές κοινότητες, θεωρώ ότι μακροπρόθεσμα θα αποτελούσε μια καλύτερη και πιο βιώσιμη λύση.

β. Οδικό δίκτυο και ποδηλατοδρόμοι

Όσον αφορά το οδικό δίκτυο, πέραν της κατάργησης σημαντικού αριθμού δρόμων, της προώθησης εναλλακτικών μέσων και τον έλεγχο της ταχύτητας με τα οποία είμαι σύμφωνος, παρατηρώ ότι δεν έχει γίνει καμία εκτίμηση του όγκου της επισκεψιμότητας ως αποτέλεσμα της βελτίωσης του οδικού δικτύου και των επιπτώσεων της όχλησης που θα προκύψει στα είδη καθορισμού των περιοχών Natura 2000. Αυτό αποτελεί σοβαρό κενό και επομένως θεωρώ ότι δεν μπορεί να εξαχθεί ασφαλές συμπέρασμα ως προς τις επιπτώσεις της βελτίωσης αυτής στα είδη καθορισμού των περιοχών Natura 2000. Παρατηρώ επίσης, ότι ένας από τους βασικότερους τρόπους διαχείρισης της δυνητικά αυξημένης επισκεψιμότητας ως αποτέλεσμα του βελτιωμένου οδικού δικτύου, είναι το κλείσιμο του Πάρκου. Παρόλο που συμφωνώ με αυτή την πρόταση, εντούτοις τη δεδομένη στιγμή δεν γίνεται σαφές πότε και πως θα εφαρμοστεί το μέτρο αυτό, με αριθμούς και ξεκάθαρο σχέδιο δράσης. Όσον αφορά τη συναξιολόγηση της βελτίωσης του οδικού δικτύου που προβλέπεται από το Σχέδιο για το ΕΔΠ και από τα Τοπικά Σχέδια κάνω αναφορά πιο κάτω.

Τέλος, όσον αφορά τον ποδηλατοδρόμο από τον Άσπρο Ποταμό μέχρι τη Λάρα, θεωρώ ότι δεν επαρκεί η επεξήγηση που δίνεται στο τελικό έγγραφο, ότι πρόκειται για αλλαγή χρήσης ήδη υφιστάμενου δρόμου με πιο ήπια μέσα, αφού όπως το αντιλαμβάνομαι αφορά δρόμο που χαρακτήριζε από τα χρόνια ακατάλληλης χρήσης από αυτοκίνητα εντός της Ζώνης Προστασίας της Παραλίας, και θα ανέμενα την κατάργηση του.

γ. Ανάγκη συναξιολόγησης Σχέδιου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα και Τοπικών Σχεδίων Ακάμα και Πέγεια

Όπως προβλέπεται από την Οδηγία για τους Οικοτόπους, κάθε Σχέδιο που δύναται να επηρεάσει σημαντικά μια περιοχή Natura 2000 πρέπει να συνεκτιμάται για τις επιπτώσεις του καθαυτό ή από κοινού με άλλα Σχέδια, είτε αυτά είναι ολοκληρωμένα, είτε εγκεκριμένα είτε ακόμη και προτεινόμενα. Τα έγγραφα που έχουν παρουσιαστεί αδυνατούν να συνεκτιμήσουν τις επιπτώσεις των προνοιών του Σχέδιου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα με τα προτεινόμενα Τοπικά Σχέδια Ακάμα και Πέγεια στα είδη καθορισμού των περιοχών Natura 2000 Χερσονήσος Ακάμα. Ταυτόχρονα κρίνω το γεγονός ότι δεν συνεκτιμήθηκαν οι πρόνοιες που προτείνονται για το οδικό δίκτυο από το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα και από το Σχέδιο για το ΕΔΠ ως σαλαμοποίηση της εκτίμησης των επιπτώσεων, αφού η βελτίωση του οδικού δικτύου αφορά συνεχόμενες οδεύσεις που συνδέουν τις Κοινότητες με το Εθνικό Δασικό Πάρκο, όπως αναφέρεται και στη Μελέτη. Σημειώνω ότι ειδικά για το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα, έχει ήδη εκπονηθεί Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης, η οποία δεν λαμβάνεται υπόψη στην εν λόγω Μελέτη.

δ. Αμφισβήτηση πληροφοριών αρμόδιας αρχής

Θεωρώ αδικαιολόγητη την αμφισβήτηση των χαρτών που ετοιμάστηκαν από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας που παρουσιάζουν περιοχές απόλυτης προστασίας αρπακτικών ειδών, περιοχές για υδρόβια-μεταναστευτικά και περιοχές τροφοληψίας και διασποράς άλλων πουλιών, στη βάση του ότι θεωρούνται ως 'πολύ μεγάλες', ιδιαίτερα νοουμένου ότι για τους σκοπούς της μελέτης δεν διενεργήθηκαν καταγραφές πεδίου. Η αναφορά στο τελικό έγγραφο ότι δεν υπάρχουν θέσεις φωλεοποίησης αρπακτικών πλησίον των Κόμβων και ότι οι θέσεις φωλεοποίησης βρίσκονται στο κέντρο των κύκλων δεν ευσταθεί ως επιχειρήματα αμφισβήτησης των χαρτών, αφού ιδιαίτερα τα αρπακτικά, αναλόγως του είδους, δραστηριοποιούνται ως μέρος του κύκλου ζωής τους σε ζώνες σε αρκετή απόσταση από τη φωλιά τους.

4. Εισηγήσεις και προτάσεις:

- α. Άμεση άρση όλων των παρανομιών πριν παρθεί οποιαδήποτε απόφαση σε σχέση με το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα.
- β. Προτεραιότητα στην έκδοση Διαταγμάτων Διαχείρισης και εφαρμογή μέτρων Διαχειριστικών Σχεδίων περιοχών Natura 2000 πριν παρθεί οποιαδήποτε απόφαση σε σχέση με το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα.
- γ. Περιορισμός στις προβλεπόμενες χρήσεις των υποδομών στους Κόμβους μόνο για θέματα ελέγχου, ενημέρωσης και χώρων υγιεινής, και αποτροπή δημιουργίας αναψυκτήριων και καταστημάτων πώλησης προϊόντων σε οποιονδήποτε από τους Κόμβους. Πιστεύω ότι η προώθηση και προτροπή επίσκεψης των χρηστών του Πάρκου στις τοπικές κοινότητες για την προμήθεια οποιονδήποτε αναγκαίων προϊόντων πριν την επίσκεψη στο Πάρκο όχι μόνο θα πετύχει τη μείωση της όχλησης εντός της περιοχής Natura 2000 από την ύπαρξη και χρήση των αναψυκτήριων και καταστημάτων, αλλά συνάμα και την ταυτόχρονη οικονομική και κοινωνική στήριξη των κοινοτήτων.
- δ. Αποτροπή κατασκευής οποιονδήποτε υποδομών σε ανέπαφες περιοχές ή περιοχές που τη δεδομένη στιγμή δεν έχουν οποιεσδήποτε υποδομές - συγκεκριμένα κατάργηση των Κόμβων Φοντάνα Αμορόζα, Γερόνησου και Κόμβος Τζιόνι.
- ε. Μεταφορά των Κόμβων Εισόδου στις Κοινότητες του Ακάμα.
- στ. Περιορισμός στις βελτιώσεις του οδικού δικτύου μόνο στα απολύτως απαραίτητα για σκοπούς ασφάλειας, στη βάση της αρχής της πρόληψης αφού δεν έχουν εκτιμηθεί επαρκώς οι επιπτώσεις από την αυξημένη επισκεψιμότητα (για την οποία απουσιάζουν ουσιώδεις στοιχεία) ως αποτέλεσμα της βελτίωσης του οδικού δικτύου στα είδη καθορισμού των περιοχών Natura 2000.
- ζ. Μεταφορά του ποδηλατοδρόμου από τον Άσπρο Ποταμό μέχρι τη Λάρα κατά μήκος του δρόμου που προβλέπεται για τα αυτοκίνητα.
- η. Συναξιολόγηση Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα και Τοπικών Σχεδίων Ακάμα και Πέγειας πριν παρθεί οποιαδήποτε απόφαση σε σχέση με το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του ΕΔΠ Ακάμα.

Με βάση τα πιο πάνω, θεωρώ ότι η αξιολόγηση των επιπτώσεων του Σχεδίου παρουσιάζει αρκετά κενά, και δεν μπορεί να εξαχθεί το ασφαλές συμπέρασμα ότι το Σχέδιο δεν θα έχει σημαντικές, αρνητικές επιπτώσεις στα είδη καθορισμού των περιοχών Natura 2000. Στη βάση της αρχής της πρόληψης, θεωρώ ότι το Σχέδιο (και ιδιαίτερα οι Κόμβοι και το Οδικό Δίκτυο) δεν μπορεί να εγκριθεί ως έχει χωρίς να τύχει σημαντικής τροποποίησης και στη βάση της εκτίμησης που έχει μέχρι τώρα παρουσιαστεί.

Παραμένω στη διάθεση σας για περαιτέρω διευκρινήσεις και συζήτηση του θέματος.

Με εκτίμηση,

Δρ. Μάρτιν Χέλλικαρ

Διευθυντής

Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου

Working for a sustainable Cyprus

14 Απριλίου, 2021
140/80/21

κ Κώστα Χατζηπαναγιώτου
Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος
Τμήμα Περιβάλλοντος
μέσω Ηλεκτρονικού Ταχυδρομείου

Αγαπητέ κ Χατζηπαναγιώτου

**Θέμα : Υποβολή Σχολίων για τις δύο Μελέτες Οικολογικής Αξιολόγησης για το Σχέδιο
Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα.**

Επικοινωνώ μαζί σας σχετικά με το πιο πάνω θέμα, για να σας δώσω τα σχόλια μου, σε συνέχεια των δύο συνεδριάσεων που έγιναν στις 04.03.2021 και 22.04.2021 και των συμπληρωματικών στοιχείων που μας στάληκαν στις 29.04.2021.

Αρχικά, θα ήθελα να τονίσω πως δεν μπορώ να αντιληφθώ την πρόθεση έναρξης δημιουργίας κόμβων εντός του Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) εφόσον σήμερα εξακολουθούν να λειτουργούν διάφορα παράνομα υποστατικά όπως εστιατόρια, αναψυκτήρια και καφέ. Απαραίτητη και πρώτη διαχειριστική δράση για την επιτυχία όποιων υποδομών αποφασιστεί τελικά να αναπτυχθούν, θα πρέπει να είναι η απομάκρυνση όλων των παρανομιών που για δεκαετίες ταλανίζουν την περιοχή και αποτελούν απειλή για διάφορα είδη χαρακτηρισμού όπως π.χ. τις θαλάσσιες χελώνες. Δεν μου είναι αντιληπτό πως θα συνυπάρχουν παράνομες και νόμιμες εγκαταστάσεις σε ένα Δασικό Πάρκο και πως οι επισκέπτες θα διοχετεύονται στις νόμιμες εγκαταστάσεις και δεν θα ενισχύουν οικονομικά τις υπάρχουσες παρανομίες.

Ως εκ τούτου, η πρώτη μου εισήγηση είναι η αναστολή δημιουργίας κόμβων εντός του πάρκου μέχρι την απομάκρυνση όλων των παράνομων υποστατικών που σήμερα λειτουργούν. Σε αντίθετη περίπτωση υπάρχει μεγάλος κίνδυνος ενίσχυσης της παρούσας αταξίας των υφιστάμενων παρανομιών και περαιτέρω ενόχληση ειδών και οικοτόπων χαρακτηρισμού.

Στις δύο μελέτες, αλλά και στα συμπληρωματικά στοιχεία που στάληκαν, δεν γίνεται συνολική αξιολόγηση του παρόντος Σχεδίου με το υπό εκπόνηση Τοπικό Σχέδιο Ακάμα. Αν και στη σελίδα 22 της Συμπληρωματικής Μελέτης γίνεται αναφορά σε άλλες δραστηριότητες και έργα, ανεξαρτήτως της πορείας του συγκεκριμένου ΕΔΠ, απουσιάζουν οι διάφορες υποδομές και δραστηριότητες που δύναται να αναπτυχθούν από το Τοπικό Σχέδιο Ακάμα. Έχοντας υπόψη την αρχή της πρόληψης με βάση το Άρθρο 6.3 της Οδηγίας των οικοτόπων, θεωρώ ότι θα πρέπει να παρουσιαστούν επιπρόσθετα στοιχεία που να συν αξιολογούν όλες τις επιπτώσεις στα είδη και οικοτόπους καθορισμού από τις προτάσεις του υπό εκπόνηση Τοπικό Σχέδιο Ακάμα όπως π.χ. επισκέψιμο αγρόκτημα, θερμοκήπια, γεωργικές αποθήκες, νέες λατομικές ζώνες, επεκτάσεις οικιστικών και τουριστικών ζωνών εκτός ορίων ανάπτυξης,

μεμονωμένη κατοικία, εγγραφή οδικού δικτύου εντός της περιοχής Natura 2000 (εκτός του ΕΔΠ), εξειδικευμένες αναπτύξεις και οικοτουριστικές δραστηριότητες.

Η συν-αξιολόγηση με όλα τα πιο πάνω είναι αναγκαία στο παρόν στάδιο, όπου τα δύο Σχέδια είναι υπό διαμόρφωση, ώστε να αποφευχθεί η υποβάθμιση της όλης περιοχής Natura 2000 μέσω αναπτύξεων και δραστηριοτήτων που απορρέουν από τα δύο σχέδια.

Διαβάζοντας την απάντηση στη διευκρινιστική ερώτηση 1, δημιουργούνται διάφορα ερωτηματικά όσον αφορά την αναφορά που γίνεται εντός της δεύτερης Μελέτης για απόλυτη ταύτιση των διαφόρων μέτρων του προτεινόμενου Σχεδίου με τα υφιστάμενα προτεινόμενα Διαχειριστικά Σχέδια. **Αρχικά, πρέπει να τονιστεί ότι και τα δύο προτεινόμενα Διαχειριστικά Σχέδια (ΖΕΠ και ΤΚΣ) δεν αποτελούν νομοτεχνικά εργαλεία** αφού δεν έχουν περάσει από τις απαραίτητες τεχνικές και νομικές διαδικασίες για να εκδοθούν Υπουργικά Διατάγματα και να μπορούν να υλοποιούνται, να διεκδικούν κρατικούς προϋπολογισμούς, να επιβάλλουν ποινές σε περίπτωση παρακοής τους κλπ.

Ανεξαρτήτως του πιο πάνω, ένας από τους κύριους στόχους και των δύο προτεινόμενων Διαχειριστικών Σχεδίων είναι η διασφάλιση των οικολογικών απαιτήσεων των ειδών καθορισμού, ώστε να αποφεύγεται η υποβάθμιση τους και οι ενοχλήσεις προς αυτά.

Όπως προκύπτει από την απάντηση στην ερώτηση 1, φαίνεται να υπάρχει μια αβεβαιότητα για το πώς θα συμπεριφερθεί και θα κατανοηθεί η επισκεψιμότητα στην περιοχή και ειδικά στις ευαίσθητες περιοχές. Αν και η εισήγηση για παρακολούθηση και αναπροσαρμογές στις διαχειριστικές διατάξεις μπορεί να φαίνεται αρχικά λειτουργική, είναι ευρέως γνωστό ότι η δημιουργία μιας κατάστασης είναι αρκετά δύσκολο να αναιρεθεί, ειδικά αν πρόκειται για περιοχές που θα επισκέπτεται μεγάλος όγκος κόσμου και προτείνεται η δημιουργία κόμβων με αναψυκτήρια, πώληση προϊόντων κλπ.

Για το λόγο αυτό, ίσως να είναι καλύτερη η υιοθέτηση ενός μοντέλου που να ξεκινά με τις περιοχές που δέχονται συνεχή, μεγάλη και άμεση πίεση από επισκέπτες σήμερα, με στόχο την εφαρμογή μέτρων που σίγουρα θα ελαττώσουν αυτήν την πίεση.

Οι περιοχές που έχουμε εντοπίσει ως τέτοιες είναι:

- A. Η περιοχή της Λάρας
- B Η περιοχή της Τοξεύτρας
- Γ. Το Φαράγγι του Αβακα
- Δ. Ο δρόμος από τα Λουτρά της Αφροδίτης μέχρι τη περιοχή Φοντάνα Αμορόζα.

Με βάση το πιο πάνω σκεπτικό, πιο κάτω παραθέτω τα σχόλια/εισηγήσεις ανά κόμβο, τα οποία αν εφαρμοστούν, πιστεύω ότι διασφαλίζουν πως δεν υπάρχει πιθανότητα αστοχίας και δημιουργίας πιθανής υποβάθμισης στα είδη και οικοτόπους καθορισμού.

1. Κόμβος στον Άσπρο Ποταμό

Ενίσχυση της χρήσης οχήματος του Πάρκου (park shuttle) ώστε να υπάρχει διευκόλυνση και ενθάρρυνση του κοινού να κινηθεί με park shuttle εντός του πάρκου και να ελαττώνεται έτσι η μετακίνηση ιδιωτικών οχημάτων από επισκέπτες.

2. Κόμβος στο Σκαλί Τοξευτρας.

Η παραλία της Τοξεύτρας, είναι εξαιρετικά σημαντική για την ωτοκία των δύο θαλάσσιων χελωνών που είναι είδη καθορισμού της περιοχής. Στον συγκεκριμένο κόμβο, πρέπει να κάνει στάση το park shuttle και να σταθμεύουν λίγα αυτοκίνητα, μηχανάκια και ποδήλατα που θέλουν να επισκεφτούν την παραλία. Δεν πρέπει να δημιουργηθούν υποδομές που να ενθαρρύνουν την αύξηση της επισκεψιμότητας (ειδικά με ιδιωτικά οχήματα), ώστε να διασφαλιστεί ότι δεν θα ενοχλούνται οι περιοχές ωτοκίας. Θα πρέπει επίσης να δοθεί έμφαση στην ενίσχυση της επόπτευσης και της διασφάλισης της νομιμότητας.

3. Κόμβοι 6-7-8 στη Λάρα

Οι υφιστάμενες προτάσεις του Σχεδίου καθώς και οι απαντήσεις που δόθηκαν στα συμπληρωματικά στοιχεία, δεν με έχουν πείσει ότι οι προτεινόμενοι κόμβοι διασφαλίζουν την μη αύξηση της ανθρώπινης ενόχλησης στις παραλίες ωτοκίας στη Λάρα.

Ο κόμβος 6 εισηγούμαι να είναι μόνο χώρος για επιβίβαση στο Park Shuttle και για στάθμευση ιδιωτικών οχημάτων, για μετάβαση εντός της περιοχής της Λάρας. Εισηγούμαι την κατάργηση του Αναψυκτήριου καθώς και του καταστήματος πώλησης προϊόντων, καθώς αυξάνει την πίεση για παραμονή των επισκεπτών στην περιοχή για περισσότερο χρόνο. Όσον αφορά τον κόμβο 8 στο Βόρειο Κόλπο της Λάρας, εισηγούμαι την αναβάθμιση του υφιστάμενου κόμβου με όσο το δυνατόν μικρότερες επεμβάσεις στο περιβάλλον. Θα πρέπει να επιδιωχθεί η ενημέρωση των επισκεπτών για τη σημαντικότητα των δύο παραλιών και να ενισχυθεί η επόπτευση και φύλαξη.

Όσον αφορά τον κόμβο 7, και πάλι εισηγούμαι την κατάργηση του αναψυκτήριου και καταστήματος πώλησης προϊόντων. Στην ουσία και αυτός ο κόμβος θα πρέπει να είναι μόνο χώρος στάσης του Park Shuttle και ενημέρωσης των επισκεπτών για τη σημαντικότητα της περιοχής.

Η γενική απουσία αναψυκτήριων και καταστημάτων πώλησης προϊόντων διασφαλίζει την ελαχιστοποίηση του χρόνου παραμονής των επισκεπτών στον κόλπο, ενώ το park shuttle ελαχιστοποιεί την ανεξέλεγκτη οδήγηση στη Λάρα.

Με τη λύση αυτή και με την ενίσχυση της φύλαξης και ενημέρωσης του κοινού, κατά την άποψη μου, διασφαλίζεται η ελαχιστοποίηση της ενόχλησης στις παραλίες ωτοκίας και επιτυγχάνονται οι στόχοι του Άρθρου 6 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.

4. Κόμβοι στη Γερόνησο και το Τζιόνι

Σε συνέχεια των προτάσεων στο σημείο 3 πιο πάνω, θεωρώ ότι η πρόταση για τη δημιουργία των κόμβων 9 και 10 στη Γερόνησο και στο Τζιόνι δεν είναι αναγκαία. Όπως αναφέρεται και στις διευκρινιστικές απαντήσεις "Οι δυο κόμβοι έγιναν μετά από πρόταση του ΤΑ & Θαλάσσιων Ερευνών για αποσυμφόρηση των δυο κόλπων της Λάρας". Με τις ρυθμίσεις που προτείνονται στο σημείο 3 πιο πάνω, επιτυγχάνεται και η μείωση της αποσυμφόρησης στη Λάρα και ως εκ τούτου δεν είναι αναγκαία η δημιουργία των δύο κόμβων.

Με την μη δημιουργία των δύο κόμβων διασφαλίζεται η μη ενθάρρυνση της αύξησης της επισκεψιμότητας των επισκεπτών πιο βόρεια από τη Λάρα. Όπως αναφέραμε πιο πάνω, η μεγάλη σημερινή πίεση στον Ακάμα από τους επισκέπτες φαίνεται να παρατηρείται πιο έντονα μέχρι τη Λάρα. Για το λόγο αυτό, δεν θεωρούμε φρόνιμο την δημιουργία κόμβων βορειότερα από τη Λάρα αφού στην ουσία έτσι θα ενθαρρύνεται και η αύξηση της επισκεψιμότητας σε μια περιοχή που σήμερα δεν δέχεται τόσες έντονες πιέσεις.

5. Κόμβοι στο Μούντικο, στη Λίπατη και στο Τζίφι

Οι κόμβοι αυτοί αποτελούν σημεία εισόδου προς το πάρκο από κάποιες κοινότητες. Διαβάζοντας τη διευκρινιστική απάντηση 34 αναφέρεται ότι:

Η πρόταση αυτή απορρίφθηκε όχι λόγω οικολογικών κριτηρίων, αλλά επειδή κρίθηκε ότι δεν επιτυγχάνει τους στόχους του Σχεδίου και δεν θα είναι λειτουργική

Η πιο πάνω δήλωση δεν με βρίσκει σύμφωνο και, κατά την άποψη μου, η ιδέα της μετακίνησης των κόμβων όσο πιο κοντά στις κοινότητες γίνεται, θα είναι πολύ αποδοτική και θα ελαττώσει τις αναπτυξιακές επεμβάσεις μέσα στη περιοχή Natura 2000 και τις πιθανές άμεσες αλλά και έμμεσες επιπτώσεις, τόσο λόγω ενόχλησης ειδών και οικοτόπων αλλά και αύξηση της επισκεψιμότητας σε ευαίσθητες περιοχές.

Παράλληλα, θα παροτρύνει τους επισκέπτες στο ΕΔΠ να κάνουν στάση στις κοινότητες και ως εκ τούτου να επισκέπτονται υφιστάμενα ή νέα αναψυκτήρια και καταστήματα πώλησης προϊόντων ενισχύοντας άμεσα τις τοπικές επιχειρήσεις των κοινοτήτων λαμβάνοντας υπόψη έτσι και τις υποδείξεις του Άρθρου 2.3 της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ που αναφέρει ότι: *Κατά τη λήψη μέτρων σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες.*

6. Κόμβος στο Φοντάνα Αμορόζα

Η περιοχή που προτείνεται να δημιουργηθεί ο συγκεκριμένος κόμβος, είναι μια περιοχή που ήδη σήμερα δέχεται πιέσεις από πολλούς επισκέπτες, από παράνομη κατασκήνωση και ανεξέλεγκτη οδήγηση. Πλησίον του κόμβου υπάρχουν χαρτογραφημένοι οι τύποι οικοτόπων 5212 Δενδροειδή matorrals με *Juniperus spp.* (Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus phoenicea*) και 9560* Ενδημικά δάση με *Juniperus spp.* Η απαγόρευση της πρόσβασης με ιδιωτικό όχημα αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση της κατάστασης. Η δημιουργία όμως ενός κόμβου στην περιοχή, που μάλιστα θα έχει και αναψυκτήριο, είναι πολύ πιθανό να ευνοήσει την αύξηση του αριθμού αλλά και του χρόνου παραμονής των επισκεπτών. Παράλληλα, η εγγύτητα με τον κόμβο στα Λουτρά της Αφροδίτης δεν δικαιολογεί, κατά την άποψη μου, τη διαχειριστική του ανάγκη. **Ως εκ τούτου, και λαμβάνοντας υπόψη την ανάγκη του περιορισμού της ανθρώπινης πίεσης, εισηγούμαι την κατάργηση του.**

Σχόλια για Οδικό δίκτυο-Ποδηλατοδρόμο

Είναι πολύ σημαντικό και με βρίσκει σύμφωνο το σημείο στην διευκρινιστική ερώτηση 8 που αναφέρει: *Σύμφωνα και με πρόσφατη απόφαση κανένας δρόμος εντός του ΕΔΠ δεν θα ασφαλιστωθεί.*

Όσον αφορά τα θέματα σκόνης, και σε συνέχεια των διευκρινίσεων στην ερώτηση 5, θεωρώ ως πολύ σημαντικό παράγοντα για τη δημιουργία της, την ανάπτυξη μεγάλων ταχυτήτων από ιδιωτικά οχήματα αλλά και την οδήγηση εκτός δρόμου από γουρούνες και άλλα οχήματα όπως τώρα γίνεται.

Εισηγούμαι όπως το προτεινόμενο Διαχειριστικό Σχέδιο αναλύσει περισσότερο τα μέτρα τα οποία θα λάβει για τη διασφάλιση των χαμηλών ταχυτήτων αλλά και την οδήγηση εντός

ενδεδειγμένων δρόμων. Η βελτίωση των δρόμων για ελάττωση της σκόνης χωρίς την επόπτευση και την επιβολή της νομοθεσίας, δεν μπορεί να αποτελέσει λύση από μόνη της.

Αντίθετα, η αύξηση των ταχυτήτων στα οδικά δίκτυα αποδεδειγμένα προκαλεί περισσότερες θανατώσεις σε άγρια πανίδα όπως πουλιά και ερπετά (συμπεριλαμβανομένων και ειδών καθορισμού), που χρησιμοποιούν το δρόμο για διάφορες βιολογικές τους διεργασίες.

Ως εκ τούτου, θα πρέπει να διασφαλιστεί ότι οι όποιες βελτιώσεις δεν θα ενθαρρύνουν την ανάπτυξη μεγάλων ταχυτήτων και θα γίνουν στα απολύτως απαραίτητα σημεία για διασφάλιση της ασφάλειας των επισκεπτών.

Παράλληλα, και όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, θα πρέπει να γίνει συν αξιολόγηση του οδικού δικτύου του ΕΔΠ σε σχέση με το προτεινόμενο οδικό Δίκτυο του Τοπικού Σχεδίου Ακάμα και τις διάφορες αναπτύξεις και δραστηριότητες που μπορούν να επηρεάσουν την περιοχή Natura 2000.

Τέλος, όσον αφορά την πρόταση για ποδηλατοδρόμο από τον Άσπρο Ποταμό μέχρι τη Λάρα, δεν είναι ξεκάθαρο από τη διευκρίνιση με αρ. 27 αν θα ακολουθεί την πορεία του δρόμου ή αν θα είναι πιο κοντά στην παραλία ωτοκίας των χελωνών.

Η εισήγηση μου είναι όπως ο ποδηλατοδρόμος να ακολουθήσει πορεία δίπλα από το δρόμο και να μην φέρνει τους ποδηλάτες πιο κοντά στην παραλία, κάτι το οποίο είναι πιθανό να προκαλέσει ενοχλήσεις στις παραλίες ωτοκίας.

Παραμένω στη διάθεση σας για περαιτέρω συζήτηση και διευκρινίσεις

Με εκτίμηση,

Λεύκιος Σεργίδης
Εκτελεστικός Διευθυντής

Οικολογική Παρέμβαση
ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ

Οργάνωση Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Διεύθυνση: Τ.Θ. 25204, 1307 Λευκωσία, Κύπρος

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: chr.theodorou@cytanet.com.cy

Επείγον – Με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

10 Μαΐου 2021

Προς: κ. Κώστα Χατζηπαναγιώτου, Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος

director@environment.moa.gov.cy

Κοινοποίηση:

- κα Έλενα Στυλιανοπούλου, Προϊστάμενη Τομέα Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Βιοποικιλότητας, Τμήμα Περιβάλλοντος
estylianoπούλου@environment.moa.gov.cy

Αγαπητέ κ. Χατζηπαναγιώτου,

Θέμα: : Τελικές τοποθετήσεις επ ευκαιρία της παρουσίασης στην Ad-hoc Επιτροπή των Μελετών Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα (Νικολαΐδης & Συναεργάτες – 4/3/21 και Δημήτριου Μπακαλούδη -22/4/21).

Θα θέλαμε πριν απ'όλα, να υπενθυμίσουμε πως η συμμετοχή μας στις συζητήσεις περί Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) δεν θα πρέπει να ερμηνευτεί σαν αποδοχή του από μέρους μας. Ο όλος σχεδιασμός του επιβεβαιώνει τις εξ αρχής ανησυχίες μας για την υποβάθμιση του βαθμού προστασίας της Χερσονήσου Ακάμα, πέραν της δραστηρικής γεωγραφικής συρρίκνωσης της περιοχής προστασίας. Είναι πάντως εντυπωσιακό πως μόνο μέσα από το κείμενο της Στρατηγικής Μελέτης για το Τοπικό Σχέδιο Κοινοτήτων Ακάμα πληροφορηθήκαμε πως η Κυβέρνηση έχει αποφάσισε την εγκατάλειψη του στόχου δημιουργίας Εθνικού Πάρκου και τον ταυτόχρονο υποβιβασμό του επιπέδου προστασίας. Ποιος αποφάσισε, πώς αποφάσισε, με ποια δημοσιοποίηση και με ποια εμπλοκή των ενδιαφερομένων. Αυτό το θέμα παραμένει για μας ανοιχτό!

A. Εισαγωγικές παρατηρήσεις επι της διαδικασίας.

1. Επί των παρατηρήσεων/ερωτήσεων των ΜΚΟ αναμέναμε απαντήσεις κύρια από τους συντάκτες της Μελέτης, ίσως και με κάποια συνέργεια και της Περιβαλλοντικής Αρχής και όχι απαντήσεις από το Τμήμα Δασών, όπως διαφαίνεται να έχει συμβεί.
2. Ανεξάρτητα από το πιο πάνω, οι απαντήσεις στα κύρια και φλέγοντα ερωτήματα που είχαν τεθεί, ουδόλως είναι ικανοποιητικές, πλήρεις και τεκμηριωμένες. Μας είναι δύσκολο να κατανοήσουμε πως δεν μπορεί να τεθεί στρατηγικός στόχος για την επισκεψιμότητα, βάσει της οποίας θα έπρεπε να γινόταν αυτή η Μελέτη (ΜΕΟΑ) και ότι όλα θα προχωρήσουν βάσει του 'κάνοντας και βλέποντας' ! (βλέπε σχόλια στο Β μέρος).
3. Οι επανειλημμένες αναφορές, με σκοπό τη δικαιολόγηση των επεμβάσεων του ΕΔΠ, στην άποψη ότι αυτές 'είναι θεμιτές διότι θα καλυτερέψουν την υφιστάμενη παράνομη κατάσταση', ουδόλως μπορούν να αποτελούν τη βάση και την ουσία μιας

Μελέτης Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ). Σε ένα κανονικό κράτος οι παρανομίες αίρονται με τους μηχανισμούς που παρέχει η νομοθεσία!

4. Δεν είναι δυνατό να εκτιμηθούν οι σωρευτικές επιπτώσεις στο φυσικό Τοπίο, από τις επεμβάσεις του Σχεδίου ΕΔΠ, χωρίς να υπάρχει η λεπτομερής Μελέτη Αξιολόγησης του Τοπίου που όφειλε να την είχε κάμει το Τμήμα Πολεοδομίας και βάσει του οποίου έπρεπε να συνταχθεί ο σχετικός πίνακας στο Παράρτημα 1.
5. Βάσει και των πιο πάνω έχουμε την ισχυρή άποψή πως η Μελέτη (ΜΕΟΑ) πρέπει να περιλάβει και τη σοβαρή εξέταση/αξιολόγηση του εναλλακτικού σεναρίου που εισηγούνται οι ΜΚΟ. Τούτο αφορά τη μετακίνηση των μη διαχειριστικών υποδομών (αναψυκτηρίων και καταστημάτων) καθώς και των χώρων στάθμευσης στις κοινότητες, ενώ για τη διακίνηση των επισκεπτών να χρησιμοποιούνται μόνο τα λεωφορεία του Πάρκου. Νοείται τούτο θα αφορά μόνο στους επισκέπτες και δεν περιλαμβάνονται οι κάτοικοι που ασχολούνται με τη γεωργία ή την κτηνοτροφία εντός του Πάρκου. Το σενάριο αυτό αφορά και τον αποχαρακτηρισμό του καθεστώτος των εντός του Πάρκου δημόσιων δρόμων για μετατροπή τους σε δασικούς προκειμένου το Πάρκο να αποκτήσει μια ενιαία οντότητα αλλά και για να αποφευχθεί η διείσδυση της κτιριακής ανάπτυξης που προβάλλει απειλητικά για τη δημιουργία οικιστικών θυλάκων μέσα σε Προστατευόμενες Περιοχές. Θα πρέπει επίσης να τεθεί κάποιος Στρατηγικός Στόχος όσον αφορά την επισκεψιμότητα βάσει του οποίου γίνεται αυτή η Ειδική Μελέτη.

B. Ειδικά σχόλια επί των απαντήσεων για κάποια φλέγοντα θέματα.

B1. Στην απάντηση με αρ. 1 με θέμα τον στρατηγικό στόχο για τον αριθμό των ιδιωτικών οχημάτων αναφέρεται ότι δεν μπορεί να τεθεί στόχος επισκεψιμότητας διότι είναι αδύνατο να εκτιμηθεί η φέρουσα ικανότητα της προστατευόμενης περιοχής και ότι τούτο μπορεί να επιτευχθεί μόνο με την τακτική του 'κάνοντας και βλέποντας'! Δηλαδή μετά την όποια καταστροφή, θα τρέχουμε να κάνουμε διορθωτικές κινήσεις όταν πια θα έχουν παγιωθεί καταστάσεις αλλά και θα έχουμε πληρώσει και το οικονομικό κόστος; Θεωρούμε πως αυτή η τακτική είναι καταστροφική και συνιστά σοβαρή αδυναμία του όλου Σχεδίου καθώς και της Μελέτης ΜΕΟΑ. Πώς είναι δυνατόν αυτή η έλλειψη να μην έχει επισημανθεί από τους μελετητές προς το Τμήμα Δασών και πώς μπορούν να υπολογιστούν/εκτιμηθούν επαρκώς οι όποιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις;

B2. Στις απαντήσεις με αρ. 2 και 4 με θέμα την αύξηση της επισκεψιμότητας στους κόμβους ισχύει το ίδιο πιο πάνω σχόλιο.

B3. Στις απαντήσεις με αρ. 5 και 6 με θέμα την παραγόμενη σκόνη και τις επιπτώσεις στην πανίδα από τη διακίνηση των οχημάτων, αποφεύγεται να αναφερθεί ότι η ποσότητά της εξαρτάται και από την κατακόρυφη αύξηση της διακίνησης των ιδιωτικών οχημάτων που θα επακολουθήσει.

B4. Στην απάντηση με αρ. 7 με θέμα τις αθροιστικές επιπτώσεις με άλλα έργα και δραστηριότητες, τόσο εντός όσο και εκτός περιοχής του ΕΔΠ, θα πρέπει να αναφερθούν και οι επιπτώσεις από τις πρόνοιες του προσχεδίου του Τοπικού Σχεδίου αν αυτό πρόκειται να υλοποιηθεί.

B5. Στην απάντηση με αρ. 22, σε σχέση με το Πρωτόκολλο της Βαρκελώνης, σημειώνεται ο ισχυρισμός ότι 'αυτό δεν αφορά το ΕΔΠ γιατί το τελευταίο είναι προς το δημόσιο συμφέρον αφού προνοεί μόνο υποδομές διαχείρισης του Πάρκου'. Μήπως τα αναψυκτήρια και τα καταστήματα αποτελούν υποδομές διαχείρισης; Σίγουρα όχι διότι δεν τεκμηριώνεται εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος. Ακριβώς γι αυτό διερωτώμαστε πώς θα εμποδιστεί κάποιος ιδιοκτήτης γης στο Πάρκο από του να εξασφαλίσει άδειες και να ανεγείρει εκεί καταστήματα και αναψυκτήρια; Γιατί δεν έχουν υπολογιστεί οι επιπτώσεις τέτοιων ανεπιθύμητων εξελίξεων;

B6. Στις απαντήσεις με αρ.30, 31 σε σχέση με τμήματα δρόμων από Άσπρο προς Λάρα αναφέρεται ότι δεν μπορεί να επιβληθούν περιορισμοί στη διακίνηση ιδιωτικών οχημάτων γιατί έγιναν δημόσιοι. διότι περνούν μέσα από ιδιωτική γή. Λόγω όμως αυτού διακόπτεται δραστικά η συνέχεια του Πάρκου, με αποτέλεσμα αυτό να μην έχει μια ενιαία οντότητα πέραν των συναφών αρνητικών επιπτώσεις και στην αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος. Το ερώτημα που τίθεται είναι γιατί δεν προτείνεται από τους μελετητές να εξεταστεί το σενάριο μετατροπής του καθεστώτος αυτών των δρόμων σε δασικούς δρόμους με την απαλλοτρίωση των τεμαχίων ένθεν και ένθεν αυτών των δρόμων; Αν δεν γίνει αυτό θα έχουμε την επαύριον εκεί στο κέντρο του Πάρκου θύλακες οικιστικής ανάπτυξης πράγμα πολύ ανεπιθύμητο για ένα Πάρκο τέτοιας σημασίας. Όλα αυτά υποβαθμίζουν την προστασία αλλά και το ίδιο το Πάρκο.

B7. Οι απαντήσεις με αρ. 34, 38, 43, με θέμα το εναλλακτικό σενάριο της μετακίνησης κάποιων υποδομών των κόμβων στις κοινότητες δεν καλύπτουν την ουσία των ερωτημάτων. Η μετακίνηση απορρίπτεται με τη δικαιολογία ότι 'δεν επιτυγχάνει τους στόχους του Σχεδίου και δεν θα είναι λειτουργική'. Ποτέ δεν υποστηρίξαμε τον αποκλεισμό του ανθρώπου από το Πάρκο όπως αναφέρεται στην απάντηση με αρ. 43. Αντίθετα, οι υποδομές που εισηγούμαστε να μετακινηθούν στις κοινότητες είναι αυτές που δεν αφορούν τη διαχείριση αλλά έχουν οικονομικό όφελος (έκδοση εισιτηρίων, αναψυκτήρια, καταστήματα, κέντρα ενημέρωσης) και θα συμβάλουν στην οικονομική τους αναζωογόνηση. Οι υπόλοιπες κτιριακές υποδομές (χώροι υγιεινής, πρώτες βοήθειες, γραφείο επιτηρητή, αυτόματες μηχανές πόσιμο νερού και αναψυκτικών, πίνακες ενημέρωσης/ πληροφόρησης, κλπ) θα πρέπει να παραμείνουν στα 2-3 σημεία που αποτελούν πόλους έλξης επισκεπτών του Πάρκου. Σε τέτοια περίπτωση οι χώροι στάθμευσης θα μπορούν να μεταφερθούν στις κοινότητες και θα ενθαρρυνθεί η χρήση των λεωφορείων του Πάρκου και των άλλων μέσων μαζικής μεταφοράς μειώνοντας και τους ρύπους γενικά (καυσαέριο, σκόνη, θόρυβος) αλλά και τις ζημιές στο οδικό δίκτυο ενώ και οι επισκέπτες θα εξυπηρετούνται μέσα στις κοινότητες.

B8. Στην απάντηση με αρ. 44, με θέμα τη διακίνηση των ιδιωτικών οχημάτων των επισκεπτών. Εμείς ποτέ δεν εννοούσαμε τον αποκλεισμό του ανθρώπου (κατοίκου της περιοχής) από το Πάρκο. Αντίθετα, εισηγούμαστε τον αποκλεισμό της διακίνησης των ιδιωτικών οχημάτων των επισκεπτών και μόνο και όχι των εκεί κατοίκων που έχουν τις γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες τους μέσα στο Πάρκο. Προς τούτο θα πρέπει τα λεωφορεία του Πάρκου να έχουν την αφετηρία τους στις κοινότητες. Είναι σίγουρο ότι εάν οι επισκέπτες αφήσουν τα οχήματά τους στις κοινότητες αυτόματα οι εισόδοι, τα αναψυκτήρια και τα καταστήματα θα μεταφερθούν στις κοινότητες όπως και οι χώροι

στάθμευσης πράγμα που θα αποσυμφορήσει τους δρόμους του Πάρκου που θα γλυτώσουν από τη μεγάλη καταπόνηση και οι επισκέπτες του θα απαλλαγούν από τους συνακόλουθους ρύπους. Το θέμα της επιτήρησης του Πάρκου δεν μπορεί να προσφερθεί ως επιχείρημα εναντίον αυτής της πρότασης ιδιαίτερα σε μια εποχή με τα τόσα τεχνολογικά μέσα επιτήρησης που διαθέτουμε σήμερα και ούτε θα πρέπει καν να μας προβληματίζει. Το όφελος για τις Κοινότητες και το Περιβάλλον υπερτερεί έναντι οποιωνδήποτε τυχόν προσκομμάτων ή αρχικών δυσκολιών.

Εν κατακλείδι,

Ανάγκη να αξιολογηθεί με ΜΕΟΑ και το εναλλακτικό σενάριο των ΜΚΟ.

Στις παραγράφους αρ. 7 και 8 πιο πάνω και μερικώς στην παράγραφο 6, περιγράφεται το εναλλακτικό σενάριο το οποίο υποστηρίζουν οι περιβαλλοντικές οργανώσεις. Μόνο με μία τέτοια ρυθμιστική κίνηση θα μπορούσε να σωθεί ο πυρήνας του Ακάμα από την απειλή της κακώς νοούμενης ανάπτυξης και αυτό προς το συμφέρον όλων. Θα επιμείνουμε επί του θέματος που κατά την άποψή μας είναι η πηγή σχεδόν όλων των αρνητικών επιπτώσεων των υποδομών του ΕΔΠ. Θεωρούμε ότι με την υιοθέτηση του εναλλακτικού σεναρίου θα αποφευχθούν οι πλείστες αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις του ΕΔΠ και ταυτόχρονα το Φυσικό τοπίο θα επηρεαστεί σε πολύ μικρότερο βαθμό. Ανάγκη λοιπόν να εξεταστούν και αξιολογηθούν οι επιπτώσεις και αυτού του εναλλακτικού σεναρίου έστω και την υστάτη.

Αναμένουμε από την Περιβαλλοντική Αρχή όπως λάβει περισσότερο ενεργό ρόλο σ' αυτή τη διαδικασία και ιδιαίτερα στα κύρια σημεία που θίγονται και να ζητήσει να συμπεριληφθεί στη Μελέτη η εξέταση/αξιολόγηση του πιο πάνω εναλλακτικού σεναρίου που εισηγούνται οι ΜΚΟ.

Στη διάθεσή σας για όποιες διευκρινίσεις,

Με εκτίμηση

Αντωνία Θεοδοσίου και
Χρίστος Θεοδώρου
Οικολογική Παρέμβαση Φίλοι του Ακάμα

Οικολογική Παρέμβαση
ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ

Οργάνωση Περιβάλλοντος και Πολιτισμού

Διεύθυνση: Τ.Θ. 25204, 1307 Λευκωσία, Κύπρος

Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: chr.theodorou@cytanet.com.cy

Επείγον – Με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο

14 Μαΐου 2021

Προς: κ. Κώστα Χατζηπαναγιώτου, Διευθυντή Τμήματος Περιβάλλοντος

director@environment.moa.gov.cy

Κοινοποίηση:

- κα Έλενα Στυλιανοπούλου, Προϊστάμενη Τομέα Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Βιοποικιλότητας, Τμήμα Περιβάλλοντος
estylianopoulou@environment.moa.gov.cy

Αγαπητέ κ. Χατζηπαναγιώτου,

Θέμα: : Τελικές τοποθετήσεις επ ευκαιρία της παρουσίασης στην Ad-hoc Επιτροπή των Μελετών Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα (Νικολαΐδης & Συνεργάτες – 4/3/21 και Δημήτριου Μπακαλούδη - 22/4/21).

Το παρόν αποτελεί συνέχεια αυτού που στείλαμε εμπρόθεσμα στις 10 Μαΐου.

Με την παράταση της προθεσμίας υποβολής απόψεων, θεωρήσαμε ότι, σε συνέχεια των θέσεων που έχουμε υποβάλει, θα ήταν πιθανόν χρήσιμη και η παρούσα συνοπτική μας παρέμβαση.

Φρονούμε ότι είναι λάθος να ληφθούν αποφάσεις/γνωματεύσεις της Περιβαλλοντικής αρχής βάσει μιας ανεπαρκούς Μελέτης (ΜΕΟΑ), παραγνωρίζοντας και τις τεκμηριωμένες θέσεις των περιβαλλοντικών οργανώσεων που περιγράφονται σε πολυσέλιδα κείμενα τα οποία τονίζουν το εξής για μας αυτονόητο:

Η Μελέτη Ειδικής Οικολογικής αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) είναι ελλιπής, ατεκμηρίωτη, ανεπαρκής και προκατειλημμένη. Δεν εξετάζει, κατά πρώτο, βάσει της αρχής της πρόληψης την ζημιά που θα προέλθει από τις προτεινόμενες υποδομές του ΕΔΠ στο Περιβάλλον και το Τοπίο ένεκα αυξημένης επισκεψιμότητας/κινητικότητας ανθρώπων και οχημάτων και, κατά δεύτερο, δεν εξετάζει τον αρνητικό οικονομικό αντίκτυπο που αυτό θα έχει στις κοινότητες. Ούτε εξετάζει ουσιαστικά κάποιο εναλλακτικό σενάριο (όπως αυτό των ΜΚΟ). Σενάριο όπου βάσει της αρχής της πρόληψης και του καλώς νοουμένου δημοσίου συμφέροντος, όποιες υποδομές δεν αφορούν διαχείριση του ΕΔΠ (δηλ. καταστήματα, αναψυκτήρια, κέντρα ενημέρωσης και ιδιωτικά αυτοκίνητα των επισκεπτών) δεν πρέπει να έχουν θέση εντός του Πάρκου αλλά μόνο στις κοινότητες. Διαφορετικά πολύ φοβόμαστε ότι το μέλλον της περιοχής θα είναι πολύ δυσοίωνα.

Πιστεύουμε ότι η Περιβαλλοντική Αρχή ως ο θεσμικός θεματοφύλακας για το Περιβάλλον θα αρθεί στο ύψος των περιστάσεων και θα αντιμετωπίσει το θέμα με την πρέπουσα σημασία στο κομβικό αυτό σημείο των τελικών αποφάσεων για αυτή την τόσο σημαντική περιοχή της Κύπρου.

Με εκτίμηση

Αντωνία Θεοδοσίου και Χρίστος Θεοδώρου

5.2 Παράρτημα 2 – Απόψεις Μελών Ad-Hoc Επιτροπής (Συμπληρωματική ΕΟΑ)

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΤΜΗΜΑ
ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΩΝ
ΕΡΕΥΝΩΝ (ΤΑΘΕ)
1416 ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Αρ. Φακ: 02.10.014
Αρ. Τηλ.: 22807872
Αρ. Φαξ: 22775955
Email: gjiioannou@dfmr.moa.gov.cy

7 Μαρτίου 2024,

Αναπ. Διευθύντρια Τμ. Περιβάλλοντος

Απόψεις σχετικά με την Α' Φάση οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα και τις ηλεκτρονικές επιστολές σας με ημερ. 4 (πρακτικά συνεδρίας Ad-hoc 23/2/24) και 6 Μαρτίου 2024 (επιστολές ημερ. 12 και 20 Φεβρουαρίου 2024 με τις θέσεις των μελετητών), θα θέλαμε να σας αναφέρουμε ότι παρόλο που το Τμήμα μας δεν διαθέτει εμπειρογνομosύνη σε θέματα οδοποιίας, συμφωνεί με τις εισηγήσεις του εμπειρογνώμονα κ. Βραχίμη και ειδικότερα με τα πιο κάτω σημεία:

-Σημεία 1.5 - 1.6 που αφορούν την κατάργηση όλων των τοίχων αντιστήριξης, βελτίωση της μηκοτομής του δρόμου μέχρι τον Άσπρο Ποταμό και εξεύρεση εναλλακτικής λύσης σταθεροποίησης των πρανών.

-Σημείο 1.9 που αφορά την κατεδάφιση των τοίχων αντιστήριξης στην περιοχή των ψαμμιτικών σχηματισμών στη Τοξεύτρα. Όσον αφορά στην εισήγηση για διεξαγωγή νέας μελέτης για τοποθέτηση κατάλληλου και περιβαλλοντικά αποδεκτού παραπετάσματος για την παρεμπόδιση της στάθμευσης και την προστασία των επισκεπτών, διατηρούμε τις επιφυλάξεις, καθότι θεωρούμε ότι οτιδήποτε τοποθετηθεί στο χώρο των σημαντικών αυτών γεωμορφωμάτων θα παρεμβάλλεται αισθητικά σε αυτό το σημαντικό μνημείο της φύσης. Προς το σκοπό αυτό, εισηγούμαστε την τοποθέτηση προειδοποιητικών πινακίδων.

-Σημεία 1.10 – 1.11 που αφορούν την κατάργηση των υπερεκσκαφών λόγω χαμηλού CBR και εξυγίανση/σταθεροποίηση του εδάφους με κατάλληλο υλικό.

-Σημεία 1.13 – 1.14 που αφορούν τη μείωση του βάθους εκσκαφής σε βραχώδες υπόστρωμα και βελτίωση της μηκοτομής του δρόμου.

-Σημείο 1.18 που αφορά την αφαίρεση του λάστιχου υδροδότησης και την εξεύρεση εναλλακτικών λύσεων υδροδότησης όπου χρειάζεται.

Παραμένουμε στη διάθεση σας για οποιοσδήποτε διευκρινήσεις.

Γιάννης Ιωάννου
για Διευθύντρια

Θεωρούμε το σημείωμα των μελετητών που μας στάλθηκε χθες πάρα πολύ ανησυχητικό.

Η μηδενική ευελιξία η οποία συνεχώς προβάλλεται από τους μελετητές του έργου στις προτάσεις/εισηγήσεις και όρους που τίθενται ή θα τεθούν, δεν βοηθά στο όλο εγχείρημα λήψης των αναγκαίων διορθωτικών μέτρων και αλλαγών που απαιτούνται να γίνουν. Προβάλλεται συνεχώς μία μονόπλευρη προσέγγιση των διάφορων θεμάτων που θίγονται, χωρίς όμως στην ουσία να λαμβάνονται πραγματικά υπόψη οι εισηγήσεις, ο χώρος, η ιδιομορφία και το τοπίο όπου υλοποιείται το έργο.

Σε ότι αφορά επιμέρους θέματα, οι θέσεις μας είναι οι ακόλουθες:

- Συμφωνούμε με τις θέσεις του εμπειρογνώμονα κ. Σάββα Βραχίμη όσον αφορά την κατάργηση και αφαίρεση όλων των τοίχων αντιστήριξης όπως αναφέρεται σε διάφορα σημεία των πρακτικών.
- Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπου αυτό αποδεδειγμένα δεν θα είναι εφικτό θα πρέπει να εφαρμοστούν κατ' ελάχιστον περάσματα διέλευσης για την πανίδα, όπως προκύπτει από τις εισηγήσεις της ομάδας εργασίας της ad hoc Επιτροπής.
- Δεν θα πρέπει να κατασκευαστούν νέα τοιχία ή τοίχοι αντιστήριξης.
- Συμφωνούμε με τις εισηγήσεις του εμπειρογνώμονα κ. Σάββα Βραχίμη όπως αναφέρονται επιμέρους στα σημεία 1.10-1.15.
- Ο αγωγός υδροδότησης θα πρέπει να αποξηλωθεί, να απομακρυνθεί και να γίνει αποκατάσταση. Θα πρέπει να αναζητηθούν εναλλακτικές λύσεις υδροδότησης.
- Το Τμήμα του δρόμου Άβακα – Λιπατη δεν θα πρέπει να προχωρήσει, και να υλοποιηθεί η σχετική εισήγηση του κ. Σάββα Βραχίμη, όπως αναφέρεται στο σημείο των πρακτικών 1.19. Το συγκεκριμένο τμήμα του δρόμου θα πρέπει να ανατεθεί σε ειδικό μελετητή για πλήρη επαναξιολόγηση της προτεινόμενης λύσης, στη βάση συγκεκριμένων όρων και παραμέτρων που θα δοθούν στον μελετητή.
- Σε ότι αφορά τα υφιστάμενα γεφύρια για τα οποία έχει αρχίσει η υλοποίηση τους θα πρέπει να ληφθούν όλα τα διορθωτικά μέτρα τα οποία θα προταθούν από το ΤΑΥ. Σε ότι αφορά τυχόν μελλοντικά γεφύρια ενδείκνυται όπως γίνει διεξοδική συζήτηση με όλους τους εμπλεκόμενους για την αναζήτηση βέλτιστων λύσεων και προτάσεων σε προστατευόμενες περιοχές, και παράλληλα θα πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι εισηγήσεις της Επιτροπής Περιβάλλοντος στο σημείο 1.64 των πρακτικών.

From: Andreas Demetropoulos <andrecws@gmail.com>
Sent: 08 March 2024 03:20
Cc: Eleni Stylianopoulou; Despo Zavrou; birdlifecyprus@birdlifecyprus.org.cy; director@terracypria.org; Department of Forests Director; wildlife.thira@cytanet.com.cy; Director of Department of Fisheries and Marine Research; info@opok.org.cy; Andreas Demetropoulos; director.thira@cytanet.com.cy; info@terracypria.org; Giannis Ioannou; Melina Marcou; Kyriaki Michael; Marios Mathaiou GFS; Savvas Iezekiel; chr.theodorou@cytanet.com.cy; Kostas Aristeidou; director@wdd.moa.gov.cy; Permanent Secretary of Environment; Martin Hellicar; Environment Commissioner - Info; nicolaouharis@cytanet.com.cy; Yiannis Christodoulides; Spyros Stylianou; Costas Hadjipanayiotou; Despina Michaelidou; svrahimis2015@hotmail.com; Iacovos Tziortzis; Costas Voskos; Irene Constantinou; Panagides.gf@cytanet.com.cy
Subject: Re: Συνάντηση Ad-hoc Επιτροπής - Παρασκευή - 23/02/2024 για Φάση Α' του οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα-Απόψεις μελετητών του έργου

CAUTION: THIS EMAIL ORIGINATED FROM OUTSIDE OF THE ORGANIZATION. DO NOT CLICK LINKS OR OPEN ATTACHMENTS UNLESS YOU RECOGNIZE THE SENDER AND KNOW THE CONTENT IS SAFE.

Αγαπητή Έλενα

Σχετικά με την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση των έργων της Α' Φάσης του οδικού του ΕΔΠ Ακάμα, που έγινε στα πλαίσια της συνεδρίασης της Ad hoc Επιτροπής στις 23.02 2024, σας πληροφορώ ότι στα πλείστα σημεία που έθιξε και επεξήγησε ο εμπειρογνώμονας οδοποιίας κύριος Σάββας Βραχίμης με βρίσκουν σύμφωνη και δεν θεωρώ ότι πρέπει να τα επαναλάβω. Διευκρινίζω ότι μερικά σημεία είναι καθαρά τεχνικά θέματα όπως π.χ το 1.11 και 1.12 εξυγίανση/σταθεροποίηση του υπεδάφους με ασβέστη ή άλλο κατάλληλο πρόσμικτο υλικό όπως και άλλα παρόμοια και δεν έχω την ειδικότητα να αξιολογήσω αλλά είναι αποδεκτά από εμένα.

Θα ήθελα να επαναλάβω, ακόμα μια φορά, την θέση μου όσον αφορά τα τοιχεία ότι αυτά θα πρέπει να κατεδαφιστούν και στις επόμενες φάσεις οδοποιίας να μη δημιουργηθούν κάτω από οποιαδήποτε δικαιολογία το ίδιο ισχύει και για τα γεφύρια και τις εκσκαφές, ειδικά δε σε βραχώδες υπόστρωμα. Θεωρώ το σημείο 1.18 σχετικά με το λάστιχο υδροδότησης καθ' ολο το μήκος δρόμου και την πλήρη κατάργηση του, πολύ σημαντικό όπως και το σημείο 1.19 σχετικά με το δρόμο της Λίπατης.

Η επαναξιολόγηση και η αναθεώρηση των υπόλοιπων έργων και φάσεων υλοποίησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, περιλαμβανομένων τόσο των κύριων δασικών δρόμων, όσο και των κόμβων υποδομών διαχείρισης θεωρώ ότι είναι εκ των ων ουκ άνευ.

Τόσα χρόνια στον Ακάμα ούτε πλημμύρες ούτε κατολισθήσεις έχουμε να θυμόμαστε. Απλώς η φύση χωρίς την παρέμβαση του ανθρώπου έχει την δύναμη να αυτορυθμίζεται και να αναγεννάται.

Οι θέσεις και γενικά οι προσεγγίσεις των μελετητών, που μας αποστείλετε χθές, εκπέμπουν μια αρνητικότητα για συνεργασία, ώστε να ληφθούν άμεσα τα αναγκαία διορθωτικά μέτρα και οι αλλαγές που χρειάζεται να γίνουν. Ως εκ τούτου ο προβληματισμός είναι μεγάλος με βάση και την θέση του κυρίου Βραχίμη ότι μόνο με συνεργασία με τους μελετητές θα προχωρήσει η αποκατάσταση της περιβαλλοντικής ζημιάς, χωρίς επιπλοκές και καθυστερήσεις. Θέλω να πιστεύω ότι η λύση του προβλήματος δεν θα κείται μακρान!

Με εκτίμηση

Μυρούλα Χατζηχριστοφόρου

Μέλος της Ad hoc Επιτροπής

Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών Οργανώσεων Κύπρου(ΟΠΟΚ)

Πτηνολογικός
Σύνδεσμος

Προς: κα Έλενα Στυλιανοπούλου Αναπληρώτρια Διευθύντρια Τμήματος Περιβάλλοντος
(estylilianopoulou@environment.moa.gov.cy)

Κοινοποίηση: Μέλη Ad hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Λευκωσία, 7 Μαρτίου 2024

Θέμα: Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για την ολοκλήρωση της σύμβασης για τη βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα (Φάση Α'), εντός της Χερσονήσου Ακάμα

Αγαπητή κα Στυλιανοπούλου,

Σε συνέχεια των συνεδριών που έγιναν στις 31/01/2024 και 23/02/2024 για τη Φάση Α' για τη βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου του Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα, η οποία περιλαμβάνει τους ακόλουθους 3 δρόμους: 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα, 2: Κυκλικός Λάρας και 4Β: Τοξεύτρα – Άβακας – Λίπατη, αποστέλλω γραπτώς την τοποθέτησή μου. Οι εισηγήσεις μου χωρίζονται σε ειδικά και γενικά σχόλια και όρους που θεωρώ θα πρέπει να ενσωματωθούν στην αναθεωρημένη γνωμάτευση που θα εκδοθεί για το συγκεκριμένο έργο.

Ειδικοί όροι

Επαναξιολόγηση και αναθεώρηση των υπόλοιπων έργων και φάσεων υλοποίησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, περιλαμβανομένων τόσο των κύριων δασικών δρόμων, όσο και των κόμβων υποδομών διαχείρισης.

Θεωρώ ότι με βάση τα σοβαρά προβλήματα που έχουν δημιουργηθεί από την υλοποίηση της Φάσης Α' του ΕΔΠ Ακάμα, θα πρέπει να επανασχεδιαστεί και να επαναξιολογηθεί ολόκληρο το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, συμπεριλαμβανομένων των υπόλοιπων δρόμων και κόμβων που προβλέπονται στις Φάσεις Β' και Γ'. Για κάθε φάση του έργου θα πρέπει να γίνεται νέα Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΜΕΟΑ) και ΜΕΕΠ, για την αποφυγή τυχόν περαιτέρω αρνητικών επιπτώσεων στους οικοτόπους και τα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής.

Λήψη μέτρων αποκατάστασης για την απώλεια φυσικών οικοτόπων και την αφαίρεση φυσικής βλάστησης κατά μήκος των τριών κύριων δρόμων 1Α, 2 και 4Β

Ένα από τα κύρια ζητήματα που προέκυψαν από την υλοποίηση της Φάσης Α' των τριών κύριων δρόμων είναι η διαπλάτυνση και το εύρος κατάληψης τους, κατά παράβαση των νομικά δεσμευτικών όρων που είχαν τεθεί μέσω της διαδικασίας της ΕΟΑ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αφαίρεση και απώλεια πολύ μεγαλύτερης έκτασης φυσικών οικοτόπων, από ότι είχε αρχικά υπολογισθεί στην αρχική ΜΕΟΑ για το έργο αυτό. Αυτή η απώλεια οικοτόπων συμπεριλαμβάνει και γεωργικές εκτάσεις, οι οποίες αποτελούν βιότοπο για είδη

χαρακτηρισμού της ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY400023), όπως *Merops apiaster*, *Aquila fasciata*, *Oenanthe cypriaca* και *Coracias garrulus*.

Στις συνεδρίες που έγιναν δεν παρουσιάστηκε εκτίμηση της απώλειας των φυσικών οικοτόπων κατά μήκος των τριών δρόμων, παρά μόνο εκτίμηση της αφαίρεσης φυσικής βλάστησης. Εκτιμώ ότι αυτό αποτελεί ένα κενό για την πιο ολοκληρωμένη αξιολόγηση των επιπρόσθετων αρνητικών επιπτώσεων που έχουν επιφέρει τα έργα από την υλοποίηση της Φάσης Α'. Επομένως θεωρώ ότι θα πρέπει να γίνει μια πλήρης καταγραφή της απώλειας οικοτόπων, και με βάση αυτής να καταρτιστεί ένα σχέδιο λήψης στοχευμένων μέτρων αποκατάστασης για το κάθε οικοτόπο που έχει επηρεαστεί, ξεχωριστά.

Δρόμος 4B: Τμήμα Άβακας – Λίπατη

Όπως έχει συζητηθεί και συμφωνηθεί στις συνεδρίες της Ad hoc επιτροπής, στο συγκεκριμένο τμήμα του δρόμου θα πρέπει να υπάρξει:

- Απαγόρευση οποιασδήποτε διαπλάτυνσης του υφιστάμενου δρόμου και απαγόρευση κατασκευής τοίχων αντιστήριξης/ στηθαίου ασφαλείας ή/και εκσκαφής του βραχώδους υποστρώματος κατά μήκος του Δρόμου 4B: Άβακας – Λίπατη.
- Μονοδρόμηση τμήματος του Δρόμου 4B: Άβακας – Λίπατη, μήκους περίπου 800-1,000 μ., με φώτα τροχαίας για σκοπούς ρύθμισης της διέλευσης και οδικής ασφάλειας.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να περιοριστεί η ενόχληση από την παρουσία και την όδευση επισκεπτών στο ΕΔΠ Ακάμα από αυτό το τμήμα του οδικού δικτύου, και ιδιαίτερα για σκοπούς προστασίας και διατήρησης των πιο κάτω ειδών τα οποία συγκαταλέγονται στα είδη χαρακτηρισμού της ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα:

- Των ενδιαιτημάτων του *Coracias garrulus* και των φωλεάζοντων ειδών αρπακτικών *Falco peregrinus*, *Aquila fasciata* και *Buteo rufinus*.
- Των αποδημητικών πτηνών, με σημαντικότερα τα μεταναστευτικά αρπακτικά είδη *Falco vespertinus*, *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo* και *Falco naumanni*.

Τοιχία / Τοίχοι αντιστήριξης

Όπως λέχθηκε στις συνεδρίες θεωρώ ότι θα πρέπει να αφαιρεθούν όλα τα τοιχία που έχουν κατασκευαστεί μέχρι σήμερα για την υλοποίηση της Φάσης Α του οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα. Κατ' εξαίρεση, όπου κριθεί ότι τοιχία πρέπει να διατηρηθούν για τεχνικούς ή/και περιβαλλοντικούς λόγους, θεωρώ ότι θα πρέπει να αιτιολογηθεί επαρκώς από τους μελετητές του έργου. Σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να αφεθούν ικανοποιητικά περάσματα διέλευσης της άγριας ζωής, με βάση τις σχετικές υποδείξεις της ομάδας εργασίας και της ad hoc Επιτροπής για την ΕΟΑ.

Υδραυλικά έργα (γεφύρια / οχετοί)

Έχει διαφανεί από τις ad hoc συνεδρίες που έχουν γίνει ότι τα διάφορα υδραυλικά έργα (γεφύρια, οχετοί) που έχουν υλοποιηθεί μέχρι σήμερα δεν διασφαλίζουν την προστασία και τη διατήρηση των ειδών καθορισμού, όπως του παγκοσμίως Κρισίμως Κινδυνεύοντος (Critically Endangered) είδους *Anguilla anguilla* Ευρωπαϊκό Χέλι. Θεωρώ ότι για τα υδραυλικά έργα:

- είναι αναγκαία η λήψη μέτρων αποκατάστασης προκειμένου να αντισταθμιστούν, έστω και εκ των υστέρων, οι δυνητικά σημαντικές και αρνητικές επιπτώσεις των υδραυλικών έργων (γεφυριών/

οχετών). Τα μέτρα αποκατάστασης θα πρέπει να καταπιάνονται τόσο με τα υδραυλικά έργα όσο και με τις οποιεσδήποτε επεμβάσεις έγιναν για την κατασκευή τους π.χ. εκσκαφές, αλλοίωση στην κοίτη, επιχωμάτωση, υψομετρική διαφορά κτλ.

- πρέπει να ενσωματωθεί συγκεκριμένος όρος όπως γίνει ορθή εφαρμογή των *Κατευθυντήριων Γραμμών του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων για τη Βελτίωση και Διατήρηση της Συνέχειας Υδατορευμάτων*, ημερομηνίας 17.03.2022, οι οποίες είχαν ως στόχο την προστασία του Ευρωπαϊκού Χελιού.

Εκσκαφές

Οι υπερβολικές εκσκαφές που έγιναν κατά μήκος αυτών των τριών δρόμων θα πρέπει να καταργηθούν και να γίνει εξυγίανση / σταθεροποίηση του υπεδάφους με ασβέστη, όπως έχει προταθεί και από τον ειδικό σύμβουλο οδοποιίας που έκανε παρουσίαση στη συνεδρία της ad hoc επιτροπής στις 23/2/2024.

Αγωγός υδροδότησης κατά μήκος του Δρόμου 1Α

Ο συγκεκριμένος αγωγός υδροδότηση θα πρέπει να αποξηλωθεί και να απομακρυνθεί στην ολότητά του, τόσο αυτός που έχει εγκατασταθεί και επιχωματωθεί όσο και αυτός που έχει εγκατασταθεί αλλά δεν έχει επιχωματωθεί.

Λήψη μέτρων διαχείρισης της διάβρωσης εδάφους στην είσοδο του ΕΔΠ από το Δήμο Πέγειας

Έχει προκύψει περιβαλλοντική ζημιά και η διάβρωση που έχει προκληθεί στον Άσπρο Ποταμό, λόγω της αυξημένης εισροής όμβριων υδάτων από την κατασκευή, διαπλάτυνση και ασφαλίτωση δημόσιου δρόμου, χωρίς οποιαδήποτε πρόνοια αποχέτευσης / απορροής όμβριων υδάτων. Αυτές οι εργασίες γίνονται χωρίς να υποβληθεί ΜΕΕΠ και ΜΕΟΑ για το εν λόγω έργο, κατά παράβαση τόσο των προνοιών της ισχύουσας νομοθεσίας, όσο και των νομικά δεσμευτικών όρων της Έκθεσης ΕΟΑ και των ουσιαστών όρων της Γνωμάτευσης ΣΜΠΕ για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, ημερομηνίας 18/06/2021 και 20/09/2021, αντίστοιχα. Θα πρέπει να ληφθούν μέτρα αποκατάστασης της περιβαλλοντικής ζημιάς και διαχείρισης των όμβριων υδάτων για την επίλυση του φαινομένου της διάβρωσης που παρατηρείται λόγω των έργων που γίνονται παράτυπα από τον Δήμο Πέγειας.

Γενικοί όροι

Προτείνω να ενσωματωθούν και οι ακόλουθοι γενικοί όροι, αρκετοί από τους οποίους είχαν ενσωματωθεί στο σχεδιασμό υλοποίησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα και αποτελούσαν προϋποθέσεις για να ξεκινήσουν οι εργασίες για τη Φάση Α΄:

- Έκδοση Διαταγμάτων Προστασίας και Διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, ένα θέμα που έχει καθυστερήσει χρόνια και επιβάλλεται όπως προχωρήσει άμεσα για να μπορεί να υπάρξει ουσιαστική διαχείριση της προστατευόμενης περιοχής και των ειδών χαρακτηρισμού.
- Θέσπιση αποτελεσματικού νομοθετικού πλαισίου και Έκδοση Ειδικών Κανονισμών Λειτουργίας του ΕΔΠ Ακάμα.
- Κλείσιμο όλων των μη εγγεγραμμένων παράδρομων και όλων των αυθαίρετων προσβάσεων κατά μήκος του κύριου οδικού δικτύου.
- Απαγόρευση της διακίνησης μοτοσυκλετών / δίκυκλων και γουρούνων / τετράτροχων εντός του ΕΔΠ Ακάμα για σκοπούς αποτροπής της διασποράς σκόνης, της υποβάθμισης των οικοτόπων, της όχλησης των ειδών και της φθοράς του οδοστρώματος, καθώς και για σκοπούς οδικής ασφάλειας.

- Αποξήλωση/ κατεδάφιση όλων των μη αδειοδοτημένων υποστατικών (παράνομων εστιατορίων/ αναψυκτήριων) που χωροθετούνται εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής (ΘΠΠ) Λάρας – Τοξεύτρας.

Με εκτίμηση,

Μάρτιν Χέλλικα, Διευθυντής
BirdLife Cyprus (Πτηνολογικός Σύνδεσμος Κύπρου)

Working for a sustainable Cyprus

Επείγον – Με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο
Email: director@terracypria.org

Τρίτη, 5 Μαρτίου 2024

Προς: Αναπληρώτρια Διευθύντρια Τμήματος Περιβάλλοντος

Κοινοποίηση: Μέλη Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Αγαπητή κα Στυλιανοπούλου,

Θέμα: Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση για την ολοκλήρωση της σύμβασης για τη βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου του Εθνικού Δασικού Πάρκου Ακάμα (Φάση Α'), εντός των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 Ειδική Ζώνη Διατήρησης Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και Ζώνη Ειδικής Προστασίας Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023)

Αναφορικά με το πιο πάνω θέμα, σας διαβιβάζω την τελική τοποθέτηση και αιτιολογημένη εισήγησή μου.

Η Φάση Α' για τη βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου του Εθνικού Δασικού Πάρκου (ΕΔΠ) Ακάμα περιλαμβάνει τους ακόλουθους 3 δρόμους: 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα, 2: Κυκλικός Λάρας και 4Β: Τοξεύτρα – Άβακας – Λίπατη.

Η ολοκλήρωση της σύμβασης της Φάσης Α' για τη βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα εξετάστηκε κατά τις συνεδριάσεις της Ad-hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση (ΕΟΑ), οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στις 31.01.2024 και 23.02.2024.

1. Γενικοί όροι

- **Ολοκλήρωση της σύμβασης της Φάσης Α' για τη βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα, η οποία περιλαμβάνει τους δρόμους: 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα, 2: Κυκλικός Λάρας και 4Β: Τοξεύτρα – Άβακας – Λίπατη.**

Οι κατασκευαστικές εργασίες για την ολοκλήρωση της σύμβασης της Φάσης Α' για τη βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα αναμένεται να ξεκινήσουν περί τα μέσα Μαρτίου – αρχές Απριλίου 2024. Σημειώνεται ότι, σε συνέχεια της συνεδρίας της Ad-hoc Επιτροπής για την ΕΟΑ που έγινε στις 31.01.2024, είχα ζητήσει γραπτώς την υποβολή συμπληρωματικών και διευκρινιστικών στοιχείων, μεταξύ των οποίων το ποσοστό (%) της Φάσης Α' για τη βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα που έχει υλοποιηθεί

Working for a sustainable Cyprus

μέχρι στιγμής και το απαιτούμενο διάστημα ολοκλήρωσης των υπόλοιπων κατασκευαστικών εργασιών. Επιπρόσθετα, ζήτησα όπως υποβληθεί ένας συνολικός χάρτης για τη Φάση Α' και τρεις επιμέρους χάρτες ανά δρόμο, στους οποίους να δεικνύονται τα έργα που προβλέπονταν και τα έργα που υλοποιήθηκαν μέχρι στιγμής. Οι συγκεκριμένες πληροφορίες δεν έχουν υποβληθεί και κατά τη γνώμη μου θα πρέπει να περιληφθούν στη σχετική Έκθεση ΕΟΑ που πρόκειται να εκδώσει η Περιβαλλοντική Αρχή.

- **Επαναξιολόγηση και αναθεώρηση των υπόλοιπων έργων και φάσεων υλοποίησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, περιλαμβανομένων τόσο των κύριων δασικών δρόμων, όσο και των κόμβων υποδομών διαχείρισης.**

Μέχρι τον Ιούνιο 2024, θεωρώ ότι θα πρέπει να επαναξιολογηθούν και να αναθεωρηθούν όλα τα υπόλοιπα έργα και οι φάσεις υλοποίησης του Σχεδίου Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις υφιστάμενες πιέσεις και απειλές, καθώς και τις δυνητικά σημαντικές επιπτώσεις στα προστατευτέα αντικείμενα (ενδιαιτήματα και είδη χαρακτηρισμού), στους στόχους διατήρησης και στην ακεραιότητα των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 Ειδική Ζώνη Διατήρησης (ΕΖΔ) Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010) και Ζώνη Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023). Ειδικότερα, με βάση την θεμελιώδη Αρχή της Προφύλαξης (Precautionary Principle), θεωρώ ότι θα πρέπει να επαναξιολογηθούν και να αναθεωρηθούν όλα τα έργα, περιλαμβανομένων τόσο των κύριων δασικών δρόμων, όσο και των κόμβων υποδομών διαχείρισης, ώστε να διασφαλιστεί η ευθυγράμμιση των τελικών κατασκευαστικών σχεδίων με τους νομικά δεσμευτικούς όρους της Έκθεσης ΕΟΑ και τους ουσιώδεις όρους της Γνωμάτευσης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, ημερομηνίας 18.06.2021 και 20.09.2021, αντίστοιχα.

- **Έκδοση Διαταγμάτων Προστασίας και Διαχείρισης των περιοχών του Δικτύου Natura 2000 μέχρι τον Σεπτέμβριο 2024.**

Μέχρι τον Μάιο 2024, θεωρώ ότι θα πρέπει να υποβληθεί στην Επιστημονική Επιτροπή από το Τμήμα Περιβάλλοντος Προσχέδιο Διατάγματος Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής, με βάση το άρθρο 15 του περί της Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου του 2003 έως 2015, για την περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010), έτσι ώστε να ολοκληρωθεί η διαδικασία έκδοσης του εν λόγω Διατάγματος από την Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος μέχρι τον Σεπτέμβριο 2024.

Παράλληλα, μέχρι τον Μάιο 2024, θεωρώ ότι θα πρέπει να υποβληθεί στην Επιστημονική Επιτροπή από την Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας Προσχέδιο Διατάγματος Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων, με βάση το άρθρο 7(6) του περί της Προστασίας

και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003 έως 2020, για την περιοχή του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023), έτσι ώστε να ολοκληρωθεί η διαδικασία έκδοσης του εν λόγω Διατάγματος από τον Υπουργό Εσωτερικών μέχρι τον Σεπτέμβριο 2024.

- **Θέσπιση αποτελεσματικού νομοθετικού πλαισίου και Έκδοση Ειδικών Κανονισμών Λειτουργίας του ΕΔΠ Ακάμα μέχρι τον Δεκέμβριο 2024.**

Μέχρι τον Δεκέμβριο 2024, θεωρώ ότι θα πρέπει να εκδοθούν από την Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος Ειδικοί Κανονισμοί Λειτουργίας του ΕΔΠ Ακάμα, δυνάμει του περί Δασών Νόμου του 2012 έως 2018 και τηρουμένων των διατάξεων του περί της Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμου του 2003 έως 2015, του περί της Προστασίας και Διαχείρισης Άγριων Πτηνών και Θηραμάτων Νόμου του 2003 έως 2020, καθώς και του περί Αλιείας Νόμου (ΚΕΦ. 135).

2. Ειδικό όροι (ανά δρόμο)

➤ Δρόμος 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα

- **Κλείσιμο όλων των μη εγγεγραμμένων παράδρομων κατά μήκος του Δρόμου 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα, και όλων των αυθαίρετων προσβάσεων προς την ακτογραμμή**, για σκοπούς προστασίας:
  - Των κύριων παραλιών ωτοκίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελωνών προτεραιότητας, του παγκοσμίως Κινδυνεύοντος (Endangered) *Chelonia mydas και του παγκοσμίως Εύτρωτου (Vulnerable) *Caretta caretta, τα οποία συγκαταλέγονται στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
  - Του ενδιαίτηματος του παγκοσμίως Κινδυνεύοντος (Endangered) είδους *Acanthodactylus schreiberi*, το οποίο συγκαταλέγεται στους στόχους διατήρησης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
  - Των ενδιαιτημάτων του ενδημικού και Εύτρωτου (Vulnerable) είδους *Taraxacum aphrogenes*, του Εύτρωτου (Vulnerable) είδους *Triplachne nitens* και του Εγγύς Απειλούμενου (Near Threatened) είδους *Pancratium maritimum*, τα οποία συγκαταλέγονται στο *Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου* και στους στόχους διατήρησης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
  - Των ενδιαιτημάτων των ενδημικών ειδών άγριων πτηνών *Oenanthe cypriaca* και *Sylvia melanothorax*, τα οποία συγκαταλέγονται στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023), καθώς και των μεταναστευτικών υδρόβιων / παρυδάτιων ειδών *Ardeola ralloides*, *Egretta*

garzetta, Plegadis falcinellus, Grus virgo και *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*, τα οποία συγκαταλέγονται στους στόχους διατήρησης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023).

- **Επίσπευση των νομικών διαδικασιών για την αποξήλωση/ κατεδάφιση όλων των μη αδειοδοτημένων υποστατικών (παράνομων εστιατορίων/ αναψυκτήριων) που χωροθετούνται εντός ή/και πλησίον της Θαλάσσιας Προστατευόμενης Περιοχής (ΘΠΠ) Λάρας – Τοξεύτρας** και των κύριων παραλιών ωστοκίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελωνών προτεραιότητας, του παγκοσμίως Κινδυνεύοντος (Endangered) *Chelonia mydas και του παγκοσμίως Εύτρωτου (Vulnerable) *Caretta caretta, τα οποία συγκαταλέγονται στα είδη χαρακτηρισμού της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
- **Λήψη μέτρων αποκατάστασης για την απώλεια φυσικών οικοτόπων και την αφαίρεση φυσικής βλάστησης καθ' όλο το μήκος του Δρόμου 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα**, προσδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αποκατάσταση και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ακόλουθων τύπων φυσικών οικοτόπων, οι οποίοι συγκαταλέγονται στους οικότοπους χαρακτηρισμού της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010):
  - 5210 – Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus* spp., με χαρακτηριστικό είδος το *Juniperus phoenicea*.
  - 5330 – Θέρμο-Μεσογειακοί και προ-στεπικοί θαμνώνες, με χαρακτηριστικό είδος το *Pistacia lentiscus*.
  - 5420 – Φρύγανα της Ανατολικής Μεσογείου (*Cisto-Micromerietea*), με χαρακτηριστικά είδη το *Sarcopoterium spinosum* και το *Thymus capitatus*.
  - 9320 – Δάση ελιάς και χαρουπιιάς, με χαρακτηριστικά είδη το *Olea europaea* και το *Ceratonia siliqua*.
- Όσον αφορά τις υπερεσκαφές για τοποθέτηση στρώσης στέψης στο οδόστρωμα λόγω μειωμένου CBR, **οι υπερεσκαφές θα πρέπει να καταργηθούν και να γίνει εξυγίανση / σταθεροποίηση του υπεδάφους με ασβέστη**. Ειδικότερα, θα πρέπει να διασφαλιστεί η κάλυψη/ επιχωμάτωση των εκσκαφών με κατάλληλα χώματα και η χρήση ασβέστη για συγκράτηση/ σταθερότητα του οδοστρώματος.
- **Αποξήλωση και απομάκρυνση του αγωγού υδροδότησης των κόμβων υποδομών διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα, οι οποίοι χωροθετούνται κατά μήκος του Δρόμου 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα**. Σημειώνεται ότι, σε συνέχεια της συνεδρίας της Ad-hoc Επιτροπής για την ΕΟΑ που έγινε στις 31.01.2024, ζήτησα γραπτώς όπως υποβληθεί ένας συνολικός χάρτης αποτύπωσης της όδευσης του αγωγού υδροδότησης, από τον Άσπρο Ποταμό μέχρι το Νότιο Κόλπο Λάρας, στον οποίο να δεικνύονται τα

Working for a sustainable Cyprus

ακόλουθα στοιχεία: α) η συνολική όδευση του αγωγού υδροδότησης, β) το τμήμα που έχει εγκατασταθεί και επιχωματωθεί, γ) το τμήμα που έχει εγκατασταθεί και δεν έχει επιχωματωθεί, καθώς και δ) το τμήμα που δεν έχει εγκατασταθεί μέχρι στιγμής. Επιπρόσθετα, είχα ζητήσει γραπτώς όπως υποβληθεί ένας συνολικός χάρτης με όλες τις υφιστάμενες υποδομές υδροδότησης και πυρασφάλειας (π.χ. γεωτρήσεις, δεξαμενές, πυροσβεστικές φωλιές, κλπ.) στην ευρύτερη περιοχή μελέτης (σε απόσταση μέχρι 2 χλμ.) από την όδευση των τριών δρόμων που περιλαμβάνονται στη Φάση Α' για τη βελτίωση του κύριου οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα. Ωστόσο, δεν έχουν υποβληθεί οι πιο πάνω πληροφορίες. Κατά τη γνώμη μου, οι συγκεκριμένοι χάρτες θα πρέπει να υποβληθούν στο στάδιο αξιολόγησης των κόμβων υποδομών διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα, ώστε να διαπιστωθεί η εγγύτητα και επάρκεια των υφιστάμενων υποδομών υδροδότησης και πυρασφάλειας (π.χ. γεωτρήσεων, δεξαμενών, πυροσβεστικές φωλιές, κλπ.), καθώς και η ενδεχόμενη ανάγκη εξεύρεσης εναλλακτικών πηγών υδροδότησης για τους κόμβους υποδομών διαχείρισης του ΕΔΠ Ακάμα, οι οποίοι χωροθετούνται κατά μήκος του Δρόμου 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα.

- **Λήψη αποτελεσματικών μέτρων διαχείρισης, καθώς και επιδιόρθωση της περιβαλλοντικής ζημιάς και της διάβρωσης εδάφους που δημιουργήθηκε στο αρχικό τμήμα του Δρόμου 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα, λόγω της αυξημένης εισροής όμβριων υδάτων από την Οδό Λάρας (Δρόμος Πάφου – Ακάμα) στην είσοδο του ΕΔΠ Ακάμα και το κατήφορο του Άσπρου Ποταμού.** Η αυξημένη εισροή όμβριων υδάτων οφείλεται στην κατασκευή, διαπλάτυνση και ασφαλτόστρωση δημόσιου δρόμου, συνολικού πλάτους 16.5 μ., χωρίς οποιαδήποτε πρόνοια αποχέτευσης/ απορροής όμβριων υδάτων, εντός της λεκάνης απορροής του Άσπρου Ποταμού. Η κατασκευή, διαπλάτυνση και ασφαλτόστρωση της Οδού Λάρας έγινε από τον Δήμο Πέγειας, στα πλαίσια του Ρυθμιστικού Σχεδίου Πέγειας, χωρίς να υποβληθεί ενιαία και ολοκληρωμένη ΜΕΕΠ και ΜΕΟΑ για το εν λόγω έργο, κατά παράβαση τόσο των προνοιών της ισχύουσας νομοθεσίας, όσο και των νομικά δεσμευτικών όρων της Έκθεσης ΕΟΑ και των ουσιαστών όρων της Γνωμάτευσης ΣΜΠΕ για το Σχέδιο Αειφόρου Ανάπτυξης ΕΔΠ Ακάμα, ημερομηνίας 18.06.2021 και 20.09.2021, αντίστοιχα.
- **Αποξήλωση/ κατεδάφιση υφιστάμενων και απαγόρευση κατασκευής/ ανέγερσης νέων τοιχίων κατά μήκος του Δρόμου 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα.** Θεωρώ ότι όλα τα υφιστάμενα τοιχία θα πρέπει να αποξηλωθούν/ κατεδαφιστούν. Οποιοδήποτε τοιχίο στο Δρόμο 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα κριθεί ότι πρέπει να διατηρηθεί για τεχνικούς ή/και περιβαλλοντικούς λόγους, θεωρώ ότι θα πρέπει να αιτιολογηθεί επαρκώς από τους μελετητές του έργου. Το τοιχίο κατά μήκος του Γκρεμού/ Γεωμορφώματος της Τοξεύτρας δεν μπορεί να διατηρηθεί και θα πρέπει να κατεδαφιστεί. Σε περίπτωση που κριθεί απαραίτητη η διατήρηση οποιωνδήποτε τοιχίων στα υπόλοιπα τμήματα (από την είσοδο του ΕΔΠ Ακάμα μέχρι το κατήφορο του Άσπρου Ποταμού, από

Working for a sustainable Cyprus

το ανήφορο του Άσπρου Ποταμού μέχρι τη στροφή του Άσπρου Ποταμού και από τη στροφή του Άσπρου Ποταμού μέχρι την παραλία της Τοξεύτρας), θα πρέπει να αφεθούν ικανοποιητικά περάσματα διέλευσης της άγριας ζωής, με βάση τις σχετικές υποδείξεις της ομάδας εργασίας και της Ad-hoc Επιτροπής για την ΕΟΑ.

- **Απαγόρευση της διακίνησης μοτοσυκλετών/ δίκυκλων και γουρούνων/ τετράτροχων στον Δρόμο 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα**, για σκοπούς αποτροπής της διασποράς σκόνης, της υποβάθμισης των οικοτόπων, της όχλησης των ειδών και της φθοράς του οδοστρώματος, καθώς και για σκοπούς οδικής ασφάλειας.

➤ **Δρόμος 2: Κυκλικός Λάρας**

- **Κλείσιμο όλων των μη εγγεγραμμένων παράδρομων κατά μήκος του Δρόμου 2: Κυκλικός Λάρας, εντός ή/και πλησίον της ΘΠΠ Λάρας – Τοξεύτρας**, για σκοπούς προστασίας:
  - Των κύριων παραλιών ωτοκίας των δύο ειδών θαλάσσιων χελωνών προτεραιότητας, του παγκοσμίως Κινδυνεύοντος (Endangered) *Chelonia mydas και του παγκοσμίως Εύτρωτου (Vulnerable) *Caretta caretta, τα οποία συγκαταλέγονται στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
  - Του ενδιαίτηματος του παγκοσμίως Κινδυνεύοντος (Endangered) είδους *Acanthodactylus schreiberi*, το οποίο συγκαταλέγεται στους στόχους διατήρησης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
  - Των ενδιαιτημάτων των ενδημικών ειδών άγριων πτηνών *Oenanthe cypriaca* και *Sylvia melanothorax*, τα οποία συγκαταλέγονται στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023), καθώς και των μεταναστευτικών υδρόβιων / παρυδάτιων ειδών *Ardeola ralloides*, *Egretta garzetta*, *Plegadis falcinellus*, *Grus virgo* και *Phalacrocorax aristotelis desmarestii*, τα οποία συγκαταλέγονται στους στόχους διατήρησης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023).
- **Λήψη μέτρων αποκατάστασης για την απώλεια φυσικών οικοτόπων και την αφαίρεση φυσικής βλάστησης καθ' όλο το μήκος του Δρόμου 2: Κυκλικός Λάρας**, προσδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αποκατάσταση και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ακόλουθων τύπων φυσικών οικοτόπων, οι οποίοι συγκαταλέγονται στους οικοτόπους χαρακτηρισμού της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010):
  - 5210 – Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus* spp., με χαρακτηριστικό είδος το *Juniperus phoenicea*.

Working for a sustainable Cyprus

- 5330 – Θέρμο-Μεσογειακοί και προ-στεπικοί θαμνώνες, με χαρακτηριστικό είδος το *Pistacia lentiscus*.
- Όσον αφορά τις υπερεσκαφές για τοποθέτηση στρώσης στέψης στο οδόστρωμα λόγω μειωμένου CBR, **οι υπερεσκαφές θα πρέπει να καταργηθούν και να γίνει εξυγίανση/σταθεροποίηση του υπεδάφους με ασβέστη**. Ειδικότερα, θα πρέπει να διασφαλιστεί η κάλυψη/ επιχωμάτωση των εκσκαφών με κατάλληλα χώματα και η χρήση ασβέστη για συγκράτηση/ σταθερότητα του οδοστρώματος.
- **Αποκλειστική χρήση υπηρεσιακών οχημάτων και υπηρεσιών οργανωμένης μεταφοράς επισκεπτών (4x4 Shuttle Service) από τον Κόμβο Ίνεια – Λάρα.**
- **Δρόμος 4B: Τοξεύτρα – Άβακας**
- **Λήψη μέτρων αποκατάστασης για την απώλεια φυσικών οικοτόπων και την αφαίρεση φυσικής βλάστησης καθ' όλο το μήκος του Δρόμου 4B: Τοξεύτρα – Άβακας**, προσδίδοντας ιδιαίτερη έμφαση στην αποκατάσταση και βελτίωση της κατάστασης διατήρησης των ακόλουθων τύπων φυσικών οικοτόπων, οι οποίοι συγκαταλέγονται στους οικότοπους χαρακτηρισμού της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010):
  - 5210 – Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus* spp., με χαρακτηριστικό είδος το *Juniperus phoenicea*.
  - 5330 – Θέρμο-Μεσογειακοί και προ-στεπικοί θαμνώνες, με χαρακτηριστικό είδος το *Pistacia lentiscus*.
  - 5420 – Φρύγανα της Ανατολικής Μεσογείου (*Cisto-Micromerietea*), με χαρακτηριστικά είδη το *Sarcopoterium spinosum* και το *Thymus capitatus*.
  - 92D0 – Παραποτάμιες στοές και συστάδες (*Nerio-Tamaricetea*) του Νότου, με χαρακτηριστικό είδος το *Nerium oleander*.
  - 9320 – Δάση ελιάς και χαρουπιιάς, με χαρακτηριστικά είδη το *Olea europaea* και το *Ceratonia siliqua*.
- **Αφαίρεση/ κατεδάφιση υφιστάμενων και απαγόρευση κατασκευής/ ανέγερσης νέων τοιχείων κατά μήκος του Δρόμου 4B: Τοξεύτρα – Άβακας**. Θεωρώ ότι όλα τα υφιστάμενα τοιχεία θα πρέπει να αποξηλωθούν/ κατεδαφιστούν. Οποιοδήποτε τοίχιο κριθεί ότι πρέπει να διατηρηθεί κατά μήκος του Δρόμου 4B: Τοξεύτρα – Άβακας, θα πρέπει να αιτιολογηθεί επαρκώς από τους μελετητές του έργου. Σε περίπτωση που κριθεί απαραίτητη η διατήρηση οποιωνδήποτε τοιχείων στο τμήμα από την εκβολή του Αυγά Ποταμού στην παραλία της Τοξεύτρας μέχρι την είσοδο στο Φαράγγι του Άβακα, θα πρέπει να αφεθούν ικανοποιητικά περάσματα διέλευσης της άγριας ζωής, με βάση τις σχετικές υποδείξεις της ομάδας εργασίας και της Ad-hoc Επιτροπής για την ΕΟΑ.

- **Απαγόρευση της διακίνησης μοτοσυκλετών/ δίκυκλων και γουρούνων/ τετράτροχων στο Δρόμο 4B: Τοξεύτρα – Άβακας**, για σκοπούς αποτροπής της διασποράς σκόνης, της υποβάθμισης των οικοτόπων, της όχλησης των ειδών και της φθοράς του οδοστρώματος, καθώς και για σκοπούς οδικής ασφάλειας.

➤ **Δρόμος 4B: Άβακας – Λίπατη**

- **Απαγόρευση οποιασδήποτε διαπλάτυνσης του υφιστάμενου δρόμου, κατασκευής τοίχων αντιστήριξης/ στηθαίου ασφαλείας ή/και εκσκαφής του βραχώδους υποστρώματος κατά μήκος του Δρόμου 4B: Άβακας – Λίπατη**, για σκοπούς προστασίας:
  - Των ακόλουθων τύπων φυσικών οικοτόπων, οι οποίοι συγκαταλέγονται στους οικοτόπους χαρακτηρισμού της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010):
    - 5210 – Δενδρώδεις θαμνώνες με *Juniperus* spp., με χαρακτηριστικό είδος το *Juniperus phoenicea*,
    - 5330 – Θέρμο-Μεσογειακοί και προ-στεπικοί θαμνώνες, με χαρακτηριστικά είδη το *Genista fasselata* και το *Pistacia lentiscus*,
    - 5420 – Φρύγανα της Ανατολικής Μεσογείου (*Cisto-Micromerietea*), με χαρακτηριστικά είδη το *Sarcopoterium spinosum* και το *Thymus capitatus*, καθώς και
    - 6220* – Ξηροφυτικοί λειμώνες της Μεσογείου με αγρωστώδη και μονοετή φυτά (*Thero-Brachypodietea*).
  - Του ενδιαιτήματος του Εύτρωτου (Vulnerable) είδους *Euphorbia thompsonii*, το οποίο συγκαταλέγεται στο *Κόκκινο Βιβλίο της Χλωρίδας της Κύπρου* και στους στόχους διατήρησης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
  - Του ενδιαιτήματος του είδους προτεραιότητας **Euplagia quadripunctaria*, το οποίο συγκαταλέγεται στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
  - Του ενδιαιτήματος του Εγγύς Απειλούμενου (Near Threatened) στην Ευρώπη και του Κρισίμως Κινδυνεύοντος (Critically Endangered) στη Μεσόγειο είδους *Rousettus aegyptiacus*, το οποίο συγκαταλέγεται στα είδη χαρακτηρισμού της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
  - Του ενδιαιτήματος του παγκοσμίως Κρισίμως Κινδυνεύοντος (Critically Endangered) είδους *Anguila anguila*, το οποίο συγκαταλέγεται στους στόχους διατήρησης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).
  - Των ενδιαιτημάτων των ενδημικών ειδών άγριων πτηνών *Oenanthe cypriaca*, *Sylvia melanothorax* και *Otus cyprius*, καθώς και των φωλεάζοντων ειδών αρπακτικών *Falco peregrinus*, *Aquila fasciata* και *Buteo rufinus*, τα οποία συγκαταλέγονται στα είδη

Working for a sustainable Cyprus

- χαρακτηρισμού και στους στόχους διατήρησης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023).
- Του γνωστού διαδρόμου – περάσματος διέλευσης άγριων αποδημητικών πτηνών, με σημαντικότερα τα μεταναστευτικά κορακιομόρφα είδη *Coracias garrulus* και *Merops apiaster*, καθώς και μία ομάδα μεταναστευτικών αρπακτικών, στην οποία περιλαμβάνονται τα ακόλουθα είδη: *Falco vespertinus*, *Pernis apivorus*, *Milvus migrans*, *Circus aeruginosus*, *Circus macrourus*, *Circus pygargus*, *Circus cyaneus*, *Buteo buteo* και *Falco naumanni*. Τα πιο πάνω συγκαταλέγονται στα είδη χαρακτηρισμού και στους στόχους διατήρησης της περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΖΕΠ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000023).
- **Μονοδρόμηση τμήματος του Δρόμου 4B: Άβακας – Λίπατη, μήκους περίπου 800-1,000 μ., με φώτα τροχιάς για σκοπούς ρύθμισης της διέλευσης και οδικής ασφάλειας.** Σημειώνεται ότι, σε συνέχεια της συνεδρίας της Ad-hoc Επιτροπής για την ΕΟΑ που έγινε στις 31.01.2024, ζήτησα γραπτώς όπως υποβληθεί ένας χάρτης του Δρόμου 4B: Άβακα – Λίπατης, στον οποίο να αναφέρεται η ακριβής απόσταση και να δεικνύεται το συγκεκριμένο τμήμα που προτείνεται η μονοδρόμηση με φώτα τροχιάς. Οι πιο πάνω πληροφορίες δεν έχουν υποβληθεί και κατά τη γνώμη μου θα πρέπει να περιληφθούν στην Έκθεση ΕΟΑ που πρόκειται να εκδώσει η Περιβαλλοντική Αρχή.
  - **Απαγόρευση της διακίνησης μοτοσυκλετών/ δίκυκλων και γουρούνων/ τετράτροχων στον Δρόμο 4B: Άβακας – Λίπατη,** για σκοπούς αποτροπής της διασποράς σκόνης, της υποβάθμισης των οικοτόπων, της όχλησης των ειδών και για σκοπούς οδικής ασφάλειας.
3. **Όροι για τα υδραυλικά έργα (γεφύρια/ οχετοί) κατά μήκος του Δρόμου 1Α: Άσπρος Ποταμός – Τοξεύτρα – Λάρα και του Δρόμου 4B: Τοξεύτρα – Άβακας**
- **Αυστηρή τήρηση των ειδικών όρων της Αιτιολογημένης Διαπίστωσης για τη Φάση Α' της βελτίωσης του κύριου οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα, ημερομηνίας 02.12.2021,** οι οποίοι αφορούν την προστασία της βιοποικιλότητας και των επιφανειακών υδάτων από την κατασκευή και λειτουργία των υδραυλικών έργων (γεφυριών/ οχετών).
  - **Ορθή εφαρμογή των Κατευθυντήριων Γραμμών του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων για τη Βελτίωση και Διατήρηση της Συνέχειας Υδατορευμάτων, ημερομηνίας 17.03.2022,** με στόχο την προστασία του παγκοσμίως Κρισίμως Κινδυνεύοντος (Critically Endangered) είδους *Anguilla anguilla*, το οποίο συγκαταλέγεται στους στόχους διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).

Σημειώνεται ότι, στις συνεδρίες της Ad-hoc Επιτροπής για την ΕΟΑ που έγιναν στις 31.01.2024 και στις 23.02.2024, είχα ζητήσει να υποβληθούν συμπληρωματικά και διευκρινιστικά στοιχεία για τη διασφάλιση της αποτροπής ή/και μετριασμού των δυνητικά σημαντικών επιπτώσεων και δυσμενούς επηρεασμού της υδρομορφολογίας της περιοχής, των λειτουργιών των υδατορεμάτων και κατ' επέκταση των ενδιαιτημάτων των υδρόβιων οργανισμών που ζουν σε αυτά. Ωστόσο, δεν έχουν υποβληθεί οι πιο πάνω πληροφορίες. Είναι αντιληπτό ότι η υποβολή συμπληρωματικών και διευκρινιστικών στοιχείων συνεπάγεται καθυστέρηση στην έγκριση και ολοκλήρωση της σύμβασης, ενώ παράλληλα η ενδεχόμενη λήψη μέτρων αποκατάστασης συνεπάγεται επιπλέον κόστος υλοποίησης. Ωστόσο, θεωρώ ότι **είναι αναγκαία η λήψη μέτρων αποκατάστασης προκειμένου να αντισταθμιστούν, έστω και εκ των υστέρων, οι δυνητικά σημαντικές και αρνητικές επιπτώσεις των υδραυλικών έργων (γεφυριών/ οχετών)**, τα οποία έχουν κατασκευαστεί κατά παράβαση των ειδικών όρων της Αιτιολογημένης Διαπίστωσης, ημερομηνίας 02.12.2021. Ως εκ τούτου και λαμβάνοντας ουσιωδώς υπόψη τις *Κατευθυντήριες Γραμμές του Τμήματος Αναπτύξεως Υδάτων για τη Βελτίωση και Διατήρηση της Συνέχειας Υδατορεμάτων*, ημερομηνίας 17.03.2022, εισηγούμαι τα ακόλουθα:

- **Απαγόρευση οποιασδήποτε περαιτέρω επέμβασης σε όχθες και κοίτες υδατορεμάτων**, προς αποφυγή επιπρόσθετης απώλειας φυσικών οικοτόπων και αφαίρεσης φυσικής βλάστησης, αλλοίωσης των μορφολογικών χαρακτηριστικών και υποβάθμισης των μικρο-ενδιαιτημάτων της κοίτης, καθώς και οποιασδήποτε περαιτέρω εργασίας δύναται να επηρεάσει την υδρομορφολογία και την παρόχθια βλάστηση των ποταμών.
- **Διατήρηση της συνέχειας των ποτάμιων διαδρόμων** για την αμφίδρομη μετακίνηση και επιβίωση των ιχθυοπληθυσμών, καθώς και των υπόλοιπων λειτουργιών των ποταμών.
- **Απομάκρυνση οποιουδήποτε εμποδίου** (π.χ. κατασκευή γεφυριού, αναχώματος, κλπ.) **υφίσταται εντός της κοίτης υδατορέματος και έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία υψομετρικής διαφοράς (drop).**
- **Αποκατάσταση χωματογενικών επεμβάσεων** (εκχέρσωσης, εκσκαφών, επιχωματώσεων), οι οποίες έχουν επιφέρει αλλοίωση της φυσικής κοίτης και όχθης, καθώς και τροποποίηση των χαρακτηριστικών του ποταμού.
- **Αποκατάσταση οποιασδήποτε σφράγισης εδάφους εντός της κοίτης υδατορέματος.**

Working for a sustainable Cyprus

- Σε περίπτωση κατασκευής υδραυλικού έργου (γεφυριού/ οχετού), που για καθαρά τεχνικούς ή/και περιβαλλοντικούς λόγους δεν μπορεί να αποφευχθεί η χρήση τσιμεντοσωλήνων/ κιούγκια (box culverts), θεωρώ ότι **το πάνω μέρος των θεμελίων των οχετών θα πρέπει να βυθίζεται σε επαρκές βάθος εντός του ιζήματος της κοίτης.**
- Επιπρόσθετα, **οι βυθισμένοι οχετοί πρέπει να ακολουθούν τη φυσική κλίση της κοίτης**, ώστε να διασφαλίζεται ότι σε περίπτωση πλημμύρας δεν θα αποκαλύπτονται τα θεμέλια των οχετών και επομένως δεν θα δημιουργούνται κατακόρυφες/ απότομες υψομετρικές διαφορές (drops), ακόμη και στην περίπτωση που δεν γίνεται καθόλου συντήρηση του έργου.
- Σε περίπτωση που για καθαρά τεχνικούς ή/και περιβαλλοντικούς λόγους δεν μπορεί να αποφευχθεί η δημιουργία/ διατήρηση κατακόρυφης/ απότομης υψομετρικής διαφοράς εντός της κοίτης, θα πρέπει να προνοείται η **δημιουργία ιχθυοπεράσματος, το οποίο θα πρέπει να ακολουθεί συγκεκριμένα πρότυπα που εφαρμόζονται στο εξωτερικό και τα λεπτομερή σχέδια του θα πρέπει να τύχουν έγκρισης από το Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων.**
- **Θεωρώ ότι τα πιο πάνω μέτρα θα πρέπει να διασφαλιστούν καθ' όλο το μήκος των Ποταμών Άσπρος, Καλαμούλλι, Αυγάς, Ελλην Πέτρας και Μύχου, καθώς και των Αργακιών των Κουφών, της Τρυπημένης και της Κασκιάς, όπου απαντώνται πληθυσμοί του παγκοσμίως Κρισίμως Κινδυνεύοντος (Critically Endangered) είδους *Anguila anguila*, το οποίο συγκαταλέγεται στους στόχους διατήρησης της προστατευόμενης περιοχής του Δικτύου Natura 2000 ΕΖΔ Χερσόνησος Ακάμα (CY4000010).**

Παραμένω στη διάθεση σας για περαιτέρω πληροφορίες ή/και διευκρινίσεις.

Με εκτίμηση,

Κούλλα Μιχαήλ

Εκτελεστική Διευθύντρια

Terra Cypria – Κυπριακό Ίδρυμα Προστασίας του Περιβάλλοντος

Οικολογική Παρέμβαση
ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ

Οργάνωση Περιβάλλοντος και Πολιτισμού
Διεύθυνση: Τ.Θ. 25204, 1307 Λευκωσία, Κύπρος
Ηλεκτρονικό Ταχυδρομείο: friendsofakamas@gmail.com,

Προς: κα Έλενα Στυλιανοπούλου Αναπληρώτρια Διευθύντρια Τμήματος Περιβάλλοντος
(estylianooroulou@environment.moa.gov.cy)

Κοινοποίηση: Μέλη Ad hoc Επιτροπής για την Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση

Λευκωσία, 7 Μαρτίου 2024

Θέμα: Συνεδριάσεις Ad-hoc Επιτροπής στις 31/01/2024 και 23/02/2024 για Φάση Α' του οδικού δικτύου του ΕΔΠ Ακάμα

Αγαπητή κα Στυλιανοπούλου,

Αναφορικά με τις πιο πάνω Συνεδριάσεις έχουμε να παρατηρήσουμε τα ακόλουθα:

1. Σχετικά με την Ειδική Έκθεση /Γνωμοδοτικό Σημείωμα Επιτροπής εμπειρογνομόνων, που παρουσιάστηκε στην πρώτη συνεδρία στις 31/01/2024, θέλουμε να σημειώσουμε ότι αναμέναμε πολύ περισσότερη ευαισθησία, και αρτιότερη επιστημονική προσέγγιση στην αντιμετώπιση των οδικών έργων, των παρεκκλίσεων κ.ά. καταστροφικών επεμβάσεων που έγιναν στον Ακάμα. Δεν φαίνεται να προβλημάτισε σοβαρά την Επιτροπή η δημιουργία τόσων αταίριαστων προς τον χώρο κατασκευών και επεμβάσεων. Αλλά ούτε την προβλημάτισε καθόλου η παντελής παραγνώριση των αρχών της Βιώσιμης Κινητικότητας που χαρακτηρίζει το οδικό δίκτυο κ.ά. υποδομές μέσα στο ΕΔΠΑ. Σημειώνουμε ότι οι αρχές της Βιώσιμης Κινητικότητας εφαρμόζονται εδώ και 2-3 δεκαετίες συστηματικά στα αναπτυγμένα αστικά κέντρα Ευρώπης, πόσον μάλλον σε Περιοχές Προστασίας της Φύσης! Συνεπώς θα πρέπει απαραίτητα όπως οι σκοπούμενες υποδομές προσαρμοστούν στις αρχές αυτές οι οποίες υπαγορεύουν μεταξύ άλλων:

- Στάθμευση ιδιωτικών οχημάτων σε κατάλληλα σημεία, εκτός Εθνικού Πάρκου, καθώς και στην περίμετρο κοινοτήτων και
- Διακίνηση εντός του Εθνικού Πάρκου με ήπιους και φιλικούς τρόπους και μέσα, όπως Πεζοπορία, Ποδηλασία και μικρά ηλεκτρικά λεωφορεία του Πάρκου.

Θεωρούμε ότι στο παρόν στάδιο οι πιο πάνω προσαρμογές είναι θεμελιώδους σημασίας για την αειφόρο λειτουργία και υπόσταση του Εθνικού Πάρκου και ότι τυχόν παράβλεψη τους, εκτός της ανάγκης πολύ δαπανηρών προσαρμογών που θα προκύψουν αναπόφευκτα σύντομα, θα μας καταστήσουν υπόλογους για περιφρόνηση των αρχών και προτύπων που ισχύουν διεθνώς σε Περιοχές Προστασίας της Φύσης και υιοθέτηση παρωχημένων ερασιτεχνικών προσεγγίσεων με βλαβερές συνέπειες στους οικότοπους, τη χλωρίδα και

πανίδα του Πάρκου, αλλά και στο δικαίωμα των επισκεπτών στην ήρεμη απόλαυση της φύσης! (π.χ. ηχορύπανση, πολλαπλή ατμοσφαιρική ρύπανση και εκπομπές 10άδων χιλιάδων τόνων CO2 ημερησίως, οπτική ρύπανση, αντανακλάσεις κ.τ.λ.)

2. Από τη Μελέτη του Εμπειρογνώμονα Οδοποιίας Σ. Βραχίμη, που παρουσιάστηκε στην δεύτερη συνεδρία στις 23/02/2024, σχηματίσαμε καλύτερες εντυπώσεις, καθότι περιέχει σωστές διορθωτικές προτάσεις με τις οποίες συμφωνούμε, όπως η κατεδάφιση και αφαίρεση των τοιχίων κλπ. Αναμέναμε όμως να τεθεί και το θέμα αφαίρεσης και των εν πολλοίς αχρείαστων και αταίριαστων προς τον χώρο γεφυριών, θέση που αναφέρθηκε μόνο ακροθιγώς. Λέχθηκε επανειλημμένα, και αν δεν κάνουμε λάθος είναι μέσα στους όρους της Σύμβασης του έργου, ότι οι όποιες κατασκευές του πρώτου μέρους του δικτύου θα αποτελέσουν πιλοτικό πρότυπο για τα υπόλοιπο μέρος του οδικού δικτύου. Συνεπώς θα πρέπει όπως στο παρόν στάδιο τα αταίριαστα στο χώρο του Πάρκου γεφύρια αστικού τύπου, αντικατασταθούν με νέα, σύγχρονου σχεδιασμού βασισμένα πάνω σε οικολογικά πρότυπα. Προς τούτο συμφωνούμε με τις απόψεις της Επιτρόπου Περιβάλλοντος όπως είχαν εκφραστεί στη Συνεδρία.

3. Αναφορικά με τις 2 επιστολές των μελετητών που μας στείλατε χθες, διαπιστώνουμε από το περιεχόμενο τους ότι απουσιάζει η συνειδητοποίηση των σοβαρών ευθυνών που φέρουν έναντι των καταστροφικών παρεκκλίσεων στα οδικά έργα, όπως επίσης και η καλή διάθεση και ευελιξία για συνεργασία προς αποκατάσταση του τοπίου και των οικοτόπων. Είναι έκδηλο ότι οι μελετητές δεν κατέχουν τα απαραίτητα προσόντα, εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρίες, για οδικά έργα σε Περιοχές Προστασίας της Φύσης. Ως εκ τούτου θα πρέπει κατά την άποψη μας όπως αφού ληφθούν μεταξύ άλλων υπόψη τα πορίσματα της διεξαχθείσας έρευνας, τα οποία ατυχώς δεν γνωστοποιήθηκαν ακόμη:

- Αξιολογηθεί η επιλογή αντικατάστασης των μελετητών από εξειδικευμένους εμπειρογνώμονες. Σε περίπτωση που αυτό κρίνεται αιτιολογημένα αδύνατο, τότε θα πρέπει
- Οι μελετητές να πλαισιωθούν κατάλληλα υπό αποτελεσματική εποπτεία με εγνωσμένη κατάρτιση, γνώσεις και εμπειρογνωμοσύνη στα εξειδικευμένα θέματα σχεδιασμού Έργων σε εξαιρετικά ευαίσθητες περιβαλλοντικά περιοχές.
- Αξιολογηθούν αρμοδίως οι ελλείψεις και αδυναμίες των όρων, που τέθηκαν από την αναθέτουσα αρχή, έτσι ώστε να προδιαγράφεται και εποπτεύεται αποτελεσματικά η επίλυση των προβλημάτων που διαπιστώθηκαν καθώς και η ομαλή και με κάθε προσοχή και ευαισθησία διεκπεραίωση των έργων στη βάση των αρχών και κριτηρίων που έχουμε αναφέρει.

Με εκτίμηση

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΦΙΛΟΙ ΤΟΥ ΑΚΑΜΑ

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ

Γραφείο
Επιτρόπου
Περιβάλλοντος

Αρ. Φακ. 05.30.016.004
02.10.025.002
Αρ. Τηλ. 22400190

11 Μαρτίου 2024

ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΠΑΡΚΟΥ
ΑΚΑΜΑ ΦΑΣΗ Α' ΑΡΙΘΜΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΤΔ 76/2021
ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΓΙΑ ΜΕΙΩΣΗ
ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑΤΟΣ

1. Γενικά συμφωνώ με τις διαπιστώσεις και προβληματισμούς του Εμπειρογνώμονα κ. Σάββα Βραχίμη.
2. Από αυτές προκύπτει ότι χρειάζεται να γίνουν σημαντικές αναθεωρήσεις στις υφιστάμενες μελέτες και λήψη διορθωτικών μέτρων
3. Σημαντική διαπίστωση με την οποία και συμφωνώ είναι το πρόβλημα στη οδήγηση /ροή των όμβριων προς την Αρχή του ΕΔΠΑ – πριν τον Άσπρο Ποταμό.
4. Ενδείκνυται η αποκατάσταση των σπηλιών και των ξηρολιθικών στο ένα σκέλος του Κόλπου στον Άσπρο Ποταμό και η προσεκτική απομάκρυνση των μπαζών.
5. Προβληματίζει το περιεχόμενο των επιστολών των Μελετητών.
6. Χρειάζεται να ενταχθεί στην ομάδα των μελετητών του Έργου Αρχιτέκτονας ή/και Αρχιτέκτονας Τοπίου εγνωσμένου κύρους, καθώς και Υδρολόγος.
7. Απουσιάζει πλήρως από την έκθεση του Εμπειρογνώμονα κ. Σάββα Βραχίμη η εξέταση των έργων πάνω από τα υδατορέματα και προφανώς δεν του ζητήθηκαν να τα εξετάσει.

Θεωρώ ότι αυτό τα πιο πάνω θα πρέπει να εξεταστούν άμεσα εκ μέρους του Εμπειρογνώμονα στον οποίο θα πρέπει να παρασχεθούν όλα τα απαραίτητα υδρολογικά και άλλα δεδομένα.

(βλ. πρακτικά συνεδρίασης που πραγματοποιήθηκε στις 23/02/2024 στα πλαίσια εφαρμογής του Άρθρου 16 των περί Προστασίας και Διαχείρισης της Φύσης και της Άγριας Ζωής Νόμων του 2003 έως 2015 - σημείο 1.64):

«Όλα τα γεφύρια, μικρά και μεγαλύτερα ΠΙ και οι τσιμεντοσωλήνες που βυθίστηκαν μερικώς στο έδαφος χρειάζεται να αποτελούν υποδειγματικές κατασκευές εφόσον αυτές βρίσκονται σε περιοχές προστασίας της φύσης, τόσο από πλευράς

λειτουργίας και χρησιμότητας όσο και από πλευράς αισθητικής. Επιγραμματικά θα πρέπει να ληφθούν υπόψη τα εξής: Σε περιοχές που τοποθετήθηκαν τσιμεντένιοι σωλήνες στην απόληξη χείμαρρου / ποταμού όπως στην Τοξεύτρα, πολύ πιθανόν οι σωλήνες να γεμίσουν με ιζήματα, βλάστηση κλπ. και δεν θα λειτουργούν. Σε άλλες περιπτώσεις αργακιών και περιορισμένης ροής νερού ίσως να μπορούσε το νερό να ρέει επιφανειακά στην πάνω πλευρά του δρόμου αντί σωλήνων κατά από το οδόστρωμα Στην περίπτωση των τεράστιων ΠΙ που κατασκευάστηκαν στην περιοχή του Άβακα φαίνεται εκ πρώτης όψεως αυτά να μην τοποθετήθηκαν στην περιοχή ακριβώς που θα ρέει το νερό και ενδεχομένως η ροή του να κατευθύνεται στα πλάγια και να διαβρώνει τις κατασκευές. Επίσης το ύψος τους είναι υπερβολικό σε σχέση με το επιδιωκόμενο αποτέλεσμα αυτό της σύνδεσης των δρόμων στην συγκεκριμένη περιοχή και οι απαιτούμενες επιχωματώσεις που θα ακολουθήσουν θα είναι υπερβολικές Ζήτησε όπως δοθούν στον κ. Βραχίμη τα υδρολογικά δεδομένα καθώς και η αποτύπωση των υδατορεμάτων έτσι ώστε να μπορέσει να εκφέρει εμπειριστατωμένη άποψη. Η Επίτροπος είναι της άποψης ότι είναι απαραίτητο όπως γίνει αρχιτεκτονικός σχεδιασμός για όπου χρειάζονται (μικρά ή μεγαλύτερα γεφύρια), και από πλευράς υλικών (μέταλλο, ξύλο) καθώς και αισθητικής, ο σχεδιασμός αυτός να είναι συμβατός με τη φυσιογνωμία της περιοχής. Σημαντική προϋπόθεση για κάθε σχεδιασμό (είτε δρόμο, είτε γεφύρι), είναι να αποσαφηνιστεί ο φόρτος της διακίνησης και το είδος των οχημάτων (λεωφορεία, τετράτροχες, αυτοκίνητα κλπ.)»

Με εκτίμηση,

Αντωνία Θεοδοσίου
Επίτροπος Περιβάλλοντος